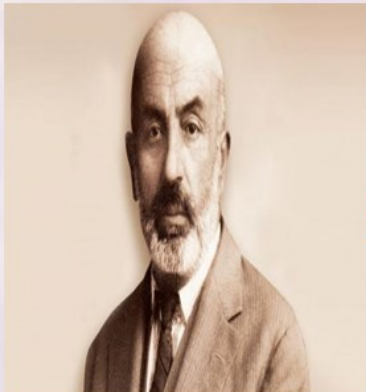
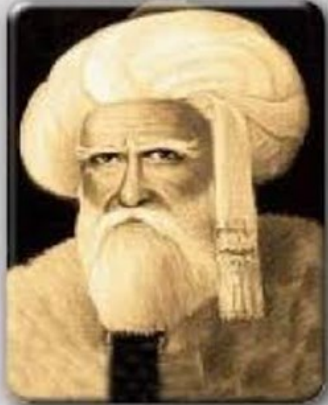

2020 KIŞ YIL 1 SAYI 2

Ocak Şubat Mart

**Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak**

Mehmet Âkif Ersoy

KÜNYEMİZ

MUSİKÂR EDEBİYAT KÜLTÜR EĞİTİM DERGİSİ

Üç Ayda Bir Yayınlanır.

SAHİBİ:

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:

Rânâ (İSLÂM) DEĞİRMENCİ

İLETİŞİM ADRESLERİMİZ

E-posta:

musikar.dergi@gmail.com

ranadegirmenci@hotmail.com

Facebook: musikareked

Instagram: musikareked

Twitter: @KulturMusikar

YAZI KURULUMUZ

Sefa ALPTEKİN – Meral AYDIN– Reyhan DAĞ

Arda ÇELİK– Mirza DEĞİRMENCİ

DANIŞMANLARIMIZ

Kültür ve Akademik Araştırmalar: Prof. Dr. Seyit Mehmet ŞEN

Türk Dünyası Danışmanı: Oktay HACİMUSALI

Aktüalite – Haber Danışmanı: Osman Tuğrul TUĞ

Eğitim Danışmanı: Şükran YARGI

Sanat Danışmanı: Ümit PARSIL

Halkla İlişkiler: Mine KOÇ KIRBAŞ

Uluslararası İletişim (İngilizce): Hanife KURT

Hukuk Danışmanı: Emrah YAYLA

Grafik / Tasarım: GENCİNE OFİSİ

***Dergimizde yayınlanan eserlerin tüm hakları saklıdır ve bütün sorumluluğu yazarlarına aittir.**

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yazılar izinsiz yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

*Dergimizin bu sayısını
'SARIKAMIŞ ŞEHİTLERİ'ne, 'ÇANAKKALE ŞEHİTLERİ'ne
VATAN ve BAYRAK için, MİLLET ve ÜMMET için,
İNSAN ve İNSANLIK için CANLARINI her devirde feda eden
Tüm ŞEHİTLERİMİZE İTHAF ediyoruz.*

*O 'ÂSİMLAR'ın
bıraktığı MİRASI ve günümüz 'ÂSİMLARI'na devrettiği
BAYRAĞI hiç bırakmadan YÜRÜYÜŞ devam ediyor.*

“MUSİKÂR YÜRÜYÜŞ”

-Özel Dosya-

**Çalışmamızda gerek yürekleri gerek adımları
gerekse yazıları ile bize ilham veren herkese**

şükranlarımızı sunuyoruz..

EDİTÖRDEN

MUSİKÂR YÜRÜYÜŞ

Merhaba

Musikar Edebiyat Kültür Eğitim Dergimizin 2. Sayısı ile karşınızdayız. Aralık 2018’de yayın hayatına başlayan dergimizin bu sayısında ‘Milli Manevi Değerlerimiz ve Mimarları’ dedik. Ve nasıl da isabetli bir tema seçtiğimizi kıymetli yazarlarımızın, değerli okuyucularımızın, hatta ülkemizin farklı köşelerinde ve hayatın farklı alanlarında yürekleri, yaptıkları işlerle günümüzün mimarları olan kocaman yüreklerin sahibi yediden yetmişe akıl ve gönül desteklerini bizden esirgemeyen insanımızın dergimize olan yakın ilgi ve teveccühünden anladık. Sevinçli ve onurluyuz.

Henüz taptaze bir başlangıçta olan ama dünyaya geldiği ilk günden beri MUSİKÂR olabilmenin aşkı ile daima taptaze, capcanlı kalmaya söz vermiş bizlere, bu kadar kısa sürede inananlara ve bu inançla bizlerle el ele, gönül gönüle olan yürekleri, adımları, yazıları ve duaları ile ‘MUSİKÂR YÜRÜŞTE BİZ DE VARIZ’ diyenlere şükranlarımızı sunuyoruz.

Bir dergide belki de ilk defa denenmiş bir ‘Yürek Yürüyüşü’ sunumunu gerçekleştirdik: Derginin ilk adımından (Kapaktan) son adımına (kapanışına) kadar derginin ana teması ile ete kemiğe bürünen Yunus gibi tevazu ile hissedilen, ancak aynı zamanda ÂSİM gibi aşikar birer yiğit olarak görünen bir yürüyüş bu, fotoğraflarla mühürlenmiş... Yürüyüş ki, neredeyse dergimizin bu sayısına ‘Bismillah’ dediğimiz ilk günlerine denk gelen bir günde (28 Aralık 2018’de) Sarıkamış Allahuekber Dağlarında yapıldı. Ben bu yürüyüşün resmini (tek bir kare) kıymetli dost Fatih PEKER’in face sayfasında gördüğümde can evimden vuruldum.

Sarıkamış Şehitlerine saygı yürüyüşünde izciler ve bayraklar vardı. Evet, Bayraklar... Yalnız, bizim bayrağımız değil; bizimle birlikte aynı ruhu, aynı yüreği, aynı çileyi, aynı kaderi yaşayan ‘bizimle bir, bizimle kardeş’ olanların bayrakları... İşte, resmi gördüğüm o an, içimden sıcacık bir nehir akıp geçti... Ve o an dedim ki, ‘bu yürüyüşü dergimize taşımalıyım. Bu yürüyüşü tüm diyarlara aynı sıcaklık, aynı birliktelik, aynı cesaret ve aynı inançla anlatmalıyız. ‘ Fatih bey, resmin kendisine ait olmadığını ama resim sahiplerinden izin alabileceğini söyledi. Konuşmamızdan çok kısa bir süre sonra da izin müjdesi geldi... Sarıkamış Şehitlerini anmak üzere Allahuekber Dağlarında yapılan bu anlamlı yürüyüşün fotoğraf kareleri ile dergimize taşımamıza vesile olan sayın Fatih PEKER’e ve bu karelerin yayınlanmasına izin veren, böylesi şanlı bir yürüyüşün liderliğini yapan Türkiye İzcilik Federasyonu Genel Başkanı sayın Hasan D. SUBAŞI’na çok teşekkür ediyorum.- Fotoğraf kareleri diyorum; ben bir resim isterken bana on resimlik muazzam bir hediye geldi.- İzcilerimize liderlik yaptığı ve izcilerimizle birlikte yüzlerce milli, manevi, insani güzelliğin yaşamasına, oluşmasına imza attıkları, bu imzalardan birine –fotoğraf yürüyüşü ile de olsa- bizleri de şahit ettikleri için onlara şükranlarımızı arz ederiz. Her bir fotoğraf karesine yüreğinizle bakın dostlar: Bizlere 100 yıllık sırrı; o günün ve bugünün ‘ölmezlerini’ nasıl da fısıldıyorlar?

İzcilerimizin bu vazife, vefa ve yürek yürüyüşünün izini biz de sürmek için bu sayımızın adını MUSİKÂR YÜRÜYÜŞ –Özel Dosya- koyduk. Koyduk ki, onlar da bizler de birer Âsım olduğumuzu unutmadan bizlere bu vatani, bu bayrağı emanet eden şehitlerimize, ‘Bir ve Beraber’ olduğumuzu göstererek şükran ve minnetlerimizi sunabilelim.

**RÂNÂ İSLÂM
DEĞİRMENCI**

Hemen ardından, yürekleri ve kalemleri ile Milli ve Manevi değerlerimizi, şahsiyetlerimizi anlatmak için hikayesi, makalesi, şiiri, bestesi, araştırması, gezi yazısı, denemesi ile seferber olan yazar, şair, bestekar, eğitimci, akademisyenlerimize de; yeni serpilgen genç yazar adaylarına da teşekkürü bir borç biliriz.

Edebiyat dünyasına 'Merhaba'nın yanında yeni, yenilenen ve hiç susmayan beste ile geliyoruz, dediğimizde; ilk adımı bizlerle atan dostlarımız bu sayıda da bizlerle. Tabii, yazarlarımız sadece ülkemizin dört bucağından değil; Kıbrıs'tan, Kerkük'ten, Azerbaycan'dan... İşte, Musikar Yürüyüş bu... Dün Çanakkale'de, Sarıkamış'ta, Yemen'de nasıl bir ve berabersek bugün de beraberiz... Var olun, kıymetli dostlarımız, kardeşlerimiz... Biliyoruz ki MUSİKAR AİLEMİZ her geçen gün büyüyecek...

Dergimizin içeriğine baktığınızda, siz de göreceksiniz: 'Sarıkamış', 'Çanakkale', 'Kahramanmaraş'ın Destanı', 'Kıbrıs', 'Kerkük', 'Bakü', 'Şuşa', 'Kazakistan' var... 'Mehmet Âkif', 'Mevlana', 'Edebâli', 'Bahtiyar Vahapzade', 'Dr. Fazıl Küçük', 'Rauf Denktaş' var...

'Şehitlerimiz her daim, dergimizin her harfinde; yürüyüşümüzün her nefesinde; ânımızın her zerresindeki duasında, minnetinde var... Allah onlardan razı olsun. Biz / yürüyorsak / yazıyorsak / yaşıyorsak; bütün her şeyi onlara borçluyuz.'

'ÂSİMLAR VAR... Her yaştan...' , 'Yedi Güzel Adam', manevî mimarlarımız, mütefekkirlerimiz var...

Yazılar ve onları yazanların yürekleri o kadar doluydu ki; o kadar heyecanlı ve o kadar kararlı idi ki yazıları kesemedik; sonunda 'ÖZ'ün, 'YÜRÜYÜŞ'ün, 'SÖZ'ün, 'İNANÇ'ın ve 'DUA'nın kuvveti ile dergimiz tam 200 sayfayı buldu. Gönül arzu ederdi ki; yüreği, adımları ve yazısı ile böylesi güzel bir tabloya vesile olanların hatırina, bu dergimiz HATIRLANMAK, İZ BIRAKMAK adına kitaplaşsın... Allah'ın izni ile o günleri de görürüz...

Yazmak bizdendi, okumak sizden, kıymetli okuyucularımız... İnanıyoruz ki, MUSİKAR YÜRÜYÜŞ sizin de yürekli katılım ve katkılarınızla uzun soluklu bir koşuya dönüşecek.

Saygılarımla...

***İzcilerimizin
bu vazife,
vefa ve yürek
yürüyüşünün
izini biz de
sürmek için
2. Sayımızın
adını
MUSİKAR
YÜRÜYÜŞ
koyduk.***

İÇİNDEKİLER

MUSİKÂR EDEBİYAT KÜLTÜR EĞİTİM DERGİSİ

2. SAYI - (OCAK-ŞUBAT-MART/ KIŞ)-2019)

TEMA: 'MİLLÎ MANEVÎ DEĞERLERİMİZ ve MİMARLARI'

EDİTÖRDEN	4
MUSİKAR YÜRÜYÜŞ *(SARIKAMIŞ 2018-ÖZEL).....	8
'KÖPRÜ ADAMLAR' –ALİ AVGIN.....	10
'GAZ LAMBASI'- ŞÜKRAN UÇKAÇ YARGI.....	14
'YOZLAŞMA VE MANEVÎ ÇÖKÜNTÜ'- Dr. HÜSEYİN EMİN SERT.....	17
'KENDİNİ KURTARAN ŞEHİR'- FATİH KOZANOĞLU.....	19
'SELİM ÖĞRETMEN'- MUSTAFA ÇELEBİ ÇETİNKAYA.....	24
'İKİ ANIT YEDİ İSİM İKİ ŞAİR İKİ ŞİİR'-MEHMET ALİ ABAKAY.....	27
'İKİ DENİZ- I' –RANA İSLAM DEĞİRMENCİ.....	48
'MİLLÎ ve MANEVÎ DEĞERLERİMİZ'- ALİ ÖZKANLI.....	52
'MEVLANA'- ÖMER ERU.....	56
'KARDELENE MEKTUPLAR'- HAMDİ ÜLKER.....	58
'ŞEMS'Tİ BENİ ÇAĞIRAN- RANA İSLAM DEĞİRMENCİ.....	60
'İKİ DENİZ-II'-RANA İSLAM DEĞİRMENCİ.....	65
'İNSANIN MAYASI'- SELAHATTİN ÖZKÖK.....	70
'RUS EDEBİYATINDA TÜRKİYE'-DR. LEYLA ALİYEVA.....	74
'MENİ ADLA'- OKTAY HACIMUSALI.....	80
'ELİF GİBİ'-HALİL İBRAHİM ÖZDEMİR.....	81
'İSTİKLAL ŞAİRİ ÂKİF'TEN İSTİKBAL ŞAİRİ ÂSİM'A- RANA İSLAM DEĞİRMENCİ.....	82
'BAHTİYAR VAHAPZADE ŞİİRİ'-TERANE TURAN REHİMLİ.....	92
'BARIŞ GÜZELLEMEŞİ'- ALAETTİN GÜVEN.....	100
'ŞİİR YAZDM OLMUŞ MU USTA'- ERCAN GÜMÜŞ.....	102
'ŞEYH EDEBALI ÜZERİNE'- ARDA ÇELİK.....	106
'KARAKOÇ'UM BİR SEVDANIN DİLİDİR'- ÖMER EMECAN.....	110

İÇİNDEKİLER

MUSİKÂR EDEBİYAT KÜLTÜR EĞİTİM DERGİSİ 2. SAYI - (OCAK-ŞUBAT-MART/ KIŞ-2019)

TEMA: 'MİLLÎ MANEVÎ DEĞERLERİMİZ ve MİMARLARI'

KUTLU BİLGİ'-NEVİN BALTA.....	112
'ÇANAKKALE RUHU'-MURAT BİÇER.....	116
'Kazanmak İçin Geçen Bir Ömür: RAUF DENKTAŞ'- M. EROL EKENLEROĞLU.....	125
'MİLLÎ VE MANEVÎ DEĞERLER'- ERSİN GÜMÜŞ	130
'TÜRKÇE'M'- HANİFE KURT.....	134
'Kıbrıs Türk'ünün Güneşi: DR. FAZIL KÜÇÜK'- M. EROL EKENLEROĞLU.....	136
'SOSYAL ÖĞRENME YAKLAŞIMINDA AHLÂK'- ÜMİT PARSIL.....	140
'KÜTAHYA'DAN BİR YUDUMLUK ESİNTİ'-ALAETTİN GÜVEN.....	158
'MARAŞ MÜDAFASI VE KAHRAMAN KADINLARIMIZ'- FATİH KOZANOĞLU.....	162
'AŞK-I VATAN'-HANİFE KURT.....	164
'KERKÜKLÜYÜM BEN'- ZÜLFİKAR KERKÜKLÜ.....	168
'ŞUŞA'NIN DAĞLARI'-TERANE TURAN REHİMLİ.....	172
'KURŞUN KALEM'- ŞÜKRAN UÇKAÇ YARGI.....	176
'BİR SARIKAMIŞ ROMANI'- MUSİKÂR.....	178
'BEN KAHRAMAN SEYİT'İN TORUNUYUM'- MİRZA MELİKHAN DEĞİRMENCİ.....	180
'SONBAHA'- ÖMER BEKMEZ.....	181
'ANNEM BENİ YÜREĞİMDEN ÖPTÜ'- BİCAN VEYSEL YILDIZ.....	184
'ÇANAKKALE BESTELERİ'- AYTEN DİRİER.....	190
'ÇANAKKALE SEREFRAZI'- AYTEN DİRİER.....	199
*MUSİKÂR YÜRÜYÜŞ (SARIKAMIŞ 2018 / ÖZEL).....	8-196

MUSİKÂR YÜRÜYÜŞ

Anlamli *MUSİKÂR Yürüyüş bu...*

Karda da devam eder, nârda da...

yürüyüşün *MUSİKÂR Yürüyüş bu!*

Dünde de devam eder, yarında da...

paylaşımı için

Türkiye İzcilik *MUSİKÂR Yürüyüş bu...*

Yürekte de devam eder, bilekte de...

Federasyonu

Başkanı *MUSİKÂR Yürüyüş bu...*

'Bir' olan binlerce yürekle karları eritir!

Hasan D. *Kardeşlik ateşini diriltir.*

SUBAŞI'na ve *O YÜRÜYÜŞ ki dünü güne getirir;*

Fatih *düşmanı dize getirir!*

BAYRAĞI BİZE GETİRİR...

PEKER'e

Şahit olduğunuz; YEPYENİ, DİPDİRİ ve HÜR

teşekkür *MUSİKÂR YÜRÜYÜŞ!*

ediyoruz.

Her devirdeki TAZE, GÜÇLÜ ve ANLAMLI

MUSİKÂR *YÜRÜYÜŞÜN hikayesini SICAĞI SICAĞINA bizlere taşıyan YÜREKLİLERE...*

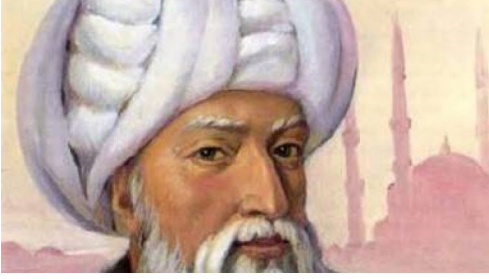
***Fotoğraflarla Kutlu Yürüyüşün Hikayesi Sizlerle...**

*Kapak Fotoğrafi: 24 ARALIK 2018
Sarıkamış Allahuekber Dağları'nda
Sarıkamış Şehitleri Anısına Yürüyüş*

KÖPRÜ ADAMLAR

Ali AVGIN

Geçmiş kuşaklardan devraldığımız, toplumsal hafızamız olan kutsal değerlerimizin, dinimizin, dilimizin, sanatımızın, velhasıl bizi biz yapan medeniyetimizin genetik şifrelerini unutmamamız gerekiyor. Millî kimliğimizi meydana getiren bu değerlerimizi muhafaza ettiğimiz kadar gelecek nesillere aktarmak gibi bir vazifemiz de var. Millet olarak bu kutsal görevi, kuşaktan kuşağa, dilden dile, anneden evlada, ustadan çırağa, hocadan talebeye aktararak geliyoruz ama... Taşınan bu yük çok ağır ve çok kıymetli olduğundan bu vazifeyi üslenen çok özel insanlara ihtiyaç var.

Vakıf insan, kanaat önderi dediğimiz adanmış ruhlu, arif insanlar her zaman toplum hayatımızda var olmuşlar ve olmaya da devam edecektir. Bu insanlar, asırlardan beri biriktirdiğimiz millî hafızamızı geleceğe taşımada da görev üslenmiş müstesna insanlar, Köprü Adamlardır.

Köprü

adamlarımız,

bir nevi aklımız

ve

kültürel

hafızalarımızdır.

Arif Nihat Asya'nın dediği gibi; "İçimizden biri köprü olmaya razı olmazsa biz kıyamete kadar bu suyun kıyılarında bekleriz." Eğer cemiyetimizde köprü adamlar yetişmez ise, hayatta kalmak için tutduğumuz, asırlardan beri bize kadar uzayıp gelen bir zincirin halkalarının kopması gibi savrulup dağılabiliriz. Bu sebeple, kuşaklar arasındaki bağlarımızı güçlendirmeliyiz.

Köprü adamlar, bir kuşaktan bir kuşağa, bir nesilden bir nesile, bir kıyından bir kıyıya kurulmuş sağlam kementler gibidir. Köprü adamlar, geleceğe taşıyacakları değerler hürmetine; -belki- taş gibi sert nefislerini, köprülerin taş kemerlerine gömmüşlerdir. O kahramanların kimileri korkuluk duvarlarında yer alırken kimileri de köprüyü ayakta tutan kilit taşları olmuşlardır.

Köprü adamlarımızı siz çok iyi biliyorsunuz. Onları bazen yazdıkları eserlerinde, kitaplarında, şiirlerinde okuruz. Bazen, bir konferans salonu kürsüsünden heyecanla haksızlığa meydan okuyuşlarından tanırız. Bazen, kıymetleri anlayamamıştır; zindanlardan seslerini duyarız. Bazen, bestelerini, ney'de nefes olarak soluruz. Bazen, yaptıkları abide eserlerini kendimize örnek alırız. Bazen, 'O'nun asırlar önce söylediği bir sözünden ilhamla bir olmazı oldururuz.

Onlar, âlimlerimiz, âriflerimiz, bilgelerimiz, hocalarımız, yazarlarımız, şairlerimiz, bestekarlarımız, öğretmenlerimiz, ustalarımız, zanaatkarlarımız, annelerimiz, babalarımız, velhasıl, kendine öğretileni daha da geliştirerek kendinden sonrakilere öğreten, aktaran özel insanlarımız; köprü adamlarımızdır.

Köprü adamlarımız, bir nevi aklımız ve kültürel hafızalarımızdır.

Ecdadımızdan miras olarak devraldığımız değerlerimizi, millî kültürümüzü daha da geliştirerek gelecek nesillere aktarabilmeliyiz ki millet olarak ayakta kalabilelim. Aksi halde karşı kıyıya geçmede zorlanırsınız. Eğer köprüler kuramamışsak, akıntıya kapılarak boğulup gidebiliriz. Geçmiş kuşaklardan devraldığımız, bizi biz yapan değerlerimizin kültürel, genetik şifrelerini mutlaka gelecek nesillere aktarmak için köprü adamlar yetiştirmemiz ve onları tanımamız gerekiyor.

Eğer, cemiyetimizde köprü adamlarımız yok ise; içimizden biri mutlaka köprü olmaya razı olmalıdır ki karşı kıyıya geçelim. Aksi halde kıyamete kadar bu su boylarında gezinip dururuz.

Selam ve sevgilerle.

**“İçimizden
biri köprü
olmaya razı
olmazsa
biz
kıyamete
kadar bu
suyun
kıyılarında
bekleriz.”**

MUSIKÂR YÜRÜYÜŞ

*Sarıkamış Şehitleri
Anısına Yürüyüş
-Allahüekber Dağları-
24 Aralık 2018*

-Şehitlerle Aynı Ânı Diri Tutmak-

Türkiye İzcilik Federasyonu

Hikaye

GAZ LAMBASI

Şükran UÇKAÇ YARGI

Evimizin başköşesinde duvardaki çivide asılı dururdu hep. Her tarafı, gaz haznesi bile yekpare cam olan; üzeri sarı, mavi, pembe küçük menevişli çiçeklerle bezeli gaz lambası. Elektrikler kesilince her akşam, dedem sakınarak yakıverirdi kibritle, gaz lambamızın fitilini. Lamba yakılıp duvardaki yerine asılınca da elimi kolumu tutup lambanın ışığına, duvara vuran gölgelerle oynamak da ben evin tek çocuğunun yegane eğlencesiydi. Tavşan, kuğu, kurt, kuş, yılan gölgesi yansıttım duvara lambanın önüne uzattığım ellerimle. Dedem öğretmişti bu oyunları bana. Ben daha o zamanlar, bilmiyordum bizim gaz lambasının serencamını. Duvarda asılı duran bir lambaydı işte, ama üstündeki renkli çiçekler çok hoşuma giderdi o kadar.

**O lambayı
dedem almıştı;
Kafkasya'dan,
öz
vatanımızdan...**

Kocaman siyah sakosunu giyerken bir akşam, kolunu uzatınca duvardaki çivide asılı duran gaz lambasını düşürürmüşü dedem. Lamba betona düşünce tuzla buz oldu, paramparça yere saçıldı. Dedemin gözleri önce fal taşı gibi açıldı, sonra sakosunu giymekten vazgeçti yere çaldı. Olduğu yere çömeldi ve başladı cam kırıklarının başında, koskoca adam; çocuklar gibi sesli sesli, sarsıla sarsıla, hıçkıra hıçkıra ağlamaya. Nutkum durdu! Benim dağlar gibi güçlü dedem ağlıyordu. Çocuk gönlüm bunu kabul etmedi, anlayamadı bir türlü:

“Dede ne oldu?” dedim, boğazımdan çıkan çok cılız bir sesle. İki elini yüzüne kapatmış ağlayan dedem, bana baktı ve:

“Dedem Kara Ömer şimdi öldü, dedem Kara Ömer şimdi öldü” dedi ve ağlamaya devam etti.

Koştum boynuna sarıldım, gözyaşlarıyla sıırsıklam ıslanan sakalları yüzüme değdi. İçim yandı, burnumun direği sızladı; ben de başladım avazım çıktığı kadar ağlamaya. Annem tiz bir sesle:

“Hiii” diye bir çığlık attı ve utanarak çıktı odadan. Daha gelinlik yaptığı, yanında hiç konuşmadığı dedemin yanında konuştuğu için utanmıştı. O zamana kadar, olduğu yere çakılıp kalan babaannem geldi, dedemin omzundan tuttu ve sarstı:

“Çocuk olma!” dedi.

“Böyle ağlanmaz ki. Ne yapalım, olan oldu.” Dedem, bir süre daha ağladı; sarsıla inleye. Gittikçe sakinleşen bir sesle:

“O lambayı dedem almıştı.” dedi, hıçkırarak. “Kafkasya'dan öz vata-

nımızdan. Bir gece yarısı, apar topar sürülüp gemilere kırkar kişi doldurulmuşlar. Kırk birinci kişi aynı ailedense bile başka gemiye zorla bindirilmiş. Böyle olunca da birbirlerini kaybetmiş çoğu aile; kimi evladını, kimi kardeşini. Yolda ölenlerin Kara Denize atıldığı zorlu, acılı bir sürgünle gönderilmişler, Türkiye'ye. Kara Ömer Dedemin babası Mirze Dede de yolda ölmüş; denize atmışlar, onun ölüsünü de.” Dedem ağlamaktan katılıyor, hıçkırıklara boğuluyordu. Ağlamaya biraz ara verdi; mendilini çıkardı, yüzünü gözünü sildi ve anlatmaya devam etti...

“Devlet yer göstermiş, iskân emri çıkarılan yerlere yerleşmişler. Çok sıkıntı ve yokluklar çekmişler önce. Bir kulübecik yapmışlar dedemler, derme çatma. Günlerce karanlıkta oturmuşlar, hiç eşyaları yokmuş, kuru yerlerde yatmışlar, çoğu günler. Neden sonra, komşu köyün muhtarının atının dereden su içerken yuttuğu sülüşü, boğazından elini sokup çıkararak atı kurtarınca dedem, muhtar ona biraz para vermiş. Dedem Kara Ömer, atlardan ve onların hastalıklarından iyi anlardı...”

Dedem, mendiliyle tekrar yüzünü gözünü, ağlamaktan kızaran burnunu sildi; içini çekerek:

“İşte, o lambayı da o günlerde almıştı, Kara Ömer Dedem, aşağı köyün çerçicisinden. Çok sevinmiştik lambanın alındığı, odamızı aydınlattığı kış gecesinde. Kardeşim Kerim ile bayram etmiştik. Makbule halam da durmadan dikmiş; evimize güneş doğdu sanmıştık.

Dedem artık, gözyaşlarını içine akıtıyordu için için ağlıyor, kısık sesiyle yavaş yavaş burnunu çekiyordu, bunları anlatırken. Dedem günlerce evden pek çıkmadı bu olaydan sonra, hastalandı. Babaannem hep söyleniyordu:

“Mülazım babasını eşkıya Kör Dede öldürünce bile böyle ağlamamıştır, üzülmemiştir bu, Ahmet Rıza Bey diye. Dedem, eski dedem değildi, Ömer Dedesinin lambasını düşürüp kırdığından beri. Babaannem Hafize Hanım:

“İyi ki kendisi düşürdü de kırıldı lamba, ya biz düşürseydik, ya biz kırardık...” deyip durdu.

Geçen gün, kırmızı ışıktaki arabamız durunca arabalara üşüşen sığınmacı çocukları ve genç kızları gördüğümde bir elimle çantama saldırdım, bozuk para çıkarmaya; bir elimle de arabanın camına açmak için cama uzandım ama yeşil ışık yaniverdi veremedim, bakışlarıyla vurgun yemişe döndüren çıplak ayaklı sığınmacı kıza parayı. Bakışları yüreğimi deldi. Benim üzülmemeye kızan eşim:

“Vermeyin şunlara para, onları dilendirenler var.” dedi.

Vermeyin

şunlara

para!

“Hem dursaydılar ya ülkelerinde...” diye ekledi. Bir hışımla baktım eşime:

“Allah kimseyi yerinden yurdundan etmesin, tamam mı? Kolay mı her şeyini bir anda bırakıp bilinmezlikler girdabına sürüklenmek? Yardım da edeceğim, hem de lambalar alıp vereceğim, tamam mı?” dedim, öfkeyle.

“Ne lambası ya?” dedi şaşkın şaşkın; “ne alaka?”

“Hiç” dedim, hiç...

“Ne lambası olacak? Gaz lambası değil herhalde! Bildiğin şarj edilir, ışıldak lamba işte!”

Başımı, şehrin bu yağmurlu, hüzünlü akşamının alacakaranlığına çevirdim. Gözlerimden süzülen yağmurları görmesin diye. Bu insanların böyle kopmuş tespih tanesi gibi ülke ülke saçılıp dökülmesine sebep olanlar, sebepsiz kalsın inşallah!

**Allah kimseyi
yerinden
yurdundan
etmesin!**

“Kulun kula yaptığımı kimseler yapmıyor, şu dünyada insana.” diyebilirdim.

Arabanın radyosundaki türkü diyordu ki:

**"Şu dağlar kömürdendir
Giden gün ömürdendir
Feleğin bir kuşu var
Kanadı demirdendir"**

YOZLAŞMA VE MANEVÎ ÇÖKÜNTÜ

Dr. Hüseyin Emin SERT

Her şey emrine verilen insan, maddî/beden ve manevî/ruh olarak iki cepheye sahiptir. Dünya hayatı, ruhun maddeye büründüğü bedenle olduğundan, maddî yön ön plana çıkıp manevî cephe olan ruh ihmal edildiğinde, özünden uzaklaşan insan yozlaşmaktadır.

Ruhundan uzaklaşan insan, bunu stres ve bunalım olarak hissederken dışardan bakıldığında bunun manevi yozlaşmadan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Günümüz insanı, hikmet âşığı olarak hakikatini tanıma gayreti gösterip manevî değerleri geliştirme zemini aramadığı/bulamadığı için, manevî bunalım, kararsızlık veya yozlaşma içine yuvarlanabilmektedir. İlahî imza ve rehber olan fitrat, manevî değerleri bünyesinde bulundurur. Bu anlamda iman/inanç, amel/davranış ve ihlâs/samimiyet insanın manevî gelişimi için gereklidir.

Maddî cehalet gibi, manevî cehalet de kınanmıştır. Maddî cahillik, kariyer hayatını mahvederken manevî cahillik, dünyada yozlaşmaya ve ahirette ebedî mutluluktan mahrumiyete sebep olmaktadır.

Cehalet, öğrenme ihtiyacının bittiği noktada başlar. Cehalet ve gayesizlik de yozlaşmayı getirir. Toplumumuzda kitap ve gazete okuma oranının son derece düşük olmasına rağmen dedikodu gazetelerinin ve programlarının büyük rağbet görmesi, vakitlerin hiçbir şey kazandırmayan dizilerle ve faydası olmayan işlerle harcanması, bu gayesizlik ve yozlaşmanın sonucudur.

İnsanlık için asıl tehlikeli olan ise, inananların birçoğunun gayesizliğinin ve dünyanın gerçeklerinden "bihaber" olmasının yanı sıra, bir ideoloji ve görüşe sahip olan insanların büyük bir kesiminin "bâtıl" ve insanlık için "zararlı" olan düşünceleri savunuyor olmalarıdır. Çünkü bir yanda insanlara zarar verecek düşüncelerin önderleri ve savunucuları, diğer yanda da karşısındaki tehlikenin farkına bile varamayacak kadar boş ve "nereye çeksen gelen" kalabalık bir insan topluluğu bulunmaktadır. Bu durum, millî ve manevî değerleri savunan kişi ve toplumlar için tehlikelidir.

Dolandırıcılık, rüşvet, yolsuzluk, fuhuş, uyuşturucu, adaletsizlik ve bunların benzeri daha pek çok belânın temel nedeni, toplumun genel ahlâk yapısında oluşan bozulmalar ve çöküntülerdir. Allah'ın emrettiği güzel ahlâkın yaşan-

Maddi
cehalet gibi,
manevi
cehalet de
kınanmıştır.

mamasından kaynaklanan bu yozlaşma, toplumları olumsuz yönde etkilemektedir. Günlük hayatın her alanında bunun örneklerine rastlamak mümkündür.

Dinden uzak bir şekilde, ahiret hayatını düşünmeden yaşayan insanlar, hayatları boyunca hep daha fazla dünyevî menfaat elde etme hırsı içinde oldukları gibi, çevrelerindeki insanlara da bu yönde telkinde bulunur. Onları da Allah'ın sınırlarını tanımadan yaşamaya teşvik ederler.

Her türlü kötülük ve uyuşturucu madde, insanın maddî ve manevî yapısına çok büyük zarar verir. Mesela, uyuşturucu kullanan bir insanın hayatı da olumsuz yönde etkilenir. Öncelikle çalışarak para kazanması ve ihtiyaçlarını karşılaması imkânsız hale gelir. Bir yandan da uyuşturucu alabilmek için para bulması gerekir. Bu nedenle uyuşturucu kullananların birçoğu, hırsızlık, dolandırıcılık, fuhuş, uyuşturucu kuryeliği gibi kanun dışı yöntemlerle para kazanma yoluna gidebilirler. Her geçen gün katlamalı olarak daha fazla batağın içine girerler.

Hayat tarzı, eğlenme ve dinlenme şekilleri, kişilerin dünya görüşünün göstergesidir. Bu gözle kendimize ve etrafımıza baktığımızda Müslümanlığın neresinde olduğumuz daha net görülebilir.

İçinde yaşadığımız dönem, dinî ahlaktan uzaklaşmış ve çevrelerini de böyle karanlık bir yola çekmek isteyen insanların çoğunlukta olduğu bir zamandır. Bundan dolayı günaha sınır tanımama, saldırganlık, manevî çöküntü, ahlâkî değerlerin yitirilmesi, bir âyette geçen ifadeyle "çirkin hayâsızlıkların" yaygınlaşması, fuhşun, sapkın cinsel ilişkilerin, uyuşturucu bağımlılığının, kumarın kısacası her türlü ahlâksızlığın önlenmeye çalışılmadığı bir dönemdir. Haberler veya günlük hayat bu gözle izlendiğinde, insanların dinden uzaklaşmalarının bir sonucu olarak, nasıl bir ahlâkî çöküntü içine düştükleri görülecektir.

Müslüman kimliği ve dindaşlık, Kur'ân ve sünnetle şekillenebilir, onunla yaşar. Yozlaşma ise, bu iki değerden uzaklaşmakla başlar. Aslından uzaklaşan kişi ve toplumlar, manevî çöküntüye uğrar. Bunu da maddî çöküntü takip eder. Kökünden beslenmeyen hiçbir ağacın meyvesi olmaz. Tarih bunun şahididir.

Gelişim için iyiden yana değişim kaçınılmazdır. İnsanî, kültürel ve dinî değerlerden uzak bir şekilde olgun insan yetiştirmek mümkün değildir. Vicdanların köreltildiği bir toplumda, hakkaniyet ve adaletten uzak yapılarda, mükemmellik ortaya çıkmaz.

Yozlaşma ve manevî çöküntüden kurtulabilmek için; din eğitimine gereken önem verilmeli, üniversite, okullar, yurtlar, basın, televizyon, internet vs. gibi vasıtalar da, millî-manevî değer ve ideallere göre şekillendirilmelidir. Bir millet ancak düştüğü noktadan ayağa kalkabilir. Mukaddes emanetler bizdedir.

**Kökünden
beslenmeyen
hiçbir ağacın
meyvesi
olmaz. Tarih
bunun
şahididir.**

KENDİNİ KURTARAN ŞEHİR

Fatih KOZANOĞLU

Osmanlı birinci dünya savaşında müttefikleriyle beraber yenilmeleri neticesinde 30 Ekim 1918’de Mondros Mütarekesini imzaladı. Bu anlaşmaya göre Anadolu’nun birçok yeri işgal edildi. İşgal edilen yerlerden biri de Maraş’tı. Maraş, önce İngiliz kuvvetleri tarafından 22 Şubat 1919’da işgal edildi. 8 ay süren İngiliz işgali sırasında pek kayda değer bir olay cereyan etmedi. Bunun en büyük nedeni, işgal kuvvetleri arasında çok sayıda Cezayirli, Tunuslu ve Hintli müslüman askerlerin bulunmasıydı. Ancak şehirde bulunan yerli Ermeniler bundan rahatsızlık duyarak işgal komutanlıklarına İngilizlerin gitmesi için müracat ettiler.

Ermeniler, Fransızların şehri işgal etmesi arzusu içerisindeydiler ve nihayetinde de istedikleri oluyordu.

Ah Ermeniler ah!.. Yıllarca kardeşçe yaşadıkları bu topraklarda kendilerine “Öteye git!” demeyen insanlara, bir dilim ekmeğini paylaşan komşusuna, velhasıl Maraş’a ihanet ediyorlardı. Bilemezsin işte kim dost, kim düşman! Bazen tuttuğun eldir seni arkandan vuran... Ermeniler, Maraş halkının sırtından vurmuş hainliklerini göstermişlerdi, işte.

29 Ekim 1919’da İngiliz işgali sona eriyor.

Fransızlar Geliyor ...

Ermeniler, Fransızları Maraş’ta çoluk çocuk, coşkuyla karşılamaya hazırlanıyordu. Bu hengâmede 10-15 haneden ibaret olan Yahudi topluluğu ile Abdal aşiretinin hangi tarafı tuttukları, belli değildi. Ermenilerin en zengini ve hatırı sayılan en nüfuzlusu eski Maraş mebusu (milletvekili) Agop Ağa, Abdal aşiretinin en usta davulcusu Halil Ağa’ya gelmesi için haber saldı. Halil Ağa gelince ona:

“Tebanı topla, gel! Ordusunun başında gelen büyük Fransız kumandanını karşılamaya gideceğiz.” dedi, Agop Ağa. Öteden beri Hırlakyan Agop Ağa emrine amade olan ve onu eğlendirmek için kırk takla atarak davul çalan Abdal Halil Ağa:

“Bu defa olmaz, gelemem!”, dedi.

Beklemediği bu ret cevabı karşısında Agop Ağa:

Bilemezsin

kim dost, kim

düşman.

Bazen

tuttuğun eldir

seni

arkandan

vuran!

“Kasnağını altınla dolduracağım; gelirsen...” dedi.

Uzun sakalını avuç içinde tutan davulcu Halil Ağa:

“Belli, bilirim. Hemi de doldurursun. Davulumu değil, evimi bile altınlarınla doldurursun. Amma bu, din bahsi...bir çomak bile vuramam.” cevabını verdi.

İşte, bu cesurca yapılan çıkış sadakatini, imanını, inancını verdiği ruhtu. Kendi yaşamış olduğu yere aidiyetini vurgusuydu. Ermeniler gibi ihanet etmedi abdal Halil Ağa; kendine yakışanı yapmıştı. Halil Ağa dünya nimetlerine tamah etmemiş; dostluğu, kardeşliği ön plana çıkarmış bir yiğittir. Allah kendisinden razı olsun...

15 Eylül 1919 tarihinde Fransız öncü kuvvetleri yüzbaşı Julie komutasında Maraş'a geldi. 30 Ekim Perşembe günü de De Fontzine komutasında 1000 Fransız ve 500 Cezayir asıllı asker ile Fransız askerî elbisesi giymiş 400 Fransız eşkıyası Maraş'ı işgale başladılar.

İman, inanç

ve gayret

zaferi

getirmiştir.

Ermeniler, işgalcileri çiçek buketleri sunarak coşkuyla, “yaşasın Fransızlar, yaşasın Ermeniler, kahrolsun Türkler” diye bağırarak karşıladılar. Türklerin millî ve dinî değerlerine saldırılarda bulunarak Maraş halkını rahatsız ettiler. Maraşlı Türkler, işgal komutanı ve askerlerin gelişini protesto ettiler. Bu arada Fransızlar, İslahiye'ye bir birlik daha göndererek Maraş yolunu güvence altına almaya çalışıyorlarken Kılılı köyü yakınında Muallim Hayrullah Bey ve kahraman arkadaşlarını karşısında bulan Fransız askerleri şaşkına döndüler. Kahraman askerlerimiz, bu çatışmada otuz Fransız askerini etkisiz hale getirdiler. Ertesi gün de, Bahçe'den Maraş'a yardıma gelen Fransız birlikleri Türkoğlu'nun Ceceli köyünü basarak yakıp yıktılar. Köy halkına büyük işkence ve zulüm yaptıktan sonra, Eloğlu'na (Türkoğlu) girdiler. Fransızlar, Ceceli ve Eloğlu köylerinde birçok kişiyi öldürdükten sonra ise küçük ve büyükbaş hayvanların hepsini yağmaladılar. Muallim Hayrullah bey, etrafında topladığı çete grubu ile birlikte Eloğlu'nu kuşatınca bu durum karşısında şaşkına dönen Fransızlarla aralarında zorlu bir çatışma çıktı. Zor durumda kalan Fransızlar Maraş'taki Fransız birliklerinden yardım istediler.

12 Ocak 1920'de yardım için bir tabur asker, Antep'ten Maraş'a giderlerken Sarılar köyünde Maraşlı ve Antepli Kuva-yi Millîyelilerin baskınına uğradılar. (13 Ocak 1920). Burada elli Fransız askerinin öldürülmesi haberi Fransızlar'da huzursuzluk ve panik yaratırken Maraşlı Türkler üzerinde coşku yarattı. Muallim Hayrullah bey ve arkadaşlarındaki bu iman, inanç ve gayret zaferi getirmiştir.

Çatışmaların Başlaması

Bir grup Fransız ve Ermeni askeri, ikindi üzerinde Uzunoluk caddesinden kışlaya dönerken Uzunoluk hamamından yüzleri peçeli iki Türk kadını çıkar. Üç kişi olan ve sarhoş durumda olan Fransız ve Ermeni askerlerinden birisi, hamamdan çıkan Türk kadınlarına saldırdı ve peçesini yırttı.

“Artık burası Türklerin değildir, Fransız memleketinde peçe ile gezilmez!” diyerek kadıncağıza sarılıp ilişmek istedi.

Peçesi yırtılan ve zor durumda kalan kadıncağız bayılıp yere düşerken diğer kadın da bağıarak yardım istedi. Orada bulunan iki kahraman yiğidimiz Çakmakçı Sait ve Gaffar Osman olaya el koydular. Keferelere karşı geldiler. Fransız ve Ermeni askerlerinin ateş açmaları neticesinde Çakmakçı Sait yaralanarak orada şehit oldu. Gaffar Osman da yaralandı.

Bu sırada Sütçü İmam, tabancasını alarak dükkanından hızla olayın olduğu yere geldi. Silahını Ermeni askerlerinin üzerine boşalttı. İlk kurşunu atan kahraman Sütçü İmam’ın silahı ile yaralanan Ermeni askeri, arkadaşlarının yardımı ile kışlaya götürüldü ve bir gün sonra öldü.

Sütçü İmam, Bertiz’in Ağabeyli köyünde bulunan Beyazıtöğlü Muharrem Bey’in yanına gitti. Sütçü İmam Ermeni ve Fransızlar tarafından sürekli arandı. Bulunması için de Maraş hükümeti çok sıkıştırılsa da bütün çabalarına rağmen Sütçü İmam bulunamadı.

Sütçü İmam hadisesinden dolayı gözleri dönmüş Ermeniler, çılgınlıklarını arttırmaya başlayarak sağa sola ateş edip Zülfikar Çavuş oğlu Hüseyin’i şehit ettiler. Ayrıca Türkleri öldürüp kadınlarını alacaklarını, camilerine çan takacaklarını söyleyerek halka, akla hayale gelmeyecek işkenceler yapmaya başladılar. Taşkınlıklarını ve zorbalıklarını her geçen gün arttırarak cinayetler işlemeye başladılar. Antep yolu üzerindeki zeytinlikte Sütçü İmam’ın dayısının oğlu Tiyeklioğlu Kadir isimli genci boğazlayarak burnunu ve kulaklarını kesip işkence ile öldürdüler. Sabrı tükenen Maraşlı mahallelerde, köylerde teşkilatlanıp küçük çeteler kurarak düşmana karşı mukavemet göstermeye başladılar.

Zafere giden yol küçük kıvılcımlarla başlamıştı! Maraşlı gözünü açmıştı artık ...

**Sütçü İmam,
tabancasını
alarak
dükkanından
hızla olayın
olduğu yere
geldi.**

Bayrak Olayı

Fransız ve Ermeni güçlerinin Maraş'ta yaptığı taşkınlıklar, zorbalıklar ve işkenceler giderek şiddetini artırırken 27 Kasım 1919 gecesi Ermenilerin ileri gelenlerinden Hırlakyan'ın evinde işgal komutanının şerefine bir balo tertiplenir. Baloda komutanın dansa davet ettiği Ermeni kızı:

“Sizinle dans etmekten mazurum. Çünkü kendimi esarete hissediyorum. Kalede Türk bayrağı dalgalandığı sürece, sizinle dans edemem!” diyerek teklifini reddeder.

Bunun üzerine askerlerine derhal emir veren komutan, kaledeki Türk bayrağını indirtir.

**Ezan
okunduktan
sonra,
cami'de
toplanan
halk;
“bayraksız
namaz
kılınmaz”
diye çağırır.**

28 Kasım 1919 Cuma günü Maraş'ın kara sabahıdır. Yatağından kalkan Maraşlılar, asırlardan beridir kale burcunda dalgalanan şanlı bayraklarını göremeyince bu olay şehri infiale sürükler. Savcı-Avukat Mehmet Ali Kısakürek derhal kaleme sarılarak “Âlem-i İslâm'a Hitap”ı yazarak halkı bayrağın indirilmesine tepki vermeye çağıran beyannameyi şehrin muhtelif yerlerine dağıttırır. Bu milletin istiklaline son verilmesi anlamına gelen bayraklarının indirilmesi karşısında Maraşlılar sesiz kalmazlar. Cuma namazı vakti Ulu Cami'de, halk toplanır. Ezan okunduktan sonra camide toplanan halk, “Bayraksız namaz kılınmaz!” diye bağırır. O esnada cami imamı Rıdvan Hoca, “Aziz cemaat, kalesinde düşman bayrağı dalgalanan bir millet, hürriyetini kaybetmiş sayılır. Hürriyet olmayan bir yerde cuma namazı kılmak caiz değildir” diyerek dağıtılan beyannamenin doğru olduğunu tasdik eder. Bunun üzerine Maraşlılar topluca kaleye hücum eder ve indirilen bayrağı yeniden kale burçlarına dikerek cuma namazını orada eda ederler.

Bayrak olayının ardından, şehir adım adım savaşa sürüklenir. Aslanbey başkanlığında Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, her mahallede kurularak faaliyete geçer. 21 Ocak 1920 günü şehir harbi başlayarak 22 gün 22 gece süren Maraş kurtuluş savaşı 12 Şubat 1920 günü sabah namazı sularında resmen sona erer. Artık resmen savaş bitmişti. Bütün Maraşlılar ve civar köylerden gelen binlerce vatansever, cefakar kahraman-gaziler sabahın erken saatlerinde şehrin merkezine toplanarak birbirlerine sarılıp sevinç gözyaşları döktüler. Kardeşliğin, birlik ve beraberliğin en güzel örnekleri burada sergilendi.

Maraş'ın düşman istilasından kurtulması, Türk Kurtuluş Savaşı'nın da ilk hareketini teşkil eder.

Maraşlılar, daha o tarihte “kendini kurtaran şehir” unvanı ile anılmaya başlamakla birlikte, çevre illerinde bulunan kardeşlerinin yardımına koşarak mücadeleye devam etmişlerdir.

Millî birlik ve dayanışmanın varoluş mücadelesi ile kazanırlar..

Ve Maraşlı dünyaya haykırır:

“Maraş bize mezar olmadan düşmana gülzar olmaz!”

Maraş Kurtuluş Savaşı Kahramanları

Sütçü İmam, Çakmakçı Sait, Abdullah Çavuş, M. Hilmi Dedeoğlu, Fatma-
loğlu Derviş, Osman Erşan, Mümtaz Eren, Hafız Ali Efendi, Sait Yalçın, Teke-
rekzade Ahmet, Zeki Karakız, Yusuf Çavuş, Şehit Evliya, Mış Nuri, Arif Şişman,
Eczacı Lütfi, Mahmut Bey, Abdullah Bayazıt, Rafet Efendi, Cennet Ali Gözüka-
ram, Ali Kısakürek, Bombacı Ahmet, Osman Eşbah, Abdal Halil, Yürük Selim,
Mustafa Kuşçu, Muhittin Karakız, Senem Ayşe, Muallim Hayrullah, Çuhadar Ali,
Doktor Mustafa, Arslan Bey, Kılıç Ali, Vezir Hoca, Zülkadiroğlu Süleyman,
Şeyh Ali Sezai, Muharrem Bayazıt, Hasan Çavuş.

Ve tüm Maraş halkı...

Vatan için gözünü kırpmadan şehit olan siz kahramanlarımızın ruhu şad,
mekanları cennet bahçeleri olsun. Örnek alınacak kişiler, kendi kahramanlarımız-
dır... Geçmişini bilmeyen, geleceğini inşa edemez...

**“Maraş
bize
mezar
olmadan
düşmana
gülzar
olmaz.”**

Hatıra

SELİM ÖĞRETMEN

Mustafa Çelebi ÇETİNKAYA

Akşamın Şentepe üzerine çöktüğü o anlarda evlerin bacasından çıkan dumanlar kaplamıştı her yeri. Bütün oyuncaklarının darman duman olduğu mahalle parkının kıyısında birkaç genç bir araya toplanmış ortaya yaktıkları ateşin etrafında sohbet ediyorlardı. Aralık ayının en çetin soğuğu vardı Ankara'nın sırtında.

Çelebi ve İdris her zamanki akşam voltalarını atmak için mahalle aralarında dolaşıyorlardı. Parktaki gençleri görünce usulca sokuldular yanlarına. İsimleri Selim, Hakan ve Ozan olan bu üç genç yarın okulu asıp nereye gideceklerinin planı içindeydiler. İdris sert çıkışmak isteyince Çelebi onu susturmuş ve çoktan gençlere okulun ne kadar gereksiz, eğitimin manasız olduğunu anlatmaya başlamıştı. İdris şaşkınlık içinde olup bitene anlam vermeye çalışırken Çelebi birden ateşi söndürmeye kalkıştı, gençler de anlamsız bir şekilde izliyorlardı.

Ya gençler,

bu ateşi

memleketin

bağrına

yakmak

varken,

gelmişsiniz

...

-Ya gençler, bu ateşi memleketin bağrına yakmak varken gelmişsiniz Şentepe de bir parkın içine yakıyorsunuz. İşte o kadar da güçsüz bir ateş ki birisi çıkıp geliyor ve söndürüyor.

“Abi memlekete ateş yaksak döndüremezler mi yani.” dedi, alaya alarak Hakan.

Çelebi tebessüm edip Hakan'ın gözlerinin içine baktı. "Üçünüz birlik olsaydınız eğer ben de bu ateşi söndüremedim" dedi ve devam etti:

“Engel olmadınız çünkü manası olmayan bir ateş. Manası olmayan bir ateş için kavga da manasız olurdu.”

“Abi niye kavga edelim; üşüdük, geldik, yaktık!” dedi, yine Hakan. “Kahveye gidecek paramız yoktu...”

“Kalkın gidiyoruz.” dedi Çelebi. Toplanıp mahallenin bir köşesine açtıkları kütüphaneye geldiler. İdris gizli mesajı almıştı, ocağa hemen çay suyu koydu. Yatsı ezanının okunduğu sıralarda başlayan sohbet, neredeyse sabah ezanına kadar devam etmişti.

Ozan biraz daha alakasız gibi dursa da Selim ve Hakan öyle anlamlı sorular soruyorlardı ki bazen Çelebi de İdris de cevap vermekte zorlanıyordu

Sabah olduğunda hep birlikte karar almışlardı; memleketin bağına ateşi yakacaklardı. Günler sürekli böyle sohbetlerle geçerken okuldaki en haylaz ve en tehlikeli gibi görünen iki öğrenci Hakan ve Selim, okulun parlayan yıldızları olmuştu.

(7) Sene Sonra...

Çelebi'nin telefonu çalıyordu ve arayan Selim'di. Heyecanlı bir şekilde, kelimeleri yuta yuta konuşuyordu:

“Abim! Ateşi yakmaya gidiyorum. Hakkari'ye gidiyorum. Parkta başı boş oturup ateş yakanlara vatan sevdasını anlatmaya gidiyorum.” Çelebi gözleri yaşlı dinlemişti Selim'i. Hayattaki en kıymet verdiği mesleklerdendi öğretmenlik ve şimdi Selim öğretmen olmuş, görevine gidiyordu sevinç içinde.

bir kaç sene sonra bir sabah namazı vakti...

Terörist grup kendisine yardım vermeyi kesen köye baskın yapmıştı. Köyde güvenliği sağlamaya çalışan bir tim asker vardı ve o askerlerin yanında da onlarla beraber nöbet tutup ekmeğini suyunu paylaşan bir öğretmen. Aslında her şey bu öğretmen köye tayin olup da gelince başlamıştı. Önce gençleri kazanmış, sonra ailelerine ulaşmış sonra da teröristlere yapılan yardımın ve boyun bükmenin önüne geçmişti.

Birden bire savaş alanına dönen okulun bahçesinde askerler her ne kadar okul bahçe duvarına mevzilenseler de teröristler hayli kalabalık gelmişlerdi. Takviye kuvvet talebi anonslarına cevap gelmezken köyü ters taraftan da ablukaya alan teröristler, köylünün yardım olmasına da çoktan mani olmuşlardı. Askerler okulun bahçesine sıkışıp kalmışlardı. Var gücüyle çatışan askerlere köylüler de evlerinden göz yaşları içinde dua edebiliyorlardı sadece. Yaralanan askerlerin yaralarını sarmaya, onları duvar diplerine çekmeye çalışan öğretmen, yağmur gibi yağın kurşunlara aldırmadan bir o yana bir bu yana koşmaya devam ediyordu.

Sonra bir kurşun omzuna... Düştü yere öğretmen! Kalkıp koşmak istedi ama bir kurşun daha sırtına... Düşmedi; dilinde kalan son şeydi Kelime-i Şehadet! Döndü düşmana doğru ve bir kurşun daha kalbine....

Yara almasın diye korumaya çalıştığı askerin üzerine kapattı kendini, şehit olurken bile asker yara almasın istiyordu....ve Yar oldu toprağa...

Abim! Ateşi

yakmaya

gidiyorum.

Hakkari'ye

gidiyorum.

Ramazan ayının serin geçtiği Ankara'da iftarını edip sigara için balkona çıkmıştı Çelebi. Çalan telefonun ucunda epey zamandır sesini duymadığı Ahmet amca vardı. Sesi boğuk ve ağlamaklı!

Sonra kapattı telefonu, gözyaşları içinde son cümlesini söyleyip!

“Çelebi Hocam! Selim memleketin bağrına da bizim bağrımıza da yaktı ateşi!”

“Yiğit Selim! Şehit Selim!

Yaktığın ateşe and olsun ki içimizdesin, sönmeyeceksin!”

(9 Haziran 2017)

İçimizdesiniz...

Sönmeyeceksiniz...

İKİ ANIT YEDİ İSİM İKİ ŞAİR İKİ ŞİİR

Sezai Karakoç ve Abdurrahim Karakoç

Mehmet Ali ABAKAY

Giriş

Şairlerin kendi iç dünyalarını saklamaları, kendi hakları bilinmez, nedense. Halkın gözü önünde onlara biçilen paye, “daima şiir yazmalarıdır, onlar sadece şiir yazacaklardır, meclislerde okunsun” ve “içlerinden gelip söyleyemediklerini dillendirsin” diye. Şair, bir şiir makinesi midir, her zaman şiir mi yazacaktır, başkası şiirlerini suya hasret, vahada yolunu şaşırılmış, kervandan ayrı düşmüş kişi gibi yudumlasın, bir tas su niyetine, diye?

Şiiri ortaya çıkaran zekayı, insan gibi tahayyül etmeme hatasına düşeli, verilen en zengin paye “öldükten sonra kıymeti anlaşılır, değeri bilinir” yalanına kim inanır ki elinden geleni ardına bırakmayanlara. Şair, bir fikir ve duygu işçisidir; yükü ağır, mesuliyeti oldukça fazla.

Şairin âlemine dalmayan, ondaki manadan yoksun kalır ve anlamını bilmez hayatın, adeta. Fikirse, hissiyat ise, şairin mısralarına sarmalanmış, sahibini bekleyen taç misali, sahip olana paye verir, kendisini mutlu kılar.

Kimi şiirler vardır, kaleminden ya da dilinden sahibini kaybetmiş, gönülden gönüllere çağlar ve asırlardan asra yaşar, ilk söyleyeni unutulmuş.

Şiir, bazen insana umulmadık kapılar açar, gönül âleminde, bir mısra değiştirmeye yeterdir, dünyasını insanın. Bazen söyleyenin başında cellat elinde bilenen kılıçtan daha bilenmiş ölüm fermanına benzer. Belki hasta yatağında ölümü bekleyen, derdine dermanı bulamamış olana iyileşmek için ümit ışığına dönüşür, kâsede duran panzehire eş değer. Şiire dair çok tanımlama yapılır, birçok açıklama düşmüştür, edebiyat tarihine, kitaplar kaleme alınmıştır, cilt cilt.

Şiire dair şerhler düşülür, bazen iki defter yaprağından ibaret şiir için ciltler dolusu düşünceler kaleme alınır, dile getirileni ifade için. Kimi şairler dünyada el üstünde tutulmuştur, kimi yoklukla sınanmış, ömrünü çaresiz biçimde adadığı şiiri anlaşılmadan, anlaşılmaktan uzak biçimde miras bırakmıştır anlaşılmak için diğer dönemlere.

Yazarlara baktığımızda değer ve kıymet taksimi, daima ertelenir çoğunun, bu kaide imiş gibi. Sorulduğu vakit, cevapsız kalır, istenen söylenmez bir türlü, beklenen açıklama yapılmaz.

Şairin

âlemine

dalmayan,

ondaki

manadan

yoksun kalır.

Ömrünü sanatına adayana selamın verilmediği çok görülmüştür, dehr içinde. Çarklar arasında devranın öğütölmek istenmeyen yazar ve şair anlayışı, muhatabını bulmamış mektup misali mazrufu saklı kalmak şartıyla başka bir dönemde bilinir, taşıdığı hususiyeti.

Kalkıp çok sözü harcamak istemem, sonuçta verilmek istenen bilgi ortada iken. Kitap yazmadan bahseden, yazdığı kitapları sadece tüketim aracı bilen kimi kalemlere baktığımızda fikir çilesi çekmeyen insan kalbine ve ruhuna hitap edeceği bir şeye sahip olmadığı bilinmezliğe sürüklenmemeli. Şairler, şiirlerini söyler ve sonradan şiirleri divanlaşırken günümüzde şiire verilen emekle orantılı kitap sayısındaki artış, ürkütmetedir, şiir ehlini. Her ay bir şiir kitabı ortaya çıkartacak kadar kelimelere kıyanın, cellattan farkı olmaz sanırım. Öksüz ve yetim şiirin yaşamasının mümkün olmadığı ortamda, şiiri besleyecek donanımın olmayışı, doğmadan ölen cenin misali şiirden haz edenlerin gittikçe azalmasına zemin sağlamaktadır. Ortaya konan şiirlerin çoğu, ya bir şarkı söyleyenince sahiplenilmesi beklenir ya bir türkü okuyucusunun dikkati çekmek istenir.

Gönül bir

şemin

ziyasına

hasret çeker,

gönüller

ruhun

aydınlığına

sığıdır.

Önceleri şairi şair kılan husus, şiirinde asaletle mısraları tesbih tanesi gibi görüp, şiirin ipine dizmekti. Şimdi bu edebi ve terbiyeyi görmekten yoksun anlayış, şiirlerin ezberlenmesinin, meclislerin içinde söylenmesinin önünde engeldir. Dün, ezberinde yüzlerce şiirin bulunduğu meraklısı vardı, şairlerin. Günümüzde onlarca şiiri hafızasında bulduranın sayısı, kurak iklimde yaşayan kişinin suyu sarf ediş cimriliğiyle eş değerdir, düşünülürse.

Yazarın ortaya koyduğu eseri, birkaç nüsha çoğaltılır ve yazara isim veren eseri olurdu. Yazma işinde ehil olanın gördüğü saygı, kendisine gösterilen hürmet kendisinin telif hakkıydı, kuşkusuz. Bir eseri istinsah etme, herkesin sahipleneceği şeref değildi. Matbaa sonrası kolaylaşan kitaba ulaşım, günümüzde şairi de yazarı da fuarlarda çok imza atmadıkça satıştan elde edilen hasıllardan mahrum bırakmaktadır. Çağın teknolojik baskıyla kitap ve şiir üretme kölesi durumuna getiren anlayış, şairi de yazarı da insan ve sanatkâr görme vasfından uzak düşürmüştür.

Yazdığımız makalelere bu denli izahla, açıklama ile girmekten çoğunlukla kendimizi uzak tutmaya çalışırız, günümüzde. Okuyanı fazla olmayan, anlayana azalmış metinlerle seslendiğimiz okurun istediği kısa metinlerden başkası değildir, özellikle. Kişi, az zamanda belirtmek isteneni hemencecik öğrenmeye hevesli kılınır olmuştur. Bir kitabın özetini üç sayfa yerine bazen bir sayfaya bazen bir paragrafa indirgemek isteyen kitleyle karşı karşıyayız.

Okumaktan uzak bırakılmış gençleri, bu sebeple biz de anlamaya aşına değiliz, her akşam güne düşen melâlle, aydınlık yerini karanlığa terk ederken, gözler ışıktan zifirî ortama mecburen düşerken. Gönül bir şemin ziyasına hasret çeker, gönüller ruhun aydınlığına sığıdır, aklın yol göstericiliğini ister; mana

denizinde şair, gecenin çelikten kollarında yalnızlığı içre kimsesizliğini fısıldar, mısralarında. İstenene ulaşma yolunda, kelimeleri kardeş kılma adına adeta kalemine esir düşmüş şair, hatırlanma adına Leylası'na vuslat için Mecnûn olma halini tekrarlar, mütemadiyen. O, tarihten, inançtan, kültürden, coğrafyadan beslendiği zenginliği dile getirir, adeta bir yemeğe dönüştürür düşüncesini, duygusunu. Zengin taamlarla, nimetlerle örülü şiir, bayramlara mahsus ziyafetlere dönüşür, bilen için.

Niçin şiir anlaşılmaz? Anlayanı kalmamış şiirin tarihle olan bağı keserseniz, inançla olan irtibatını kopartırsanız, coğrafyayla ilişkisini yasaklarsanız, manayla iç içe olan zenginliğini ruhtan soyutlarsanız, insanın yaşamını sadece dünya hayatıyla çevrelerseniz, şiirin can damarlarında kansızlık, zamanla şiirin hayattan çekilmesine zemin hazırlarsınız. Dünyevî hayata şiir, sadece şarkı-türkü sözü olarak kalır, amaçsız yaşayan insan için eğlence ve dinlence meta'ı haline gelir. Bundan sitem ve şikâyet etmeye kimsenin hakkı da değildir, günümüzde, yaşananlar aşıkâr ortada iken. İşin eğitimini almamış olana, kalkıp şiirin ne olduğunu sorarsanız, on beş-altı senelik okul hayatında şiirin manadan ve zekâdan yoksun halini kendi yaşantısını şahit kılarak, dünü reddetmekle ve inkârla başlayıp, yaşanan çağın teknolojik baskısıyla güzelleşen global anlayışı savunacaktır. Musikînin cihanşümül / evrensel olduğunu ifade ederek, anlamını bilmediği şarkıları okurken metalik seslerin esiri olmaya kendisini adadığını ilan edecektir.

Siz, istediğiniz kadar Yunus Emre'yi anlatın, Karacaoğlan'ı anlatın, Bakî'den ve Nabi'den bahsedin, "Mevlana" deyin, Şeyh Galib'i post-modern olarak anlatın, beyhude uğraştır, yaptığımız. Dil değişmişse, alfabe farklılaşmışsa dünden geleni fehmetmek, deveye hendek atlatmaktan daha zordur, bu meşgale. Bakın meşgale yerine "uğraş" manayı tam kapsamıyor, anlam ifadesini kullanırsak mana yerine. Taşlar yerinden oynatılmaya başlanınca, dünü bilmeyenin bu günü rahatlıkla yaşamayacağını ve geleceğe mutlulukla bakamayacağını söylemek, zor durum değildir.

Sezai Karakoç ve Abdurrahim Karakoç

İki şair, birer şiir yazar, gençlik dönemlerinde. Yıllar geçer, şiirlerin üzerinden. Ben elli diyeyim, siz fazlasını... Sonradan çok sonradan bu iki şiirin yazılış hikâyesi çıkar, ortaya. İki gencin yazdığı şiir, edebiyat âleminde yankısını bulur. Bu yankısını bulan şiirden biri ezberindedir, gençlerin, öbürü bestelenmiş türkü formatında dinlenir.

Mona Roza, şiirde kalır, ezberlerden düşmez. Bizim musikî dünyasında ne ilginçtir ki kıza yazılan şiirleri seslendirecek olan erkek olması gerekirken, şiirin büyüüne ya da paranın-pulun kıymetine değer veren kadın okuyucular da "Mihriban" diye gözyaşı dökerek mikrofonu sarılır, durur. Bunu bir makalemizde eleştirmiş, kitaplarımızdan birine almıştık, yazı olarak. Musikîdeki bu çarpık anlayış, nedense bizde kemikleşmiş yapıdadır. Utanmasalar Mecnun yerine Leyla'ya dil dökerler. Zaten Makber, kadına bir sesleniş değil midir, Abdulhâk Hamid

Şair,

hatırlanma

adına

Leylası'na

vuslat için

Mecnûn

olma halini

tekrarlar.

kaleminden? Onlar, Makber'i okurken, erkek okuyucular kadın dilinden ağıt mı yakmaz, göz yaşı mı dökmez?..

Sezai Karakoç, şiirlerinin seslendirilmesinin önüne geçemez, bir türlü. Sanal ortamda şiirlerini seslendirenler oldukça mevcut. Lakin Sezai Karakoç'un sesinden şiir kaydı var mı yok mu bilgimiz dışındadır. Fakat Abdurrahim Karakoç, şiirlerini kendisi seslendirir, öncelikle.

Bu iki şiirin hikâyesine bizi götüren Kahramanmaraş Uluslararası 1. Kitap Fuarı oldu. Fuarın ikinci gününün sabahında Maraş'ı gezmek istedik, yol güzergâhı'nda.

Birinci Anıt

Gördüğümüz birkaç mekân ile sınırlı olan gezdiğimiz alanda bir kitap anıtı göze çarptı, kütüphane girişinde. Dokuz kitabın ikisinin sırtı içe dönük, biri Urfalı, biri Diyarbakırlı Şairin dışında kalanlar şu isimlerdi, Maraşlı olarak: Erdem Bayazıt, Alaattin Özdenören, Nuri Pakdil, Rasim Özdenören ve diğer kitaplar kapak arasında iken, en üstte açık kitap yapraklarında yazılı isim Necip Fazıl, Çile'den bir şiir, iki mısralık. Keşke diyorum, Nuri Pakdil, yukarıdan sekizinci sırada olsaydı. Adeta kitapların üçüncü sırasında okunması gereken Sezai Karakoç olarak düşünülür. Maraşlı değil. Altta isimsiz Maraşlı şairler, anonim olarak mı durmaktadır? Bu belli değil. Sezai Karakoç ismini taşıyan kitap, anıta farkındalık katmış, yan durmaktadır, dikkâti üzerinde toplamaktadır.

***İçimde
kaynayan bir
mahşer var
Bu mahşer
birde
annelerinin
kalbinde
kaynar.***

Yedi İsim

Erdem Bayazıt, Sebep Ey ve Risaleler'in Şairi... Kendince özgün bir şiir dili tutturana, şiirleri ezberlenen, bazen marş haline getirilen, Maverâ'nın temel taşlarından biri. Sebep Ey Şiiri'ni şairinin sesinden dinleyen biri olarak, o güzel mısraların etkisinden kurtulmak çok zor. Bu şiirde şair, ne der; sunuyoruz:

SEBEP EY!

*Ürperir tabiat, üfleyince rüzgârı derin gök soluğu
Ulu ses dokununca çarka
Düşer ölümün gölgesi eşyaya.*

*Başlar eşyada hareket kurtulmak için kendinden
Daha öteye geçmek için arınmak gibi elbiseden
Yakalar ölümsüzlüğün sonsuz ipini
Sonra ses olur
Zamanın idrak incisi ses döner, döner, döner de
Yönelir sebebe
Sebeb ey!*

*Sesi damarla çizer
Mutlak sözü damarda kanla çizer
Uzar bir göz ağrısının gecesi uçsuz bir nehir gibi
Bir bebeğin ilk hecesi düşer ağızdan ansızın ve bulur
Sonra toprak sıkışır sıkışır taşar da renk olur tarlada
Günesin çarpılmış elçisi Van Gogh 'la gelir önümüze
Portakalla yayılır karanfilde tutuşur karar kılar denizde
Renk denizde karar kılan ebedi tarla olur.
Renk başkaldırırken helezonlar çizerken ses
Som fatih su fetheder tabiatı
Döner döner döğünür eritir dağları yobaz kayaları
Daha der sığmaz kabına yönelir göğe teslim olur
Ve düşerken toprağa çağırır
Sebeb ey!*

*Her sabah bütün bitkiler iştahlı bir çocuktur
Emer, emer, emer toprak anayı
O sultan hazinesi o hep veren sonsuz cömert anayı
Yeşil hayat, kırmızı hareket, sarı sabır emer
Ve beyaz iman çizer sesini
Tamamlar kavisini*

Sebeb ey!

Merhum Erdem Bayazıt, “*Sana Bana Vatanıma Ülkemin İnsanlarıma Dair*” adını taşıyan şiirinde kendi şiir anlayışının en ince ayrıntılarını saklamaz, oldukça rahat biçimde dile getirir, düşüncesini:

“*Telgrafın tellerini kurşunlamalı*”
*Öyle değildi bu türkü bilirim
Bir de içime
-Her istasyonda duran sonra tekrar yürüyen-
Bir posta katarı gibi simsiyah dumanlar dökerek
Bazan gelmesi beklenen bazan ansızın çıkagelen
Haberler bilirim mektuplar bilirim.*

*Gamdan dağlar kurmalıyım
Kayaları kelimeler olan
Kırk ikindi saymalıyım
Kırk gün hüznün boşaltan omuzlarıma saçlarıma
Saçlarının akışını anar anmaz omuzlarından
Baştan ayağa islanmalıyım
Gam dağlarına çıkıp naralar atmalıyım.*

*İçimde kaynayan bir mahşer var
Bu mahşer bir de annelerinin kalbinde kaynar
Çünkü onlar yün örerken pencere önlerinde
Ya da çamaşır sererken bahçelerinde
Birden alıverirler kara haberini
Okul dönüşü bir trafik kazasında
Can veren oğullarının.*

Zamanın

idrak incisi

ses döner,

döner, döner

de

yönelir

sebebe...

*Bir de gencecik aşıkların yüreklerini bilirim
Bir dolmuşta yorgun şoförler için bestelenmiş
Bir şarkıdan bir kelime düşüverince içlerine
Karanlık sokaklarına dalarak şehirlerin
Beton apartmanların sağır duvarlarını yumruklayan
Ya da melal denizi parkların ıssız yerlerinde
Örneğin Hint Okyanusu gibi derin
İşyanın kapkara sularına dalan.*

*Nice akşamlar bilirim ki
Karanlığımı
Bir millet hastanesinde
Dokuz kişilik kadınlar koğuşu koridorunda
Başını kalorifer borularına gömmüş
Beyaz giysilerinden uykular dökülen tabiplerden
Haber sormaya korkan
Genç kızların yüreğinden almıştır.*

*Bir de baharlar bilirim
Apartman odalarında büyüyen çocukların bilmediği bilemeyeceği
Anadolu bozkırlarında
İstanbul'dan çıkıp Diyarbakir'e doğru
Tekerleri yamalı asfaltları bir ağustos susuzluğu ile içen
Cesur otobüs pencerelerinden
Bilinçsiz bir baş kayması ile görülen
Evrensel kadınların iki büklüm çapa yaptıkları tarla kenarlarında
Çıplak ayakları yumuşak topraklara batmış ırgat çocuklarının
Bir ellerinde bayat bir ekmeği kemirirken
Diğer ellerinde sarkan yemyeşil bir soğanla gelen.*

**Mescid-i
Aksa'yı
gördüm
düşümde
Bir çocuk
gibiydi ve
ağlıyordu.**

*Yazlar bilirim memleketime özgü
Yiğit köy delikanlılarının
İncir çekirdeği meselelerle birbirlerini kurşunladıkları
Birin ölüm dudaklarından sızan kan daha kurumadan
Üstüne cehennem güneşlerde göğermiş mor sinekler konup kalkan
Diğeri kan ter içinde yayla yollarında
Mavzerinin demirini alına dayamış
Yüreği susuzluktan bunalan
İçinden mahpushane çeşmeleri akan
Ansızın parlayan keklıkları jandarma baskını sanıp
Aplansız silahına davranan
Nice delikanlıların figüranlık yaptığı
Yazlar bilirim memleketime özgü*

*Güzler bilirim ülkeme dair
Karşılıksız kalmış bir seveda gibi gelir
Kalakalmış bir kıyıda melül ve تنها
Kalbim gibi
Kaybolmuş daracık ceplerinde elleri
Titreyen kenar mahalle çocukları
Bir sıcak somun için, yalın kat bir don için
Dökülürler bulvarlara yapraklar gibi.*

*Kadınlar bilirim ülkeme ait
Yüreklere Akdeniz gibi geniş, soluğu Afrika gibi sıcak
Göğüsleri Çukurova gibi münbit
Dağ gibi oturlar evlerinde
Limanlar gemileri nasıl beklerse
Öyle beklerler erkeklerini
Yaslandın mı çınar gibidir onlar sardın mı umut gibi.*

*İsyan şiirleri bilirim sonra
Kelimeler ki tank gibi geçer adamın yüreğinden
Harfler harp düzeni almıştır mısralarında
Kimi bir vurguncuyu gece rüyasında yakalamıştır
Kimi bir soygun sofrasında ışıklı sofralarda
Hırsızın gırtlığına tıkanmıştır.*

*Müslüman yürekler bilirim daha
Kızdı mı cehennem kesilir sevdi mi cennet
Eller bilirim haşin hoyrat mert
Alınlar görmüşüm ki vatanımın coğrafyasıdır
Her kırışığı sorulacak bir hesabı
Her çizgisi tarihten bir yaprağı anlatır.*

*Bütün bunların üstüne
Hepsinin üstüne sevda sözleri söylemeliyim
Vatanım milletim tüm insanlar kardeşlerim
Sonra sen gelmelisin dilimin ucuna adın gelmeli
Adın kurtuluştur ama söylememeliyim
Can kuşum, umudum, canım sevgilim.*

Mehmet Akif İnan, Yeni Devir Gazetesi'nde Maraş Ekolü ile bir aradadır, Mavera Dergisi Şairidir, Kudüs Şiiri ile bilinir, tanınır:

MESCİD-İ AKSA

*Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Bir çocuk gibiydi ve ağlıyordu.
Varıp eşliğine alnımı koydum
Sanki bir yeraltı nehri kaynıyordu.*

*Gözlerim yollarda, bekler dururum
'Nerde kardeşlerim' diyordu bir ses.
İlk kiblesi benim ulu Nebimin
Unuttu mu bunu acaba herkes.*

*Şimdi kimsecikler varmaz yanıma
Resulden yoksunum, tek ve tenhayım.
Rüzgarlar silemez gözyaşlarımı
Çöllerde kayıp bir yetim vahayım.*

SEZAI KARAKOÇ

**Güzler bilirim
ülkeme dair
Karşılıksız
kalmış bir
sevda gibi
gelir**

*Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür Müslüman'a selam diyordu.
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni İslâm diyordu.*

Her eylem yeniden diriltir beni / Nehirler düşlerim göl kenarında.” diyen Şair, şiirlerinden çok sendikal anlamda çalışmalarıyla tanınmaktadır, günümüzde.

Alaeddin Özdenören, Mehmet Akif İnan ile arkadaştır, şiirde. Belli ki şiir tarzları birbirine yakındır. “**Cebimde Ölümüm**”, şairin bilinen şiirlerinden biridir:

Tûr Dağını
yaşa
Ki bilesin
nerde Kudüs

*Gülüm gülüm
Bu kentın koynuna girdiğim gündən beri
Cebimde ölümüm
Avuç avuç dağıtırım insanlara
Bir türlü tükenmez ölümüm.
Üzümleri aydınlatırım
Masal çarşılarını
Yatağına sığmayan ırmakları
Mağra içlerine gizlenmiş aşkları
Yerler mühürlenince akşamları
Kanlı sulara gömülürüm.
Gülüm gülüm
Benim ölümüm
Çocukların kulaklarına küpedir
Vitrin denizlerine zincirlenmiş çocukların.*

Nuri Pakdil, şiirleriyle değil, Edebiyat Dergisi ve dergide kullandığı Öz Türkçe ile gündeme oturmuş, farklı biçimde çıkışları, etrafında topladığı öğrencileriyle bir edebiyat akımını oluşturmak istemiştir, kuşkusuz. Cahit Zarifoğlu, Özdenören Kardeşler, Erdem Bayazıt bu ekoldeki Maraşlılardan birkaçıdır.

Bu alanda kimi şiirleri oldukça soyut olan, şiirlerinin anlaşılması tarih-inanç ikilemini bilinmesine muhtaç Pakdil'den iki şiir sunarak, bize bu makale-yi yazdıran Kitap Anıtı'nı izaha devam edelim:

ÇAVLAN

*Arkadaş kıl tartan terazi misin
Artıyor katsayısı direnişin*

Bu tarzda şiir yazan şair, bakarsınız farklı bir anlatımla karşısına çıkar, insanın. Uzunca, farklı tarihlerde yazılan şiirinden bir bölüm:

ANNELER ve KUDÜSLER**II**

*At ipi atladı
Kitap soluyan atlar
Çocuk atı çağırdı
At çocuğu tanıdı*

*Denizi çek annemin başörtüsüyle ey sevgili
At geçer o zaman denizi*

*Bilirsiniz ormanlarla sonsuz bir at gelir
Görmüşsünüzdür çocukların rüyalarında da gelir
Biner ona
Sünnetçi*

*Cezayir'e atlarla gidilirdi
Babam atla bağa gelirdi
Yeni Ali
Paris'i atla dolaşacak*

*İyi binen ata
Bir solukta geçer Hazer'i
Yavaş yavaş ingiliz
Tuzacağına düşer at süren yiğitlerin*

III

*Tûr Dağını yaşa
Ki bilesin nerde Kudüs
Ben Kudüs'ü kol saati gibi taşıyorum*

*Ayarlanmadan Kudüs'e
Boşuna vakit geçirirsin
Buz tutar
Gözün görmez olur*

*Gel
Anne ol
Çünkü anne
Bir çocuktan bir Kudüs yapar*

*Adam baba olunca
İçinde bir Kudüs canlanır
Yürü kardeşim
Ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin
(Ocak 1972)*

Yerler**mühürlenince****akşamları****Kanlı sulara****gömülürüm.**

V

*Mavi ışın dolanır anne gömleğinde
bal arısı deniz suyu
tayfı çocukların
gözetir Kudüsleri*

*Kar yağmaz uçar anne gözlerinden
anne eli ovadır
oynayınca çocuk
daha genişler*

*Kudüse şiir gömlek dikişi annenin
gösterir yönümüzü iğneden çıkan ipliğin konumu
kare ya dikdörtgen
annenin çocuk yanağındaki izi*

Ağıt

*Düşününce anne
kudüsler yakınlaşır
bir tanrı tanımazın elinde de
kudüs haritası bakar kudüs yaklaşımla*

yakışmaz

şiire ve

*Kelime anne dişleri
kiminde otuz iki kiminde otuz üç kelime
çocuk bu kelimeleri
öğrenerek yaş alır*

çocuk

yüzlerine...

*Tapınakla yürek arasında en canlı ilişki
yüreğimiz sıkışınca
anladık
el aksa'dan bir taş düşürülmüştür*

İnsan

*soyaçekim
göğe yansır umudu
baktıkça aynada*

*Ve çocuk gülünce
ışır el aksa
el aksa bilir ki
çocuk koyacak o taşı*

*Ki biraz kirazdır ki biraz silâhtır
çocukların
gözleri
parmakları*

*Getirince baba
kudüsü özümleyen ekmeği
yeniler anne andını
kirazın ve silâhın üstüne*

*Deniz kabartısıyla
aynı andadır anne andı ve çocuk solunumu
bilir baba
toprağı süren makinanın hüznüle kudüsü söylediğini*

*Ağıt yakışmaz
şiire ve çocuk yüzlerine
ki çocuk yüzleridir getirir bizlere
gereğini bağımsızlığın*

*İlerler zaman
kudüs koşusunda
ancak anlar
çocukların daim önde olduklarını
(Şubat 1974)*

El Aksa

bilir ki

çocuk

koyacak o

taşı...

Rasim Özdenören'in şiirleri yayınlanmış mıdır, gençliğinde? Bu hususa dair bilgi sahibi değilim. Mutlaka yayınlanmış şiirler, kitaplaşmamıştır, gençliğinde. O daha çok hikâye, makale kaleme alır. Bu yönüyle Edebiyat'ta, Büyük Doğu'da ve Maver'a da görünür. Bir ara gazetelerde ve dergilerde kalan makalelerini ayrı ayrı kitap haline getirmişti. Halen günlük bir gazetede yazmaktadır.

En üstte, açık olan kitap ve kitabın birinci yaprağının iç yüzünde iki mısra yer alır: *Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış; / Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomakmış...*

Bu iki mısra aslında Şairin *Sanat Şiiri*'dir, başlığı konulmamış. Keşke şiir, başlığından ayrı düşmeyeydi. Elbette bu, bu eseri ortaya çıkaran, yapan sanatkârın işidir. "Keşke" diye ifademiz, bu anıtı yapana ya da yaptıranı, şiirin esas adını şiire ekletir mi? Bu anıtı yaptıran Belediyenin tasarrufunda bir durum, sanatkâr kabul ederse, olur.

Bir kitap, akla kütüphaneyi getirir, hemen "Kıraathane" levhasını taşıyan mekânın yanında. Bu Kıraathane'de bulunma imkânı elde edemedik, bir bakıma. Soğuk bir mevsimde, sabahın erken vakti, üç arkadaş dolaşırken çektiğimiz fotoğraf karesi, bir daha gelişimizde hafızada yer kalsın, istedim.

Fotoğraf karelerine bakarken, hikâyelerini yazmaya çalışırım, çoğunlukla. Bu hikâyeler, zamanı gelince alır, götürür fotoğrafın çekildiği mekâna ve bir daha dikkâtle bakarız, olduğumuz yere.

İsimlerin kitap sırtlarına yazılırken, sadece Maraşlı olanlar yetmez miydi? Bir Mehmet Akif İnan ile Sezai Karakoç, diğer isimlerle aynı fikre sahip gönüldaş olmaları mıydı, isimlerinin yazılmasına sebep?

Mehmet Akif İnan, Urfa’da okurken Maraş Lisesi’ne sürgünü çıkan biridir, öğrenci iken. Şimdi adına açılan bir okul vardır, tespit ettiğimiz içinde.

Peki Sezai Karakoç’un ismi niçin yer alır, anıtta. Karakoç da Ortaokulu, yatılı olarak Maraş’ta okumuştur.

Diğer şairler yok mudur, listeye eklenecek? Belki isimlerin çokluğu ve diğer isimlerle bir araya gelememe durumu söz konusudur, bu anıt için. Ya da o dönemde eş-dost arasında bu doğru bulunmuş. Misalen Necip Fazıl, başta olması gereken bir isimdir. Burada Sütçü İmam’ın adı yok, çünkü anıtı vardır, şehir merkezinde ve adına bir üniversite. İmam, zâtın adıdır, belki okuması-yazması söz konusu değildir, Fransızlara ilk kurşunu sıkan kişidir, Maraş’ta. Maraş’ın kahraman olarak adlandırılmasına kapıyı aralayandır, duruşuyla.

Anıt hakkında oldukça bilgi sunduk, isimleri olanlardan şiirler verdik, olduğu gibi. Kahramanmaraş’ta yaşayan diğer isimlerin anıtta neden yer almadığını sorgulamıyoruz, açıklamayı yaptıktan sonra.

İkinci Anıt

Maraş’ı daha

önce

“ Maraş.. Bir

Tutam

Maraş...”

adıyla

yazmıştım

Bizi Maraş’taki Kıraathane Anıtı’na bağlayan isim Sezai Karakoç oldu, kuşkusuz. Hemşehri oluşumuz, bizim Maraş ile olan ilgimizi artırdı. Almanya’da bulunan bir anıt vardır, yılda sayısı iki milyonu geçen ve turistlerin fotoğraf çekmeden gitmediği Bremen’de. Bremen, oldukça küçük bir eyalet. On altı eyaletin belki de en küçüğü, 600.000 Bin nüfusa sahip, ana merkez Bremen Şehri ve küçük yerleşim yeriyile eyalet.

Bremen’e gelirken görmemiz istenen Mızıkacıların Heykeli’nin sırtını dayadığı bir binanın ana girişinin yanındaki duvar... Heykel, oldukça geniş bir meydana bakmaktadır. Meydan, şehrin merkezidir, şehrin Hükümet-Belediye Binası, diğer yapılar yan yana dizili.

Maraş’ta iken aklımıza Bremen Mızıkacıları geldi. Ana Kaidesi oldukça yüksek tutulan dört hayvanın üst üste istif edildiği anıt heykelin hikâyesi, uydurulmuş mudur yoksa şehre turist gelmesi için sipariş mi edilmiş?

Eşek, köpek, kedi ve horozdan kurulu arkadaş topluluğu, Bremen’e gitmek için üçü yola çıkarlar. Eşek, yük taşımaktan yaşlanmış, köpek dişleri dökülmüş, kedi fare tutamayacak denli ihtiyar. Horoz ise geldikleri noktada durmadan ötüyormuş. Onun derdi, akşama misafirlere yemek için kesilmek. Herkes birbirini tanıdığına göre birlik ve beraberlikleri mecburî bir hal. Gördükleri evde bulu-

nan haydutları görürler. Hayvanlara göre haydut bilinen insanların kurulu sofrasını ele geçirmek için plân yapılıır. Masalı, siz isterseniz Grimm Kardeşlerden isterseniz fabl olarak La Fontaine'den okuyun. Batılının masalarda insanın nasıl kandırılacağını küçük beyinlere usul usul aşıladığı bu masalda hayvanları sevme mi yer alır, insanın birbirini kandırması mı? Meselemiz, bu değil, mızıkacı arkadaşlardır. Kaidenin uzunluğu ile bir insan boyuna varan anıt heykel, 1951 Yılında "Gerhard Marck"s adlı heykeltıraşın eseri, 1.21 cm bronz döküm.

Dokuz kitap ve yedi kitapta yer alan isimlerin hikâyesini kurgularken Bremen Mızıkacıları, yazının ilk şeklini tamamladıktan sonra araya girdi. Şehirleri dolaşırken, fotoğrafların hikâyesi önemlidir, bizim için. Kitaplarda yer alan bilgilerle bütünleşen fotoğraflar zaman içinde hatıraların yazımında kaynaklık eder, kuşkusuz.

Maraş'ı daha önce " Maraş.. Bir Tutam Maraş..." adıyla yazmıştım. Bu kitapları ve isimleri konu edinen anıt ya yoktu ya da benim dikkatimi çekmemişti. Muhtemelen yeni yapılmış. Kıraathane, daha taze ve elden yeni çıkmış görünümde.

Bremen Mızıkacıları ile Kitap Anıt'ı karşılaştırmak, belki akla zarar durumdur, bazısınca. Her iki anıt, bir kaideye sahip. Biri yemek için bir sofrayı dağıtmaya, insanları korkutmaya, öbürü insanları okumaya ve düşünmeye davet ediyor. Biri yüzyıllarca söylenegelen bir masal, öbürü hakikat ve ismi geçenlerden üçü hayatta şimdi. Bu iki anıtın karşılaştırmasını yapmak oldukça zor değil. Öbürü Almanya'nın Küçük Eyaleti Bremen'de, oldukça uzak. Bizde olan Maraş'ın şehir merkezinde her zaman görülebilir, masrafsız ve kütüphaneye girdiğinizde çayınızı, kahvenizi ikrâm ederler, üstelik.

İki Şair İki Şiir

Şehir Araştırmalarımızı şehirler bazında yaparken, kimi vakit şairlerle, edebiyatçılarla, fikir adamlarıyla hemhâl oluruz, işimizin sadece hanla hamam, köprüyle medrese olmadığını, tarihle coğrafyayla sınırlı bulunmadığını hatırlarız.

Bu makalemizde iki kıymetli şairin bir ortak yönünü sizinle paylaşmaya çalıştık. "Bilinen konu olabilir." Düşüncesi ağır basmasına rağmen, kimi okura bilgi sunması amaçlıdır, yazdığımız: Sezai Karakoç ve Abdurrahim Karakoç'un ortak yönlerinden biri.

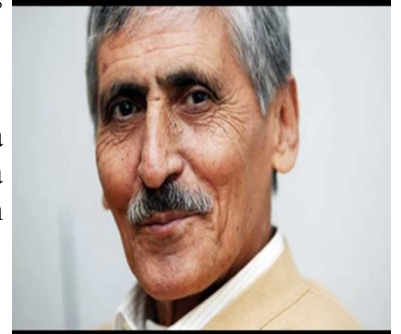
Aynı soyadını taşıyan, iki ünlü isim. Memleketleri farklı olmasına rağmen, soyadları sebebiyle hemşehri biliniir, ilk bakışta. Maraşlı, kardeş iki Karakoç ile Sezai Karakoç'u aynı potada eritir.

Sezai

Karakoç'un

ismi niçin yer

alır, anıtta?

MUSIKÂR YÜRÜYÜŞ

İZCİLERİMİZ ADINA HASAN LİDERDEN...

Musikîdir Allahuekber dağlarında tipi şeklinde olsa da rüzgâr.
'Elestü bi Rabbiküm' hitabındaki lezzeti nasıl ilahî ilhamlarla dolu musikîde arıyorsak, izciler de dağlardaki rüzgârda arar gizli fısıltıları.

Her dağda mı?

Her rüzgârda mı?

Tabii ki hayır!

Tam yerinde ve tam zamanında olanında.

İşte izcilerin Allahuekber dağındaki yürüyüşü
tam yerinde ve tam zamanındadır.

Tam şehit dedelerimizin yürüdüğü zamanda, tam da yürüdüğü yerde.

İşte esrarlı fısıltılar o vakit rüzgârın içinden bir şeyler söyler.

O ölümsüz olan şehitlerden bir ruhlandırma eser.

İşte bu rüzgâr her yıl onları yeniden Allahuekber dağlarına çağırır.

O dedelerin yüzlerce torunları, birçok ülkeden tam zamanında tam yerinde
rüzgârdan güzel nağmeler dinler.

O an geldiğinde eksi 45 derece soğuk hissedilmez, bıçak gibi kesen
tipi acıtmaz.

O anları her âşıkın yaşaması dileklerimizle...

HASAN D. SUBAŞI

Türkiye İzcilik Federasyonu Başkanı

İki Şair İki Şiir – Mehmet Ali ABAKAY

Birinci Şiir

Sezai Karakoç, Maraş'ta üç sene ortaokulu yatılı okur. Aslen Diyarbakir/Ergani 1933 Doğumludur. Diriliş Dergisi'nin son döneminde Maraş Hatıraları'nı aktarır. Maraşlı, O'nu kendisinden bilir, Maraş'ta kaldığı ve Maraş'a dair güzel intibalarda bulunduğu için: "Maraş, çocuk yüreğimin ateş aldığı yer, belki ondan öncesi bir rüyaydı, bu ateş Maraş'ta yanmaya başladı. Oraya geldiğimde karşımda okul duruyordu, bu hayatımda gördüğüm ilk kaloriferli binaydı ve hayatımda ilk defa zeytin ağacını burada görüyordum. Harçlığım çok sınırlı olmasına rağmen kitaplar alıyor ve divan şiirleri ezberliyordum. Henüz ortaokula gidiyorum, bend-nameler ezberliyor ve Mesnevî'yi anlamaya çalışıyordum; bu çok erken bir uyanmaydı."

**Kırgın kırgın
bakma yüzüme**

Roza

Henüz

dinlemedin

benden türküler

Benim aşkım

sığmaz öyle her

saza

En güzel şarkıyı

bir kurşun

söyler

Kırgın kırgın

bakma yüzüme

Roza

Bu sadece bilinen sebepler olarak görünmeli. Aslında Kısakürekzâdelerden Necip Fazıl'ın Büyük Doğu İdeali'nin talebesi olan Sezai Karakoç'u, NFK vesilesiyle de bağrına basar. Karakoç, Necip Fazıl'ı ömrü boyunca yalnız bırakmamış, yanında bulunmuştur.

Karakoç, Necip Fazıl'ın takipçisi olarak benimsediği şekilde Büyük Doğu'ya eşlik eden Diriliş'i çıkartır. Büyük Doğu partileşmez, Diriliş partileşir. Büyük Doğu Yayınları, sadece kurucusunun kitaplarını neşreder, Diriliş'te bu farklı değildir.

Karakoç Kardeşler'den ayırt edilmeyen Sezai Karakoç, Maraş'a sonradan uğramış mıdır, bilinmez. Mutlaka uğramıştır, Maraş'ı bu denli sevmiş, çocukluk yıllarının üç senesinin geçtiği şehri.

Üniversite yıllarımızda akrostişi şiirler üzerinde çalışırken, çözdüğümüzü hatırladığımız malûm şiirdeki gizemi ortaya çıkarmakla ünlenen kişiye dair, bu güne kadar bir ifade bulunmadık. Ders Hocalarımız, ismi verince, akrostiş bilgimizin eksik olmadığını anladık.

Daha önce bilineni tekrar, kişinin özel hayatına müdahale iken, bazısı için magazinine-popularitesine medfûn biçimde olmayan ününe şan ve şeref katmakla meşgul olmuştur. Bu kendince muamma ifşaatı ile övünen, Üstad Sezai Karakoç'u üzen televizyoncu- gazeteci meşhur isim ile muhatap olmak da kârımız değildir.

Sezai Karakoç, akrostişle gizlediği isme duygularını ifade ederken, yaşından oldukça olgun ifadelerde mensubu bulunduğu düşüncenin, inancın çerçevesinden çıkmamıştır, hiçbir zaman. Kaderde olmayan bu birliktelik, gerçekleşmeyince hayat olması gereken şekilde devam ediyor, her insanın yaşantısı gibi.

MONA ROZA

*Mona Roza siyah güller ak güller
Geyvenin gülleri ve beyaz yatak
Kanadı kırık kuş merhamet ister
Ah senin yüzünden kana batacak
Mona Roza siyah güller ak güller*

*Ulur aya karşı kirlî çakallar
Ürkek ürkek bakar tavşanlar dağa
Mona Roza bugün bende bir hal var
Yağmur iğri iğri düşer toprağa
Ulur aya karşı kirlî çakallar*

*Açma pencereni perdeleri çek
Mona Roza seni görmemeliyim
Bir bakışın ölmem için yetecek
Anla Mona Roza ben bir deliyim
Açma pencereni perdeleri çek*

*Zeytin ağaçları söğüt gölgesi
Bende çıkar güneş aydınlığa
Bir nişan yüzüğü bir kapı sesi
Seni hatırlatıyor her zaman bana
Zeytin ağaçları söğüt gölgesi*

*Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur
Bir mumun ardında bekleyen rüzgar
Işıksız ruhumu sallar da durur
Zambaklar en ıssız yerlerde açar*

*Ellerin ellerin ve parmakların
Bir nar çiçeğini eziyor gibi
Ellerinden belli oluyor bir kadın
Denizin dibinde geziyor gibi
Ellerin ellerin ve parmakların*

*Zaman ne de çabuk geçiyor
Mona saat onikidir söndü lambalar
Uyu da turnalar girsin rüyana
Bakma tuhaf tuhaf göğe bu kadar
Zaman ne de çabuk geçiyor Mona*

*Akşamları gelir incir kuşları
Konar bahçenin incirlerine
Kiminin rengi ak, kimisi sarı
Ahhh beni vursalar bir kuş yerine
Akşamları gelir incir kuşları*

*Ki ben Mona Roza bulurum seni
İncir kuşlarının bakışlarında
Hayatla doldurur bu boş yelkeni
O masum bakışlar su kenarında
Ki ben Mona Roza bulurum seni*

*Kırgın kırgın bakma yüzüme Roza
Henüz dinlemedin benden türküler
Benim aşkım sığmaz öyle her saza
En güzel şarkıyı bir kurşun söyler
Kırgın kırgın bakma yüzüme Roza*

Açma

pencereni

perdeleri çek

Mona Roza

seni

görmemeliyim

*Artık inan bana muhacir kızı
Dinle ve kabul et itirafımı
Bir soğuk, bir garip, bir mavi sızı
Alev alev sardı her tarafımı
Artık inan bana muhacir kızı*

*Yağmurlardan sonra büyümüş başak
Meyvalar sabırla olgunlaşmış
Bir gün gözlerimin ta içine bak
Anlarsın ölümler için yaşarmış
Yağmurlardan sonra büyümüş başak*

*Altın bilezikler o kokulu ten
Cevap versin bu kanlı kuş tüyüne
Bir tüy ki can verir bir gülümseyen
Bir tüy ki kapalı gece ve güne
Altın bilezikler o kokulu ten*

*Mona Roza siyah güller, ak güller
Geyve'nin gülleri ve beyaz yatak
Kanadı kırık kuş merhamet ister
Aaahhh senin yüzünden kana batacak
Mona Roza siyah güller, ak güller*

Lambada

titreyen alev

üşüyor

Aşk kağıda

yazılmıyor

Mihriban

Yirmili yaşta bir gencin, bu denli şiir yazması, duygularını terennüm etmesi, şiirini geleneğin süzgecinden geçirmesi, inancının dışına çıkmaması, kendisine ileride Leyla ile Mecnun'u yazdıracaktır, kuşkusuz.

İkinci Şiir

Merhum Abdurrahim Karakoç'un Mihriban'ın gerçek isminin açıklanmasını isteyen muhabire, "O aşk masum bir aşktı. Bırakalım öyle kalsın. Ne adı Mihriban, ne saçları sarı.." demesi, Sezai Karakoç'un olgunluğuna eş değerdir.

İki şiiri de okuyan ve defalarca ele alan biri olarak, ilki yazdığı şiirleri sevdiğine hissettirmeden mantosunun cebine bırakır, öbürü "mektup gönderirse sevdiği sıkıntı çeker" düşüncesiyle cevabını şiir olarak gazetede yayınlayıp, gazeteyi evine yollar, sevdiğinin. "Ayıp olur şimdi adını söylemem. Törelere aykırı." der Abdurrahim Karakoç, "Yok, Mihriban'dan başka aşkım olmadı." (*Platform Dergisi'nden özetlenerek*)

MİHRİBAN

*Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamıştın çözülmüyor Mihriban
Ayrıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban*

*Yar, deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor
Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk kağıda yazılmıyor Mihriban*

*Önce naz sonra söz ve sonra hile
Sevilen seveni düşürür dile
Seneler asırlar değişse bile
Eski töre bozulmuyor Mihriban*

*Tabiplerde ilaç yoktur yarama
Aşk değince ötesini arama
Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor Mihriban*

*Boşa bağlanmış bülbül gülüne
Kar koysan göz olur aşkın külüne
Şaştım karabahtım tahammülüne
Taşa çalsam ezilmiyor Mihriban*

*Tarife sığmıyor aşkın anlamı
Ancak çeken bilir bu derdi gamı
Bir kördüğüm baştan sona tamamı
Çözemedim çözülüyor Mihriban*

İki Şiirin Hikâyesi

Biri bağrına taş basar, ömre yakın zaman içinde şiirini kitaplaştırmaz, şiir elden ele dolaşır, üniversiteli gençlerin ezberinden düşmez, “Mona” denince İtalyan Ressamın tablosunu akla düşürür, diğeri birçok türkücünün söylemeden geçmediği Mihriban ile bilinmez, sadece söyleyenini meşhur eder. Abdurrahim Karakoç şiiri yazmış, Musa Eroğlu besteleyerek şiiri gündeme taşımış. Mihriban’ı söyleyen, arada bir mırıldayanlara şairinin fotoğrafı gösterilse, aradaki şaşkınlık, verilecek cevaplar, kişiyi halden hale düşürür.

Sezai Karakoç’un deşifre edilen Monası (Sonradan reklamlara da malzeme olan hanımın ismini vermiyoruz) ile hiç bilinmeyen Abdurrahim Karakoç’un Mihriban’ı...

Abdurrahim Karakoç, evlenip çoluk çocuğa karışan Mihriban için, “İnsanların gönülde kalması, gözde kalmasından daha iyidir. “der.

Nedim’in İstanbul Kasidesi’nde şehri ele alırken, dile getirdiği güzellik hayalleri süsler. İstanbul’un tek taşına âcem mülkünün baştanbaşa feda edilse dahi kıymetini ifadeye yetmeyeceği dile getirilen şiirde, şehrin sevgili olma vasfını sonuna kadar koruduğu görülür.

Karakoçlarda sevilene duyulan saygı, ortak bir medeniyetin mensubu olmaktan, aynı inanca sahip olmakla beraber, aynı terbiyeyle eğitilmiş olmaktan beslenir. İkisi de ketum kalmış, birileri akrostişi çözdüğünü dile getirerek, dektefiğe soyunmuş, öbürü tüm ısrarlara rağmen ölüm döşeginde dahi bunu reddetmiştir.

Bir gün

gözlerimin ta

içine bak

Anlarsın ölümler

niçin yaşarmış

Yağmurlardan

sonra

büyürmüş

başak

Amacımız, konuyu temsilci pilavı misali tekrar gündeme getirmek değildir. İki şairin ortak bir yönünü göz önüne sermektir. Her iki şairden de şiirlerinden iktibas yaptık.

İsteriz ki meraklısı olan okur, diğer şiirlerini bulsun, okusun, şiirin hikâyelerini bir de kendi şairlerinin dilinden dinlesin.

Yolunuz Maraş'a düşerse Dulkadiroğlu Belediyesi'nin "Kıraathane" adını taşıyan kütüphane girişinin solunda diktiği Kitap Anıtı'na bakınız.

Orada Maraşlı Ünlü İsimlerin (Mehmet Akif İnan hariç) yer aldığı kitaplar var. Sezai Karakoç'un adı, alttan üçüncü kitabın sırtında yer alır. İlk iki kitabın sırtı görünmez, arkaya dönüktür. Bremen Mızıkacıları'nı fotoğraflamıştım, Bremen'e giderken. O kareyle Maraş karesini karşılaştırım.

Önce naz

sonra söz ve

sonra hile

Sevilen

seveni

düşürür dile

Anıtı yapan Sanatkâr, Maraş'tan çıkan ve Maraş'a hizmet eden şairlere ve yazarlara adanmış gösterir, bu iki kitabı. Diğer isimler mi? Makalemizin girişinde bir bir açıklamıştık.

Sonuç

Şehirleri araştırırken kimi zaman dikkatimizi çeken fotoğraf karelerinin de hikâyesi vardır, mutlaka. Bu fotoğraf karesi, bize bunu yazdırdı. Bremen Mızıkacıları mı? Daha çok emeğe konan ya da insanı aldatan hırsızlar olarak görürüm de elden ayaktan düşen hayvanların kimsesizliğe ve aç bırakılmasına üzülüyor değilim. Bir heykel yılda iki milyon ziyaretçi çeker, öbürü yoldan geçerken farkına varanı olmaz.

İşte Şehir araştırmacılığı hakkında yıllardır, dile getirmek istediğimiz bu husustur, farkındalık oluşturmak içindir, çırpınmamız.

Anlatabildik mi, Ey Okur!..

Yetkililer mi?

Sesimiz onlara ulaşmıyor, ne yazık ki!...

***KAHRAMANMARAŞ 'KİTAP ANITI 'YANINDA, 'KIRAATHANE 'ÖNÜNDE ÜÇ ŞAİR
(MERHUM) ALİ HAYDAR TUĞ /EDEBİYAT YAPRAĞI GENEL YAYIN YÖNETMENİ
MEHMET ALİ ABAKAY / ŞEHİR ARAŞTIRMALARI MERKEZİ YÖNETİCİSİ
RÂNÂ İSLÂM DEĞİRMENCİ / MUSİKÂR EDITÖRÜ
KAHRAMANMARAŞ I. ULUSLARARASI KÜLTÜR VE KİTAP FUARI***

“Bir kitap, akla kütüphaneyi getirir, hemen “Kıraathane” levhasını taşıyan mekânın yanında. Bu Kıraathane’de bulunma imkânı elde edemedik, bir bakıma. Soğuk bir mevsimde, sabahın erken vakti, üç arkadaş dolaşırken çektiğimiz fotoğraf karesi bir daha gelişimizde hafızada yer kalsın, istedim.”

İKİ DENİZ -I

Rânâ İSLÂM DEĞİRMENCİ

Renkleri
şeker edip
katre katre
ezdiler
ümitle
alevlenen
yüreğın kor
tasında...

Ta ezelden birleşmiş
ama hiç
kavuşmamış,
birbirinden haberli
fakat henüz
tanışmamış,
“İki Deniz”di onlar...

Öylesi iki nur ki;
renkleri gizlenmişti
geceye...
Varlıkları saklanmıştı
söylenmemiş
heceye...
Ulaşmak isterseniz
bu kadim bilmeceye;
Rüyalar Ülkesi’nde
sırlı denizdi onlar!

Bir gün
aynı yanışla
ateş sızan güneşle
tatlanıp eridiler
gönüllerin hanında...

Rengarenk iplikler
raks edip duruyordu
her birinin
yanında...

Öyle iki deniz ki,
taştılar yıldızlara...
Öyle derinlerdi ki
sızdılar yarınlara...

İkisi de
fersah fersah
tek emelle doldular
sonsuzluk levhasında...

Ruhun sayfalarını
dirhem dirhem
yürekte bölüştüler
elmanın yarısında...

Hiç bitmeyen arzuyla
Sakî'nin hülyasına
yudum yudum
erdiler
akışın aynasında...

Renkleri şeker edip
katre katre
ezdiler
ümitle alevlenen
yüreğin kor tasında...

Buluştular
bir anda
asırları aşarak...

Kavuştular o tatla
Gündüz ile Gecenin
ardından dolaşarak...

O tanışma anında
her canın tatmadığı
ne fırtınalar koptu!
Durgun iki deniz de,
tan yeri çizgisinde
karşılaşınca
çoştular...

Bir gün

aynı yanışla

ateş sızan

güneşle

tatlanıp

eridiler

gönüllerin

hanında...

**İkisi de
fersah fersah
tek emelle
doldular
sonsuzluk
levhasında...**

Simsıcak sarılmayla
bütün renk iplikleri
ateş yumağı oldu.
O lezzette eriyiş
yüreğin balı oldu...

Duyulan med cezirde
kimseler çözemedi
kim padişah
kim kuldu...

Ay ve Güneş şahit ki
işte o fırtınada
Can, cananını
Canan, canını buldu!

Ta ezelden birleşmiş
ama hiç
kavuşmamış,
birbirinden haberli
fakat henüz
tanışmamış,
“İki Deniz”di onlar...

Öyle iki deniz ki
birleşmenin rengini
Yürekte sakladılar...
Gizeme doğru akıp
Ruhu bırakmadılar...

(Yegâh Elif Mirzâde)

***Ta ezelden
birleşmiş
ama hiç
kavuşmamış,
birbirinden
haberli
fakat henüz
tanışmamış,
“İki Deniz”di
onlar...***

MİLLİ VE MANEVİ DEĞERLERİMİZ

Ali ÖZKANLI

Rabbimiz, yaratılmışların en şerefli ve en güzel surette yaratmıştır. Bu üstün özelliklere sahip olan insanın olmazsa olmazlarının başında iman nimetinin yanında hür olması gelir. Bir insan esaret altına düşüp hürriyeti elinden alınırsa hayat artık yaşanmaz hale gelir. Bu sebeple hürriyet önemlidir. Hürriyetin timsali olan vatan önemlidir. Vatan sadece toprak parçası değildir. Vatan, hür yaşama demektir. Vatan, kültürün şekillendiği yerdir. Vatan, tarihimizdir. Vatan, töremizdir. Vatan, canımızdır. Vatan, namusuzdur. Vatan, geçmişim geleceğimizdir. Vatan, sevgimizdir. Vatan, uğruna kanımızı akıttığımızdır. Bu husus şu mısralarda ne güzel ifade edilmektedir.

***Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır
Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır."***

Vatan müdafaasından maksat, sadece sahip olunan toprakları korumak olmayıp, bunun arka planındaki esas gaye, o topraklar üzerinde yaşayan insanların dinini, canını, malını, ırz ve namusunu korumak ve milletin fertlerini hürriyet içinde yaşatmaktır. Yüce milletimiz bu gayeyi en güzel şekilde gerçekleştirmiş, tarihte eşine az rastlanır bir mücadele ile dört biryandan gelen yedi düvel düşmanlara karşı koymuştur. Bayrağını gönderden indirtmemiş, namusunu çiğnetmemiş, ezanını dindirtmemiş, vatan uğruna canını malını feda etmiştir.

**Bastığın
yerleri
'toprak'
diyerek
geçme, tanı!**

Milli mücadelemiz bağımsızlık, hürriyet, vatan egemenlik mücadelesidir. Milli Mücadele, vatanımızın her bir ferdinin bedenliyle, yüreğiyle ve bütün benliğiyle ortaya koyduğu var oluş yok oluş mücadelesidir. Bu mücadelede kazanan, bağımsızlığını kaybetmeyen, hürriyetinin elinden alınmasını diye haşatını verip şehit olan gazi kalan, esir olmaktansa ölmeyi şeref sayanların olmuştur.

Mehmet Akif Ersoy İstiklal Marşımızın daha ilk satırlarında kahraman milletimizin tek bir evladı kalıncaya kadar vatani koruyacağını ne güzel dile getirmiştir.

***Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!***

Bir milleti millet yapan en önemli özellik, milli ve manevi değerlere bağlı kalmaktır. Birlikteliği sağlayan vatani ayakta tutan bizi biz yapan en önemli unsur budur. Milli mücadelemizi kazandıran, "Çanakkale Geçilmez" dedirten güç bu idi. Dün ecdadımız bu güçle düşmanlarına karşı zaferler kazanmış ise, bizlerde bu mirasa sahip çıkmalıyız.

Bu sebeple vaazımızın bu kısımda milli ve manevi değerlerimizi yeniden hatırlamakta ve siz kıymetli cemaatimize hatırlatmakta fayda görüyoruz. Bir milletin oluşturduğu en önemli unsur kültürüdür. Kültür ise geçmişten getirilen milli ve manevi değerlerin senteziyle ortaya çıkmıştır. Milletimizin kültürü milli ve manevi değerlere bağlıdır. Bu değerler ise, Dil, din, tarih, örf, âdet ve gelenekler, aile kurumu, kutsal zaman ve mekânlar, bayrak, vatan, İstiklâl Marşı olarak ifade edebiliriz. Su insan için ne kadar vazgeçilmez ise, milli ve manevi değerler toplumumuz için o kadar vazgeçilmezdir. “Kuşu altın kafese koymuşlar “Vatanım” demiş”. Durum bizim için bundan farksız değildir. Merhum Akif’in İstiklâl Marşımızdaki ifadesiyle;

*Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.*

Dünyalar bizim olsa da neye yarar vatanımız yok ise. Dünyalar bizim olsa ne yarar yanımızda sevdiğimiz, milletimiz yok ise. Vatan sadece üzerinde yaşanan toprak parçası değildir. Vatan bağımsızlığın nişanesidir. Bayrak sadece bir bez parçası değildir.

Bayrak bağımsızlığın nişanesidir. Kültürümüz yaşansa da olur yaşanmasa da olur diyebileceğimiz bir şey değildir. Kültür, kültürümüz geçmişten getirdiğimiz engin tecrübelerimizle, bizi biz yapan değerlerimizle şekillendirdiğimiz eserimizdir. Bu sebeple geçmişten getirdiğimiz kültürümüzü geleceğimize en doğru ve sağlam bir şekilde aktarmak boynumuzun borcudur. Marşlar bir insanın duyguları olarak ortaya çıkmaz. Marşlar bir milletin topyekun duygusunun bir tezahürüdür. Bu sebeple İstiklâl Marşı Mehmet Akif Ersoy’a değil hepimize aittir. Her bir mısrası sanki kendi duygularımızın ifadesidir.

Milletimize ait bir aile yapımız var. Bu aile yapısı bizi sağlam bir toplum halinde yaşattı yaşatmaktadır. Günümüzde bu sağlam aile yapısı yıpratılmak istenmektedir. Bu sebeple hepimizin dikkatli olması gereken bir başka değerimiz aile yapımızdır. Babalarımız, annelerimiz, dedelerimiz, ninelerimiz düşkünler yurtlarında bırakılacak kadar değersiz değillerdir. Asla değersiz görülmemelidir. Biz yetiştiren ve bu güne getirenler nasıl değersiz görülüp bir tarafa bırakılabilir. Batı toplumunda bu böyle çözümlenmiş gözükebilir. Ancak bu çözümlenme bize ait değildir ve bize ait asla olamaz. Ya çocuklarımız. Çocuklarımız kimsesiz yurtlara bırakılacak kadar değersiz mi? Yarının büyükleri, yarını şekillendirecek olan çocuklarımız hiç değersiz olur mu? Milletimize ait, kültürümüzden değerlerimizden getirdiğimiz bir aile yapımız var. Lütfen yıpratmayalım. Yıpratılmasına izin vermeyelim.

Manevi değerlerimizin başında dinimiz gelmektedir. İslam dini, itikadî, ibadet ve ahlâkî ilkeleriyle son din olması yanı sıra, en doğru ve en kâmil bir dindir. İnananlara dünya ve ahiret huzuru ve mutluluğu kazandırmaktadır. Bizi birbirimize “**İnananlar ancak kardeşirler**” ifadesiyle kenetlendirmektedir. Dini bayramlarımız, camilerimiz, minarelerden yayılan ezan sesleri hep bizi hatırlatmaktadır. Sevgili Peygamberimiz (sav) bütün muhabbetiyle ümmetinin halen başındadır.

**Bayrakları
bayrak yapan
üstündeki
kandır**

O'nun bütün insanlığa getirmiş olduğu o eşsiz ilkeleri bir aydınlık olarak karşımızda durmaktadır. Yaratana inanmak ne güzel, O'nun gönderdiği elçiyi, resulü kabul etmek ne güzel. İslamın o eşsiz güzellikleri içinde olmak ne güzel.

Tespîh tanelerini birbirine bağlayan bir ip vardır. Bu ipi çektiğiniz zaman tespîh taneleri dağılıp gider. İşte millî ve manevî değerlerimiz millet olarak bizi birbirine bağlayan bu ip gibidir. Aramızdan bu ip çekilirse aramızdaki bağlar kopar, birlik ve beraberliğimiz yıpranır. Bu sebeple aramızdaki bağı sağlam halemi getirmek istiyoruz, millî ve manevî değerlerimize sahip çıkacağız. Yarına daha sağlam mı çıkmak istiyoruz, millî ve manevî değerlerimizi çocuklarımıza aktaracağız. Yüce Rabbim bizi birbirimizden ayırmasın. Birlik ve beraberliğimizi bozduymasın. Bozmak isteyenlere fırsat vermesin. Millî ve manevî değerlere sahip çıkmayı, bu güzel ilkeleri bizden sonraki nesilleri aktarmayı nasip eylesin.

Millî Mücadele de Müslüman Türk halkının yakmış olduğu bu bağımsızlık meşalesi tüm dünyayı aydınlatmıştır. Sömürü altında inleyen insanlar, millî mücadelemizi örnek alarak kendi devletlerini düşman işgalinden kurtarma yoluna gitmişlerdir. Şair bu hususu ne güzel dile getirmiştir.

Hakkıdır,

*Ecdadını zannetme asırlarca uyurdu,
Nerden bulacaktın o zaman eldeki yurdu."*

Hakk'a tapan,

milletimin

istiklâl.

İslam Dini hürriyeti esas alan bir dindir. Nitekim İlmihal kitaplarımıza baktığımız zaman görmekteyiz ki, mükellef olmanın ilk şartlarından biri de hür olmaktır. Hür olmayan, esaret altında olan bir insan ibadetlerini tam anlamıyla yerine getiremeyebilir.

İslam Dini barış dinidir, esenlik dinidir. İslam Dininin asıl gayesi, nihayi hedefi tüm insanların barış içerisinde yaşayabileceği bir dünyadır. İslam Dini savaş dini değildir. Hiçbir cana kıyılmaz. Bir ayette şöyle buyrulur. **"Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa sanki bütün insanları yaşatmıştır."**

İslam Dini inananlara birçok müjdelere sunmuştur. Şehitlik bu müjdelere en başında gelmektedir. Şehit ahirette peygamberlerle beraberdir. Şehit insanlar nazarında ölmüş olarak kabul edilse bile Allah katında kendilerinin diri oldukları bize aktarılmaktadır. Bir ayette şöyle buyrulmaktadır:

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümlerini sanma. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında Allah'ın, lütfünden kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar. Arkalarından kendilerine ulaşamayan (henüz şehit olmamış) kimselere de hiçbir korku olmayacağına ve onların üzülmeyeceklerine sevinirler." Peygamber Efendimiz (sav) ise şehitliğin önemine şöyle vurgu yapmaktadır: **"Hiç kimse cennete girdikten sonra bütün dünya'ya sahip olsa bile tekrar dünya'ya dönmek istemez. Yalnız şehitler, keramet (ve erdikleri nimetler) sebebiyle dünya'ya dönüp on defa şehit olmayı arzu ederler."**

Efendimiz bir başka hadisinde bizzat kendisinin bir değil birkaç kez şehit olmak istediğini şöyle ifade etmektedir. **“Ruhumu kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda savaşıp öldürülmemi, sonra tekrar dirilip savaşarak tekrar öldürülmemi, yine dirilip savaşta öldürülmemi arzu ederim.”**

İslam Dini vatanın korunmasına ayrı bir değer vermiştir. Bu hususta nöbet beklenmesini Efendimiz övmüştür. Bir hadislerinde Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır. **“İki göze cehennem ateşi dokunmaz: Allah korkusundan ağlayan göz ve Allah yolunda nöbet bekleyerek geceleyen göz”**

Hiz. Peygamber (sav) bir diğer hadislerinde savaş esnasında Allah için yaralanan insanın ahiretteki durumunu şöyle tasvir etmektedir. **“Allah yolunda yaralanan bir kimse, kıyamet gününde yarısından kan akarak Allah'ın huzuruna gelir. Renk, kan rengi, koku ise misk kokusudur.”**

Kuran-ı Kerimde ise şehitlik ve gazilikten iki iyilik olarak bahsedilmektedir. İlgili ayette şöyle buyrulmaktadır: **“De ki: Bize iki iyilikten, gazilik ve şehitlikten başka bir şeyin gelmesini mi bekliyorsunuz?”**

Müslümanlığı din olarak kabul eden, yukarıda ifade ettiğimiz İslam Dini ile ilgili ilkeleri benimseyen ve kültüründen getirmiş olduğu değerleri koruyan Müslüman Türk Milleti “Ölürsem Şehit Kalırsam Gazi” düsturuyla hareket etmiştir. Mehmet Akif Ersoy İstiklal Marşımızda bu hususa şöyle işaret etmektedir.

*Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.*

Bugün sahip olduğumuz, içerisinde hür olarak yaşadığımız bu cennet vatan, kahraman atalarımızın canlarını seve seve verdikleri, şehitliği ve gaziliği şeref olarak gören bir anlayışla her karışını kanları ile sulayarak bize emanet ettikleri topraklardır. Bu topraklar bize ecdadımızın emanetidir. Bu emanet ise sonraki nesillere en güzel şekilde aktarılmalıdır. Bu sebeple her birimiz üzerimize düşen vazifeyi yerine getirmeliyiz.

Sözümü İstiklal Marşımızın son mısrasıyla sonlandırıyorum:

*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.*

Allah-u Teala (cc) bizlere esaret hayatı yaşatmasın. Hürriyetimizi elimizden almak isteyenlere fırsat vermesin. Milletimize birlik vatanımıza dirlik nasip etsin. Bu toprakları koruma görevini sürdüren askerlerimize, polislerimize kolaylıklar ihسان etsin. Kendilerine zarar vermek isteyenlere fırsat vermesin. Âmîn...

**Ecdadını
zannetme
asırlarca
uyurdu,**

MEVLÂNÂ

Ömer ERU

Mevlana yaratana yaratılandan ötürü sever. Dini, dili ve ırkı ne olursa olsun tüm insanlar onun yanında eşittir. Birdir. Hatta onlar günahkar olsalar da Mevlana onları hoş görür. ‘Bu kapı ümitsizlik kapısı değildir. Ne olursan ol yine gel’ der. Mevlana bu sözüyle insanlara karşı kalbinin ne kadar sevgi ile dolu olduğunu belli eder. Günümüzde insanlar arasında ayırım yapanların veya yapmaya çalışanların olduğunu düşünürsek Mevlana’nın ne kadar büyük bir sevgi abidesi olduğunu kolaylıkla anlayabiliriz.

Çünkü Sen,

büyük bir

şehirsin.

Belki de bir

şehir değil

binlerce

şehirsin.

Mevlana insanlara ‘‘Her an iyilik tohumu ek; çünkü ekmedikçe hiçbir şey ölçemezsin’’ der. Dünyada dostsuz kalmayın; çünkü ayıpsız dost arayan dostsuz kalır’’ der. ‘‘Şefkat ve merhamette güneş gibi ol, günahları örtmede gece gibi ol, tevazuda toprak gibi ol, cömertlikte akarsu gibi ol; ya olduğun gibi görün ya da görüldüğün gibi ol’’ der. Görüldüğü gibi Mevlana insanları hep iyiliğe ve güzelliğe davet eder.

Platon, ‘insan iki ayaklı tüysüz hayvandır’’ der.

Sokrates, ‘İnsan kendini bilme ilkesidir’’ der

Aristo, ‘İnsan düşünen hayvan ve toplum kuran canlıdır’’ der.

Görüldüğü gibi eski düşünürler insanı hep fiziksel bir varlık olarak ele almışlardır. İslam düşünürlerinden İbni Haldun da ‘İnsan geleneklerin ve alışkanlıkların çoğuludur’’ der. Mevlana’nın insan hakkındaki düşüncesinin temelinde ve odağında ise hep insan vardır. Ona göre Tanrı insanda ses ve söz olarak kendini göstermektedir. İnsan kendisinde var olan, bu Tanrı sırrına aşık olmalıdır. Bu nedenle hem seven hem sevilendir. Bu yönü insanı diğer canlılardan üstün tutar. Tanrı insanı yaratırken kendindeki güzelliği üflemiştir. Dolayısıyla insan Tanrı’dan bir parçadır. Eserdir. Bu nedenle insanlar arasında ayırım yapılamaz. Hepsi birdir. Bir güzelliğin parçasıdır.

Mevlana zenginliğe, makam ve mevkiye önem vermez. O, her zaman yoksullarla ilgilidir. Daima düşkünlerin elinden tutar. Hatta suçluları bile küçük görmez ve her zaman onların elinden tutar. Onları bağışlar. Ancak insanların tembellik yapmasını da hoş karşılamaz. ‘‘Gücün varsa istemekten sakın.’’ der. İnsanların daima çalışmalarını öğütler. İnsan varlıklarının en şerefliisidir. İnsanlar arasında sevgi, dostluk ve kardeşlik önde gelmelidir. Bu da ahlakımızın temelini oluşturmaktadır.

Mevlana Hakk’ın sevgisini barındırmayan gönülün kafir olacağını söyler. Hakkın sevgisini taşımayan gönül harap olmuştur. Yıkılmış bir şehir gibidir.

Mevlana, tüm gönülleri tutuşturan insanlık için bir ışıktır. İnsan aşkın ve güzelliklerin olgunlaşmasını sıfatında taşır. Bu güzel özelliklerin her insanda bulunmasını arzular. O nedenle Tanrı'yı tanıyan tanımayan herkes güzelliğe, sevgiye, hoş görüye yelken açmış demektir.

Mevlana insanlara şunu der: “Bedenimin her zerresinden bir feryat duy, bir inilti işit; çünkü sen büyük bir şehirsin. Belki de bir şehir değil binlerce şehirsin. Her şey sensin, her şeyden öte ne varsa o da sensin. O da senden ibarettir.”

Mevlana görülüyor ki insanlık düşüncesine yepyeni bir mesaj katarak insanlığa ahlak, akıl, estetik ve sevgi önererek yeni ufuklar açmıştır. Mevlana insanlık için bir ışıktır. Aşkın ve güzelliklerin en olgun göstergesidir. Onun gösterdiği yoldan yürümeye çalışan herkes bilgeliğe, olgunluğa ve mutluluğa ulaşır. Mevlana kainatın bir sisteminin olduğunu, akıl ve mantık silsilesi olduğunu, dönerek anlatır. her şeyin Tanrı'dan alındığını ve bu dünyaya verildiğini anlatmak için de bir elini gök yüzüne diğer elini yer yüzüne çevirir.

Mevlana'ya göre insanda ölümle ölümsüzlük, iyi ile kötü birleşir. Ölümsüzlüğün bu dünyada, bu alemde tekamülünü göstermek için vardır. Dünyada oluşan her şey insanların eseridir. Örneğin bal peteği kendiliğinden oluşmaz. Onu meydana getiren arıdır. Dünyayı oluşturan da insandır. Şarap durduğu yerde sarhoş yapmaz. Ondan sarhoş olan insandır. Demek ki bu kainatta insanın özü yaratıcı kudretin bu yaşamdaki göstergesidir.

İnsan ve etrafındaki varlıklar bir yerde yaratıcılığın bir göstergesidir. Özüdür. O halde Tanrıyı insanda ve onun varlığında görmek gereklidir. İnsan diğer insanda ve başka şeylerde Tanrı'nın yaratıcı gücünü görmelidir. İşte bu yüzden insan insanın aynasıdır. İnsan her şeyi önce kendinde sonra başkalarında aramalıdır. Ancak o zaman kemale erebilir. Ve Tanrı'nın yarattığı şerefli bir varlık olur.

İnsanların zayıf olan noktası; şimdiye kadar birçok örnek görmesine rağmen kendi değer ve şerefine farkına varamamasıdır. Bu yönleriyle ele aldığımız Mevlana'nın en büyük insan hakları savunucusu olduğu hemen anlaşılır. Mevlana insanlar arasında ırk, cinsiyet, dil, din ayrımı yapmaz. İnsanlar bu dünyada Tanrı'nın bir nurudur. İnsanlar arasında ayırım yapmak sadece bir cahilliktir. Mevlana bu nedenle bu dünyada kadına da büyük önem verir. Kadını sosyal hayatın içine çekmeye çalışır. İnsanlığın kadınla birlikte var olduğunu çekinmeden açıklar. Mesnevisinde “Kadın bir nurdur. Sevgili değil. Kadın yaratıcıdır yaratılan değil.” derken bunu anlatır. Mevlana kadına verdiği değer göstergesi olarak tek kadınla evlenmiştir. Cariye ve köle kullanmamıştır. Oğlu Sultan Veled'e yazdığı bir mektupta da hanımını hoş tutmasını, ona saygı göstermesini, eğer bunu yapmazsa kendisini incitmiş olacağını yazmıştır.

Mevlana insanlığa ışık saçan, ona hep güzellik, iyilik ve mutluluk gösteren bir insanlık üniversitesidir.

**“Her an iyilik
tohumu ek;
çünkü
ekmedikçe
hiçbir şey
ölçemezsin”**

Hikaye

KARDELENE MEKTUPLAR

Zümrüt Gerdanlık Fırat

Hamdi ÜLKER

Sevgili Kardelen...

Geleceğim

diyorum,

geleceğim

sana

Ne olur kesin

bir takvim

sorma bana

Hani sen dağ yamaçlarında açardın ya, hani kokuların sinmiş buz rengi sular, yüreği yanık bir annenin körpe kuzusunun kulağına fısıldadığı usul usul ninniler gibi çağıldayıp akardı ya ay yüzlü kardelen. İşte o buz rengi sular her bahar sürükleyip alır getirirdi kardelen kokulu toprakları ovalara, vadilere ve ben onunla muhabbete dalar öyle avuturdum sana hasret gönlümü. Sonra kucaklaşırdı sular derin vadilerde anneye susamış yavrular gibi, sırlıslam özleme kesmiş âşıklar gibi, bir damla suya hasret topraklar gibi. Ve ardından sevda yürekli cennet ırmağın, Fırat doğardı...

Biliyorum, evet biliyorum, sen benim sana hasret bakışlarımı toprak rengi gözlerinle izlerdin. Ve özlemle yanmış yüreğime sarı saçlarında dalgalanan ılık meltemleri gönderirdin. Ben ise bazen dağ eteklerinde bazen de engin ovalarda menzili belli olmayan bir çoban çocuğu gibi adım adım, karış karış seni arardım. Gönül bahçelerime hep senin hayalinle umut türküleri eker, onları yeşertebilmek için sabırla mırıldanırdım o nağmeleri. Bazen de hasretin yüreğimi acıtır ve yanık kokan türküler için vururdum mızrabımı gönül tellerime. Hani o gidişin vardı ya bahardan sonra ve ben seni bir dahaki baharlara ertelemiştim, işte tıpkı öyle dökülürdün dizelerime...

“Git sevdiğim bütün her şey boş imiş

Başiboş sevdalar ne de hoş imiş

Yalnızlık en içten arkadaş imiş

Tuttu kolumuzdan salmıyor bizi...” diyerek...

Ve yine yüreğinde öbekleşen o rana baharın gelmiş, aylardır üzerinde biriktirdiğin buz kütlelerin kirlenmeye başlamıştı. Her yeni başlangıçta Munzur'un gövdesinde kirlenen karlar, umutla ısıldayacak bir baharın müjdecisiydi, gönül kapısını aralamış gönüllere. Sen dağların çiçeğiydin kardelen. O dağlar ki Ağrı kadar ağır başlı, Erciyes kadar haylazdılar. Lakin söz vermişlerdi bağı yanık sevgiliye, kavilleşmişlerdi yamaçlarından kardelenler fişkiracak nice baharlara.

Sen sabah güneşiyle yaban ellerden, bitmeye yakın rüyalarımın serpiyen hüznü bir duygusun kardelen. Sana gülen rüyalardan uyanmak çok zor biliyor musun? Adın kalıyor, tadın kalıyor ve sen olmuyorsun sonrasında. İşte o olmayış ki kızıl bir hançer gibi saplanıp yüreğime acı veriyor bana. Ne olur sen acı çekme... Güneşe gülümseyen hayallerin olsun hep, gülümsettikçe gamzelerini derinleştiren düşlerin olsun hep. Olsun da, varsın ben olmayayım içerisinde...

Şimdi yine o bahar yağmuru gibi gelip geçişinle, yine o saman alevi gibi parıldayıp sönüşünle yüreğime bıraktığın derin hazzı yaşıyorum her şeyimle. Yine gittin yıldızlar diyarına ve bir başka bahara kadar olmayacaksın biliyorum. Lakin hasretinle divane gönlümü; giderken bana emanet bıraktığın, Munzur'un gerdanına dolanmış zümrüt yeşili gerdanlığınla avutuyorum. O gerdanlık ki; senin sularından beslenmiş, senin sevdanla süslenmiş Fırat'tır. Biliyor musun sevgili kardelen, zaman ekinoks zamanıdır ve aylardır kirli-kapkara akan Fırat, sadece gündönümünde giyermiş yeşil urbalarını. Nereden bileceksin; çünkü sen o zamanları hiç görmedin ki...

Evet, göremedin hiçbir zaman sevda yüklü Fırat'ın zümrüt yeşili elbisesini ama yine de şimdi yüreğimde o nağmelerin ırgalandı sanki. "Geleceğim diyorum sana, geleceğim..." diyorum, şairin dizelere dökülen duygularıyla ve ben o vuslatı yine umutla bekleyeceğim...

*Ay, şafağa yakın bir mum gibi erimeden
Dağlar çivilendikleri yerde çürümeden
Bebekler hayta hayta yürümeden
Geleceğim diyorum, geleceğim sana
Ne olur kesin bir takvim sorma bana
-Ihlamurlar çiçek açtığı zaman.*

"Bahaeddin Karakoç"

**Yalnızlık en
içten arkadaş
imiş
Tuttu
kolumuzdan
salmıyor
bizi...**

Gezi Yazısı

ŞEMS'Tİ BENİ ÇAĞIRAN

Rânâ İSLÂM DEĞİRMENCİ

Bir şûlesi var ki şem'i cânın

Fânusuna sığmaz âsumânın

Şeyh Galip

Mevlana Kültür Merkez'inden çıktığımızda saatler on yedi kırk beşi gösteriyordu. Hava kararmıştı. Gezi fotoğrafçımız öğle üzeri Mevlana Müzesi önünde yaptığı gibi, bu binanın önünde de tek yürek atan kafilemizin toplu halde resmini çekti. Fotoğraf çektirip de otobüste yerimizi alana kadar bir müddet geçti. Otobüse bindiğimde saat tam on sekizi gösteriyordu. Bu sefer, beş on dakika ben başkalarını bekledim. Beklerken Mevlana'dan ayrılmamın hüznü de çökmeye başladı yavaş yavaş yüreğimin üzerine. Sema'dan ayrılmama üzülecektim ki, işte o dem, daha yeni aldığım Şems-i Tebrizî kitabımın sıcaklığını duydum içimde.

**Kalbimiz de
zaten ney ve**

Saat tam 18.09'da kitabımı açtım. (Saatleri iyi biliyorum; kitabıma not etmişim ânları sığdırdığına...) Sanki, benim kitabımı açtığımla eş zamanda otobüs hareket etti.

**sema ile
sıcaktı.**

Daha önce de Mevlana'ya –bu seferimden de daha kısa- bir ziyaretim olmuştu ama Konya şehrini hiç bilmiyordum. Otobüse bindik. Kültür Merkez'inden şehrin merkezine yol almaya başladık. Şehrin merkezi olduğunu tahmin ettiğim bir yerde durduk. Belki bir beş sayfa ancak okuyabilmişim kitabımdan... Kafile başkanımız:

“Kar yağışı olduğu için ancak bir yarım saat vaktimiz var. Vakit geçirmeden Ankara'ya yola çıkmalıyız. İsteyen Alaattin Tepesini ve Camiini ziyaret edebilir, isteyenler de Konya çarşısını gezebilir” diye anonsunu yaptı...

Herkes bir solukta dışarı çıktı. En sona -yine benim gibi bir derviş sayesinde (okuduğum satırları belli bir yere getirmeliydim; değil mi ama?)- arkadaşım, arkadaşımın kızı ve ben kaldık. Nihayet otobüsten indik. Arkadaşım da benim gibi Konya'nın yabancı... Bana göre oldukça aceleci olan arkadaşım hızlı adımlarla çarşının içine daldı:

“Ne yapıyoruz şimdi biz?”

“Hanımlar çarşığı gezsün biz camideyiz; yarım saat sonra buluşuruz, demediler mi?”

“Hadi ben kitap okuyorum sen uyuyorsun galiba? Alaattin tepesinde cami

ve çay bahçesinden bahsettiler...İyi de burada tepe yok ki?..”

“Hep senin yüzünden... Nereye gitti diğerleri bu kadar kısa zamanda?”

“Neden benim yüzümdenmiş? Hadi ben çocuğum; sen bir de uyanık geçiniyorsun? Neyse, baksana lapa lapa kar yağıyor; onun keyfini çıkaralım, biraz dolaşıp otobüse geri dönelim...”

“Olur, yapacak daha güzel bir şey yok...”

Biraz sonra, üşümeye başladık ve otobüse geri dönmeye karar verdik. Tam döndüğümüz sıra yanlarında altı yaşlarında kızları olduğu için bizden de arkada kalmış öğretmen arkadaşımın ailesi ile karşılaştık. Bu aile daha önce Konya'nın bir ilçesinde görev yapmışlarmış...

“Nereye gidiyorsunuz?”

“Otobüse! Karda yürüdük üşüdük. Dönüyoruz...”

“Alaattin Tepesi'nde çay içmediniz mi?”

“Dalga mı geçiyorsunuz? Burada tepe mepe yok!”

“İşte şurası...”

“Neresi? Şu beş on merdivenle çıkılan park mı?”

“Evet orası, haydi birer salep içelim...”

Alaattin tepesine çıkan merdivenlerin başında şaşkınlıktan ağzım bir karışık açık, tepenin fotoğrafını çektim... Tepeyi hala görememiştim ama “arkadaşlarım tepe diyorlarsa bir bildikleri vardır herhalde” felsefesine takıldım... Parkın bahçesine geldiğimizde kar şiddetini artırdı ve sabahın beri birbirinden kopmamaya uğraşan - yalnızca ara sıra benim mızıkçılık yaptığım- mini grubumuz hiç kapalı mekân arama zahmetine girmek istemedi. Benden kopya çeken arkadaşlarım

**Beklerken
Mevlana'dan
ayrılmamın
hüznü de
çökmeye
başladı
yavaş yavaş
yüreğimin
üzerine.**

ra, sabahtan beri bizim grupla olmaya can atan ve erkek kardeşi ile geziye katılan bayan öğretmen arkadaşım yanımda bitti bir anda...

“Neden içeri gelmiyorsunuz?”

“Nereye?”

“Çay evine, orası sıcak ve biz çoktan salepleri söyledik...”

Artık beni kimse tutamazdı; rehberimin arkasına takıldım... Çay evine giderken;

“Sahi, Alaattin Camii nerede?”

“İlahi, yukarıda... iki basamak çık, görürsün. Yoksa gitmedin mi?”

“Yok, kimse yolunu izini tarif etmedi ki?”

Yine boynumu büktüm... Hem üşümüştüm hem de vakit daralmış olmalıydı. Alaattin Camii’ni de tıpkı Şems’in Türbesi gibi içimden gezerek, sıcak salebe koştum.

Çay evinde birkaç arkadaşla da karşılaştık ve hep beraber içimizi ısıttık. Galiba “dönüş ân”ı yaklaşıyordu. Salepleri içtiğimiz gibi dışarı çıktık. Dışarı çıktığımızda kar yağışının hızı daha da artmıştı. Hatta çay bahçesinin çalışanları kartopu oynamaya başlamışlardı. Biz çocuklar da, durur muyuz? Otobüse kavuşana kadar kartopu savaşı yaptık.

Ve nihayet, üstümüz başımız kardan bembeyaz olmuş bir halde bize söylenen saatten emindim ki dakikalar sonra otobüstedik. Belediye ve İlçe Milli Eğitim yetkililerinin o yarım ağızlı tebessümleri ve inadına susuşları pek de hayra alâmet gelmedi bana... Tahmin ettiğiniz gibi de, ön kapıdan otobüse en son giren yine ben oldum...

Başım eğik otobüsün orta kapısının karşısındaki yalnız bana ait köşeme yol aldım. Usulca yerime oturdum. Otobüs hareket ederken şoför muavinliğini üstlenen arkadaş sordum:

**İşte, O Sesle
başlar kalp
gemisinde
SEYAHAT...”**

“Çok mu geç kaldık?”

“Bilmem ki size ne ceza versek? Kırk beş dakikadır sizi bekliyoruz...”

İçimde ilk karın ılıkılığı varken, sığınacak tek yer geldi aklıma: Şems!..

Açtım kitabımı altıncı sayfadan başladım; Şems ve Mevlana ile birlikte döne döne döne kitabı okumaya başladım. Şimdi bakıyorum da, yolculuğum sırasında 311 sayfalı kitabın birinci bölümünü bitirmiş (96 sayfa) ikinci bölümünde bırakmışım. (Aslında, bütün yol boyunca bitirebilirdim kitabı... Fakat Şems’i iyi anlamak gerek; tabii geziye çıktığım dostlarla -ara sıra yan koltuğumu paylaşan arkadaşarımla- sohbet de gerek...)

Her zamanki âdetim üzere, kitabımın ilk sayfasına hatırlamam gereken pasajları “özel başlıklarım” ve sayfa numaralarını da yazarak kaydetmeyi ihmal etmedim tabii...

Şimdi sizlerle *Melahat Ürkmez’in Şems-i Tebrizî* adlı kitabından; daha otobüste iken bile “beni can evimden vuran”, “*SEYAHAT*” başlığını yazdığım bir bölümü paylaşacağım...

Yazıyı paylaşmadan evvel; “kalp gemisine çay kaşığı ile ummandan su getiren” bir gezi yazısı yazmayı düşleyen ve bu düş peşinde koşarken gücünü bembeyaz kardan, ateşini Şems’ten alan yüreğim Mevlana’yı anlama / anlatma arzusunda iken “çocuksu” kaldıysa affola...

Yürekerin hoşgörüsüne sığmırım...

Biz ki derviş yürekliyiz; döner döner döneriz. Sonra da edeple çekilir; susarız... Yalnızca bir tek ses duyuruz her dem... ”Ney sesi...”

“İşte, O Sesle başlar kalp gemisinde *SEYAHAT*...”

“*Şems-i Tebrizî’nin Şeyh Ebubekir Sellebâf’ın hizmetinde bulunduğu dönemlerde büyük bir olgunluk mertebesine eriştiği âşikâr. Ne var ki Şems, şeyhinin kendisine mürşitlik yapamayacağı bir varoluş düzeyine ulaştığı için ve bu durumun da şeyhi tarafından bilindiği için seyahate çıkmasına izin verildi. Daha ileri mertebeyi başka yerde araması söylendi.*

“Sahi,

Alaattin

Camii

nerede?”

A.Reza Arasteh, Şems'in Ebubekir Sellebâf'tan ayrılarak seyahate çıkmasını şöyle tahlil eder:

"...O; Sokrates gibi, kemâle ulaştırılmış sesini duymaya başladı. Deliller, O'nun geleneksel hayatın sınırlılıklarının farkına vardığını; hatta, kişiye tasavvufun prensiplerini öğreten ve Allah'la veya kerâmet ehliyle özdeşleşmeyi öğreten klasik tasavvufa başkaldırdığını göstermektedir. O, otoritenin her çeşidinden kendisini özgürleştirir ve sadece diğerlerinin fikirlerini tekrar eden geleneksel âlimleri ve kelâmcıları sıkça tenkit etmeye başlar. Diğerlerini kendisi için örnek almaktansa, gerçek benliğini keşfetmek için, içe döner. Seyahatleriyle ve kendisini sürgün ettirmesinin sonucu nihayet mükemmelliğe ulaşır. Yıllarca başarısız kalan, cana yakın bir ruh arayışından sonra, en nihayetinde, kendi potansiyel ruhunu bulduğu Mevlânâ'ya rastlar."

(Arasteh,2000:40) (Ürkmez,2009:32)

Umman ki bu

...

âlemde

Kalp gemisinden ney sesiyle bir yankılandı, sessiz dil incileri...

Yoktu hiçbir

benzeri

(Konya, 14 Aralık 2011)

İKİ DENİZ II

-Buluşma-

Rânâ İSLÂM DEĞİRMENCİ

Bu müthiş buluşmayı
gören gözler pek şaştı!
Titrek denizler artık
yedi kat gökler aştı.
Ân'a tanıklık eden
Yüreklere unutmadı:

“Ta ezelden birleşmiş
ama hiç kavuşmamış
birbirinden haberli
fakat hiç tanışmamış
iki denizdi onlar...”

Öyle iki deniz ki
iç içe akıveren...
O nasıl birleşme ki
kimselere benzemeyen
hem herkese aşına
kimselerin görmediği
Yüreklere bir ayna...

O müthiş buluşma ki
denizlerin tattığı
her biri anlamıştı
erdikleri bir umman...
Umman ki bu âlemde
Yoktu hiçbir benzeri
Yüreklere biliyordu
Deryaydı yek diğeri...
Gözleri görüyordu
Gönlün ruh ikizini
Ruha yayılıyordu
Hülyalarında duran...

**Seyahatleriyle
ve kendisini
sürgün
ettirmesinin
sonucu nihayet
mükemmelliğe
ulaşır.**

**Kimseye
görünmemiş**

**Hem
YÜREĞE**

**“BİR
AYNA”...**

İlk derya kapkaraydı
her hâli fırtınaydı.
Deli deli çağlardı,
kararlı, inatçıydı.
Tanıştırdı kendini:
Özgürlüğün timsali
Gecelerin hakanı!

“Gece sükûta erdim,
Ağaca rengi verdim...
Hep serinliği saldım
gizemli yüreklere.”
İşte bu güçlü derya
duruşunun giziyle
güvendi dileklere...

İkincisi durgundu,
uysaldı ve sakindi.
Ulaştığı her yere
huzurunu götüren
bembeyaz ve dingindi...

Sıcaklığı yayardı,
engin ümitleri de...
Fısıltıyla söyledi
biriken özlemini:
“Şu yakamozlarıma
renklerimi gizledim
İçimde yeşerttiğim
bir ağacı özledim...”

Dileğini gizleyen
tatlı bir deryaydı o
Hep ardından yürürdü
rüya dolu renklerin
Sessiz bir sırdaşydı
o özgür gecelerin...

İki denizdi onlar
şimdi tek umman olmuş...

Gece ile gündüzün
anamlı sırlarına
ikisi de bir anda
elleriyle sarılmış;
ruhların coşkusunu
bir atan yüreklerde
yakından duyan olmuş...

İki denizdi onlar
Şimdi güçlü bir umman!

Kimsenin bilmediği
hem herkesçe âşına,
kimseye görünmemiş
hem **YÜREĞE "BİR AYNA"...**

(25.01.2012 / Yegâh Elif Mirzâde)

Deli deli

çağlardı,

Kararlı,

inatçıydı.

MUSIKÂR YÜRÜYÜŞ

Yürüyüş: 24 Aralık 2018

Yer: Allahuekber Şehitleri

*Yürüyüş Yolu-Gaziler Köyü– Kaynakyayla
İstikameti*

Etkinliğin Adı:

Türkiye İzcilik Federasyonu

Allahuekber Dağı Şehitlerini Anma

Milli Bilinç Kampı

Etkinlik Nedeni:

Allahuekber Şehitlerini Anmak

Şehitlerimizle aynı yer ve aynı zamanda

O RUHU DİRİ TUTMAK

**Yürüyüşe bizimle
bir olup katılan
ülkeler vardı...**

Nasrettin Hoca bir gün gölün kenarına oturmuş, çömleğinden kaşık kaşık yoğurdu göle boşaltmakta. Bunu görenler şaşkınlıkla sormuş:

“Hocam, ne yapıyorsun öyle?”

“Göle maya çalıyorum!”

“Göl maya tutar mı hiç?”

“Ya tutarsa?”

...

Afrin’e yapılan Zeytin Dalı Harekatına gitmekte olan Mehmetçik yolda kendisine sorulan “istikamet neresi” sorusunu “Kızıl Elma’ya” diyerek cevapladı. Ardından ailene mesajın var mı diyen muhabire “beklemesinler” cevabını vererek dönüşü düşünmediğini, vatan savunmasının ve şehadetin her şeyin üstünde olduğunu vurguladı.

...

Maya tutmuştur, Hoca haklı çıkmıştır. Toprakları toprak yapan mayasıdır. Bu topraklara asırlar önce çalınan maya yeterince tuttuğu için toplum her şeye rağmen bütün değerleri ve dinamikleriyle dimdik ayaktaadır.

Medeniyet

rehberi ve

medeniyet

taşıyıcısı bir

isimdir Evliya

Çelebi.

Kâmil Büyüker, bir yolculuğa çıkarıyor bizi portreler vadisinde. Burada ortak özelliği musikîyi şifa bilen hafız, bestekâr, doktor, hattat, seyyah, şair, düşünce adamı, hoca, muallim ve âlimlerden otuz iki isimle buluşturuyor bizleri. ‘Camiden Yükselen Musikî’ başlıklı giriş bölümünde Büyüker, “doğumda ezanla başlayan kulaklara seslenen o ahenkli musikî, hayat boyu pek çok durakta cami ve cami dışında karşımıza çıkar. Nihayetinde mezarda yine ilahî bir kelim ile nihayet bulan ömrümüzde musikî vazgeçilmez bir yere sahiptir.” satırlarıyla musikînin hayatımızdaki yeri ve önemine dair bir saptamada bulunuyor.

“Süleymaniye’de Hafız Kemal’in mevlidini dinlemek, Arap Camisi’nde Hafız Kemal Tezergil’in ezanlarını dinlemek, Ağa Camisi’nde Hafız Zeki Altun’un okuduğu mevlidleri, kasideleri ve naatları dinlemek, Üsküdar Valide Camisi’nde Hafız Süleyman’ı dinlemek, yine Aksaray Valide Sultan Camisi’nde Hafız Cemal’in ezanları ile mest olmak ve daha nicelerini dinlemek ve dinledikçe bambaşka bir deryaya dalmak...” Avâzeyi Bu Âleme Dâvut Gibi Sal bölümünde iz bırakan müezzinlerden hatıraları buluyoruz.

Musikîmizin camiden yükselen güçlü sadâsı Hafız Saadettin Kaynak’la portreler vadisine giriyoruz. İzmir Hisar Camisi eski imam-hatibi neyzen, bestekâr Râkım Elkutlu’yu, Kur’an tilavetinde ve kıraat ilminde bir okul Hafız Ali Üsküdarlı, zevk-i selim sahibi bir doktor Ali Kemal Belviranlı, hattat, bestekâr,

musikîşinas Kemal Batanay, noktanın etrafında bir ömür sahibi Lütü Filiz takip ediyor onu.

Kutlu rüyanın izinde bir seyyah olarak tanıdığımız Evliya Çelebi IV. Murat döneminde sarayda hat, tecvid, nahiv ve musikî dersleri alır. Onu seyyah yapacak bir rüya görür. Rüyasında, Yemiş İskelesi Ahi Çelebi Camisi'nde kalabalık bir cemaatle birlikte Hz. Peygamber'i görüp heyecana kapıldığından onun elini öperken "şefa'at ya Resûlallah" diyecekken "seyahat ya Resûlallah" deyiverir. Hz. Peygamber tebessümle "şefa'atim, seyahatim ve ziyaretim senin üzerindedir, haydi yürü" der kendisine. Evliya Çelebi cemaatte bulunan ashabin da duasını alır. Sa'd Ebû Vakkas da gördüklerini yazması temennisinde bulunur. Bu rüya üzerine dünya kazan, Evliya Çelebi kepçe gezdikçe gezer, gezdikçe yazar. Ve bizlere tarih, coğrafya, edebiyat, folklor, etnografya ve sosyoloji bilimine dair eşsiz bilgilerin yer aldığı muhteşem bir Seyahatname bırakır.

Evliya Çelebi, dünya seyahatname tarihinin bir şaheserini bize hediye etmekle kalmadı, Osmanlı'nın hudutları sayılan bölgeleri ve çevresini bizzat gezip görmek suretiyle tarihe de önemli bir kayıt düştü. Bu anlamda bizim coğrafyamızın, dilimizin, kültürümüzün taşıyıcısı örnek bir şahsiyet olmasının yanında bir medeniyet rehberi ve medeniyet taşıyıcısı bir isimdir Evliya Çelebi. Son söz niyetine Seyahatname'den bir öğüt:

"Seyyâhı âlem ve nedimi benî âdem olup cihangeşt olan kimselere her lisan dan bilmek lazımdır. Kim senden hazzetmeyüp aleyhine bir söz söylediklerin anlayup âgâh olasin. Ve yol sormağa ve me'kûlat [u] meşrûbâtdan bir şey isteyecek kadar bilmek elbette seyyahlara lazımdır, necât bula. Ve her şey'in ceh-linden ilmi yeğdir." (s. 79)

Evliya'nın ardından onun izinde bir ömür süren Orhan Şaik Gökyay'ı buluruz. Zaman içinde yolculuğa çıkarak hakikati kelimelere söyleten şair Fuzûlî'ye selam ve Fatihalar göndererek portreler vadisindeki yolculuğumuzu sürdürürüz Kâmil Büyüker ile.

Kutlu Resûlün yoluna vakfedilen bir ömrün sahibi Ali Ulvi Kurucu vardır sırada. 80 yıllık ömrünün 56 senesini Mescid-i Nebevi'nin duvarına bitişik "Mahmudiye" ve hemen karşısında bulunan Osmanlı'dan kalma "Şeyhülislam Arif Hikmet Bey" kütüphanelerine müdür olarak önemli hizmetlerle geçirir. Hem Ali, hem Ulvi olarak yüceliğe doymayan bir ruhla efendimizin huzurundaki manevî iklimde biriktirdiklerini Hatıraları'yla bizlere yaşatır Kurucu.

Portreler vadisindeki yolculuk Nurettin Topçu, Mahir İz, Necip Fazıl, İskilipli Atıf Hoca, Konyalı Mehmet Vehbi Efendi, Muallim Cevdet, Ali Fuat Başgil, Kâmil Miras, Eşref Edip Fergan, Ahmet Avni Konuk, Mehmed Zahid Kotku, Ramazanoğlu Mahmut Sami, Ali Yakup Cenkçiler, Mehmet Zekai Konrpa,

Maya

tutmuştur,

Hoca haklı

çıkıştır.

Toprakları

toprak yapan

mayasıdır.

Ömer Nasuhi Bilmen, Bekir Hâki Yener, Mahmut Bayram Hoca, Ahmet Muhtar Büyükçınar'a misafir oluruz.

Türkistan'dan Anadolu'yu mayalayan bir nefes Ahmet Yesevî vardır hemen yol üstünde. Selçuk Üniversitesi'nde kürsüde ders verirken ebedi âleme hicret eden Prof. Dr. Erol Güngör ve 2009'da beyaz atlara binip giden Gülce bir derviş Ömer Lütfi Mete ile Bu Toprakları Mayalayanlar'ın sonuna geliyoruz.

Nüve, öz, esas, cevher olan mayayı bu topraklara en güzel şekilde mayalayan güzel insanlardan bir bölümü ile portreler vadisinde bizleri buluşturan, aynı havayı teneffüs etmemizi sağlayan Kâmil Büyüker'i tebrik edip kalemine sağlık diyelim. Bu mayanın dünya durdukça Anadolu ve İslâm topraklarını korumasını dileyelim. Bu Toprakları Mayalayanlar'ın ikinci cildini, devamını isteyelim, bekleyelim.

Zaman içinde

yolculuğa

çıkarak

hakikati

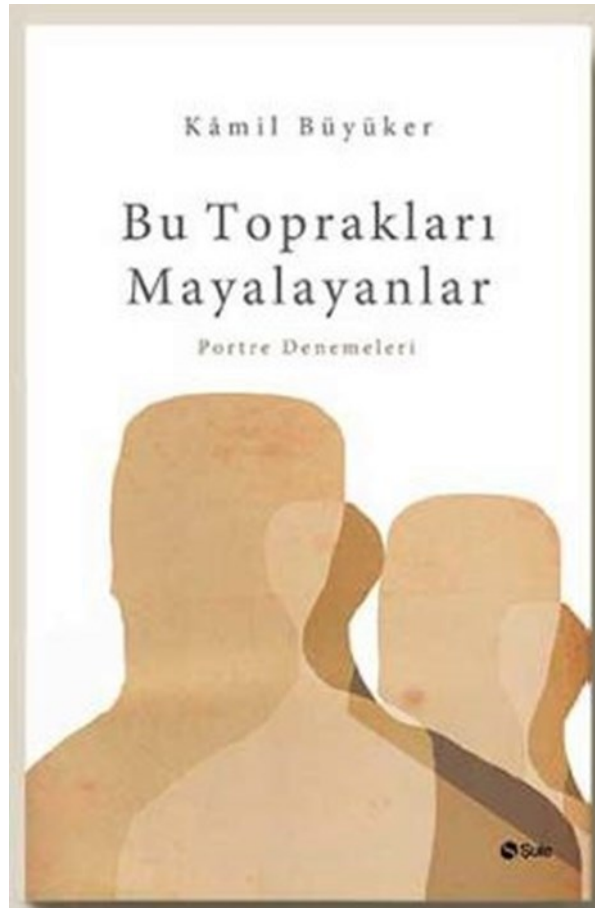
kelimelere

söyleten şair

Fuzûli'ye

selam

***Bu Toprakları Mayalayanlar, Kâmil Büyüker, Şule Yayınları,
Mayıs 2017, 263 sayfa.***

“BU TOPRAKLARI MAYALAYANLAR”

Kitabından İsimler

***Nurettin Topçu,
Mahir İz,
Necip Fazıl,
İskilipli Atıf Hoca,
Konyalı Mehmet Vehbi Efendi,
Muallim Cevdet,
Ali Fuat Başgil,
Kâmil Miras,
Eşref Edip Fergan,
Ahmet Avni Konuk,
Mehmed Zahid Kotku,
Ramazanoğlu Mahmut Sami,
Ali Yakup Cenkçiler,
Mehmet Zekai Konrapa,
Ömer Nasuhi Bilmen,
Bekir Hâki Yener,
Mahmut Bayram Hoca,
Ahmet Muhtar Büyükçınar
Ahmet Kemal Belviranlı
Hafız Sadettin Kaynak
Hafız Ali Üsküdarlı
Ömer Lütfi Mete***

Ve nice çınar portreler...

**“Avâzeyi Bu
Âleme Dâvut
Gibi Sal”
bölümünde iz
birakan
müezzinlerden
hatıraları
buluyoruz.**

Makale

RUS EDEBİYATINDA

TÜRKİYE

(XIX.YÜZYILIN SONU-XX.YÜZYILIN BAŞLARINDA)

Dr. Leyla ALİYEVA

Ruslar'ın Türklerle ilişkileri çok eski bir tarihe dayanıyor ve bu ilişkilerin tarih boyunca sadece siyasal, ekonomik, kültürel değil, bütün alanlarda sürdürüldüğünü söyleyebiliriz.

Kader,

Eserlerde geçen “betimlemeler” bunları ortaya çıkarmaya imkan sağlıyor. Bu açıdan yazımızda Rus edebiyatı ve hatıra eserlerinde az değinilmiş veya gözardı edilmiş bir konuyu ele almayı tercih ettik.

birçok Rus

insanının

hayatını

Konstantinopoll'e

(İstanbul'la)

bağlamış,

Yazımızda Türkiye konusunu sadece betimleme veya anıların tasviri olarak ele almayan, hayallerini kurduğu şeyleri kendi memleketinde değil, bu ülkede bulan, bu yerin siyasal ve dini görüşlerinden etkilenen bir yazarın – Konstantin Nikolayeviç Leontyev'in yaratıcılığına baş vurduk. Konstantin Nikolayeviç Leontyev hayatının belirli bir kısmını bütün güzel özelliklerinin yanı sıra millî değerlerinin özenle korunmasına hayran kaldığı Türkiye'de geçirmiştir. İ.S.Aksakov onun Doğuyla ilgili hikayelerini değerlendirirken şöyle yazıyor: “Eserlerini okuyunca Türkiye'ye gitmeye lüzum kalmıyor. Türk-Yunan şehirlerinde yaşadığı dönemde Leontyev'in düşüncelerinde bir ihtilâl baş kaldırmış ve bu nihayetini Afon'da (Afyon) bulmuştur” (8, 248).

“Ne mutlu bana Türkiye'de yaşıyorum. Of benim zahmetimin gri buğusu! Sen nasıl da karşımda bu kalabalık sakin şehrin kiremitleri üzerinde hafif ve konukseverce yükseliyorsun. Ben nehrin kıyısıyla Mahel-Nepryu tarafından gidiyorum. Akşam şafağı daha kırmızı ve daha güzel gözüküyor” (2, 46). Onun kalkınma ve karmaşık medeniyetlerle ilgili bütün umutları Doğuyla ilgiliydi. O hayatın zahiri görünüşüne, onun ahenk ve zerafetine büyük önem veriyordu” (2, 56).

K.N.Leontyev'in Türkiye'de yaşadığı dönem yaratıcılığını derinden etkilemiş ve onun manen olgun bir şahsiyet olarak yetişmesinde önemli rol oynamıştır. Yazarın “Hatıralar”ında herkesin sanki anlayacağını düşündüğünden Rusça karşılığını vermediği bile lüzumsuz gördüğü Türkçe için özgün olan çok sayıda kelimeye rastlıyoruz. Bunlara nizami (nizami) “resmi, kanuni”, mutesarif (mutasarrif) “vali”, eşek vs. örnek verebiliriz. Bunlardan Osmanlı (Osmanlı), mecdiye, çubukçi (çubukçu) ve diğer bu gibi bir kısım kelimeler ise eserde aslına tam uygun şekilde kullanılmıştır (5, 323). “Hatıralar”da yazarın karşılığını vermediği yüzlerce kelime vardır. Bu kelimelere şunlar örnek olabilir: -Bana zavallı Samuyel'i Kutsal Anna şeritli altın medalya için umutlandırmama izin vermez misiniz? – diye Mikolaki kurnazca sordu. Onun sefirlikte bankacı ve ticaret

üyeyi olarak özenle çalışması o kadar uzun zaman oldu ki (K. Leontyev “Mısır güverçini”. Rusça Toplu, 1882, c. 157, № 1, s.98); [Yelena]. Buraya gel, gel, bizim Türk kızımız. Gel, canım, bizim Rus çelibeyimizi (çelebi) “bay, ağa” eğlendir” (5,105)

Şunu da söyleyelim ki, tarihen kader birçok Rus insanının hayatını Konstantinopole (İstanbul) bağlamış, bu şehrin ismi onların düşüncesinde bu şekilde yer almış ve edebiyatında da o şekilde geçmiştir. Rusya’daki bolşevik devrimi ve memleket içi savaşlar icabı XX. yüzyılın 20’li yıllarında Türkiye’ye binlerce Rus mültecinin - harbiyeci ve sivil nüfuzun büyük akını oldu.

“Hatıralar”dan:

L.Y. Belozyorskaya-Bulgakova’nın “Hatıralar” kitabının ilk bölümü (M., 1989) Konstantinopol hakkındadır. Kitabın “Ön söz” kısmında Lyubov Yevgenyevna M.A.Bulgakov’un kendisinin bu şehir hakkındaki öykülerinden etkilendiğini ve “Kaçış” eserinin ortaya çıkışında öykülerinin önemli rolü olduğunu kaydeder. Belozyorskaya bazan onu eskide olduğu şekilde, Konstantinopol diye adlandırarak, İstanbul’un Galata kısmını ticaret merkezi, Pera’yı (Beyoğlu) – Avrupa semti gibi tanımlıyor.

“İstanbul eski Türk mekanıdır. Bab-ı Ali (Bakanlar Kurulu) orada bulunuyor. Pencerelerinden kalın perdeler asılmış, kendini başkalarının nazarlarından uzak tutan, içini belli etmeyen Türk evleri de oradadır...” (5,7).

L.E. Belozyorskaya birçok tasvir yöntemi kullanmakla kendisini hayran bırakan bu şehri tanıtmaya çalışmıştır.

Çeşitli dillerde konuşan kalabalığın bulunduğu köprü. Etrafında Pera ve Galatayı İstabulla birleştiren köprüden geçenlerden para toplayanlar dolaşiyor. Altın saplarla süslenmiş üniforma giymiş büyükelçilik görevlilerinin – kavvasların (kavas) sıkıcı ve aşağılayıcı bakışları altında biz önce bavullarımızı yere serdik, sonra da çabucak toplamaya başladık . İnsanlar sanki bir yerlere acele ediyor, kaymakçılar boğazları yırtıncasına bağırıyor.

Malları satılmadığı takdirde kaymakçılar gecenin geç saatlerinde bile “kaymak” diye bağılmaktan çekinmezler (11). Erkek bir çocuk: – Semit, semit, semit! (simit) – diye yoldan geçenlere üstüne çörekotu serpilmiş daire şekilli küçük ekmeklerden teklif ediyor....” (11).

Bilgilere göre, Konstantinopol’da Ruslar’ın dört jimnazisi (lisesi) bulunmaktaydı. En büyüğünde 400 öğrenci eğitim görmekteydi ve onlardan 130 öğrenci yurttan kalıyordu. Jimnazi Galata semtinde bulunuyordu. Eğer hazırlık okullarını da göze alırsak, sayısı fazla da olabilirdi. Konstantinopol’da on ana

“Ne mutlu

bana

Türkiye’de

yaşıyorum. “

okullarını da göze alarsak, sayısı fazla da olabilirdi. Konstantinopol’da on ana okulu ve kreş daha faaliyetini sürdürmekteydi (11,317).

Eskide Harkov Üniversitesi’nin profesörü olmuş N.İ.Storojenkov’un rehberliğinde “Konstantinopol Rus Lisesi” açılmıştı. Yazar L.Andreyev’in oğlu da eğitimini o okulda görüyordu. Daha sonra o, bu dönemle bağlı anılarını yazmıştı (1,47). Burada eğitim görenler terkip açısından çok farklıydı, yani Vatandaş Savaşı’nın eğitimini bitirmesine engel olduğu herkes buradaydı. Burada yemek de verildiğinden sıralarda albaylar, binbaşılar, cinayet mahkemesi görevlileri ve öğrencilik dönemini çoktan arkada bırakmış insanlar oturuyordu. Konstantinopol jimnazısının yemekhanesine “ankor” denilirdi. Burada aynı yemekten iki, hatta üç kez bile istemek mümkündü (1, 199). Ankor’un harfî anlamı “istek parça” demektir. Ruslar’ın Zolotoy Rog, yani Altın Boynuz adlandırdıkları Halic’in Skutari’yi (Üsküdar) ikiye ayırdığı, bir kısmı Bosfor’un Avrupa, diğer kısmı Asya hissesinde kalan şehirde Avrupa ve Doğu’nun özellikleri artık kaynaşmış ve bunların arasından da bin yılların tarihi Bizans İmparatorluğu’nun kalıntıları belirivermekteydi (). Minarelerin koyu lacivert ışıkları geniş Bayazet (Bayazıt) Meydanı’nı sanki muhafaza ediyor ve şehrin seması hudutsuz gibi gözüküyordu” (1, 199).

Muedzinlerin

(müezzin)

ahenkle

kalkıp inen

sesleri mor

renk almakta

olan kederli

gök yüzüne

yayıyordu...

L.Andreyev’in oğlu Vadim Andreyev yetenekli bir yazardı ve onun İstanbulla ilgili betimlemelerinde dikkat çekici, hassaslıkla kaleme aldığı detaylar da pek çoktur. Örneğin: parmaklıkları kapalı pencereler evi gür kipriklerle kapatmış ve onların arasından etrafı inceleyen siyah gözbebeğini hatırlatıyordu; yüce duvarların üzerinden uzanan xurma ağacının eğri dalları ve büyük taşlar döşenmiş köprüde yaprakların mavi gölgeleri – her şey, sanki hayalci ve hafif bir uykuya dalmış gibiydi” (1, 192).

20’li yılların başlarında Rus edebiyatında Türkiyeyle ilgili diğer bir konu uzunluğu ortalama 90 km olup, şerit gibi Çanakkale boyunca kuzey-doğudan güney-batıya doğru uzanan 27 km eninde bir arsayı kapsayan Gallipoli’ydi (Gelibolu). Ruslar’ın piyade, topçu, suvari alayları, harbi-eğitim ve cephegerisi bölükleri reorganize edilmek için burada yerleştirilmişti (10, 400). Rus İmparatorluğu döneminde Vatandaş Savaşı’nda savaşan general Vrangel’in ordusundan kalan Lemnos ve diğer Yunan adalarında olan askerlerden oluşan Ruslar, Kalmıklar, Gürcüler, Don, Kuban ve Ter kazakları burada yerleştirilmişti. Sıkıntılı yaşamlarının gerçeklerini idealize etmeyi seven Gelibolulular onlar için ayrılmış bu taşlı, kayalı yeri “güller ve ölüm deresi” adlandırmıştı. Gelibolu efsanesinin kısa formülü – şovalyelikle karabaşlılığı, fiziksel eğitimle asketizm ruhunu birleştirmek ve Rusya’da gelecekte yeniden İmparatorluğu diriltebilmek için seçkin insanları eğitmekten ibaretti (7, 361-362).

“Kutsal, vatansever romantizmde Gelibolu ebedi zirvelerden biridir (). Rusya’ya ihanet etmiş dünyanın aksine Gelibolu - onun Kitej-Gradı, ikonalarının tasvirlerini, ölümsüz ötekiliğini yaşattı. Kutsal Gelibolu sahralarında Rusya’nın yeniden dirilmesi için göz yaşı döküp, dua etmeyen kes Rus veya vatansever biri

sayılamaz” (4, 349).

İ.S.Şmelyov “Gün gelecek Beyaz Savaşçı’nın şaşaalı ismi ve son bulmuş Gelibolulu bütün Rusya için şehit savaşçı ve Rus kahraman gibi kutsal isme dönüşecek” (9, 484).

V.V.Şulgi’nin “1920 yılı. Etütler.” (L.Priboy) adlı ünlü kitabında yer alan günlükte de İstanbul Konstantinopol gibi geçer. Galatayla İstanbul’u birleştiren köprü yazara Petrograd’ı: Troitskiy ve Nikolayevskiy köprüsünü hatırlatıyor, “Haliç (Zolotoy Rog) sanki Neva’dır. Alevlerin bu semfonisi çok güzel” (s.252). V.V.Şulgin şakayla 1920 yılında şehrin Rus mültecilerce barış yoluyla fethedildiğini yazıyor. “Senin kalkanın Tsargrad’ın kapılarındadır” –kalkan burada Ruslar’ın tabela, afiş, reklamı anlamına gelir. Genelde herkes aynı durumda, fakirlik içinde yaşadığı halde Ruslar’a sırasını vermek, kahvanelerde para almamak gibi iyi niyetler nerdeyse şaşırtıcıydı.

Bunin’in “Kuşun Gölgesi” kitabında İstanbul’un tasviri (1907 yılı) Şulgin’in tasvir ettiği olaylardan çok daha önce yazılmış ve bir seyahatçının öyküsüdür. Bunin’in gerçekten nasıl bir yetenek sahibi olduğu herkesçe bellidir. Bunu anlatmak için sadece birkaç örnek vermemiz yeterlidir, zannimizce.

“Güneş gurup ederken dünyada güzeliğiyle yegane olan İstanbul’un silüeti – güneşin son ışınları altında mızrak gibi yülsele minaretlerin (minare) ve sultan meçetlerinin (cami) künbedlerinde. Skutari’nin (Üsküdar) pardaklanmış gibi gözükken camları sanki ateş gibi yanıyor, büyük mezarlığın bulunduğu selvi ormanı koyu kırmızı renk alıyor, lacivert renkli sema mavimsi dumana dönüşüyor ve muedzinlerin (müezzin) ahenkle kalkıp inen sesleri mor renk almakta olan kederli gök yüzüne yayılıyordu... (3,316).

“Eski, kutsal İslam şehirlerinde bu şekilde akşam övgüsü için körler-münadiler görevlendiriliyordu, çünkü gecenin güzelliğinin onlar için önemi yoktu” (3, 318-319). Bunun öyküsünü gelenekselleştirerek telaffuz ve biçim açısından kaynak dile mümkün olduğu kadarınca yakın olan çok sayıda etnografiyle ilgili sözcükler kullanıyor. Bunlara şu örnekleri verebiliriz: Valide köprüsü, nar-gile, ferece (ferace) “din adamlarının giydikleri giysi”, izan (sağduyu), selam, bakış (sadaka, hediye) ve s. “Ve ben Skutari’nin köy kadar içaçıcı sessizliğini hiç bir zaman unutmam” diyen Bunin mermer çeşmeleri, çiçek açan kayısı ağaçlarında vızıldayan arıları, selvileri, bahçe ve meçetlerin arasında kaybolan mezarlığı dünyaya ve Doğu yaşamına olan çok büyük sevgisiyle anlatıyor.

Bu şehrin sokakları, mahalle, köprü ve körfezleri herkese nasılsa farklı şekilde gözüküyordu. İlya Surguçev’in “Galata Geçitlerinde” eserinde bu üç katlı binalar, aşağı katta, oda-hücrelerde kadınlar ziyaretçileri davet ediyor. Ruslar için “Kospodin koroşo” çağrıdır. Onlara göre, bu bizim genel ismimizdir.

Kutsal,

vatansever

romantizmde

Gelibolu

ebedi

zirvelerden

biridir.

“Burada alevin kağıtı yaktığı gibi, vücudu saran hastalık kaçınılmazdır. Burada insanı bir anlık gülümseyerek sokmaya çalışan yılanı dönüştüren, dünyaya, Allah’a, semaya, sevgiye nefret uyandıran öyle bir hasret var ki...” (6, 114). Fakat şarkı sesleniyor ve yüksüklerin sesi kesiliyor “kahverengi, siyah, boz, gök, yeşil renkli gözler bulutlanıyor ve hayalde karşılıksız aşk, binicisini gök yüzüne götüren at, meçetlerde kaynayan çeşmeler, künbedlerde uçuşan güvercinler ve insanın kurtarıcısı olan Tanrı canlanıyor” (6, 115). Ve bir de bu ara sokakta temizliğini koruyabilen sadece tek ağaç.

Arkadiy Averçenko’nun “Sıradan Birinin Notlarından” kitabında İstanbul’da kapıcı, garson, hizmetçi olarak çalışan eski generaller, Devlet Parlamentosu üyeleri, kontlar, prensler ve onların eşleri büyük ve kalabalık “Rus Konstantinopolü’nda” komik, alay objesi olarak tasvir ediliyor. Bunlar “her yana dağılmış” birçok göçmenden biri olan bir Rus mültecinin yazdığı çok üzücü hikayelerdi.

Ruslar’ın

Türklerle

ilişkileri çok

eski bir

tarihe

dayanıyor

Metin içinde metin oluşturarak mecaz alanı yaratan alıntılar özellikle dikkati çekiyor. Tarih boyunca Türkçeden bu veya diğer derecede ve farklı sebeplerle ilgili kelimelerin alınması ve Rus dilinde onların benimsenilmesi çizgi dışı meselelerdendir.

XIX. yüzyılın son on yıllıklarında ve XX. yüzyılın başlarında bu gibi olaylara pek fazla rastlanmıyor. Kelime akını, genelde, toplumsal-ekonomi ve siyasal edebiyatla (özellikle de Rus-Türk Savaşı döneminde) bağlı geçmiştir. Konuşma dilinde görülen vilayet, sancak, selamlık “son dönemlerde halk dilinde yaygınlaşan, gazete ve dergilerde mütemadiyen rastlanan kelimedir” (Pavlenkov, Slovar İnostrannih Slov -1900, s.1), “Bayram arafesinde şehrin ileri gelenlerinin sultan tarafından kitlevi kabülü” (Maydanov, Slovar İnostrannih Slov – 1907, s.76).

“Satirikon”da Türk motiflerinin Ezop’un dilinin oluşumunda bir araç olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Araştırmacılarca bu kendine özgün değişim romantizmden yergiye geçitle ilgilidir. A.N.Çudinov’un “Yabancı Kelimeler Sözlüğü”nde budun betimsel kelimelere örnek olarak şunları gösterebiliriz: балтаджи/baltacı “sultan sarayında bekçi” (s.121); базан/bazan “maroken” (s.118), гонюлли/gönüllü “sultanın süvari hassa ordusu” (s.219); аям/ayam “mahkemenin seçkili üyesi ve şehirde refah ve düzeni kontrol eden kişi” (s.116), кизляр-ага/kızlarağası “sultan sarayında baş hadım” (s.331); бизебани “sultan sarayında sağır hadım” (s.133). Görüldüğü üzere, kelimeler biçim ve söylenme açısından kaynak dile çok yakın olması açısından da dikkat çekiyor. Mesela: Ахмедие/Ahmediye (Bunin, “Çılgılık”) джухаджи/culhacı, османли /Osmanlı, калабалык/kalabalık (беспорядок), комитаджи/komitacı

Rus-Türk ilişkilerinin değişik alanlarıyla ilgili kelimeler hakkında daha geniş şekilde konuşmak ve örneklerin sayısını artırmak mümkündür. Bunun araştırmacılar için de yararlı olabileceğini düşünüyoruz.

Edebiyat

1. *Andreyev V. İstoriya odnogo puteşestviya. M., 1974.*
2. *Berdyayev N.A.. Konstantin Leontyev. Paris, 1926.*
3. *Bunin İ.A., Sobr. soç. v 9-ti tomax. M., 1965, t. 3.*
4. *Kartaşev A.V. Kto on? // General Kutepov. Sbornik statey, Parij, 1934.*
5. *Leontyev K. Vospominaniya (1831-1868) // Sobr. soç. SPb., 1883. t. 9.*
6. *Literatura russkogo Zarubejya. Antologiya. M.: Kniga, 1991.*
7. *Samover N.. Gallipoliyskaya mistika A.V. Kartaşeva // İssledovaniya po istorii russkoy misli. M., 1998.*
8. *Solovyev V. S. Russkaya literatura // Sobr.soç. t. IX (dopolnit.). SPb., 1907.*
9. *Şmelyov İ.S. Duşa Rossii// Vnutrennyy çelovek. – M., 1990.*
10. *Yovanoviç Miroslav. Russkaya emigrasiya na Balkanax. 1920-1940. M., 2005.*
11. [www.rulit.me/.../literatura-russkogo-zarubezhya-antologiya-v-shest.](http://www.rulit.me/.../literatura-russkogo-zarubezhya-antologiya-v-shest)

**Ve bir de bu
ara sokakta
temizliğini
koruyabilen
sadece tek
ağaç.**

“MEN”İ ADLA

Oktay HACIMUSALI

Şehitler ateş

yaktı

yıldızlaştı

canlandı

Gölge gibi

büyüdü ay

ışığı cücede.

Söz idim... atdılar meni uçmağdan
Gelib bir cümlene sığındım Tanrım.
Qoymadım eşqine bir leke düşe
Seni öz gözümnden sağındım Tanrım.

Havanı aşıqler çalır bir telle,
Havanın sonunda açıldı gülle...
Kecib qatlarını hey pille pille
Oyuqda nuruna baxındım Tanrım.

Yazdılar bir adı sevda düzumu
Pozdular kecerken senden izimi...
"Men"i adla... özün bağla gözümü,
Bilirem... varındım, yoxundum Tanrım....

ELİF GİBİ

Halil İbrahim ÖZDEMİR

Hayal bile edilmez, yedi iklim, yedi renk,
Işığın sırlarına mahkumdur onca ahenk,
Aydınlıkta yaşıyor, karanlıkta ölüyor,
İdrakler aşınıyor ve bitmiyor onca cenk.

Misket ve sapanlarla kaleleri feth ettik.
Gönülleri unuttuk, kalpten silinip gittik
Ebedi yaşamanın şifresi elde kaldı,
Varlık içinde yandık, yokluk içinde bittik

Karanlıkta kaldı ay, yıldız yoktu gecede
Binlerce hüznün saklı onsuz kalan hecede
Şehitler ateş yaktı yıldızlaştı canlandı
Gölge gibi büyüdü ay ışığı cücede.

Kenetlenip denize gönül gönül durulduk
Hesaplar tersyüz oldu hep birliğe vurulduk
Bölmeler çıkarmalar sözlüklerden çıkınca
Gönüller sarayına elif gibi kurulduk

Qoymadım

eşqine bir leke

düşe

Seni oz

gozumden

saqindim

Makale

İSTİKLÂL ŞAİRİ ÂKİF'TEN İSTİKBAL SEMBOLÜ ÂSİM'A

Rânâ İSLÂM DEĞİRMENCİ

MEHMET ÂKİF VE ÂSİM

-Milletimi ebediyete taşıyan Âsımların kahramanlığına bir kez daha şahit olunca...-

Bir sosyal gözlemci ve sosyal bilimci olarak Mehmet Âkif, öncelikle bu ülkenin meseleleri üzerine kafa yormuş; halkın dertlerini, meselelerini tespit, teşhis etmeye ve çözüm önerileri sunmaya çalışmış sorumlu bir aydındır, düşüncüdür. Ancak, sahip olduğu edebî yeteneklerini kullanarak bu konulardaki fikirlerini çoğunlukla şiirle ifade yolunu seçmiştir. Esasen, kendisi de bu noktaya işaret eder ve kendisi için eserlerinin sanat niteliğinden ziyade dile getirdikleri anlamın ön planda olduğunu belirtir.

Görmedim

ben bu kadar

dört başı

mamur insan

Ne büyük

hilkat o

Âsım, ne

muazzam

heykel!

Âkif gündeme geldiğinde, şu önemli noktayı vurgulamak gerekir: O, kültürümüzün, tarihimizin belli bir döneminde iz bırakmış, katkılarda bulunmuş ve bugün için tarihî bir hatıra olarak yâd edilecek birisi değildir. Aksine, bugün de içinde bulunduğumuz kültür / kimlik bunalımı konularına çözüm ararken hâlâ kendisinden yararlanabileceğimiz aktüel bir düşünürümüzdür, Âkif.

Mehmet Âkif, sanatını milletin geleceğine adanmış bir sanatçıdır. Onun özellikle üzerinde durduğu zümre gençliktir. Gençler işçi, öğrenci, asker, öğretmen olarak Safahat'ta yer almıştır. Altıncı Safahat, Mehmet Âkif'in "sembol genç" olarak düşündüğü "ÂSİM" adıyla yayınlanmıştır. Âsım kimliği Âkif'in muhavere üslubuyla okuyucuya sunulmuştur. Bu kimlik Türk gencinin içinde taşıması gereken değerler manzumesini barındırır. Âkif nasıl bir gençlik düşünüyorsa burada özetlenmiş; büyük şair bu eserde hangi Âsım'ı kastettiğini özellikleriyle ve bağlantılı olarak anlatmıştır. İşte! Âkif tarafından özellikleri anlatılan Âsım, bu toprağın değerleriyle bütünleşmiş, milletin mayası ve milletin kendisidir.

Akif'e Göre Nasıl Bir Gençlik? Hangi ÂSİM?

Âsım'ın Fizikî Durumu

İnsan, ruh ve bedenden ibarettir. Gençlik söz konusu olduğunda beden ve ruhen desteklenmiş, her iki sahada ihtiyaçları karşılanmış bir kesim düşünülmektedir. Âkif'in gençlik tanımında fizikî ve ruhî durum yer almış, her ikisinin ideal vasıfları dile getirilmiştir.

Safahat'ta yer alan gencin fizikî durumu hayranlık vericidir. İki üç katlı büyük bir çınar gibi olan bu genç, yüksek göğüslü, yalçın kaya gövdeli, her uzvu mükemmel ve güçlü, kemikleri sağlam, elleri sert, uzun boylu, geniş omuzlu, vücuduna uygun bir kafa, kapı gibi sırtlı, kalın adaleli, demir bilekli ve ellidir. Satırlarda anlatılan Âsım gibi sağlıklı ve güçlü olmak özendirilmektedir. Gençliğin bu derece sağlıklı olmasının yolu bellidir: Kötü alışkanlıklardan uzak, hayatı düzenli, beslenmesi ölçülü, kabiliyetli olduğu spor dallarının en az birinde uğraş veren, sağlıklı ortamlarda hiç bulunmayan bir genç fizikî olarak Âsım'dır.

Âsım'ın Ruhî Durumu

Âkif'e göre mükemmel bir genç şu ruhî özellikleri taşımalıdır: İmanlı, zinde beyinli, sağlam bilgili, irfan sahibi, derin yürekli, ölümden korkmayan, çok hünerli, inci hisli, merhametli, ince ruhlu. Safahat'taki ifadesiyle şöyledir:

Görmedim ben bu kadar dört başı mamur insan

Ne büyük hilkat o Âsım, ne müazzam heykel!

Mehmet Âkif, fizikî ve ruhî özellikleriyle somutlaştırdığı gence bazı sorumluluklar yüklemiştir. Genç, görevini ifa ettiği kadar değer kazanmaktadır. O; topluma verdikleri kadar ağırlık taşır, fedakarlıkları nispetinde söz sahibidir. Kendisinden bekleneni yerine getirince vefa borcunu ödeyecektir.

İmanlı Âsım

Genci ayakta tutan imanıdır. Zorlukları onunla yener, sıkıntılara katlanmada imanın gücünden yararlanır. Genç bu imanla "Mehmetçik" olur, cep hede en önemli göreve katılır. İmanı yine onu ayakta tutar:

Çünkü tesisi ilahi o metin istihkam.

Marifetli ve Faziletli Âsım

İman insana ahlak güzelliği verir. Bu kanaatte olan Âkif, gencin marifet ve fazilet sahibi olmasını tavsiye eder. Milletlerin kurtuluşu ve güzel günleri için gençliğin marifet ve fazilet sahibi olması gerekmektedir. Âkif, bu konuda acelecidir; şöyle der Âsım'a:

**...hâlâ kendisinden
yararlanabileceğimiz
aktüel bir
düşünürümüzdür,
Âkif.**

Hadi tahsilini ikmâle tez elden, hadi sen!

*Çünkü milletlerin ikbâli için, evladım
Marifet bir de fazilet... İki kudret lazım
Marifet, ilkin ahaliye saadet verecek
Bütün esbabı taşır sonra fazilet gelecek*

Âsım'ın Şahsiyeti

Yaşadığı süre içinde kişiliğinden ve kimliğinden taviz vermeden ömür sürmek Âkif için bir hayat biçimidir. Kendi şahsiyetinde yaşattığı değerleri Âsım'da görmek ister. Karşılaştığı birçok olayda ortaya koyduğu tepkiyi Âsım'a da tavsiye eder. Haksızlık karşısında susmamak, zalime zulmünü haykırmak Âkif'i Âkif yapan önemli karakter özelliğidir. Âsım'a öğüdü şu mısralarda yer alıyor:

VER BÜTÜN

KUDRETİ

KÂNUNA Kİ

VAHDET

YÜRÜSÜN

*Zulmü alkışlayamam zâlimi asla sevemem
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem
Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam
Hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam
Doğduğumdan beridir aşığım istiklâle
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lale*

İlim Sahibi Âsım

Mehmet Âkif, gençlerin bilgili olmalarını gelişmiş ülkelerle aradaki mesafeyi bilginin gücüyle kapatabileceğimiz belirtir. Âsım'ı bu göreve gönderirken şahsiyetini ve değerlerini korumasını özellikle ister. Sade ilim alınacak bazılarının yaptığı gibi kimlik kaybedilmeyecektir.

*Sade Garbın yalnız ilmine dönsün yüzünüz
O çocuklarla beraber gece gündüz didinin
Giden üç yüz senelik ilmi yeniden edinin
Fen diyarında sızan nâ-mütenâhi pınarı
Hem için hem getirin yurda o nâfi suları.*

Mehmet Âkif, İslâm'ı anlamak için de ilim gerektiğini ifade eder. Çağın getirdiği yozlaşmalara çözümler bulacak gençlerin ilme sarılmaktan başka bir şey yoktur:

*Doğrudan doğruya Kur'an'dan alıp ilhamı
Asrın idrâkine söyletmeliyiz İslâm'ı*

.....

KURU DAVA İLE OLMAZ BU İLM İSTER...

Ümit Dolu Âsım

Geleceğe ümitle bakmak esastır. Ümidini kaybeden her şeyini kaybetmeye başlar. Âkif'in yaşadığı dönemde milletin en çok ümide ihtiyacı vardır. Genç insan ümidi ile yaşamaktadır. Âsım'da bulunması gerekenlerden biri de ümitli olmaktır. Ümidini yitirmenin millete kaybettirdiklerini Âkif şöyle anlatır:

Bir ışık gösteren olsaydı tek bir ışık

Biz o zulmetleri bin parça edip çıkmıştık

İki yüz senedir serpemiyor bizde şebab (gençlik)

ÇÜNKÜ BÎÇARENİN ÂTİSİNE İMÂNI HARAP

Çalışkan Âsım

Çalışmak şahsiyetli olmanın yolunu da açacaktır. Çalışan genç gayesine ulaşacak, kimsenin karşısında ezilmeyecektir. Safahat'ın içinde en çok durulan kavramların içinde çalışmak vardır. Şöyle der Âkif:

Şimdi kurtarmak için azmedelim kurtarıyoruz

Verelim gel de şunun kalbine bir canlı ümit

Oturup dil dökecek yerde gidip döksene ter!

BİN ÇALIŞ GAYEN İÇİN BİR KAZAN ÖMRÜNDE YETER.

Hukuka Saygılı Âsım

Milletleri ayakta tutan uygulamaların başında kanunlar gelir. Kişiler kanunlar karşısında eşittir. Ortaya çıkan olaylar kanunların ışığında çözüme kavuşturulur, insanlar haklarını alırlar, bedeller ödenir. Bu tür bir uygulama otoriteyi de güçlendirir. Güveni artırır. Ülkede bir ahenk, tabii bir düzen tesis edilmiş olur. Ne kadar haklı olursa bile suçların karşılığını ilgili merciler vermelidir. Âkif, bu kanaattedir. Âsım'a da bu doğrultuda önerilerde bulunur. Kişisel zorbalık yerine kanuna müracatı tavsiye eder.

Bize Âsım ne şunun yumruğu lazım ne bunun

Birinin pençesi ister yalnız: Kânunun.

VER BÜTÜN KUDRETİ KÂNUNA Kİ VAHDET YÜRÜSÜN

YOKSA MİLLET DEĞİL ANCAK DAĞINIK BİR SÜRÜSÜN!

Zulmü

alkışlayamam

zâlimi asla

sevemem

Gelenin keyfi

için geçmişe

kalkıp

sövemem

Sorumlu Âsım

Genç yapıcı olmalıdır hareketlerinin, sözlerinin sonuçlarını kestirme basiretini göstermelidir. Âkif, gencin duyarlı olmasını ister. Duyarlı genç yeri geldiğinde içi sızlayan, ciğeri yanan gençtir. Yanlışığa, haksızlığa ilgisiz kalmaz. Bu uğurda her şeyi göze alır.”Aldırma”, “boş ver”, “neme lazım” gibi sözler Âsım’ın söyleyeceği sözler değildir. Âkif’e göre Âsım ilgili, duyarlı, gözü pek olmalıdır. İşte o mısralar:

*Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim
Onu dindirmek için kamçı yerim çifte yerim
Adam aldırma da geç git, diyemem. Aldırırım
Çiğnerim, çiğnenirim, Hakk’ı tutar kaldırım
Zalimin hasmıyım ammâ severim mazlummu*

Alınız ilmini

Garb’ın,

alınız

san’atini.

Vatansever Âsım

“İNSANI FEDÂKAR TAVRI BÜYÜTÜR.” Tabîî görevlerinin üzerine daha fazla mesai yapması, daha çok çalışması, toplum için kendinden bir şeyler feda etmesi gencin değerini artıracaktır. Yeri geldiğinde ülkesi için canını feda eden gencin makamı çok daha yüce olmuştur, Âkif, Âsım kimliği ile gençlere böylesi ulvî makamlar önerir. Bu makam şehadettir. Âsım, Mehmetçik olur ve bu vatan için toprağa düşer. Devamını Âkif’ten aktaralım:

*Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten ecdât inerek öpse o pâk alını değer
Ne büyüsun ki kanın kurtarıyor Tevhidi
Bedr’in arslanları ancak bu kadar şanlı idi.*

Burada anlatılan fedakarlık o derece büyüktür ki onun karşılığını taktir etmek, bedelini somutlaştırmak mümkün değildir. Gençliğin bu davranışının karşılığı, şehadet mertebesi ile tescil edilmiş ödülü yüce makama arz edilmiştir: O müjde şöyledir:

*Ey şehit oğlu şehit, isteme benden makber
Sana âguşunu açmış duruyor Peygamber*

Mehmet Âkif, yeri geldiğinde vatan için ölmeyi bir oyun rahatlığıyla ve tabiliğiyle kabullenen gençleri taktir etmektedir.

BU GENÇLER ÂSİM’DIR. ÂSİM’İN NESLİDİR...

ÂKİF'İN MİLLETİMİZ İÇİN “GELECEK VE MEDENİYET TASAVVURU”

“Âkif” söz konusu olduğunda, onun birbiriyle iç içe geçmiş üç yönü dikkatimizi çeker: Şahsiyeti, şairliği, düşünce ve eylem adamı oluşu... Yaşadığı toplumun her türlü gerilikten kurtulması için mümkün olabilecek bütün ifade imkânlarını kullanan Âkif'in; düşünce yazıları, seyahatleri, dergiciliği, Mütareke ve Millî Mücadele yıllarındaki faaliyetleri ve başlı başına Safahat, hızla çöküşe doğru yol alan bir topluma yeniden medeniyet dünyasındaki yerini kazandırma düşüncesinin hareket noktası ve aynı zamanda sonucudur. Bu bağlamda, doğrudan medeniyetle ilgili hususları yer aldığı mısralar bir yana, Safahat'ın kendisi bütün muhtevasıyla bir medeniyet tasavvurunun ürünüdür.

Âkif'in şiirinde eleştiri konusu yapılan her ne varsa, bunlar, medenileşmenin önündeki engellerdir.

Alınız ilmini Garb'ın, alınız san'atini;

Veriniz hem de mesâinize son sür'atini.

Çünkü Kâbil değil artık yaşamak bunlarsız;

Çünkü milliyeti yok, san'atın, ilmin; yalnız,

(...)

Bütün edvâr-ı terakkîyi geçmek için;

Kendi “mahiyet-i ruhiye”niz olsun kılavuz.

Çünkü beyhûdedir ümmîd-i selâmet onsuz.

Safahat'ın pek çok yerinde İslâm toplumlarının içinde bulunduğu olumsuzlukları dile getiren daha birçok örnek vardır. İnanmış bir insan olarak Âkif, İslâm'ın bütün değerlerine gönülden bağlıydı ve yaşadığı toplumla birlikte Müslüman milletlerin içinde bulunduğu duruma, hele bunun suçunun dine yüklenmesine asla tahammül edemiyordu. Müslüman toplumlar geri kalmışlıklarının sebebini dinde değil, onun gerçek kimliğinden uzaklaşmada aramalı ve buna göre çareler üretmeliydiler. Bu konuda en büyük sorumluluk aydınlara düşüyordu. Çünkü onlar, ilerlemeyi, dolayısıyla medenileşmeyi sağlayacak olan her türlü hareket ve düşüncenin lokomotif gücü idiler.

Fatih Kürsüsü'nde Âkif,

Bakın mücâhid olan Garb'a şimdi bir kere;

Havâya hükmediyor kâni olmuyor da yere.

Dönün de âtul olan Şark'ı seyredin: Ne geri!

Yakında kalmayacak yeryüzünde belki yeri!

Nedir şu bir sürü fenler, neder bu san'atler?

Nedir bu ilme tecellî eden hakikatler?

Ey şehit oğlu

şehit, isteme

benden

makber

Sana

âguşunu

açmış

duruyor

Peygamber

MUSİKÂR YÜRÜYÜŞ

*Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten ecdât inerek öpse o pâk alını değer*

BU GENÇLER ÂSİM'DİR. ÂSİM'İN NESLİDİR...

*Sarıkamış Allahuekber Dağlarında Şehitler için Saygı
Duruşu*

24 Aralık 2018

diyerek Batı'nın bilim ve tekniğini, çalışkanlığını örnek almada gerçekçi ve inandırıcı bir çabanın öncüsü olduğu gibi; bilimin somut göstergesi demek olan teknolojinin insanlık dışı amaçlarla kullanılmasına karşı duruşu ile de Âkif, gerçek bir medeniyetin mahiyetini ortaya koymuştur.

Âkif'in Safahat'ındaki medeniyet tasavvurunun bazı noktaları:

1. Âkif'in düşüncesinde medeniyetin belirleyici unsuru dindir. Gerçek batılılaşma ya da medenileşme ile dinden uzaklaşma arasında hiçbir ilişki kurulamaz.

2. Medeniyeti kuran güç, çalışma azim ve gayretidir. Millet hayatında durmanın, beklemenin, eğlenmenin yeri yoktur. Gününü gün etme düşüncesi bir millet için büyük bir felâkettir ve çalışmayana hayat hakkı yoktur. Batı, çalışma sayesinde ilerlemiş, bilim ve teknolojiye üstünlüğünü çok çalışarak elde etmiştir.

Âkif'i ve

Âsım'ı

okumalıyız.

Çünkü her

birimiz ya

Asım'ız;

3. Medenî olmak, zamanın kıymetinin bilincine ermek ve zamana hükmetmesini bilmekle mümkündür.

4. Bilim, akıl ve teknoloji dışı; kendi toplumumuzun kültür ve inanç dünyası ile bağlarını koparmış, taklitçiliğe dayanan bir Avrupa ve batı hayranlığının medenileşmeyle hiçbir ilgisi yoktur. Çünkü medeni milletler arasında kendi ruh dünyasının temel dinamiklerini dışlayıp, taklitçilikle ilerlemiş ve medenileşmiş bir millet örneği gösterilemez.

5. Bir milletin tarihinde geçmişte elde edilen başarılar, güç ve övünç kaynağı olarak elbette önemli ve değerlidir. Ancak bunlara takılıp kalmanın sonu hüsrandır. İçinde bulunduğumuz zamanı çok iyi değerlendirerek, yönümüzü geleceğe çevirmek, tutulacak en akıllıca yoldur.

6. Toplumda birlik fikrini ortadan kaldırıp anlaşmazlık ve bölünmeye yol açan kavmiyetçilikle ilerlemek, kalkınmak ve medenileşmek mümkün olamaz.

7. Bilgisizlik ve taassuptan kurtulmanın tek çaresinin eğitim olduğu bilinmeli ve eğitim bu amacı gerçekleştirmeye hizmet edecek nitelikte yapılmalıdır.

GEÇMİŞE SAHİP ÇIKMAK, ŞİMDİYİ ANLAMAK VE GELECEĞİ GÜVENLE KARŞILAMAK İÇİN SİZLERİ MEHMET ÂKİF'İN SAFAHAT'INI OKUMAYA davet ediyoruz.

Âkif'i ve Âsım'ı okumalıyız. Çünkü her birimiz ya Asım'ız; ya Âsım'ın anne ve babası ya da Âsım'ın evladımız. Çünkü biz Âkif'ten Âsım'a uzanan çizgide birlik ve beraberlik şuuru içindeyiz. Çünkü biz "hakkıdır Hakka tapan milletimin İstiklâl" diye haykıran İstiklâl Şairini anlamak; onla tek yürek olduğumuzu okumak, İstiklâl ve İstikbâlle Âsım'ı anlamak / anlatmak ve Âsım gibi **YAŞAMAK** durumundayız.

Sözümüzü, asırlar boyunca milletimizin içinden yetişecek nice Âsım'lar'a kılavuz olacak Âkif'in *Safahat'ının ÖNSÖZündeki "OKU"* hitabıyla noktalıyoruz:

Haydi Âsım'lar! Birlik içinde, "tek yürek" olup hissederek okuyalım:

**Ağlarım, ağlatamam; hissederim söyleyemem
Dili yok kalbimin ondan ne kadar bîzarım!
OKU, şayed sana bir hisli yürek lâzımsa
OKU, zira onu yazdım, iki söz yadımsa**

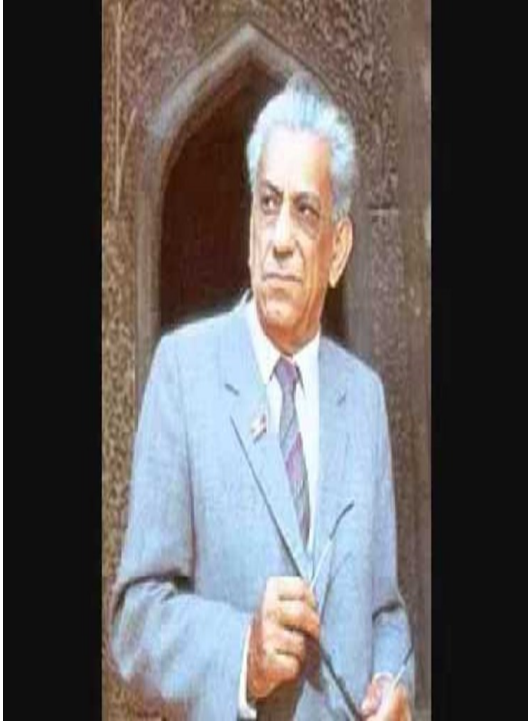
**Medenî olmak,
zamanın
kıymetinin
bilincine
ermek ve
zamana
hükmetmesini
bilmekle
mümkündür.**

Makale

BAHTİYAR VAHABZADE ŞİİRİ

MİLLİ-MANEVİ DEĞERLER BAĞLAMINDA

Terane Turan REHİMLİ

Çağdaş Azerbaycan edebiyatının en parlak simalarından olan Bahtiyar Vahabzade mayasını el edebiyatından, kokusunu vatan toprağından, gücünü halk ruhundan alan muhteşem yaratıcılığı ile bedii fikrimizin zenginleşmesinde müstesna rol oynamıştır. Şairin çokçeşitli yaratıcılığı milletimizin geçmişi, bugünü, geleceği ile ilgili görüş ve duygular, hayata, sanata felsefi görüş ve kanaatler toplamı olarak dikkat çekmektedir. Azerbaycan halkının yüzcilliklerin denemesinden çıkmış, geliştirici milli manevi-ahlaki değerlerine, geleneklerine bağlılık hissi, azerbaycançılık ruhu, Türkçülük kaygıları bu şiirin dayanak sütunlarını oluşturur.

Ömrünün altmış yılını kutsal sanat gayesine hizmet için yorulmadan kalem çalan şair eserleri ile halkımızı ulusal kendini kavramaya çağırdı. Milletinin daima sevgi ve ehtiramı hak ettiğini, tüm kutsal amaçların üstünde durduğunu dikkate iletti. Aytmatov bu noktaya dikkat ederek yazıyordu: “Vahabzade'nin şiirsel tefekkür kültürü doğası ulusaldır. Bu istisnai derecede zorunlu bir durumdur ki, sen çocuğu olduğun halkın konuşma bölümünde fiil olmayı yapabilirsin, halkının canlı dil mimarisine kendi tohfeni verebilirsin.

Yaşamak

yanmaktır,

yanasın gerek!

Bunun yanı sıra, Vahabzade'nin şiirsel tefekkür kültürü daha üstün mahiyet arz etmektedir ve millilikden evrensel düzeye yükselir... Şimdiki halde sen Azerbaycanlı şairi okuyunca dünyayı duyuyorsun. “ [1]

Özelliği yaratıcılığa ikinci cihan savaşı yıllarında başlamış Bahtiyar Vahabzade çok zengin bir yaratıcılık yolu geçmiştir. O, yetmişden fazla şiir kitabının, iki monografinin, on bir bilimsel-publisist kitabın ve yüzlerce makalenin yazarıdır. Şair tarihi ve modern konuda yirmiden fazla büyük hacimli şiirinde (“İstirabın sonu”, “İtiraf”, “Şebi-hicran”, “Gülistan”, “Basit adamlar”, “Atılmışlar”, “Tezatlar”, “Ağlar-güleyen”, “Yollar – oğullar”, “Ebedi heykel”, “Dört yüz on altı”, “Vatanım benim”, “Her baharın kendi kırlangıcı”, “Fiyat”, “Muğam”, “Liyakat”, “Üzgünüz, yanlış olmuş”, “Şehitler” vb.) Azerbaycan gerçekliyinin, onun toplumsal-sosyal, siyasi, manevi-ahlaki sorunlarının geniş sanatsal panoramını bildirdi. Onun Bakü Akademik Devlet Dram Tiyatrosu'nda sahnelenen “Vicdan”, “İkinci ses”, “Yağmurdan sonar”, “Yollara iz düşür”, “Feryad”, “Nereye gidiyor bu dünya?”, “Kendimizi kesen kılıç”, “Cezasız suç”, “Dar ağacı” pyesleri dönün en güncel milli manevi meselelerinin dolgun sanatsal yorumu ile dikkat çekiyor.

1943 yılında “Anne ve resim” adlı ilk metbu şiiri ile yaratıcı alemine giren şair “Yeşil çimen, ağaç altı, bir de ki, koyu çay” şiiriyle meşhurlaşmıştır. Vatan hasreti, yurt sevgisini anlatan bu lirik parçadaki vatansızlık duygusu şairin tüm yaratıcı örneklerinin önde gelen motivine, ilham kaynağına dönüştü. Bahtiyar Vahabzade'nin şiirden-şiire püxtələşən şiirsel yetenek “Benim dostlarım”, “Bahar”, “Dostluk

türküsü” gibi kitaplarında toplanmış yaratıcılık örneklerinde daha da cilalanaraq ulusal şiirimizin nadir sanat incileri sırasına girdi. Bu şiirlerde zengin Azerbaycan maneviyatı, muhteşem tarihi geçmişi, milletimizin ahlak yüceliği, saf doğası terennüm olunur, sosyal yaşantıları, arzu ve istekleri poetik fikir kaynağına çevrilirdi. Şairin lirikası henüz ilk sanat örneklerinden enerjisini, tükenmez gücünü doğma halktan, Azerbaycan gerçekliyinden alıyordu.

Yaratıcılığının halk şiiri gelenekleri zemininde gelişmesi, yaşam olaylarının kendine özgü şiirsel sunusu, orijinal sanatsal düşünce tarzı, geleneksel konulara farklı mantıksal yaklaşım, basit metleblere derin felsefi tutum bu şiirin edebi değerini sağlayan temel özelliklerdendir. Edebiyat eleştirmeni Himalay Gasimovun yazdığı gibi, “şairin görüşüne göre, asıl mutluluk odur ki, başkaları için yanasın, millet odunu manevi dünyanın için lamba edesin, halkı birliğe götüren yolu ışıktandırın” [2] Şairin lirik kahramanı en yüksek insani değerlere sahip, bu kahraman için hayatın anlamı kendi amalı, mesleki uğrunda semender kuşu gibi yanmaktadır:

Yaşamak yanmaktır, yanasın gerek,

Hayatın anlamı sadece ondadır.

Şam eğer yanmıyorsa, yaşamıyor demek,

Onun da hayatı yanmağındadır. [3]

İdrakda yol

açmış

geceden

gündüze

Allah.

Lirik kahramanın bu gayesi tamamen Bahtiyar Vahapzadenin sanatçı kişiliği, yaşam tarzı, yaratıcı kimliği için özeldir. Çünkü şair vatanın istiklali, milletin kendi idealine kavuşması yolunda sosyo-politik hizmetleri, ideolojik mücadelesi ile, “kalbinin yağı ile” yazıp erseye getirdiği eşsiz sanat örnekleri ile ömrünü bir mum gibi erittiğini ispatlamıştır.

Renkli konulara başvuran bu şiir imgelerin olgunluğu, sanatsal araçların modern ve özgünlük, sanatçı aramalarının derin felsefi mündericəsi ile seçilir.

Azerbaycan dilinin zengin şiirsel imkanlarından maharetle behrelenen şair felsefi lirikanın en güzel örneklerini yaratmaya muvaffak olmuştur. Yegor İsayev “Bahtiyar kendi lirikasında lirik olduğu kadar filozoftur” derken yanılmıyordu. Genel olarak, şairin bütün eserlerinde dünyaya felsefi bakış esas kalite gibi dikkat çekicidir. Onun şiirsel felsefi düşüncelerinde ezeli ve ebedi varlığın derki ilişkin düşünceler de önemli yer tutar. Bu bakımdan şairin “Feryat” pyesinde yer alan “Allah” şiiri derin felsefi içeriği ile akılda kalıyor, insan tefekküründe Yaradana dərkin daha derin katlarına nüfuz etmeye çağırıyor:

İdrakda yol açmış geceden gündüze Allah,

Güldürmesen kendi gönlünü, gülmez yüze Allah.

Dünyaya şafaklar gibi Tanrım dağınk,

Kalbin gözü yanmazsa, görünmez göze Allah.

Allah! Biliriz cisim değil, ya nedir Allah?

En yüksek olan hakta, hakikattadır Allah.

*Dondunsa Tekâmül ve güzellikler önünde,
Derk et bu, şaşkınlıkta, bu hayrettedir Allah. [4]*

Burada Allah'ın insanlığa saygı, liyakat, gayret, ilqar, sadakat, sevgi gibi en ulvî hisslerde, sözlerdeki hikmetde tezahürünü gösteren şair Yaratana'ı anlamak için bu yüksek niteliklere değer vermeyin, onları zengin şiir dünyasında yaşatmanın önemini vurgulamaktadır.

B.Vahabzade şiirinde lirik kahramanın karşısındaki sorunların hissi-duygusal, ruhsal düzlemde sanat çözümü hakimdir. “Bu şiirde modernliği tarihilik, felsefe ile psikoloji, sosyal zamanla sanatsal zaman vahdet teşkil ederek nehayetsizliye, sınırsız idrake yol açıyor, lirik ben “beşeri sorumluluğun taşıyıcısı, ümumin-sani hislerin ifadeçisine çevrilir” [5]

Hakikat
uğrunda
ölümleriyle
Ölümü
kamına çekti
şehitler!

Bahtiyar Vahabzade inanç şairidir. “Çünkü dünya dönüyor” şiirinde “Çerxi-felek isteyir lap dolana tersine, inancımı hiçbir şeye değişmem ben yine” - diyen şairin sadece sanatında değil, genel olarak hayat yolunda inanç uğruna inadlı savaş önemli yönü oluşturur. Şairin lirik kahramanının zaferlere giden yolu, nurlu sabahlarının yolu inançdan kaynaklanır, onun başarılarının başlangıç noktası eqidedir. O yüzden de bu kahraman inanç yolunda ölmeyi bile büyük şeref biliyor. Bu husus şairin “Gaye” şiirinde de derin sanatsal ifadesini bulmuştur:

*İrademin ağasıyım,
İnancımın kölesiyim,
İnancımın yolunda da ölesiyim.
Neçin, nasıl yaşamayı o eğitip
Hayatımı anlamla süsledi.
Beni bana görür,
Beni büyük bir vatana bağışladı. [6]*

Milli şiirimizde vatandaşlık ruhunun kuvvetlenmesinde, sanatta millilik aramalarının yönlenmesinde B.Vahabzade'nin önemli hizmetleri olmuştur. Şairin derin lirizminin kökünde vatandaşlık duygusu duruyor, bu vatanseverlik onun bilgeliğini tamamlayan nokta gibi şiirinde yer alır, onun yaşarılığını sağlamakta sanatçı yeteneği kadar önemli bir rol oynar. “Zaman karşısında, halk önünde manevi borç ve sorumluluk duygusu onun kahramanını ayıran ahlaki keyfiyetlerdir. Hem de dikkat çekicidir ki, vatandaşlık bu kahramanın sadece fikirler ve sosyal bakış açısına, aktif yaşam konumuna özgüdür; bu, aynı zamanda onun psikolojisinin onun ahlaki, dünyayı duygusal kavrayışının ayrılmaz bir yönüdür.” [7]

Milleti'nin tarihi geçmişine sonsuz ilgi, halkının bugünkü yükselişini milli-tarihi zeminden qoparmadan sunmak, eserlerinde tarihi modernite kadar yaşatmak, ona bugünün gözüyle bakmak, sosyal adaletsizliğe karşı volkan gibi puskurmak, zamanın ve ortamın sosyal-siyasi sınırlılıklarına olursa olsun zamanında hak sesini yüceltmek cesareti B.Vahabzade şiirinin en karakteristik özelliklerindedir.

Kendi milletinin büyük sevgi ve saygıya layık olduğunu döne döne şiirlerinde vurgulayan, onun mutlu sabahına güvenini ifade eden şair insanın manevi yükselişinde inancın rolünü özellikle öne sürer. B.Vahabzade'nin lirik kahramanı “yaşamı boyunca ciğeri ile yok, ancak inancı ile nefes aldığını” car çekiyor, düşmanına hitaben bildirir:

*Deme ki, deryada denizdir Yalnızım,
Vallah kurur sen damla damla
İnamdır inancım, gücüm, meslekim,
Zafer benimdir bu inamımla! [1]*

“İnamdan doğan” şairin lirik kahramanının güven duygusunun zirvesinde ise o tay-bu taylı vatanın bütünlüğüne, Azerbaycan'ın tarihi topraklarının kavuşması, onun daha mutlu yarınlarına güven dayanır. Çünkü bu halkın el gayretiyle çeken, “köleliği yıkıp cesaret mülkünü inşa eden”, “susdurulan hakkı dindiren”, “kitleyi halk yapan sözleşmeye kanıyla imza atan”, millet yolunda canından geçen yiğitleri var. Şairin “Şehitler” şiirinde vurguladığı gibi, “toprağın bağrına cesetleriyle özgürlük tohumu eken” şehitlerimiz bu lirik kahramanı vatan, millet yolunda yeni fedakarlıklara, zaferlere səsleyir, vatan için kurban gidenlerin ölümsüzlüğünü bir kez daha hatırlatıyor:

*Zalım övünmesin zülimleriyle,
Bin bir iftirasıyla, bin bir seriyle.
Hakikat uğrunda ölümleriyle
Ölümü kamına çekti şehitler.[2]*

Şairin dört ay içinde ilk mısrasından son mısrasına kadar gözyaşı ile yazdığı “Şehitler” şiiri onun gözlemediği kanlı sahnelerin, barut kokulu yakın tarihin korkunç yaşantıları temelinde kaleme alınıp. Burada milletimizin feryadı, ağ-birçak büyükannelerin ahı, anne ve bacılarımızın gözyaşı, genç gelinlerin zamansız ağarmış teli, nişanlı kızlarımızın ah-feğanı, kahpe gülləsinə tüş gelen körpələrimizin dudağında donan tebessümü etkili şiirsel dille okuyuculara ulaştırılıyor.

Bahtiyar Vahabzade sanatında Azerbaycan konusu hep önemli yer tutmuştur.

**İrademin
ağasıym,
İnancımın
kölesiyim!**

Vatanın esrarengiz doğal güzellikleri, onun deresi, dağı, taşı, çölü, düzü, çimeni bu şiirin başlıca terennüm tabidir, şairin lirik qeh-rəmanı doğup boy attığı ana toprağa sağlam, qırlmaz tellerle bağlıdır. B.Vahabzade'nin “Dağ çiçekleri”, “Mavi göl”, “Ana Toprak”, “Dağlarım”, “Yaylaqda” vb. şiirleri bu şiirsel ovqatın ürünüdür. A.Aliyeva'nın kaydettiği gibi, "Şaire göre, ne kadar ulaştırır da, semalara uçsan da yine toprağa, doğma toprağa bağlı olmalısın. Topraktan yoksun olmak, ayağını yerden yüzmek seni güçsüz, çeki, paha eder." [3] İşte bu açıdan şairin şiirinde vatansever milli-manevi değerlerin en uca zirvesinde duruyor, bir bütün yaratıcılığından kırmızı çizgi olarak geçiyor. Azerbaycan bu şiirin ana karakteri olarak gözlerimiz önünde yükselir:

*Azerbaycan, adın ateş,
Özün ışıq,
sözün ışıq,
alevlerden yaranmışan
biz adınla tanınmışıq.
Sen dosta dost
Düşmenime gözdağı.
Alnın açık,
Yüzün beyazdır -
Yenilmezlik bayrağı. [4]*

**Ağalar bilmedi
birdir bu
toprak,
Tebriz de, Bakı
da**

Azerbaycandır. Bahtiyar Vahabzadenin Azerbaycançılık amalı büyükdür, o her türlü küçük, cılız algılardan uzaktır. Şairin lirik kahramanının Azerbaycan sevgisi yerlilik meyillərindən uzak, daha büyük, geniş çaplı, bütün vatan sevgisidir:

*Ben hem Bakılıym, hem Lenkeranlı,
Genceli, Gubalı, hem Nahçıvanlı.
Şekili,, Şirvanlı, Karabağlıym,
Kalben Vatanıma, kalben bağlıym. [5]*

Onun “Şeki” şiirinde de bu sanatsal mantığın devamını görüyoruz. "Kendiniz çizimi olduğunuz halde hala Şekiye bir şiir ithaf etmemisiniz" içerikli okuyucu mektubuna cevap olarak yazdığı "Şeki" şiirinde şair hep kalbinde gezdirdiyi, hiç bölünmeyen, xırdalanmayan vatan sevgisini böyle manalandırır:

*Bir şarkı qoşmadım henüz ben sana,
Dağlar bunu bana ondalık sanmasın.
Ben dedim, vurgunam Azərbaycana,
Diyorum, hiç zaman ufalanmasına*

Könlümdən yükselen bu avaz, bu ses.
Büyüktür, yücedir meslekim benim.
Bala annesine "seviyorum" demez,
Ben de söylemedim, ay Şekim, benim. [6]

Bahtiyar Vahabzade Azərbaycan'da XX yüzüylün 60'lı yıllarından başlayan ulusal özgürlük hareketinin öncülerinden biri olarak istiklal mücadelesi içërisine girmiştir. Sovyet rejiminde milli varlığı tapdanan milletin dertlerini semboller aracılığıyla, ya da çeşitli edebi yöntemlerle ifade eden şair eserlerinde daima azerbaycançılıq fikrini tebliğ etmiş, yaşatmıştır. Şair 1959 yılında yazdığı "Gülistan" şiirinde ikiye parçalanmış Azərbaycan'ın tarihi faciasını dile getirmiş, Rus ve Fars İmparatorluğu'nun pençesi altında inleyen milletimizin özgürlük arzularını terennüm etmiştir. Bu poemaya göre şair baskılara maruz kalmış, 1962 yılında yılında "milliyetçi" damgası ile Azərbaycan Devlet Üniversitesi'nde (şimdiki Bakü Devlet Üniversitesi) görevinden çıkarılarak sadece iki yıl sonra işe restore edilmiştir. Şair "Gülistan" şiirinde "Yok mu kanımızda halkın gayreti? Böyle saklarlar mı bes emaneti?"- diye bu anlaşmayı büyük tarihi suç, milletimize kast gibi değerlendırıyordu. Güneyde Şahriyarın "Haydarbabaya selam" eserinin kuzeydeki yankısı "Gülistan" şiiri oldu. Poemada şairin milletin hakkını talep eden cesur sesi isyan ederek haykırıyor:

*Ağalar bilmedi birdir bu toprak,
Tebriz de, Bakı da Azerbaycandır.
Bir elin ruhunu, dilini ancak
Kağıtlar üstünde bölmek kolaydır. [7]*

Halkının haklarının korunmasına kalkan şair milli təəssübkeşliklə yazdığı, Sovyet diktaturasını ifşa eden diğer cesur eserlerini ise Sovyet ittifakı dağıldıktan sonra "Sandıktan sesler" başlığı altında yayınladı. Ana dilimize teessubkes ilişki de şairin yaratıcılığında dolgun sanatsal çözüm bulan milli-manevi konulardan biri olarak dikkati çekiyor. Ahmet Bican Ercilasinin "Bəxyiyar Vahabzade bize öğretti ki, her milletin ana dili o milletin namusu ve vicdanıdır. O, nesillerin birbirlerine ötürdüyü en değerli mirastır" kanaati şairin Azərbaycan dilinin bütün inceliklerine nüfuz etme becerisiyle ve onu başlıca milli-manevi değer gibi terennüm-örnek mantığından doğuyordu. B.Vahabzadə eserlerinde doğma ana dilini geçmişin yadigarı, geleceğin değerli serveti gibi takdir eder:

*Dil açanda ilk kez anne söyleriz biz,
Ana dili'lenir bizim ilk dersliyimiz.
İlk mahnumuz laylanı annemiz kendi sütüyle
İçirir ruhumuza bu dilde gile-gile.*

***Dil açanda ilk
kez anne
söyleriz biz,
"Ana dili"
denir bizim
ilk
dersliyimiz.***

*Bu dil, -Bizim ruhumuz, aşkımız, canımızdır,
Bu dil, - birbirimize ahdi-peymanımız.
Bu dil, - tanıtmış bize bu dünyada her şeyi.
Bu dil, -acdamızın bize bıraktığı
En değerli mirastır, onu gözlerimiz tek
Qoruyub nesillere biz de hediye verelim. [8]*

**...halkı da
ona göre
mutlu ki,**

**onun
Bextiyarı
var.**

Şairin evrensel sorunlardan, dünyayı düşün-düren küresel meselelerden bahseden şiirleri de millilikden kaynaklanıyor. Tüm yüksek manevi-ahlaki değerlerin yanı sıra ümumbəşəriliyin kökünde millilik dayanır. B.Vahabzade yaratıcılığı boyu bu gerçeğe sadakatini ortaya koymuş, millilik sorunu vardır sonsuz derecede duyarlı sanatçı müna-sibətini döne döne şiirinde gerçekleştirmiştir. İnsanın karmaşık psikolojik alemi, felsefi düşünme, sevgisi, sevinci, üzüntüsü, dünya, hayat, ölüm, dostluk, sadakat, milli benlik, dini inanç vb. hakkında duyguları yansıtan lirikasında tüm konular bu humanizmden kaynaklanıyor. B.Vahabzade şiiri milli varlığın daha derinliklerine - türkçülüğe, Türk'ün ulu yurduna, toprağına sevgi ve qayğıkeşlik, hassasiyet gibi ulvî hislerden götürür. Şairin "Azerbaycan-Türkiye" şiiri bu his ve duyguların en bariz örneği olarak dikkat çekmektedir.

Şairin her iki ülkede diller ezberi olan bu meşhur şiirinde Azerbaycan'la Türkiye'yi sevinci, kederi bir olan, aynı amala, noktayı hizmet eden, birçok ortak milli-tarihi ve manevi değerleri, büyük kahramanlık geçmişi, eski tarihi ile övmeye layık iki kardeş ülke olarak terennüm ediyor. Azerbaycanı "ana yurdum", Türkiye'yi "ata yurdum" - diye tarif eden, bayraqlarındaki ay-yıldızın da aynı olduğunu vurgulayan Bahtiyar Vahapzade bu iki ülkeye "bir annenin iki oğlu" diyor, "bir amalın iki kolu" gibi yüksek değerlendiriyor:

*Dinimiz bir, dilimiz bir,
Ayımız bir, ilimiz bir,
Aşkımız bir, yolumuz bir
Azerbaycan-Türkiye.*

*Bir milletiz, iki devlet
Aynı arzu aynı niyet.
Her ikisi cumhuriyet
Azerbaycan-Türkiye. [9]*

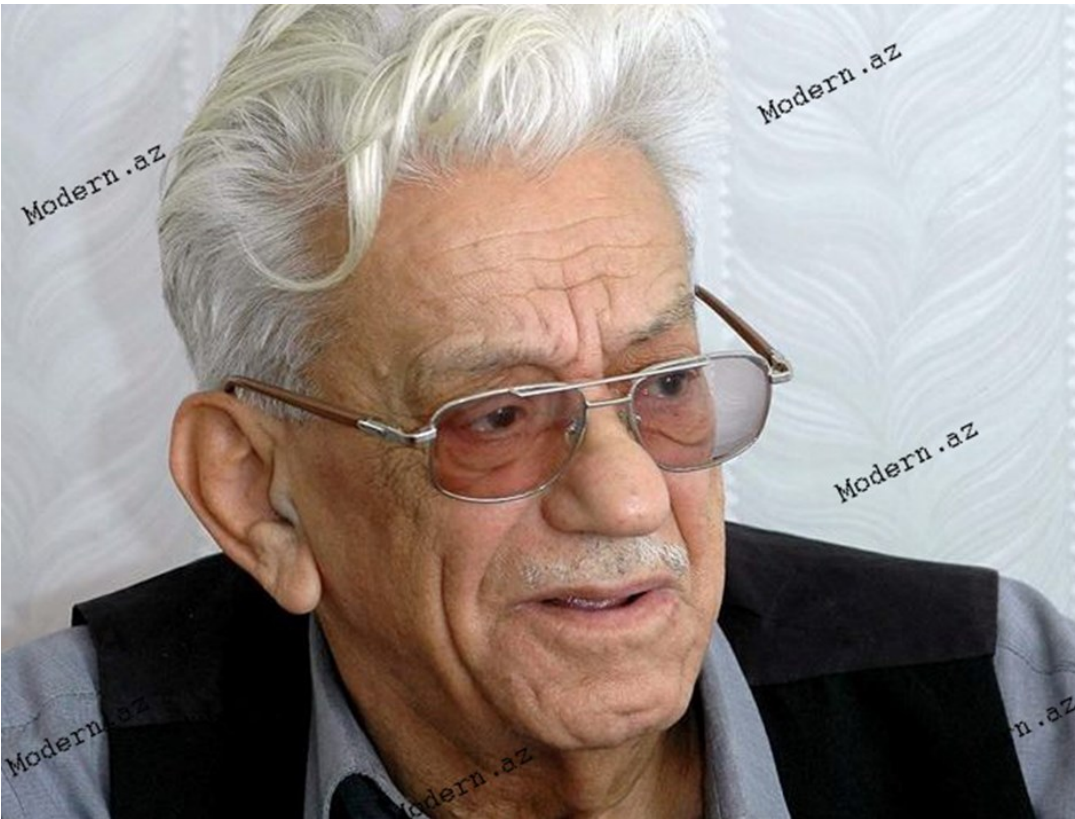
Bu açıdan Bahtiyar Vahapzade, sadece Azerbaycan milletinin değil, bütün olarak Türk dünyasının büyük, görkemli ve ebediyaşar şairi gibi sevilir

"Bana kendi ömrümü uzatmak değil, Şiirimin ömrünü uzatmak gerek" diyen büyük şair **BAHTİYAR VAHAPZADE** kudretli sanatı ile halkın şairi olmayı başarmış, milletimizin gönlünde ebediyaşarlık hakkı kazanmıştır.

Niyazi'nin dediği gibi,

"Bahtiyar o yüzden mutlu ki, onu halk seviyor; halkı da ona göre mutlu ki, onun Bextiyarı var."

**Aşkımız bir,
yolumuz bir
Azerbaycan-
Türkiye.**

[1] Vahabzade B. Seçilmiş eserleri. Gençlik, 1967, s.136.

[2] Vahapzade B. Əsərləri.- Çəşioğlu'Yayınevi, 2002. s. 468.

[3] Azərbaycan'ın Bextiyarı: Bahtiyar Vahapzade yaşam və yaradıcılıq və sosial fəaliyyətləri haqqında məqalələr. Bakı, Azərneşr, 1995, s.368.

[4] Vahabzade B. Seçilmiş eserleri. Gençlik, 1967, s..134.

[5] Vahapzade B. Əsərləri.- Çəşioğlu'Yayınevi, 2002, s.306.

[6] Vahapzade B. Əsərləri.- Çəşioğlu'Yayınevi, 2002, s.327.

[7] Vahabzadə B. Gülüstan,"İşte, Feryat,"Bakı, 1995, s.130.

[8] Vahabzade B. Seçilmiş eserleri. Gençlik, 1967, s..121.

[9] Vahapzade B. Əsərləri.- Çəşioğlu'Yayınevi, 2002, s.386.

BARIŞ GÜZELLEMESİ

Alaettin GÜVEN

Güvercinler barışı sever, çocuklar gibi.

Barışı adamlar, kadınlar, kızlar ve delikanlılar da severler.

Çiçekleri barış zamanı fark eder, harp düzeni insanlar.

Adamlar, barışta adam olurlar.

Barış zamanı büyür fidanlar kırılmadan,bükülmeden.

Ağaçlar,meyvaya barışta dururlar rengarenk.

Barış

Barışta tadına varır cengaverler kahramanlığın.

İslâm'dadır.

Kınalar barışta yakılır genç kızlara ve delikanlılara.

Türküler barışta ayakları üzerine dururlar.

İslâm

Barışta tüter evlerin ve fabrikaların bacaları.

barıştır.

Ninniler barışta bestelenir.

Bebekler barışta beslenir.

Gelinler barışta süslenir.

Gelincikler barışta raks eder rüzgarla koyun koyuna.

Barışı gözler başaklar, boyunlarını eğmek için toprağa doğru.

Yollar, barışla vuslata kucak açarlar.

Bulutlar, rahmeti barış barış döker toprağa.

Ovalar barışta genişler alabildiğince.

Yaylalar, yılıklara kucak açar barışlarda.

Kuşlar sılaya kanat açar barışta fersah fersah.

Bayrak barışta nazlı gelindir.

Toprak barışta verimli.

Aşklar barışta filizlenir yüreklerde.

Irmaklar bereket taşır barışta.

Bereket barışta ırmaklaşır.

Kabına sığamaz olur gümrah ormanlar barışta.

Kuzular çiftler çiftler doğar barışta.

Bebekler barışta gülbüzleşir.

Şehirler sükunun merkezi olur barışla.

Barışla şehrin çınarları kuşların vatanı olur.

Korku göç eder barışla bilinmez diyarlara.

Huzur yüreklerin boyası olur barışla.

Sanatta renktir barış.

Yükte denktir barış.

Gözde sürmedir barış.

Sözde nağmedir barış.

Barış, üretimin bereketlenmesi ve çoğalması.

Zihni melekelerin yüreklenip canlandığı coğrafya barış.

Barışta adam gibi yaşanır

Barışta kelimeler anlam kazanır, kelamlaşır.

Yaşamının adı da hayat olur barışta.

Barış, selamete erme,

sulh ve salah bulmadır.

Barış İslam'dadır.

İslam barıştır.

Vesselam!..

Bayrak

barışta nazlı

gelindir.

Toprak

barışta

verimli.

Şiir Yazdım Olmuş mu Usta?

Ercan GÜMÜŞ

*Öz hakiki şiir yazdım
Çakma diye bakmadılar
Son cennete tünel kazdım
Şair diye sokmadılar*

*Yanlış yolda dil taşıdım
Canlar için el haşladım
Binbir emek gül aşladım
Madalya da takmadılar*

Eller bomboş

her şey *Olmadı hiç tek bir kedim
Kuru ekmek soğan yedim*
dilden *Isınayım biraz dedim
Bir mum bile yakmadılar*

Bıkmış

bülbül sahte *Kalem defter elde gezdim
Gönüllerden özü yazdım*
gülden *Sıra sıra hece dizdim
Söyle söyle bıkmadılar*

*Kayıkçılar kapışıyor
Üsttekiler tepişiyor
Yakamıza yapışıyor
Yıka yıka çıkmadılar*

*Üzüm sermiş hepsi koruk
Fikirleri olmuş moruk
Çatı uçmuş temel çürük
Duvarları yıkmadılar*

*Hal kalmadı fakirlerde
Hacı hoca zikirlerde
Tohum olduk fikirlerde
Beleş diye ekmediler*

*Hani benim değerlerim
Bak bozuldu ayarlarım
Parçalanmış ciğerlerim
İğne iplik dikmediler*

*Aklımızı çalıştırdık
İlaç yapıp dolaştırdık
Cahillere ulaştırdık
İçip içip bıkmadılar*

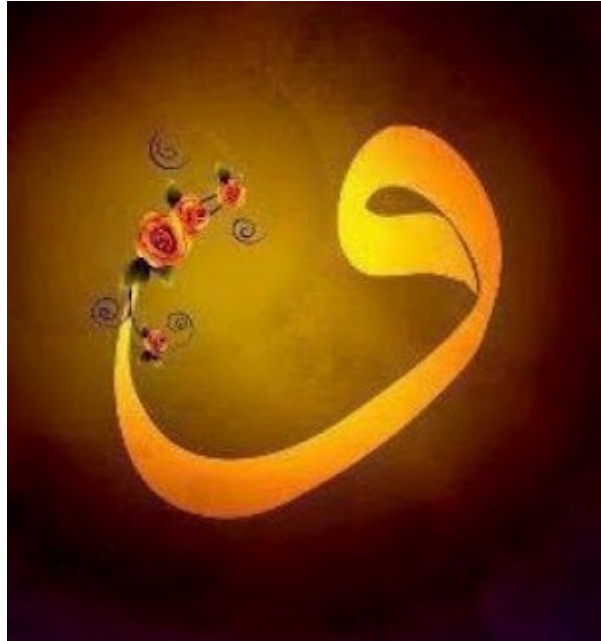
*Eller kaptı işlerimi
Yeller öptü düşlerimi
Dişçilerde dişlerimi
Güler diye takmadılar*

*Yuva mıyız elemelere
Uyamadık alemlere
Zam gelince kalemlere
Satır satır akmadılar*

*Ecel yırttı sivileri
Hep çürüttük kivileri
Tabutuma çivileri
Garip diye çakmadılar*

*Eller bomboş her şey dilden
Bıkmış bülbül sahte gülden
Yetiş dedim sıcak çölden
Bir yudum su dökmediler*

(Serseven) 27.01.2019

Kalem defter

elde gezdim

Gönüllerden

özü

yazdım

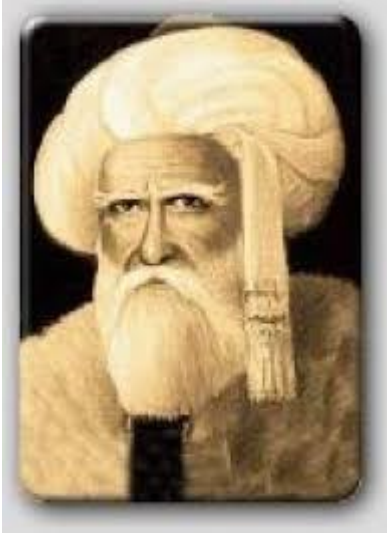

MUSIKÂR YÜRÜYÜŞ

Bu ezanlar –ki şahadetleri dinin temeli

Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli

ŞEYH EDEBALI ÜZERİNE

Arda ERÇELİK

Devleti, yöneten ve yönetilen sınıflar arasındaki salt çıkar ilişkisinin düzenlenmesi ve düzenleme işleminin kurumsal yapısı olarak yorumlamak onun doğumu esnasındaki acılı sancıya, yürüyüşündeki bocalamaya, delikanlılığındaki fevriliğe, olgunluğundaki vakurluğa, ihtiyarlığındaki sakinliğe, çöküşündeki debdebeye, ölümündeki donukluğa göz kapamaktır.

İlk ağlayışa, ilk adımın bozuk ahengine, haykırışa, yerinde konuşmaya, mırıldanışa, patırtıya ve acı sükûnet ile yükselen feryada kulak tıkamaktır.

Her ölüm, maddi varlığın toprağa karışımı ile topraktan yeniden doğumu müjdelere. Maddi doğumun yaşama tutunuşu manevi havanın solunumu ile gerçekleşir.

İşte, Anadolu'nun Vatan oluşundan bir o kadar uzak; bir o kadar yakın, bir zamanda gezintiye çıkıyorum.

Anadolu Selçuklu Devleti son günlerini yaşamakta idi..

Moğol istilası ile tarumar olmuş Vatan topraklarında kaos hakim..

Anadolu'nun kuzeybatısında filizlenmeye yüz tutmuş çınardan, birçok kimse, habersiz..

O çınar ki beşeriyetin çağ değiştirmesine neden olacak..

O çınar ki büyürken kıtalara kök salacak..

O çınar ki çerilerin tekbirleri, akıncıların naralarını duyana lense-resan olacak..

Bu çınarı Bilecik dolaylarında filizlendiren ve sonrasında cihanşümül bir yapıya dönüşmesini sağlayan etkenler nelerdi?

İşte bu soru birçok tarihçinin ilgilendiği, üzerine araştırmalar yaptığı, kitaplar yazdığı bir aldı, alıyor, alacak..

Konu Osmanlı Devleti'nin kuruluşu olunca erken dönem Osmanlı tarih-

Şeyh

Edebali'nin

“Ahi” kimliği

konusu hala

güncelliğini

korumaktadır

ve aktarımlarına daha eleştirel yaklaşmayı doğru buluyorum Ben konuyu özelleştirerek; Şeyh Edebali üzerinden sorular sorarak, sufi çevreler ve bu sufi çevrelerin dinamikleri üzerinden irdelemeler yapacağım.

Vefâî geleneğinin Irak ve Suriye üzerinden Anadolu'ya girişi ve "Ebu'l Vefâ el-Bağdâdî"nin ölümünden yaklaşık yüzyıl sonra ihtilalci bir karaktere dönüşen "Babaî Hareketi" yönünü, Konya'ya; Anadolu Selçuklu Devleti yönetimine çevirmişti. Dayanağı her ne kadar dini bir temelde yükselse de hareket biçimi ve söylemi toplumsal refleksi de içinde barındırıyordu. İhtilale gönül veren Babaî taraftarları Baba İlyas'ın paralı Frenk askerleri tarafından öldürülmesi ile Anadolu'nun çeşitli yerlerine dağıldılar. Şeyh Edebali'de bu geleneğin takipçisiydi.

Onun bu geleneğin takipçisi olduğunun açık delilleri:

1- Elvan Çelebi'nin 1300'lerde yazdığı "Menâkibu'l- Kudsiyye fî Menâsıbı'l Ünsiyye" adlı eserin ilgili bölümleri.

2- Seyyid Velâyet'in isteği ile 16. Yüzyılda (Şihabüddin Ebu'l-Hudâ Ahmed b. Abdülmü'nim eş-Şebrişî elVâsıtî'nin yazdığı Tezkiretü'l-Muttakîn ve Tabsıratu'l-Muktedin ADLI 2 CİLTLİK Arapça eser.) "Menâkıb-ı Seyyid Ebu'l-Vefâ" adıyla 1 cilt halinde Türkçeye çevrilen eserin ilgili bölümleri. (1)

Vefâî-Babaî Silsilesi:

Baba İlyas'ın oğlu Muhlis Paşa'nın oğlu Aşık Paşa'nın oğlu Şeyh Süleyman'ın oğlu Şeyh Yahya'nın oğlu Aşıkpaşazade (Ahmet Aşık / Şeyh Ahmed) (2)

Aşıkpaşazade'nin damadı Seyyid Velâyet (3)

Bu açık deliller ışığında Şeyh Edebali'nin Babaî çevreden çıkmış bir Vefâî şeyhi olduğu kanısı doğuyor. Bunun yanında -ekseriyette kabul gören- ilk Osmanlı kroniklerine dayanan Fuat Köprülü, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın da ifade ettiği Şeyh Edebali'nin "Ahi" kimliği konusu hala güncelliğini korumaktadır.

Benim nazarımda bu güncellik, Şeyh Edebali'nin Ahi oluşundan ziyade yakın çevresindeki (Kardeşi Ahi Şems ve yeğeni Ahi Hasan)(4) Ahilerle etkileşimde olma olasılığı ve olasılık dahilinde ortaya çıkan mistik karakterdir.

Bu Çınarı

Bilecik

dolaylarında

filizlendiren

ve

sonrasında

cihanşümul

bir yapıya

dönüşmesini

sağlayan

etkenler

nelerdi?

Söz gelimi Vefâi Şeyh Edebalı, Ahilikten nasıl etkilenmiş, bu etkilenmeyi nasıl yansıtmıştır?

Mesela, rivayette; Osman, Şeyh Edebalı'nın irşadı ve beline gazâ kılıcını bağlaması ile gazî olmuş mudur? (Gazâ kılıcının bele bağlanması tam bir Ahi adetidir.)(5)

Abdioğlu Hüseyin Hüsametdin Efendi'nin "Amasya Tarihi" 2. Cildinde Edebalı'nın künyesi "Eş-Şeyh Mustafa İmadeddin İbn İbrahim İbn İnac-ül Kırşehir"dir. (Her ne kadar bazı belgelerde Edebalı'yi Karamanlı olarak gösterse de, Osmanlı ilk devrinde Kırşehir Karaman'a bağlıydı.)(6)

Bu Kırşehir mahlâsı Edebalı'nın Kırşehirli olduğuna veya mahlas alacak kadar Kırşehir'de kaldığına delildir. Kırşehir'in Ahilerin merkezi olduğuna göre acaba Ahi Evran ile Edebalı'nın iletişime geçme ihtimali var mıdır?

"İNSANI

YAŞAT KI,

DEVLET

YAŞASIN!"

Ahilik, temelinde fütüvvet teşkilatından etkilenmiş olmak ile beraber; Anadolu'da özgün bir yapıya bürünmüş, mensuplarının bir sanatta ehilleşmiş ve ahlaklı olmasını temel alarak ticari bir örgütlenmeye gitmiştir.

Ticari örgütlenmenin merkezine insanı alarak, insan için ekonomi anlayışıyla üretim yapmış; üretim-tüketim, emek-değer ve rekabet ilişkilerini düzenlemiştir.

İbn Battuta'nın Seyahatnamesi'nden de öğrendiğimize göre Ahiler konuksever, yardımsever, özverili ve dayanışmacı kimselerdir. Bu kimseler Anadolu'nun birçok yerinde örgütlenmiş ve toplum üzerinde ciddi bir etkiye malik olmuşlardır. Birtakım Ahi önderlerinin Moğol istilası sonucu Anadolu Selçuklu Devleti yönetiminin tahakküm altına alınmasına karşı çıktığını ve sonrasında Batı Anadolu uc bölgelerine göçtüklerini biliyoruz.

Anadolu'nun toplumsal karakterini şekillendirmede ciddi rol oynayan Ahilik'in Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda da önemli etkileri olduğu muhakkaktır.

Bu bağlamda, Şeyh Edebalı'nın mistik karakterine ve esrarengiz havasına tekrardan parmak basmak istiyorum. Babaî çevreden çıkmış bir Vefâi şeyhi oluşu belgelerle sabit olan bu ulvi kişi, Türk aklının kurumsallaşmış yapısının –Ahilik'in- imar ettiği topraklarda soluklanmış, fütüvvet ahlakı ile ahlaklanmaların sözlerini işitmiş, eylemlerine tanıklık etmiştir. Sanki, Vefâiliğin-Babaîliğin ve Ahilik'in keşişim noktasında bulunarak, bizlere, çağları aşan bir öğüt yollamaktadır:

“Bozulan dirliğe, yozlaşan yönetime karşı ihtilal girişiminde bulunanlar madden ölseler bile onların beslediği topraktan doğacak çınar, ahlakla kök salacak, adaletle büyüyecektir!”

Yazımı -her ne kadar bir romanın kurgusundan çıkmış olsa da- Edeba-
li'nin yolunu, yordamını, bilgeliğini, büyüklüğünü toplumsal belleğimize kazıyan
şu söz ile bitirmek istiyorum:

“İNSANI YAŞAT KI, DEVLET YAŞASIN!”

KAYNAKÇA:

(1)(Haşim Kılıç, *Selçuklu ve Erken Osmanlı Döneminde Vefâiyye Tarikatı*, adlı makalesi.)

(2)(*Derviş Ahmet Aşiki, Aşıkpaşazade Tarihi, Kamer Yayınları. Hazırlayan: Ayşenur Kala.*)

(3)(Halil İnalçık, *Devlet-i'Aliyye, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 53. Basım, İstanbul, 2014, s.23.*)

(4)(İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi s.559-560.*)

(5)(Halil İnalçık, *a.g.e., s.19.*)

(6)(Galip Demir, *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Ahilik, Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.217-218.*)

FAYDALANILAN KAYNAKLAR:

(Yusuf Ekinci, *Ahilik, Ankara, 2008.*)

(Fikret Kesten, *Osmanlı Devletinin Manevi Kurucusu Şeyh Edebali, 4. Baskı, Sivas.*)

(*Osmanlı İmparatorluğu'nun Kurucusu Osmangazi ve Dönemi, Sempozyum Sonuç Bildirileri, Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları, Bursa, 1996.*)

(Fuad Köprülü, *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu, TTK Bastmevi, Ankara, 1959.*)

(*Ahmed Yaşar Ocak, Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Tarihi Açısından Bir Sorgulama, adlı makalesi.*)

**Türk aklının
kurumsallaşmış
yapısının
-Ahilik'in-
imar ettiği
topraklarda
soluklanmış...**

KARAKOÇ'UM BİR SEVDANIN DİLİDİR

Ömer EMECAN

*Ne mutlu biridir, o güzel ana,
Getirdi, böyle bir evlat, cihana,
Uzantıyor yolu, yüce Rahman' a,*

*İlçe Ekinözü, Maraş ilidir,
Karakoç'um; bir sevdanın dilidir.*

**Yunus dilli,
şairlerin piri**

*Işık O'dur, karanlığa geceye,
Canlar verir, kelimeye heceye,
Eser durur, yücelerden yüceye,*

O,

*Toros Dağı, Süphan, Ardıç Beli'dir
Karakoç'um; bir sevdanın dilidir.*

*Değiştirmez belde, şehir, kent O'nu,
Yıldırılmaz bin-bir türlü fent O'nu,
Çağlayandır, zapt edemez bent O'nu,*

*Ağrı gibi dağlarımın selidir,
Karakoç'um; bir sevdanın dilidir...*

*O sevdadır, nice dağı aştıran,
Ömür boyu, hep en önde koşturan,
Berekettir, tarlamızı coşturan,*

*Bu toprağın humusudur, kilidir,
Karakoç'um; bir sevdanın dilidir.*

Y

*alanlardan, riyalardan bezmiş o,
Benliğini, mengineyle ezmiş o,
Erenlerin diyarını gezmiş o,*

Gürani'dir, Hüsrev, Edebalı'dır.

Karakoç'um; bir sevdanın dilidir.

*Rüyada mı, düşte miyim, bilemem,
O giderse, kolay kolay gülemem,
Bir beste ki yüreğimde, silemem,*

Türkülerde kopuzumun telidir

Karakoç'um; bir sevdanın dilidir..

*Yunus dilli, şairlerin piri o,
Solgun değil, ateş gibi, diri o,
Hoş görülü, gönlü zengin biri o,*

Mevlana'dır, Hacı Bektaş Veli'dir..

Karakoç'um; bir sevdanın dilidir. ..

O sevdadır,

nice dağı

aştıran,

Ömür boyu,

hep en önde

koşturan,

KUTLU BİLGİ

Nevin BALTA

VI.-VIII. yy.larda, Orta Asya'da, I. Göktürk Devleti (552-588) ve İkinci Doğu Göktürk Kağanlığı (682-745) adıyla hüküm süren Göktürk medeniyetinin Türk dilinin ilk yazılı anıtları olan Orhun Kitabeleri'ni Türk dünyasına miras bırakmıştır. Türkçenin ilk yazılı kaynağı olan bu anıtlar, dünya medeniyeti kavramının o tarihlerde hayata geçirildiğini gösteren bir belge olarak tarihimize ışık tutmaktadır. Türklerin Müslümanlığı kabul etmesinden sonra kurulan ilk Müslüman Türk Devleti Karahanlı Devleti (840-1212) döneminde ise medeniyetin bilgisi Kutadgu Bilig adlı eser ile insanlığa miras bırakılmıştır.

**“Tabiatım
güneşe
benzediği için
âlim, bilgili
adam**

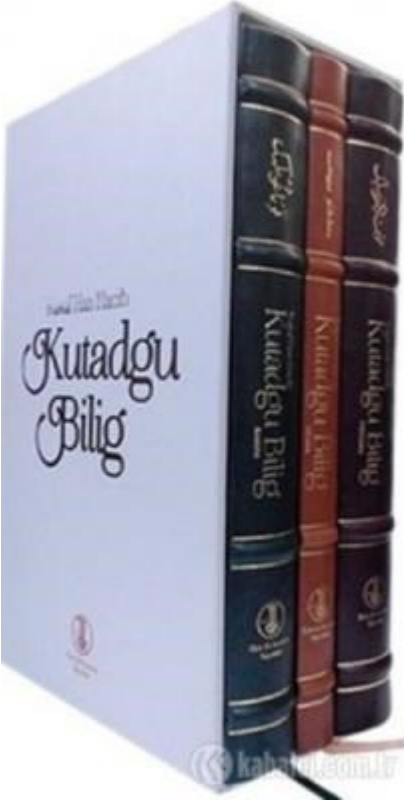
Bu kıymetli eser, İslamî Türk edebiyatının ilk ürünlerinden biri olmakla birlikte, yalnızca Türk edebiyatı tarihi bakımından değil, aynı zamanda Türk sosyolojisi, Türk kültür tarihi ve Türk devlet felsefesi açısından da ele alınıp incelenmesi gereken önemli bir kaynaktır. Kutadgu Bilig, büyük ölçüde Türk devlet ve siyaset geleneğini ihtiva eder. Bu yönüyle o dönemde yazılan siyasetnamelerden farklı ve özgün bir eserdir. Kutadgu Bilig bize, binlerce yıllık Türk tarihinde, birçok coğrafya, iklim, din, kültür ve uygarlık değişikliklerine rağmen, ana çizgileri aşağı yukarı aynı kalan bir toplum ve devlet anlayışının sürdüğünü göstermektedir. Yöneten ve yönetilenlerin uyması gereken kuralları belirten bu büyük eser, günümüz siyasetçilerine ve halka âdeta yol göstermektedir.

**Kün Toğdı
adını verdi.”**

XI. yüzyıl şairlerinden Karahanlı Uygur Türklerinden Balasagunlu Yusuf Has Hâcip tarafından 1069 yılında yazılarak Karahanlı Hükümdarı Tabgaç Buğra Han'a sunulan Kutadgu Bilig adlı eser, günümüz Türkçesi ile “Mutluluk veren bilgi ya da devlet olma bilgisi” anlamına gelmektedir. Yusuf Has Hâcip, Türk dilinin Çağatay lehçesi ile yazdığı eserine “Okuyana kutlu olsun ve ona yol göstereyim” diye Kutadgu Bilig adını verdiğini 350. beyitinde açıklar. İslamiyetin Türklerce kabulünden sonraki ilk yazılı eser olma özelliğine sahip Kutadgu Bilig, siyasetname türünün ilk eseri olarak bilinir.

Kutadgu Bilig 6545 beyitten oluşan bir mesnevidir. Türklere “kutluluk bilgisi, saadet bilgisi, devlet olma bilgisi, devlet idaresi bilgisi”ni anlatan ilk siyasetname veya nasihatname kitabında Yusuf Has Hâcip, içinde yetiştiği çevrenin ilmî ve felsefî birikimini yansıtmakta, bilimin ve bilginlerin önemini anlatmaktadır. Dünyada ve ahirette mutlu olmanın yollarını, fert, toplum ve devlet hayatının ideal duruma gelmesi için neler yapılması gerektiği üzerine öğütler de veren Yusuf Has Hâcip, Türk edebiyatının bu ilk önemli eserinde, nimetlerin adil ölçüde paylaşılması, barış ve mutluluğun kurulmasını sağlayacak bir dünya düzeninin esasları üzerinde durmaktadır.

Eserde Tanrı, Muhammed Peygamber, Dört Halife ve Tabgaç Buğra Hân methedildikten sonra iyilik etmenin faydaları, bilgi ile aklın meziyet ve faydaları

bilgi ile aklın meziyet ve faydaları anlatılmaktadır. Türk edebiyatının günümüze ışık tutan bu büyük eserinde sözü edilen; “devletin sıfatı, adalet vasfı, hükümdarın vasıfları, dünyanın kusurları, ahiretin kazanılması, âlimler, şairler, çiftçiler, satıcılar, zenaat erbabı, fakirler ile münasebet, evlilik, çocuk terbiyesi, doğruluğa karşı doğruluk, insanlığa karşı insanlık gösterilmesi, zamanın bozukluğu ve dostların cefası” gibi konuların işlendiği beyitler, yüzlerce kez okunacak özelliklere sahip. Bu beyitler, günümüz insanına âdetâ yüzlerce yıl öncesinden öğütler veriyor.

Yusuf Has Hacip “Kutlu Olma Bilgisi”ni; Kün Toğdı (hükümdar, kanun, adalet); Ay Toldı (mutluluk, saadet); Ogdurmuş (akıbet, hayatın sonu); Ögdülmüş (Akıl, zeka) gibi 4 soyut kavram üzerinde açıklamıştır. Kutadgu Bilig, baştan sona bu 4 sembolik şahsiyetin karşılıklı konuşma ve münarazalarından oluşmaktadır. Bunların en önemlisi hükümdar Kün-Tegin’dir. Bu kelime “gün doğdu”, “güneşin doğması” anlamındadır. Bu konuda hükümdar şu açıklamayı yapar:

“Tabiatım güneşe benzediği için âlim, bilgili adam bu adı verdi. Güneşe bak; güneş küçülmez, bütünlüğünü daima muhafaza eder. Güneşin parlaklığı hep aynı şekilde kuvvetlidir. Benim tabiatım da ona benzer, doğrulukla doludur ve hiçbir zaman eksilmez. Birinci sebep bu. İkinci sebep de şu: güneş doğar ve bu dünya aydınlanır, aydınlığını bütün halka iletir, kendinden bir şey eksilmez. Benim de hükmüm böyledir. Ben ortadan kaybolmam. Hareketim ve sözüm bütün halk için aynıdır. Üçüncü sebep daha kapsamlıdır: güneş doğunca yere sıcaklık gelir; o zaman binlerce renkli çiçek açar. Benim bu kanunum hangi memlekete erişirse o memleket baştan başa kayalık olsa hep düzene girer. Güneş doğar, temiz veya kirlili demeden her şeye aydınlık verir; kendisinden bir şey eksilmez. Benim de hareketim tıpkı böyledir; herkes benden nasibini alır.”

Bu sözleriyle hükümdar Kün Toğdı adı kadar ruhi yapısının, yaratılışının da güneşe benzediğini, güneş neler yapıyorsa kendisinin de onları yerine getirdiğini açıklamaktadır; o da halkı aydınlatacak, insanlar için çalışacaktır; bütün insanlar ondan yararlanacaktır. Onun kanunu her yeri düzene sokacaktır.

Görüldüğü gibi ölümsüz düşünür Yusuf Has Hacip, hükümdarın amacının halka hizmet etmek olduğunu belirtmekte, bir ülkenin nasıl yönetileceğine ilişkin öğütler vermektedir. Dünyaya düzen getirecek bir medeniyetten söz eden Yusuf Has Hâcip, Ögdülmüş’in ağzından hükümdara ülkeyi nasıl yöneteceğinin cevabını şöyle verir:

**Kutadgu
Bilig, büyük
ölçüde Türk
devlet ve
siyaset
gelenegini
ihtiva eder.**

“Ey hâkim, memlekette uzun süre hüküm sürmek istersen, kanunu doğru yürütmeli ve halkı korumalısın.

Kanun ile ülke genişler ve dünya düzene girer; zulüm ile ülke eksilir ve dünya bozulur.

Ey devletli hükümdar, en kötüsü beylerin adının yalancıya çıkmasıdır.

Beyin sözü doğru olmalı, tavır ve hareketi itimat telkin etmelidir.

Kutadgu

Bilig,

Beye cömertlik ve alçak gönüllülük lâzımdır; alçak gönüllülük ile birlikte tabiatı da sakin olmalıdır.

siyaset

Devlet işleri ihmal edilir ve zamanında yapılmazsa, arkasından avcı kuşla takip etsen bile, bir daha ele geçmez.

sosyolojisi

açısından da

Beyler, tavır ve hareketlerini temiz ve doğru tutmalıdırlar; halk yolunu ve gidişini beyin yoluna uydurur.

önemli bir

belgedir.

Beyler örf ve kanuna nasıl riayet ederlerse, halk da aynı şekilde örf ve kanuna itaat eder.

Ey devletli hükümdar! Memleket işleri çok ağır, fakat şerefi büyüktür.

Halka baş olmak büyük ve ağır bir iştir; o daima başa dert olur ve insana eziyet verir.

Dikkat edersen, sevinci az, kaygısı çoktur; öğeni az, fakat söğeni daha çoktur.

Sevmeyeni çok, seveni nadirdir; didinmesi çok, rahatı azdır.

Hiçbir yerde gönlü emin olmaz, gönlünün emin olmaması insan için büyük bir ıstıraptır.

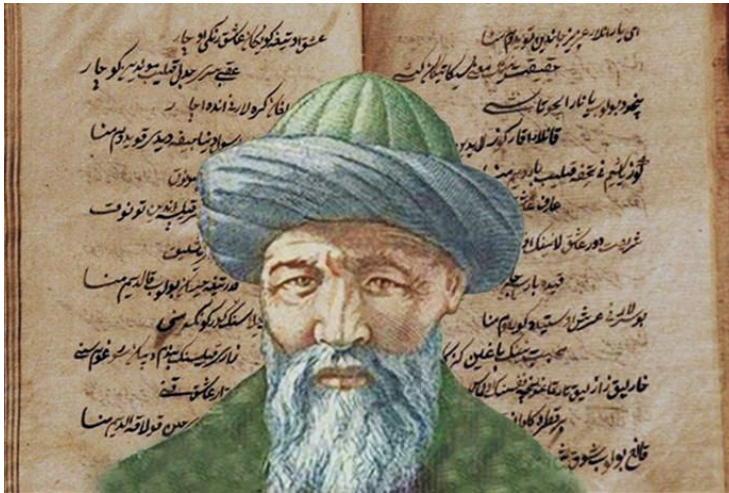
Beylik baş üzerinde kılıç gibidir; her gün onun için tehlikeli bin iş vardır.”

Kutadgu Bilig, genellikle İslam coğrafyasında şekillenen Fars siyaset geleneği ile İslam prensiplerinin sentezlenmiş biçimleri olan “siyasetnâmeler”den farklıdır. Kutadgu Bilig, büyük ölçüde Türk devlet ve siyaset geleneğini ihtiva eder. Bu yönden de diğerlerinden farklı ve özgün bir eserdir. Kutadgu Bilig’te de nihai amaç, dünya ve ahiret saadetine kavuşmak için, siyasi ahlaka uygun, adaletli bir devlet düzeni oluşturmaktır.

Hükümdarlara, devlet adamlarına ve halka ahlak ve siyaset öğretmek için yazılan ve yüzyıllar boyu hükümdarların ve devlet adamlarının başucu kitabı olan Kutadgu Bilig, siyaset sosyolojisi açısından da önemli bir belge.

Halil İnalçık, Kutadgu Bilig üzerindeki İran tesirini fazla abartmamak gerektiğini, çünkü Türk ve İran kanun ve siyasi hâkimiyet anlayışları arasında büyük farklar mevcut olduğunu belirtir, İran devlet geleneğinde hükümdarın mutlak otoritesi söz konusu iken, Kutadgu Bilig’de yani Türk devlet anlayışında, hükümdarın “törü”den ayrılmaması, doğru kanunların uygulanması ile mümkün olduğunu söyler. İnalçık, “Kutadgu Bilig’deki yönetim anlayışının ve yöneticilerde bulunması gereken niteliklerin çoğunlukla Türk siyaset anlayışını yansıttığı muhakkaktır” der.

***“Kanun ile
ülke genişler
ve dünya
düzene girer;
zulüm ile
ülke eksilir
ve dünya
bozular.”***

Kaynak: Kutadgu Bilig, (Çeviren Reşit Rahmeti Arat), Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1988, s. 146-163, 331-336.

ÇANAKKALE RUHU

Murat BİÇER

Milletlerin tarihinde önemli zaferler vardır. Bu zaferleri anmak, “milli bilincin”, vatan sevgisinin canlı tutulması açısından önemlidir. Bizim tarihimizde de en önemli zaferlerden biri Çanakkale zaferidir. Zira 1915 yılına dek hiçbir savaş, bu kadar dar alanda yapılmamış, bu kadar çok insanı bir araya getirmemiş, bu kadar çetin geçmemiş, bu kadar etkili olmamıştır. Bir metrekareye 6000 mermi, iki metrekareye bir şehit, toplam 252 bin şehit, Kütahya’dan 2487 şehit verildi. Şehitlerin yaş ortalaması 19’dur. Şimdi bu zaferi kazandıran ruha bakalım.

Çanakkale, bir ölüm kalım savaşıdır, çelikten bir saldırıya karşı, etten ve kemikten bir savunmadır. Ülkenin her köyünden, her dağ başından kopup gelen, ana kuzularının, aslanlaştığı yerin adıdır Çanakkale. 20.yy. Osmanlının iyice kuşatıldığı asırların sonuncusudur. Önce, Trablusgarp Savaşı, daha sonra da Balkan Savaşları devleti iyice yıpratmıştı. Batılı büyük devletler ise, çoktan “hasta adam” dedikleri, Osmanlının ölümünü dört gözle bekliyorlardı. Düşmanlarımızın, “şark meselesi” dedikleri, Osmanlıyı tarih sahnesinden silme işi, kolay görünüyordu. Üstelik, devletin başında, Sultan II. Abdülhamit Han gibi bir “diplomasi dehası” da yoktu.

**Ben senin
anan isem,
beni ve seni
Allah yarattı
vatan
büyüttü.**

Osmanlının da I.Dünya savaşına katılması üzerine, 1914 yılının Temmuzunda seferberlik ilan edildi. Bu ilan, eli silah tutan herkesin, askere alınması demekti. Osmanlı, bütün varlığı ile bir ölüm kalım mücadelesine hazırlanıyordu. Bu azim, bu heyecan, bütün bir milleti sarmıştı. Herkes, yaralı bir arslan gibi, son bir kükreyişin özlemindeydi. Mehmetçikler, hiç dönmeyi düşünmeden Çanakkale’ye gitti. Neden Çanakkale’ydi? İşte bu soruyu, İngiliz başkomutan şöyle açıklıyordu:

“Çağımızın ekonomik zaferinin birinci şartı, İstanbul’u almaktır. Her ne pahasına olursa olsun alacağız! Ümit ediyorum ki geleceğin harp okulu öğrencileri, büyük bir imparatorluğu harakiri yapmaya mecbur bırakmak için, neden bu kıraç, beş para etmez kayalıkların eteklerinde sıkıştığımızı değerlendirecektir. Bu kayalıklar, Osmanlı Sultanı’nın kara kalbine, hançerin saplanacağı en ideal yerdir. Yalnız, hançer henüz elini deldi ve yarasından yeni yeni kan akamaya başladı. Her gün ölümden kurtulmak için çırpınıyor. Bir metre ilerleyemesek dahi halifenin canını alıncaya kadar kanı bu kaba akıtılacaktır.”

Churhill, şubat sonunda yapılan hükümet toplantısında şöyle konuşuyordu:

“Ekselanslar, herhalde artık tereddüdünüz kalmamıştır. Sizlere, bir elimizi bağlasalar tek elimizle boğaz engelini aşacağımızı söylememiş miydim? İşte donanmamızın muhteşem zaferi! Boğazın girişindeki dört tabya berhava

edilmiştir. Evet bu cephe fevkalade isabetle açılmıştır. Almanya karşısında ağır yenilgiye uğrayan Rusya'ya yardım edeceğimiz kadavralaşmış Osmanlı Devleti ortadan kalkacak. Yenilmez donanmamız Çanakkale Boğazı'nı aşınca muzaffer donanmamız İstanbul'a girmeden orada isyan patlayacaktır. Osmanlının başkentinde yaşayan azınlıklar kurdukları komitelerle yapacakları şenliklerin şu anada provasını yapmaktadırlar.”

Batıdaki bu kin ve nefret duygularına karşılık, Anadolu topraklarında, bir seher vakti sessizliği ve huzuru vardı. Yüz binlerce ana kuzusu, kendilerine iftiharla bakan annelerinin karşısındaydı. Ve yüz binlerce anne, bir zamanlar, şefkatle okşadıkları alınlarının ortasına önce bir buse, sonra da yüreklerini koyarak, evet alınlarına yüreklerini koyarak; çünkü o alınların çatına bir kurşun yaklaşırsa, önce anne yüreğine saplanacaktı. Bu düşüncelerle, evlatlarını cepheye uğurluyordu anneler. Bu ana kuzularından biri de Yozgatlı Hasan'dır. Annesi, Hasan'ın saçlarını kınalayıp, öyle uğurlar cepheye ve şöyle der:

“Haydi yavrum, köyüne nişanına veda et; sabanını, tarlanı her şeyini feda et; o silaha sarıl ki, böyle günde bir erkek bir dualı demirden başka bir şey kullanmaz. Bunu tutan bir bilek köleliği uğursuz zincirine uzanmaz. Git evladım, yıllarca ben oğulsuz kalayım şu yaralı bağrıma kara taşlar çalayım. Haydi oğlum, haydi git, ya gazi ol, ya şehit!”

Hasan'ın, kınalı saçlarını gören komutanı, onu yanına çağırır ve “bir erkek saçını kınalar mı”, diye sorar. Hasan mahcup olur, çünkü kınanın sebebini bilemez. Hemen, tıbbiyeden bir arkadaşına, annesine göndermek üzere mektup yazdırır. Mektubunda Hasan şöyle der:

“Anacığım, kardeşlerimi askere gönderirken başına kına koyma. Zabıt efendi bana sordu, cevap veremedim. Kardeşlerim de, cevap veremeyip mahcup olmasınlar.”

Mektubu alan annesi, cevabı bir mektup yazar oğluna, ana yüreğinin sıcaklığını yansıtan mektupta annesi şöyle der:

“Ey oğlum, gözümün nuru Hasan'ım! Köyümüzde rahat rahat oturalım mı? Vatan sevgisi içimizde alev alev yanıyor. Sen ecdadından, babandan aşağı kalamazsın. Ben senin anan isem, beni ve seni Allah yarattı vatan büyüttü. Allah bu vatan için seni yaşattı. Bu vatanın ekmeği iliklerinde duruyor. Zabıt efendiye söyle...Biz kurbanlık koçları kınalar öyle kurban ederiz. Sen dört kardeşin arasından kurbansın. Sen İsmail'sin. Sen orada şehit olacaksın inşallah. Kurbanlık koçlar nasıl kınalanırsa, ben de senin saçını öyle kınaladım. Allah seni peygamberin yolundan ayırmasın. Seni melekler şimdiden rahmetle anıyor. Gözlerinden öperim. Anan Hatice”

**Mehmetçikler,
hiç dönmeyi
düşünmeden
Çanakkale'ye
gitti. Neden
Çanakkale'ydi?**

Hasan, şehadet makamı ile şereflenir. Arkadaşları, Hasan'ın cebinde mektubu bulurlar. Komutanına, saçlarının niçin kınalandığını söylememiştir ama, mektubun üzerine, arkadaşına şu notu düşürmüştür:

“Anam yakmış kınayı aday diye, ben de vatan için kurban doğmuşum, Anamdan Allah'a son bir hediye kumandanım ben İsmail doğmuşum”

Anadolu fakirdi, yoksulluk hat safhadaydı, bu hâl, Çanakkale'ye akan ve orda küçük bir Anadolu oluşturan Osmanlı ordusunun ortak özelliği idi. Yokluk, her tarafta kendini hissettiriyordu. Elde, tel engeli yapacak dikenli tel, sığınacak yapacak kereste yoktu. Bu nedenle yıkılan veya terk edilen evlerden sağlanan kerestelerle sığınak yapılıyor, bahçe çitlerinden sağlanan telle, tel engeli yapılmaya çalışılıyordu. Eldeki malzeme de yeterli olmadığında, köylülerden veya dükkânlardan sağlanan kazma ve kürek kullanılıyordu. Bu durum yardım istenilecek durumdu. Ama böyle zor bir zamanda, Osmanlı ordusu, kimden yardım isteyecekti? Ordunun nazı kime geçiyordu? 1.Tabur Kumandanı Binbaşı Lütfü Bey, kimden destek alacağını biliyordu. Ve onun şu seslenişi, askerın yüreğini titretiyor, her ağızdan yükselerek, dalga dalga yayılıyordu:

Mahmut

Çavuş,

düşman

zırhlısının

batmasını

seyretti

...

“Yetiş ya Muhammed, Yetiş ya Muhammed, Yetiş ya Muhammed! Kitabın gidiyor.”

Gece karanlığında, yenilmez armada zırhlı gemilerle ablukaya alırken Çanakkale'yi, Nusret Mayın gemisi yavaşça süzöldü Çanakkale sularında. Müstahkem mevki kumandanı Cevat Paşa, rüyasında gördüğü Allah Resulü'nün talimatıyla, Osmanlı ordusunun elinde kalan son 26 mayını, yavaşça kıyıya paralel, yüzer metre aralıklarla, suyun 4,5 m altına döşetti. Çanakkale, güneşin doğuşunu beklemekteydi artık. Düşman donanması, nihayet bütün gücüyle ve olanca gurusuyla Çanakkale Boğazına girdi.

Tarih 18 Mart 1915 saat 10. 30, 18 büyük savaş gemisiyle, sayısız destek gemisinden ibaret ihtişamlı, gururlu, azametli ve yenilmez görünen armada, Çanakkale önlerine yürürken Çörçil'de İngiltere Başbakanına şu müjdeyi veriyordu:

“Başbakanım, müttefik donanmasının büyük ve tarihi görevi bu sabah başladı. Majestelerinin donanması, zafere gidiyor”

11.30'da Çanakkale şehrinin iki yakasındaki tabyalarımız, Quin Elizabet tarafından bombalanmaya başlandı. Birçok topumuz bu atışlarla tahrip oldu, bir kısmı da toprak altında kaldı. Tabya ve karargâhlar arasındaki telefon irtibatı koptu. Kahraman Mehmetçiklerimiz şehit oldu. Topçularımız başlangıçta ateşe karşılık verdiler. İlk atışlardan sonra ateşi kesip Allah'a tevekkül ve teslimiyet

içinde beklemeye başladılar. Çünkü ateşleri kısa düşmüş, hedefine varamamıştı. O kahraman asker tepesine yağın ateş altında Rabbine sığınmış, düşmanın daha da yaklaşmasını ve atış mesafesine girmesini bekliyordu. Bir İngiliz Yüzbaşı hatıra defterine şöyle yazıyordu:

“Ateş hızımız onları epey şaşırtmış olmalıydı. Bir insanın çevresine dakikada binbeşyüz kilo mermi yağması epey sinir bozucu olmalı.”

Ancak asıl sinirleri bozulanlar, bütün silah üstünlüğüne rağmen İngiliz, Fransız cephesiydi. Çünkü yerle bir ettikleri ve artık canlı hiç kimse kalmamıştır sandıkları yerlere yaklaşıncaya, hiç ummadıkları bir ateşle karşılaştılar. Çok şaşırdılar... Çünkü öylesine bir ateş altında siperini terk etmemek, İngilizlere göre imkânsızdı. Bu cesaret ve şecaat, ancak hakiki bir imandan kaynaklanabilirdi. Ve gerçekten de öyleydi. Amiral Robeck Fransız gemilerini geri çekip İngiliz gemilerini öne sürmek istedi. Tam bu manevra yapılırken bir zırhlı müthiş bir patlama ile sarsıldı. Bu patlama birlikte, içindeki haçlı kinini temsil eden kapkara bir duman göğese doğru yükseldi. Sadece 2 dk. içinde bu ihtişamlı gemi yan yattı ve kapta dâhil olmak üzere 639 denizci Çanakkale Boğazına gömülverdi. Saatler 17.30 olduğunda, Agamemnon, İnefsıble, Quin Elizabet, gibi üç önemli zırhlı savaş dışı kalmıştı. Saatler 18'e geldiğinde, Fransızların Bouvet zırhlısı da Çanakkale'nin sularına gömüldü. Bu zırhlıyı isabetli atışıyla vuran Cideli Mahmut Çavuş iki ayağını da kaybetmişti. Sargı yerinde tedavisi yapılırken, zırhlının batmakta olduğu haberini aldı. “Hemen beni top başına götürün” diye haykırdı. Mahmut Çavuş'u sedye üzerinde top başına göturdüler. Mahmut Çavuş, düşman zırhlısının batmasını seyretti ve sonra da görevini hakkıyla yapmanın gönül huzuru içinde, gözlerini bu fani âleme kapatırken ebedi âleme açıyordu:

18 Mart akşamı Çanakkale'yi ihtirasının hedefi yapan Churchill “felaketli bir gün geçirdik...” yazan telgrafı alınca, büyük bir hayal kırıklığı içinde şöyle konuştu:

“İnanmak istemiyorum. Fakat gerçek! Türk savunması önünde müttefikler armadası mağlup olmuştur. Tek kelimeyle felaket!”

Çanakkale Boğazını denizden geçemeyen düşmanlar, bu defada Gelibolu yarımadasına kara çıkarması yaptılar. 25 Nisan 1915 günü düşman ilk kara çıkarmasını, sabahın ilk saatlerinden itibaren gerçekleştirmeye çalıştı. Düşman, çıktığı sahillerde, çok küçük boyutlu birliklerimizle karşılaştı. Buna rağmen Mehmetçik bir savunma azmi gösterdi, harikalar meydana getirdi. İngilizleri, Fransızları ve onların önden yolladıkları Avustralya-Yeni Zelanda birliklerini yani Anzakları şaşkına çevirdi. İlk çıkarmayı Seddülbahir'de Ertuğrul Koyu'na yaptılar. İngiliz Albion Zırhlısı desteğinde bir alay ve River Clyde Gemisi eşliğinde iki alay olmak üzere

Cevat Paşa,
rüyasında
gördüğü
Allah
Resulü'nün
talimatıyla

...

üç alayla yani 2000 kişi ile saldırdılar. Karşılarına bu kez de 63 arkadaşıyla Ezineli Yahya Çavuş çıktı. Ezineli Yahya Çavuş, 63 arkadaşıyla üç alay düşman askerini 10 saat durdurmayı başardı. Arkadaşlarının büyük kısmı burada şehit oldu. Kendisi de yaralı olan bacağını, tüfeğinin kayışıyla bağlayıp, savaşa devam etti ve Alçıtepe’de şehit oldu. İngiliz Yüzbaşı Simith “kendilerinden 20 misli düşmanla savaştıklarını” üslerine söyleyecekti. Neden 63 kişi 40 bin kişi görünmüştü? Bu işin sırrı neydi?

**Çanakkale’de
yatanlar
“cennet
ayaklarının
altında olan”,
bu anaların
evlatlarıdır.**

Çanakkale zaferinin kazanılmasında 19.Tümen Komutanı Yarbay M.Kemal’in de, büyük payı vardı. Mustafa Kemal’e bağlı birlik olan 19 Tümen, bir ihtiyat(yani yedek) tümen idi. Buna rağmen ısrarla bu savaşta kendisi görev isteyen M.Kemal, bu ihtiyat tümenini eğiterek, çok kısa sürede, muharip bir birlik getirdi. Bu savaşlar sırasında, mermisi bittiği için kaçan bir askeri guruba, “cephaneniz yoksa süngünüz de mi yok, süngü tak, yat!” komutunu verdi ve “Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum...” dedi. Türk askerinin siper alıp yatması üzerine, düşmanlarda yatmış ve olduğu yerde kalmıştı. Eğer gelselerdi, baskın yapmak kaçınılmazdı. Atatürk bu durumu “kazandığımız an, o andı” diye değerlendirecekti.

Ve Mecidiye Tabyası’nda ve Conk Bayırı’nda, Seddülbahirde, Soğanlı Dere’de, Suvla Koyu’nda, Arıburnu’nda, Anafartalarda, M.Kemal ve Mehmetçik büyük başarılar kazanmıştı. Bu başarılarından dolayı M.Kemal “Anafartalar Kahramanı” olarak şöhret buldu. Ve Türk Basınında ilk kez 29 Ekim 1915 tarihli Tasfir-i Efkâr Gazetesi’nde yer bularak, milletimizin onu tanınması sağlandı. Bu durum ona Milli Mücadele’nin lideri olma yolunu açtı. Çanakkale savaşını kazandıran ruhu Atatürk şöyle anlatmıştı. “Siperler arasındaki mesafe 7-8 metreye düşmüştü. Gökten bombalar ve mermiler yağyordu. Ön siperlerdeki kâmilan şehit oluyor, az sonra sıranın kendine geleceğini ve şehit olacağını bilen Türk askerinden, bilenler cebinden çıkardığı Kuranlarını okuyor, bilmeyenler kelime-i şehadet getirerek, tereddüt etmeden ölüme gidiyordu. İşte Çanakkale’yi kazandıran Türk askerindeki hayret ve tebrik edilecek ruh bu yüce ruhtur.”

Bu savaşta lise öğrencileri, Darülfünun yani üniversite öğrencileri de yer aldı. 19 Mayıs 1915 günü Arıburnu Savaşlarında 6.5 saat gibi kısa bir zamanda 10 Bin kayıp verilmişti. Bunlardan 2000’i İstanbul Tıp Fakültesi öğrencileri idi. Fakülte 1916–1921 yılları arası 5 yıl mezun veremedi. Liselerin kütük defterine o yıllarda düşülen şu not insanın yüreğini ürpertiyordu: “Bu sene son sınıf öğrencilerinin tamamı, cephede şehit düştüğünden, okulumuz mezun verememiştir.” Evet biz Çanakkale’ye Atatürk’ün ifadesi ile bir “Darülfünun gömdük”, yani bir üniversite gençliği gömdük. Bu durum Cumhuriyetin ilk yıllarında bir “kıht-ı rical’e yani yetişmiş devlet adamı kıtlığı gibi olumsuzluğa neden oldu.

Çanakkale’yi karadan da geçemeyen düşmanlar, 10 Ağustos 1915’den itibaren çekilmeye başladılar. 9 Ocak 1916’ya kadar süren “10 ay” süren savaş sonunda, 252 bin vatan evladını şehit verildi.

Çanakkale Savaşı bir destanı, bu destanı, Darülfünun Müderrislerinden İsmail Hakkı Bey şöyle açıklıyordu:

“Çanakkale savaşı yapılmış ve kazanılmıştır. Lakin vazife yalnız askerler ve kumandanlar için bitmiştir. Bizim için başlamamıştır bile. Herkes bilsin ki burada kanlarını akıtanlar, bu tarih, bu namus ve fazilet için öldüler. Onların kan borcunu ödemek lazımdır. Ressamlar levhalarını çizsinler, heykeltıraşlar abidelerini ortaya koysunlar, muharrirler hikâyelerini ve şairler de destanlarını yazsınlar.”

EVET NEDEN ÇANAKKALE?

Çünkü Çanakkale bir inancın kanla yazılmasıdır tarihe.

Ve Çanakkale, hem imrenilen ulvi canların hatırası,

hem de kara bir zulmün, haince kuşatması,

Çünkü Çanakkale, yüzyıllar ötesinden biriken bir kinin, med-ceziridir.

Bu kin, 1453'ten beri birikmiş ve püskürtülmüştür vahşice,

Çanakkale'ye volkan gibi...

Analar, yarlar, yavrular yanmıştır, bu ateş-i aşkla da

Kınalayıp, kucaklayıp, doyamayıp, dualarla uğurlamışlardır, gözlerinin nurlarını...

İşte Çanakkale'de yatanlar “cennet ayaklarının altında olan”, bu anaların evlatlarıdır.

Çünkü Çanakkale'de, zaman durmuştur,

Geçmiş, gelecekle, hep orada buluşur,

Bir torun, dedesiyle rüyalarda buluşur,

Rüyalar gerçeklerle, gerçekler, rüyalarla buluşur...

Herkesin inanamayacağı kadar büyük kahramanlar anlatılır,

Dillerde saygıyla buluşur,

Hiç anlatılmayanlar, bilinmeyenler de vardır,

Sırlar, sırlarla buluşur,

Merhametsizliğe, merhamet vardır,

Mehmet o kurşunla şehit olmuştur,

Ölen, öldürenle buluşur,

Ne hikâyeler vardır, Çanakkale'de yaşanan,

Gözler, gözyaşlarıyla buluşur.

Öyle bir yürek vardır ki toprağın altında yatan, nurlu bedenlerde,

Şu yüreklerle, bu mekânda umulur ki buluşur,

Bu savaşta

lise

öğrencileri,

Darülfünun

yani

üniversite

öğrencileri

de yer aldı.

Çanakkale,
bir
kutlu
buluşma
yeridir...

*Bir hediyedir gelecek nesillere,
Vatan insanı ile buluşur,
Ve yeniden kanatlanır, yere konmuş tüm fikirler, tüm değerler,
Yükselir başlar, o kutlu zaferin çınlattığı tepelerde buluşur,
Çünkü Çanakkale, bir kutlu buluşma yeridir,
Mehmetçik, peygamberi ile orada buluşur,
Çünkü onlar adları ne olursa olsun,
Bulancaklı İdris, Kınalı Hasan, Cideli Mehmet Çavuş, Bigalı Mehmet,
Aynı isimde, aynı yürekte, aynı inançta, aynı duada,
Yurdun dört bir yanından, buluşmak için gelmişlerdi Çanakkale'ye,
Ve aynı yerde, aynı şerefte, aynı mekânda buluştular,
Ve Çanakkale'den geçit vermeyip, geçtiler "şehit mertebesi" ile cennete...
Çünkü Çanakkale, bir manâ ikliminin dokunuşudur tarihe,
İnançla, gururla, insanca...
Çünkü Çanakkale geçilmezdir...
Candan geçilir,
Anadan geçilir,
Yardan geçilir de,
Vatan geçilmezdir,
İşte, bu yüzden Çanakkale geçilememiştir, geçilmezdir.*

Bizler Çanakkale ruhunu anlar ve bu ruhu taşırsak, bu ezanlar susmaz, bu bayrak inmez, bu vatan bölünmez.

Saygılarımla...

*Tarih Uzman Öğretmeni ,Cumhuriyet Tarihi Bilim Uzmanı

Candan geçilir, Anadan geçilir,

Yardan geçilir de,

Vatan geçilmezdir!

KAZANMAK İÇİN GEÇEN BİR ÖMÜR

RAUF DENKTAŞ

M. Erol EKENLEROĞLU

“Devletsiz kalmak her şeyiyle aciz kalmak demek, başkasına muhtaç olmak demektir. Devletsiz yaşayan insanlar olabilir, ama devletsiz yaşayan millet yoktur. Kıbrıs Türk Halkı, Türk milletinin ayrılmaz bir parçasıdır.” Rauf R. Denktaş.

Kıbrıs Türk’ünün unutmayaacağı, Kıbrıs denince hep hatırlanacak, Türk Dünyasının önemli liderlerinden olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş’ı Aramızdan ayrılışının yedinci yıl dönümünde (13 Ocak 2019) artan özlem, saygı ve rahmetle anıyorum.

**“Türkiye
olmadan
cennete bile
girmem. Ne
yaptıysam
Türkiye ile
yaptım.”**

Rauf R. Denktaş’ın yaptıkları, mücadeleleri ve hayatı herkes tarafından anlatılmaktadır. Ben, Rauf R. Denktaş’ı, onun önemli özelliklerinden, anılarından ve onun için söylenmiş, yazılmış sözler ve şiirlerden bahsederek anmak istiyorum.

En önemli özelliği, bağımsızlık ve egemenlik ilkesine bağlı olması ve önemsemesidir. Bunun içindir ki başlıkta yazdığım sözü “Devletsiz yaşayan insanlar olabilir, Devletsiz yaşayan millet yoktur” söylemiştir. Allah kimseyi barksız ve devletsiz bırakmasın.ve son nefesinde söylediği “Hristofyas burası bağımsız bir cumhuriyettir” sözü de unutulmamalıdır. Bu özelliği cemaat’ten devlet yaratmıştır.

Rauf R. Denktaş bağımsızlığın sürekli olabilmesinin Ekonomide de tam bağımsız olma şartıyla gerçekleşebileceğini savunuyordu. Bu bağlamda Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu başkanı olduğu dönemde “Türk’ten Türk’e” kampanyası başlatmış ve desteklemiştir. “Türk Çarşı sizindir. Türk çarşı milli bünyemizi besleyen kan damarıdır. Cemaatin kalbine akan kandır. Onu kuvvetlendirmek için çalışalım. Yarınlar bizindir. Gelecek sıkıntı çekmesin.” Bu kampanya için önemsendiğim en önemli sözüdür.” Ekonomi de kendi ceplerini cemaatin menfaatlerinden üstün görenler haindir.” diyerek herkesin ekonomik bağımsızlık yolunda milli hisleri ile hareket etmesini vurgulamıştır.

Günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde sanayi niye gelişmemiş, insanlar neden bu yönde üretken değiller diye eleştirenlere de bilgi olması için yapılanları hatırlatmak istiyorum: 1955-1965 yılları arasında Rauf R. Denktaş’ın katkıları ile ekonomik kalkınma hamlesi başlatılmış ve başarılı olmuşken ki bu dönemlerde Makarna Fabrikası, Sigara Fabrikası, Sütçülük Şirketi, Kıbrıs Türk Kundura Şirketi, Toros Trikotaj, Patates satış kooperatifi Ltd. Şti kurulmuş, Un ve Ekmek fabrikası kurulmak istenmiş,1964- 1974 yılları arasında bütün ekonomik yatırımlar ve kalkınma hamlesi Rumlar tarafından engellenmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulduktan sonra da bilindiği üzere T.C siyasetçilerinin politikalarıyla Kıbrıs Türk'ü çalıştıran ama üretmesine gerek olmayan halk stratejisine zorlanmıştır.

İkinci özelliği; Dr. Fazıl Küçük ile beraber Kıbrıs'ta çözümün Türkiyesiz olmayacağına olan inancıdır. "Türkiye olmadan cennete bile girmem. Ne yaptırısam Türkiye ile yaptım." sözleri Kıbrıs Türklerine vasiyet anlamındadır.

Üçüncü özelliği; Kıbrıs Türk'ünü uyarma özelliğidir. Rumlar ile yaşadığı olayları tecrübeleri ile her ortamda halkına aktarır ve onların bilgi sahibi olmasını sağlardı. Kendisi 4 Rum lideri ile görüşmeler yapmıştır. Bunlar sırası ile Spiros Kiprianou, Yorgo Vasiliou, Glafkos Klerides, Tasos Papadopoulos. Bu görüşmeleri sonucunda izlenimlerini ve değişmeyen düşüncelerini halkına aktardı. "Makaros'tan itibaren Rum politikalarında değişen hiçbir şey yoktur. Enosis devam etmektedir" uyarıları vardır. Son olarak, KKTC'nin 3.Cumhurbaşkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun "Kurucu Cumhurbaşkanımız bana çok uluslu konferanslardan çekindiğini, bu tarz konferanslar tuzaklarla doludur" diyerek uyardığını söylemişti. Geçmişten bu güne yapılan uyarılara bizleri yönetenlerin uyması Kıbrıs Türk'ünün bağımsızlık ve yaşam güvencesi olacaktır.

"Hristofyas,

burası

bağımsız bir

Cumhuriyettir!"

Rauf R. Denктаş ile ilgili anılardan da alıntılarını aktarmak istiyorum:

Fazıl Plümer'in anılarının yazıldığı kitaptan aldığım(1) Denктаş'ın Plümer'e 1.6.1985 te yazdığı mektup; "Azaptan ve çirkeften başka bir şey olmayan politika kazanında bir dönem daha kaynamak için insanın gönüllü olabilmesinin nedenini ilim henüz bulamadı. Kader diyoruz, dava diyoruz, her gün küfür işitiyoruz. İnşallah bu dönemi de alnımızın akı ile atlattırız." Bu mektupta söyledikleri, diplomatların gerçekleri bildikleri halde Denктаş'a, Kopenhag'a niye gitmedi sanki, fırsat kaçtı diye karalama yapmalarına kızmasını hatırlattığı için ve siyaset ve politikanın acı yönlerini aktarması bakımından önemlidir.

Meslek büyüğümüz sayın Erol Manisalı Denктаş'ı anlatırken iki özel merakından bahseder: "Fotoğrafçılık ve kuşlar. Kuşlar Denктаş'ın evinde uçar durur özgürlükle. Denктаş kuşlara hayrandır, her birinin özelliğini bilir, evin içinde uçar dururlar, hatta misafirleri bile tedirgin ederler; rengarenk, yumuşacık ve nazik. Denктаş'ın kuşları insanı gerçekten dinlendiriyordu. O kadar yoğun ve çileli bir hayattan sonra kuşlarla dostluk, onlara yakınlık belki de bir kaçıştı, sade ve tertemiz bir dünya. Gerçek dünyanın çirkinliğinden, pisliğinden ve gürültüsünden huzura kaçış yolu. Denктаş'ın espri anlayışı herkes tarafından bilinirdi. Derin bir mizah yapısı vardı ve ummadığınız yerde bunu öyle bir gösterirdi ki şaşırırdınız. Denктаş'ın kendi kendisiyle de dalga geçme özelliği vardı. Arşivimde bulunan Milliyet gazetesinden okumuş olduğum bu anılar için Sayın Erol Manisalı büyüğüme teşekkür ediyorum. Bu anıları ölümsüzleştirdiği için de Milliyet Gazetesini de kutluyorum.

Kıbrıs Türk'ünün haklı davasında hayatını bu işe vakfetmiş olan Denктаş'a Anadolu Türkleri sevgi beslemiş saygı duymuş, daima onun yanında durmuşlardır. Birçok halk ozanı ve şair hayatta iken ve aramızdan ayrıldıktan sonra onun için şiirler yazmıştır.

Kıbrıs Türk Halkı için yaptıklarınız hiçbir zaman unutulmamıştır ve unutulmayacak ta. Ruhunuz her zaman Kıbrıs Türk'ünün bağımsızlığı ve egemenliği için yanımızda olacak ve bizlere güç verecektir. Bıraktığınız emanetiniz emin ellere dir. rahat uyuyun, yattığınız yer aydınlıklar içinde olsun Rauf Denктаş.

Kuşlar,

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Dr. Fazıl Küçük ile beraber kalbimizde ve akıllarımızda sonsuza kadar yaşayacaksınız.

Denктаş'ın

evinde

Yapmış olduğunuz uyarılar ışığında bize de şu uyarıyı yapmak düşünüyor.

uçar durur,

**“UNUTMA KAZANMAK İÇİN BİR ÖMÜR İSTER,
KAYBETMEYE BİR ANLIK GAFLET YETER”**

özgürlükle...

(1) Fazıl Plümer kimdir: 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Dr. Fazıl Küçük ile beraber görev yapan üç bakanından biri. Ziraat Bakanı. Diğer bakanlar Savunma Bakanı Osman Örek, Sağlık Bakanı Niyazi Manyera. Fazıl Plümer anılar kitabı A.C. Gazioğlu, Aytuğ Plümer CYREP-ÖZYURT Matbaacılık

KAZANMAK

İÇİN

BİR

ÖMÜR

İSTER

MUSIKAR YÜRÜYÜŞ

Sarıkamış Alahüekber Dağlarında
Yürüyüşe Katılan
Bayraklar

Türkiye

Filistin

Mısır

Gürcistan

Lübnan

Özgür Suriye

Kuveyt

Sudan

Irak

MİLLÎ ve MANEVÎ DEĞERLER

Ercan GÜMÜŞ

Akıl, irade ve sorgulama yetisine doğuştan sahip olan insan, duyuşsal imkanlarıyla evreni gözlemlediğinde, tüm evrenin iç içe geçmiş, bağımsız bütünlerden oluştuğunu, her bütünü birbiri ile ilişki ve etkileşim içerisinde olduğunu, bilimsel bir deneyime sahip olmadan da görebilir.

Vahiy bilgisinden yoksun kalan kavimlerin, bu gözlemlerle, tarih boyunca birçok pagan din ve inanca ulaştıklarını kaynaklardan görmek mümkündür. Evrensel gözlemlerden elde edilen, bilgi ve deneyimlerin farklı olmasının sebebi ise, gözlemlerin farklı zaman ve mekân boyutlarında gerçekleşmiş olmasıdır.

“Bilgi”ye

ulaşmanın

üç yolu:

Bilim, Yaşam,

Vahiy...

İnsanlık tarihi boyunca, gözlemlerden elde edilen, deneyim ve bilgi birikimi, toplumsal bilinç tarafından yaşama aktarılarak analiz edilmiş, toplumun bütünlüğünü ve sadakatini sağlayanlar değer olarak kabul görmüş, otoriteler tarafından toplumun oluşumu ve yönetimini sağlamak için kullanılmıştır. Bu uygulama toplumların ve yöneticilerin farklı deneyim ve algılamaları nedeniyle değişkenlik yaşamış, zaman içerisinde farklı değerler ortaya çıkmıştır.

Binlerce yıllık süreç içerisinde oluşan değerler sistematik hale getirilmiş kurumsal bir yapıya büründürülerek toplumsal düzenin sağlanmasını kolaylaştıran kurallar haline almıştır.

İnsan topluluklarının sosyal düzeninde tarih boyunca çoğunlukla zorlayıcı kuvvet unsurları kullanılmıştır. Ancak bazı dönemlerde genellikle İlahi Vahyin hayata etkisinin fazla olduğu zaman kesitlerinde sosyal düzenin sağlanması yöneten ve yönetilenlerin uzlaşması, karşılıklı anlayış ve özveri ile rızaya dayalı bir uygulama ile sağlanmıştır. Bu yöntemin güce dayalı uygulamalardan daha verimli ve kalıcı olduğu yaşanmış delillerle görüldüğünden, rızaya dayalı değerler eğitim ve uygulamalarla yaşama aktarılmış toplumu ayakta tutan değer yargıları haline getirilmiştir.

Sistemleştirilen değer yargıları ekonomik sosyal psikolojik boyutlarıyla farklı boyut ve anlam kazanmıştır.

Bu değerleri etkileri açısından üç ana grupta toplamak mümkündür.

- 1.İnanç(Din) değerleri
- 2.Milli (Millet) değerler
- 3.Kültür(Farklılık) değerleri

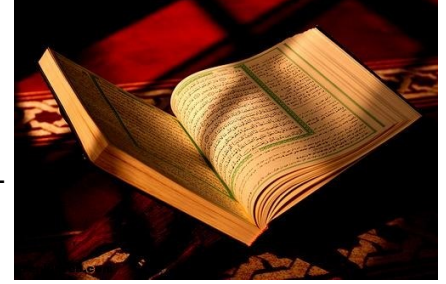
TDK sözlüğünde “*değer*” kelimesi: Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan benzerlerinden ayırmayı sağlayan ölçü, kıymet olarak tarif edilmektedir.

Dini, milli ve kültürel değerler her ne kadar ayrı kategorilere ayrılrsa da hepsi iç içe geçmiş birbiriyle bağlantılı hukuki ve vicdani yaptırımları olan kurallar bütünüdür.

Değerlere insani açıdan baktığımızda ise iki ana gruba ayırabiliriz:

1. İnsanı koruyan değerler
2. İnsanın koruduğu değerler

Değerlerin anlaşılabilmesi hayata aktarılabilmesi ve getirilerinden fayda elde edilebilmesi için yaşam gerçekliği ile uyumlu olması gerekmektedir.

Yaşam gerçekliği ile ilgili kesin sağlam delilli bilgiye ulaşmanın üç yolu vardır.

1. Bilim (Gerçeklik bilgisi)
2. Yaşam (Gözlem ve deneyime dayalı bilgi)
3. Vahiy (Bilim ve yaşamla elde edilmesi mümkün olmayan fizikötesi boyutsuz alem bilgisi)

Materyalist Kant Felsefesinin dışında evrenin düzenini gözlemlediğimizde sistemi oluşturan bir kaynağın bilgi güç ve malzemeyi elinde tutan her türlü hak ve yetkiye haiz, üstü ve ortağı olmayan bir üstün gücün varlığının mecbur var olması gerektiğini akıl yoluyla rahatlıkla görebiliriz.

Her şey bu üstün gücün (Yaratıcı) uhdesinde olduğuna göre bilim yaşam ve vahyin birbirinden ayrılması birbiriyle çelişmesi de mümkün değildir. Eğer çelişki varsa bu algılamadan ve yanlış tanımlamalardan kaynaklanmaktadır.

Bu bilgiler ışığında değer yargılarını tanımlarsak insani yaşamın vazgeçilmez en önemli değerlerinin;

1. Güven
2. Dayanışma
3. Paylaşma
4. Faydalı eylem

olduğunu rahatlıkla görebiliriz. Bu dört unsur toplumsal yaşamın güvenliği huzuru ve refahı için kaçınılmaz ana değerlerdir.

Bilim yaşam ve vahiy açısından baktığımızda her üçünün de bu değerleri çok önemseydiğini ve en üst sıralara yerleştirdiğini görürüz. Özde çelişkinin olmadığını algılama ve tanımlarda fark olsa da tüm sistemlerin bu dört unsur üzerine kurulduğunu yaşamın her alanında görmekteyiz.

**İnanç ve
kültür
değerleri,
millî
değerler...**

Milli, Dini ve Kültürel değerleri tanımlarken ve sınıflandırırken bu dört unsur üzerinden değerlendirmek toplumsal huzur ve refahın sağlanmasında kaçınılmaz bir yoldur.

Değerlerin etki ve faydalarına geçmeden önce şu düsturu hiç zaman akıldan çıkarmamak gerektiği kanaatindeyim.

“Sofradaki değerli yemekler, yemeyene hiçbir fayda vermez”

Toplumların ya da halkların medeniyet olabilmeleri açısından Milli ve Manevi değerler büyük önem arz etmektedir.

**Tıpkı ata
sözleri ve
şairler gibi!**

Milli ve Manevi değerlerin her ne kadar hukuki ve vicdani yaptırımları olsa da bireylerin bu değerleri özümsemesi, değerlerin yaşatılması ve korunması açısından büyük bir gerekliliktir.

“Milletler değerleri kadar yaşar, değerlerinin etkisi kadar güçlü olurlar.”

İç içe geçmiş değerleri sınıflandırmak gerekirse üç ana grupta ele alabiliriz.

- 1.Dini Değerler
- 2.Milli Değerler
- 3.Kültürel Değerler

Dini Değerler: İnsanın iç dünyası ile dış dünyasını uyumlu hale getiren değerlerdir: Hak, adalet, ahlak, onur, haya, iffet, saygı, sevgi, şefkat...

Milli Değerler: Vatan sınırları içerisinde yaşayan bireylerin iç huzuru ve dış güvenliğini sağlayan değerlerdir: Vatan, bayrak, dil, kamu düzeni, aile yapısı...

Vatan: Millet üst kimliği ile bir arada yaşayan halkların üzerinde yaşadığı sınırları belli toprak parçası.

Bayrak: Bir milleti temsil eden vatan sınırları içerisinde yaşayan halkları bütünleştiren uğruna büyük bedellerin ödendiği özgürlük sembolü.

Dil: Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade ettiği karşılıklı iletişim kurduğu yöntem

Kamu Düzeni: Toplumu oluşturan bireylerin güven huzur ve refahını sağlayan yaptırım gücü olan otorite.

Kamu düzenin bozulması, sosyal otoritenin zayıflaması yada ortadan kalkmasının toplumlar üzerinde ne kadar büyük zararlara yol açtığını Irak, Libya, Yemen ve Suriye gibi ülkeler de yaşanan iç savaşlardan açıkça görebiliyoruz.

Aile: Toplum içerisindeki bireyleri bir arada tutan en önemli ve en küçük sosyal kurum. Anaerkil ya da ataerkil olsun aile toplumun oluşmasında en önemli yapı taşıdır. Aile bağlarının güçlü olması toplumun güçlü olmasını sağlar. Aile bağlarını koruyamayan batılı toplumlar bu gün psikolojik ve sosyolojik bir çıkmazın içine girmişlerdir.

Kültürel Değerler: Aynı coğrafyayı ve yaşam tarzını benimsemiş halkların moral düzeyinin yüksek tutulmasını sağlayan değerlerdir. Kültürün yaşatıldığı müzik, spor, sanat, edebiyat, dini ve milli bayramlar en önemli kültürel değerlerdendir.

Tüm bu değerler güven, dayanışma, paylaşma ve faydalı işlerin yapıldığı bir toplumda koruyucu bir görev üstlenirler, bunun aksi durumlarda dilden dile dolaşan şehir efsanesi olarak varlıklarını sürdürmeye devam ederler.

Bir konu hakkında çok uzun ve detaylı metinler yazmak işin özünün detaylar arasında kaybolmasına neden olur. Kısa gerçeklikle bağlantılı özü vurgulayan metinler daha kalıcı ve etkileyici olurlar:

**‘Sofradaki
değerli
yemekler,
yemeyene
hiçbir fayda
vermez’**

Tıpkı Ata Sözleri ve Şiirler gibi!

TÜRKÇE'M

Hanife KURT

"Türkçe'm benim ses bayrağım..."

Türkçe'm özüm, sözüm, her şeyim...

Duygularımı düşüncelerimi dillendiren ilham perisi...

Sevdam seninle dile gelir, kinim seninle. Ağıtlarım senle yakılır, türkülerim senle söylenir. Sen olmasan nice olurdu halim? Söylesene hangi diyarın iklimi hüküm sürerdi yurdunda? Hangi iklimin rüzgarında savrulurdu benliğim? Sen olmasan nineler masallar anlatır mıydı torunlarına, anneler ninni söyler miydi beşikteki yavrusuna, destanlar yazılır mıydı cenk meydanlarında? Yunus "Yunus" olur muydu sen olmasan? Nakış nakışilmek ilmek ilmek benliğimi dokuyan sensin. Türk'çe edalarım senin hikmetin...

Tuna

boylarından,

Kafkaslardan,

Nil ırmağından

geçti yolum,

sesim.

Altaylar'dan Toroslar'a ulaştığım vakit adım Türk'tü hala zira dilim Türk'tü. Dilimden seni düşürmemeye ant içmiştim. Biliyordum ki dilimden düşüğün vakit tarihin tozlu sayfalarında kaybolup gidecektim. Ay yıldızlı bayrağım gök semada nasıl dalgalanıyorsa sen de bir hürriyet nişanesi olarak dilim de diğimde ve yüreğimde öyle dalgalanacaktın. Sen varsan ben vardım, millet vardı, devlet vardı. Sen yoksan vatanımda herkesi müebbet bir sessizlik sarardı. Sesim soluğum kesilir, kimliksizleşirdim. Seninle ördüm surlarını mabedimin, seninle okudum tarihini medeniyetimin. Nice badirelerden geçtik de her savaştan zaferle çıktık seninle. Yaşama hakkına kavuştuk ve bu diyarlara vatan dedik birlikte. Sen milletinin gönlünde vatan sevgisi ve Allah sevgisi gibi mukaddes bir aşkla bağlandın. Seni Türk'ün dilinden, yüreğinden düşürmek beyhude bir çaba, imkansızlığın diğer adıydı.

Lisan her türlü gelişmenin, yeniliğin, ilmin, tefekkürün kapısı açan anahtardı. Ancak bu anahtarı elinde tutan milletler medeniyetler yarışına girebilirdi. Çağdaş medeniyetlere denk bir zenginlikte dile sahip olamayan hiçbir millet o medeniyetlerin dünyasında yer alamazdı. Bu sebeptendir ki tarihte yaşanmış tüm şahlanışlar dilleri zengin uygarlıklar tarafından yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Seninle yaşattıysam bugüne dek maziyi, bu medeniyet kavgasındaki rolümü seninle kazıyacağım atıye... Kelimelerle.

Kelimeler...

Bir dilin şahsiyeti, benliği, tarihi... Her bir harfin birleşiminde her kelimenin doğuşunda köklü bir tarihin izlerini barındıran güzel Türkçe'm... Zaferlerimin sesleri, ayak bastığım diyarların yadigâr ziynetleri... Tuna boylarından, Kafkaslardan, Nil ırmağından geçti yolum, sesim. Milletimin diline degen, sesine renk katan kelimelerim. Dinimin dilinden imanıma yapışıp sesime yakışan kelimelerim. Hepsi benim. Bana ait olmasa yapışmazdı ki sözüme, edama. Sana yakışmayan, seni kirleten hiçbir heceye geçit vermez yüreğimden dimağımdan sızzan kelimeler. Ferah tut, saf tut dağarcığımlı. Kalkan ettim tüm yemin kelimelerini bir gün olur da unutursam, dilime leke sürersem diye.

Şahitsin ey sessiz yüreğim! Dilim dolanıyorsa damarlarıma... Yüreğime ses, beynime fikir olacak ilelebet.

Kelimelerinin tarihinde talihini saklayan Türkçe'm.

Acım, sızım, sevincim, rüyam, hayalim, kaderim.

Sen annemsin.

Öz be öz.

**Seninle
yaşattıysam
bugüne dek
maziyi, bu
medeniyet
kavgasındaki
rolümü
seninle
kazıyacağım
atiye...**

KIBRIS TÜRK'ÜNÜN GÜNEŞİ DR. FAZIL KÜÇÜK

M. Erol EKENLEROĞLU

***“Gençlerimize güveniyoruz. Onlara geçmişi daima hatırlatalım.
Rum’un dünyayı ve bizi kandırmak için kullandığı edebiyatın, bizim
özlemimizi duyduğumuz barışa hizmet etmediğini gösterelim.”***

Dr. Fazıl Küçük 1979

***LİDER
OLUNMAZ***

Kıbrıs Türk’ünün Özgürlük ve Mücadele Lideri, Dr. Fazıl Küçük’ü, aramızdan bedenlen ayrılışının 35.yıl dönümünde (15 Ocak 2019) artan özlem saygı ve rahmetle anıyorum.

***LİDER
DOĞULUR***

Dr.Fazıl Küçük gençlere çok önem verirdi ve güvenirdi. Onun güvendiği gençlerden biri olan Melis Özmındık, 15 ocak 2011 tarihinde(Polatpaşa Lisesi 11. Sınıf öğrencisi idi) Dr. Fazıl Küçük’ü anma töreninde yazımın başlığını aldığım başlıkla yaptığı konuşmasında duygularını aktarmıştı.ben o dönemde Kıbrıs Türk Kültür Derneğinin Genel Başkan Yardımcısıydım. Değerli başkanım Ahmet Göksan ile beraberdik. Değerli başkanım ve ben, duygulanmış ve çok umutlanmıştık. Bu gençlik Dr. Fazıl Küçük’e ve KKTC’ye bu kadar çokuyla bağlı iseler korkulacak endişe duyulacak bir durum yok dedik ve bu konuşma metnini ,derneğimizin yayını olan Kıbrıs Mektubu Dergisinde Ocak Şubat 2011 sayısında yayınladık.Bu güzel kızımızın sağlıklı olması dileğimle o dönemdeki konuşmasını sizlerle paylaşarak , Dr. Fazıl Küçük’ü anmak istedim.

Melis Özmındık konuşuyor:

“Bazı kimseler vardır ki onları anlatmaya kelimeler yetmez. Sayfalarca yazsanız, kitaplar doldursanız da onun kişiliğini, bakış açılarını ve değerini anlata-mazsınız. İşte, içinde koca bir güneş taşıyan ve insanları aydınlatmak için yanıp tutuşan ender insanlardan birisidir Dr. Fazıl Küçük. Kıbrıs Türk’üne olan yardımını desteği ve amansız çabası tükenmek bilmemiştir.”

1906 yılında, daha kimsenin içinde nasıl bir ışık taşıdığını bilmeden, insanlar umutsuzca çırpınırken gelmiş dünyaya. Kimse farkında olmamış ama o gün Kıbrıs Türk’ünün doğum günü olmuş aslında. Soyadı gibi ufak tefek bir yapıya sahiptir Dr. Küçük dıştan bakıldığında. Ancak içinde nasıl bir erdem der-yası taşıdığını kişiliği ile özdeşleşmiş olan adı gösterir.

Dr. Fazıl Küçük olma yolunda ilerlerken, KKTC'yi yalnızca KKTC yapmakla kalmamış, aynı zamanda, başarılı bir şekilde doktorluğunu da sürdürmüştür. Türk toplumunun esas sorunlarının neler olduğunun ve nerelerden kaynaklandığının her daim bilincinde olmuştur. Tüm bunları kabul etmek ve çözümler aramakla kalmamış, onlara halkın içinden biri olduğunu hissettirmiş, günü geldiğinde tek tek dertlerini dinlemiştir. Halkın benliğinde doğan sorunları gazetesinde makaleler yayınlayarak da dile getirmiştir.

O, Kıbrıs Türk'ünün Rum'lara karşı mücadelesinin ve pes etmeyişinin temelinde de bulunmaktadır; çünkü en zorlu günlerinde yanlarında olmuş ve onlara umutsuzluğu fısıldayacak hiçbir fırtınaya taviz vermemiştir. Karanlığın tüm geceyi örttüğü anlarda bile, O, bir nokta beyazı bulup yurttaşlarına sunmuştur. Dili ile, dini ile, kültürü ile mücadelecisi bir Kıbrıs Türk'ü olduğunu çekinmeden yansıtmış, hiçbir kanlı noele. Karanlık geceye boyun eğmemiş ve eğdirmemiştir. Hiçbir zaman sessiz kalmayı tercih etmediği gibi halkını da susturanlardan olmamıştır. O, haksızlığın hüküm sürdüğü bir dönemde yapılan eşitsizliklere asla göz yummamış, bunları eleştirip, sona erdirmeye çalışmıştır.

İnsanları soyut bir şekilde, fikirleri ile aydınlatmasının yanında hasta bedenlerini de dakikayı, saati, günü hiç önemsemeyen tedavi etmiştir. O'nun bu kadar çok uğraşının arasında kendine hiç zaman ayıramayışı, her şeye rağmen halkına, halkının sesine koşuşu, her saniye hastalarını yorulmadan kabul edişi ve tüm bunların yanında ekonomik durumlarını bildiği için haftanın bir günü de ücretsizce tedavi edişi, içinde nasıl parlayan bir güneş taşıdığının göstergesidir.

Bir ilkbahar olmuş, yeniden umut çiçekleri açtırmayı başarmıştır; tüm hayallerini, yaşam mücadelelerini sonbahara teslim etmek üzere olan insanlara. Onların karanlıkla dolu gecelerine, korku ve vahşetle dolu gündüzlerine hiç sönmeyecek bir ışık olmuştur. En acı günlerine öyle aydınlık saçan bir kapı açmayı başarmıştır ki ölümünden tam 27 yıl geçmesine rağmen hala her Kıbrıs Türk çocuğu O'nun adımları ile ilerlemektedir."

Bülent Ecevit Anadolu Lisesi öğrencilerinden sağlıklı olduğu umudunda olduğum Hasret Korkmaz kızımız da 3 sene önce senin için şiir yazmıştı.

LİDER OLUNMAZ LİDER DOĞULUR. Uzun olan şiirin kısaltılmış halini sizlere aktaracağım:

Ne kelime yeterdi

Ne kitaplara sığardı

O büyük Türk evladı

Sözle anlatılamazdı .

İçinde nasıl

bir erdem

deryası

taşıdığını

kişiliği ile

özdeşleşmiş

olan adı

gösterir.

*O lider olmamıştı
Zaten lider doğmuştu
Kıbrıs Türk'ü onunla
Cenneti solumuştu.*

*Dr. Küçük her yerde
Orada, burada
O kocaman yüreği
Sığmaz ki dağa taş*

*Adım adım yükseliş
Ancak, aydınlığa.
İşte veda edildi darlığa, karanlığa.*

**Ne kelime
yeterdi**

*Özgürlük gelsin şimdi
Kutlu Kıbrıs halkına.*

Ne kitaplara

sığardı

*Dr. Küçük omuzlarda
Selam verir halkına
Taşınır işte gururla
Halkçı, güzel ahlakı
Unutulmaz ki asla
Gözleri ışıltıyor
Yüreğinde imanla.*

*Bir burukluk var şimdi,
Bu yürekler soluyor,
Bu gidiş niyedir ki.
Anıttepe ağlıyor,
15 Ocak gecesi.*

*Ben şunu bilirim ki
Ölmez gerçek liderler
Yüreklerdir yerleri*

*Ve hiçbir güç silemez,
Silinmez hiç sözleri
Düşlerde, düşüncede
Işıldar hep yüzleri.*

**Kıbrıs
Türk'ü
onunla
Cenneti
solumuştu.**

İşte güvendiğin gençlik ve verdiği ışık. Cennet mekanında Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Rauf R. Denктаş ile birlikte rahat uyu aydınlıklar içinde ol, emanetin emin ellindedir.

SOSYAL ÖĞRENME YAKLAŞIMINDA AHLÂK

Ümit PARSIL

Sosyal öğrenme kuramcıları, çocukların ahlâkî davranışlarını etkileyen etkenlerin ve modellerin, ana-baba bakımından, cezanın, kuralların ve nedenlerin varlığının ya da yokluğunun, otorite figürlerinin vb. etkileri üzerine yoğunlaşmışlardır. Sosyal öğrenme kuramcıları, insanların farklı koşullar altında farklı davrandıklarını ve eylemlerinin duruma bağlı olarak bir dönemi veya diğerini yansıtabileceğini ileri sürerek Kohlberg'in kuramını eleştirmişlerdir. Sosyal öğrenme kuramcıları, ahlâkî ve ahlâkdışı davranışı etkileyen; model alma, pekiştirme, ceza ve izin vericilik gibi toplumsal etkenlerle ilgilenmişlerdir. (Gander ve Gardiner, 1998:332,336).

Dewey'in

ahlâki

gelişim

kuramı ise,

bireyin

tamamen

eğitimiyle

yakından

ilgilidir.

Sosyal öğrenme iki şekilde olur: 1. Model alarak öğrenme, 2. Taklit ederek (imitation) öğrenme. Taklit ederek öğrenme kendi içinde; "basit taklit" ve "özdeşleşme" olarak ikiye ayrılır. Basit taklit: Sadece ahlâkî yönden değil bütün yaşamı sürükleyici bir olgu olarak yaşamımızda önemli bir rol oynadığı kabul edilen taklit, çocuklukta daha da önem kazanmaktadır. Çocukların taklitte başarılı olmaları için beyin, sinir bağlantıları, kas koordinasyonu tamamlanmış olmalıdır. Yemek yeme alışkanlığı, cinsel yönelimler ve saplantılar, asabiyet, baskıcı tutumlar vb. özellikler taklit yoluyla yerleşirler. Basit taklitte, taklit edilen insanın kim olduğu fazla bir önem taşımamaktadır, önemli olan taklit edilen "unsur"dur. Özdeşleşme: Çok sevilen, hayran olunan bir kişinin; davranışlarının, kurallarının, görüşlerinin, kişiliğinin, birey tarafından bilinçli, çoğu zaman da bilinçsiz benimsenmesidir.

Özdeşleşmede önemli olan "taklit edilen kişi"dir. Çocuklar ve gençler, aile içindeki alışkanlıkları, problemlere bakış açısı ve problemleri çözüm biçimleri ve kuralları öğrendikleri gibi ana-babanın bazı mimiklerini, ses tonlarını, vurgulamalarını, eğilim ve nefretlerini de farkında olmadan kopya ederler (Ataç, 1991).

BAZI AHLAK GELİŞİM KURAMLARI

Ahlak ve vicdan gelişimi konusunda bilim adamları tarafından değişik dönemlerde farklı görüşler öne sürdükleri bilinmektedir. Freud psikoanalitik yaklaşım çerçevesinde ahlaki yargı ve standartların fallik dönemi sonuna doğru babayla özdeşleşme sonucunda ortaya çıktığını belirtmektedir.

Davranışçı yaklaşıma göre, birey ahlaki yargıları şartlanma yoluyla kazanmaktadır. Örneğin, bir çocuk resim yaptığında ödüllendiriliyorsa, bu davranışı

doğru görecek ve yapmaya devam edecektir. Hoş görülmeyen davranışları ise yanlış olarak kabul edecektir. Sosyal öğrenme yaklaşımına göre ise; ahlaki ilkelere model alma yoluyla kazanılmaktadır. Örneğin çocuğun yalan söylemeye karşı tavrı babasını taklit yoluyla oluşabilmektedir. Dewey'in ahlâki gelişim kuramı ise, bireyin tamamen eğitimiyle yakından ilgilidir. Dewey üç farklı yaklaşım evresi ileri sürmüştür:

1-Gelenek öncesi düzey: Biyolojik ve sosyal dürtülerle güdülen ahlâki davranışları içeren evre,

2-Geleneksel düzey: Bireyin içinde bulunduğu grubun değerlerinin benimsendiği evre,

3-Özerk düzey: Bireyin davranışlarının kendi akıl yürütme ve karar vermesiyle oluştuğu, bireyin içinde bulunduğu gurubun standartlarını irdeleyerek benimsediği evre olarak ifade edilebilir. Dewey'in görüşleri kuramsal bir çerçevede kaldığından pek taraftar toplayamamıştır. Bourcier'e göre, bireyin ahlaklaşması suçlulaşması değil, ait olduğu grup ya da gruplar içinde toplumsallaşması ve bütünleşmesidir. "Çocukluktan Ergenliğe Kadar Ahlaki Yargı" (1969) adlı çalışması ile Norman Bull ahlak gelişimini evrelere dayalı kuramı ile açıklamıştır. Ona göre dört evre olan kuram:

1-Kuralsızlık (anomy)

2-Bağımlılık (Heteronomy)

3-Toplumsallık (Socionomy)

4-Bağımsızlık (Autonmy), olarak sınıflandırmıştır. (Çileli, 1981:72)

PIAGET ve AHLAK GELİŞİM KURAMI

1. Piaget Jean

İsviçreli ruhbilimci ve pedagog (Neuchatel 1896 Cenevre 1980) biyoloji okudu, ama Bergson'un l'Evolution creatrice'inden (Yaratıcı Evrim) etkilenecek zekaya ve yaşama, bilincin ilerlemesine ve bunların erekliliklerine ilişkin sorunlarla erkenden ilgilendi. Böylece tüm yaşamını kapsayan tasarı ortaya çıktı, bu tasarı, bilimlerin tarihi ya da kavramların oluşumu boyunca insan bilgisinin geçirdiği serüveni saptamak ve gelişimlerdeki yasaları araştırmaktı.

Piaget, insan bireyindeki "oluşma"sını ve gelişmesini ele alarak (genetik ruhbilim) bilgiye özgün bir biçimde yaklaştı. Buna koşut olarak, genetik bilim kuram ile bilimin artarda gelen yapıların çözümlemeye ve rastlantılar ötesinde, daha soyut ve daha genel bir kavramlaştırma doğrultusunda olduğunu her zaman inandığı bir zihinsel kurgunun ilkelere saptamaya çalıştı. (Büyük Larousse,s.9355)

Özdeşleşmede

önemli

olan

"taklit edilen

kişi"dir.

Çok sayıda yapıtları arasında şunları sayabiliriz: Une forme verbale de la comparasion chez l'enfant (çocukta karşılaştırmanın sözsöz bir biçimi) 1921, le Langage et la pense chez l'enfant (çocukta dil ve düşünce) 1923, le Jugement et le raisonnement chez l'enfant (çocukta yargı ve akıl yürütme) 1925, la Represantation du monte chez l'enfant (çocukta dünyanın tasarımı) 1926, le Jugement moral chez l'enfant (çocukta ahlaki yargı) 1932, la Naissance de l'intelligence (zekanın doğuşu) 1936, la Formation du symbole (simgenin oluşumu) 1946, Psychologie de l'intelligence (zekanın ruhbilimi) 1947, Introduction a l'epistomologie genetique (genetik bilim kurama giriş) 1950, Les Transformations des operations logiques (mantıksal işlemlerin dönüşümleri) 1953, les Mecanismes perceptifs (algısal mekanizmalar) 1961, l'Equilibration des structures cognitives (bilişsel yapıların dengelenmesi) 1975, vb.

Benliğini

hem kendi

hem de

başkalarının

görüş açısına

yerleştirebilen

birey

kişilik sahibi

bireydir.

Piaget çeşitli şekillerde katkıda bulunduğu ve 1955 te kurulmuş olan ve kendisinin Cenevre'de başında bulunduğu uluslar arası bilimkuram merkezinin etkinliklerinin ürünü olan 40 ciltlik "genetik bilimkuram incelemeleri" koleksiyonunda yönetti. Öte yandan, P.Fraisse ile birlikte yönettiği, büyük önem taşıyan 9 ciltlik Traite de psychologie experimentole'i (deneysel ruhbilim incelemesi) de unutmamak gerekir.

Son ve önemli katkılarından biri N.Chomsky ile dil ve öğrenmeye ilişkin sorunlar üzerine yaptığı tartışmalardır.(langage et apprentissage.) daha önce sözü edilenlerin dışında, özümleme ve uygunlaşma, koruma, gelişme, denge ve dengeleme evreleri vb. kavramları Piaget'e borçluyuz.Piaget'nin etkisi önemli olmuştur ve bu etki günümüzde de sürmektedir.(Büyük Larousse,s.9355)

Piaget, ahlak gelişimi bilişsel gelişime paralellik göstererek derece derece ilerlediği ve hiyerarşik bir sıra izleyen dönemler içinde geliştiği şekli ile açıklamaya çalışmıştır. Piaget konuya 1932 yılında "Çocuğun Ahlaki Yargısı" adlı kitabında yer vermiştir. Çocuğun Ahlaki Yargısı, ahlaki davranış, tutum ve yargıların kökenlerini ve gelişimini konu edinir. Yazar'a göre, çocuklar, iki türlü töresel yargı verirler: Küçük çocuklar, zorlamaya dayanan (otoriter) bir töresel kurallar bütününden yanadır; büyük çocuklarda ise, toplumsal anlayışa ve işbirliğine dayalı (demokratik) bir töresel yargılar bütününe bağlanma eğilimi vardır.

Piaget, çocuğun töresel yargılarının gelişmesi konusunda yaptığı bir araştırmada da Klinik Yöntemi kullanmıştır. 7 yaşından küçük çocuklar, hem bir oyunun kurallarını, kutsal ve değişmez bulurlar, hem de onlara uygun davranışta bulunmayı başaramazlar. Daha büyük yaştaki çocuklar ise, oyun kurallarına daha iyi uydularını halde, onların değişebilir olduklarını da kabul ederler. Tam anlamıyla töresel konularda, küçük çocukların, suçluluğu ve töresel sorumluluğu, iyi niyetli-kötü niyetli olmakla değil, verilen zararın büyüklüğü ile ölçtükları görünmektedir. (Töresel gerçekçilik-moral realism).

Piaget, ahlak konusunda düşünce ve duygunun paralel şekilde geliştikleri ve bu doğrultuda ahlak gelişiminin de zihin gelişimi ile oluştuğu sayılıdır. Piaget'e göre, benliğini hem kendi, hem de başkalarının görüşüne yerleştirebilen birey kişilik sahibi bireydir.

Piaget, ahlak eğitimi sorununun mantık ya da matematik sorunundan farklı olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle tek yanlı saygı üzerine kurulan ahlak eğitiminin zihinsel ve ahlak açısından sakıncalar doğurabileceğini söylemiştir. Piaget, öğretmenin mutlak otoritesine ve tek yanlı iletişimine dayanan geleneksel eğitim anlayışına karşı çıkmıştır. Kişiliğin gelişimini amaçlayan bir eğitimin karşılıklı iletişime ve özgür bir tartışma ortamına bağlı olduğunu savunmuştur (Onur, 1976:66). Piaget, çocukların zihinsel gelişimine ilişkin verileri toplarken onların düşünce biçimini araştırmıştır. Çocukları gözleyerek onların doğruya ve yanlıya ilişkin kararlarının yaşa göre nasıl değiştiğini incelemiştir (Arı, 1997:76).

Piaget, bilişsel gelişim için geçerli olan ilkelerin ahlâki gelişim için de geçerli olduğunu ifade etmiştir. Piaget sunduğu iki öykü arasındaki ilişki ile ilgili sorular hazırlanmış ve verilen cevaplara göre ahlaki gelişimi evrelere ayırmıştır. Bu evrelerden birincisi dışa bağımlı ahlâk evresi, ikincisi özerk ahlâk evresidir. Piaget'e göre dışa bağımlı ahlâk evresi 10 yaşına kadar sürer ve birey ahlaki yargılar bakımından dışa bağımlıdır. Özerk ahlak evresinde ise çocuk daha bağımsızdır, kuralların değişmezliğini değil, bir anlaşma sonucunda mevcut kuralların yeniden düzenlenebileceğini düşünür.

Örnek hikâye: 1

1- Ali odasında annesi onu yemeğe çağırır. Fakat Ali annesinin çağırıldığı odadan içeri girerken kapının arkasındaki sandalyede bulunan 15 tabağı kırar.

2-Mehmet annesi evde yokken kavanozdan şeker almak ister. Kavanoz yüksekte olduğu için sandalyeye çıkar. Ancak kavanozu almaya çalışırken düşürür ve kavanoz kırılır.

Piaget, bu hikâyelerin çocuğa anlatıldıktan sonra hangi çocuğun daha yaramaz olduğunu belirtmesini ister. 10 yaşından küçük çocuklar tabak sayısını çok olmasından etkilenerek Ali'nin daha yaramaz olduğunu söylerler. Çünkü bu dönemde niyet önemli değildir, önemli olan zararın büyüklüğüdür. Bu nedenle özellikle sınıf öğretmenlerinin bu dönemde çok dikkatli olmaları gerekir. Çünkü bu dönem çocukları yapılan suçun fiziksel büyüklüğüne bakarlar ve niyet ne olursa olsun bu tür işlenen suçların daha çok cezalandırılacağını beklerler.

Mehmet'in yaptığını ise büyük çocuklar (10 yaş üstü) daha suçlu bulurlar. Çünkü bu dönem çocukları özerk dönem içerisindeyler. Bu dönemde suçun fiziksel büyüklüğünden çok onun arkasındaki niyete bakılır. Sonuç olarak 10 yaşından küçükler zararın büyüklüğüne, 10 yaşından büyük çocuklar ise niyete baktıkları anlaşılmaktadır.

“Çocuğun

Ahlaki

Yargısı”

ahlaki

davranış,

tutum ve

yargıların

kökenlerini

ve gelişimini

konu edinir.

Âsım'ın nesli diyor

*MUSİKAR
YÜRÜYÜŞ*

*Allahuekber
Dağlarında
izcilerimiz*

İşte çiğnetmedi namu

dum ya nesilmiř gerçek

**24 Aralık
2018**

sunu iğnetmeyecek

Örnek hikâye: 2

1- "Emre isminde küçük bir çocuk babasının masanın üzerinde unuttuğu dolma kalemi ile oynamaya başlar. O sırada da masa örtüsünü küçük bir damla mürekkeple lekeler"

2- "Can isminde başka bir çocukta, babasının masanın üzerinde bıraktığı dolma kalemin mürekkebinin bittiğini görür. Babasına yardımcı olmak için kaleme mürekkep doldurmak isterken mürekkep şişesine eli çarpar, masa örtüsü üzerinde kocaman bir leke olmuştur."

Bu hikâyede de 10 yaşın altındaki çocuklar lekenin büyüklüğüne bakarak Can'ı suçlu bulurlarken, Emre'yi lekenin küçüklüğü nedeniyle suçsuz bulmuşlardır. 10 yaşın üzerindeki bireyler ise olaydaki niyete bakarak Emre'yi suçlu Can'ı suçsuz bulmuşlardır.

Bir topluluk

okulu

(Cluster

School)

denilen yeni

bir okul

kurmaya

karar

vermiştir.

“Piaget ahlaki gelişimle bilişsel gelişim arasında bir paralellik kurarak, soyut işlemler dönemine doğru ilerledikçe çocukların dışa bağlı dönemden, özerk döneme doğru geçtiklerini ifade etmiştir” (Erden,1995:106). Ancak yapılan araştırmalarda bireyin takvim yaşının ilerlemesi, bilişsel gelişim basamaklarına ilerlemesi için yeterli değildir. Zihinsel açıdan gelişimi geri kalan bir bireyin ahlaki gelişiminin de geri kalacağı anlamına gelen bir sonucun pek doğru bir sonuç olmadığı söylenebilir. Çünkü zihinsel gelişimini tamamlamış bir bireyin ahlaki gelişimini de tamamladığı anlamına gelmemektedir. Bu durumda ahlaki gelişimi etkileyen tek faktörün zihinsel gelişim olmadığını ortaya koymaktadır. (Arı, 1997:78).

Aynı durum ahlaki gelişim için de söz konusudur. İçinde bulunulan koşullar, deneyim, öğrenme yaşantıları vb. gelişimin her boyutunda önemli olmaktadır. Daha sonra ise bu kaygılardan yola çıkılarak, göreceli ahlak sorununa çözüm getirebilmek için çalışmalar yapılmıştır. Bu anlamda Piaget 'in çalışmalarına eğilen ve ahlaki büyümenin kavramalarını geliştiren ilk psikolog Lawrence Kohlberg olmuştur.

Kohlberg ahlaki yargı incelemesine Piaget'in zihin gelişimi boyutunda geliştirdiği evre gelişimi kavramı açısından yaklaşmış, Piaget'in bu alandaki çalışmalarını sonuca ulaştırmış ve onun bulgularını genişleterek yeniden düzenlemiştir.

KOHLBERG ve AHLAK GELİŞİMİ KURAMI

1. Lawrence Kohlberg

25 Ekim 1927 yılında, Amerika'nın New York şehrinde dünyaya geldi. Harvard Üniversitesi ve Chicago Üniversitesinde profesörlük yaptı. Ahlak Eğiti-

mi, Nedenleri ve Gelişimi üzerine yaptığı çalışmalar ile ün kazanmıştır. Jean Piaget'in Algılama gelişimi teorisi çalışmalarının yakın bir takipçisi olan Kohlberg'in çalışmaları, takipçilerini de etkilemiş ve çalışmalarına ışık tutarak geliştirmelerini sağlamıştır. Carol Gilligan gibi araştırmacılar Kohlberg'in çalışmalarını yeniden değerlendirerek daha da genişletmişlerdir. (www.belgeci.com)

Lawrence Kohlberg, varlıklı bir ailede büyüdü ve dönemin en ünlü özel okullarından olan Philips Akademi 'ye gitti. Buradaki lise eğitimini bitirdikten sonra, 2. Dünya Savaşı sırasında askerliğini ticari bir yük gemisinde mühendis olarak yaptı. Bu gemideki diğer mürettebat ile birlikte, Avrupa'dan kaçan Yahudilerin Filistin'e gönderilmesine yardımcı olmaya karar verdiler. Mültecileri, gemini ambarlarına gizlenmiş muz sandıklarında saklayarak, askeri müfettişleri atlattılar ve İngiliz ambargosunu aşmayı başardılar.

Savaştan sonra 1948 yılında Chicago Üniversitesi'ne başvurdu. Kabulünce çok yüksek seviyeli sınavlara tabi tutulmasına rağmen bunları başardı ve sadece 1 yıl içerisinde psikoloji bölümünden mezun oldu. Daha sonra master eğitimi için üniversitede kalarak, Jean Piaget ve diğer bazı araştırmacıların daha önceki çalışmalarını daha da geliştirdi ve çocukların ahlaksal nedenselliği konusunda etkileyici çalışmalar yaptı. 1958 yılında Ahlak Gelişim Aşamaları adı ile çok iyi bilinen doktora tezini yazdı. (www.belgeci.com)

Kohlberg 1962 yılında, Chicago Üniversitesi, İnsan Gelişimi Komitesi'nde eğitim görerek akademik yaşamına devam etti. 1968 yılında, 40 yaşında evli ve iki çocuk babası birisiyken, Harvard Üniversitesi'nde, eğitim ve sosyal psikoloji profesörü oldu. Bu aynı zamanda, kendisinin moral gelişim aşamaları teorisini en çok eleştiren meslektaşısı Carol Gilligan ile tanıştığı yıldır. 1969 yılında bir İsrail seyahati sırasında, Kibbutz adı verilen topluluklardan birini ziyaret etmiş ve burada yaşayan gençlerin ahlak gelişimi açısından yaşamayanlara oranla ne kadar ileride olduklarını görünce hayretler içerisinde kalmıştır. Burada gördüklerinden sonra Kohlberg, mevcut çalışmalarını yeniden değerlendirerek, Cambridge Latin Lisesi içerisinde bir topluluk okulu (cluster school) denilen yeni bir okul kurmaya karar vermiştir. Bu okullar tam bir toplum düzeniyle çalışmakta, öğrenciler güvenilir ilişkiler kurabilmekte ve demokrasiyi kullanarak okul kararlarında rol alabilmekteydi. Burada edindiği tecrübeleri ile Kohlberg, diğer okullarda ve hatta birde hapishane içerisinde benzer topluluklar kurdu.

Kohlberg 1971 yılında Belize (Orta Amerika'da bir ülke)'de yaptığı kültürel çalışmalar sırasında tropik bir hastalığa yakalandı. Bunun sonucunda takip eden 16 yıl boyunca depresyon ve fiziksel acılar ile savaştı. 19 Ocak 1987 yılında tedavi gördüğü Massachusetts hastanesinden bir günlüğüne ayrıldı ve intihar ettiği Atlantik Okyanusu'nun sularında boğularak hayata veda etti. Öldüğünde 59 yaşındaydı. (www.faculty.plts.edu). Kohlberg, ahlâki gelişimde zihinsel (Cognitive) etkenler üzerinde önemle duran ve gelişim kavramını buna göre oluşturan araştırmacılardan biridir. (www.belgeci.com)

...göreceli

ahlak

sorununa

çözüm

getirebilmek

için

çalışmalar

yapılmıştır.

2. Kohlberg'in Ahlak Gelişim Teorisi

Kohlberg esas olarak Piaget'in kuramının yeniden düzenlenmesi gerektiğini iddia etmiş, ahlaki gelişmenin Piaget'in aksine 11 yaşından itibaren olgunluğa başladığı görüşünü reddetmiştir. O bu safhayı 16 yaşına kadar uzatıyor.

Kohlberg'in teorisi oldukça yakın tarihte ortaya atıldığı için bu teoriyi test etmek maksadıyla yapılan araştırmaların sayısı azdır. Fakat son yıllarda bu istikametteki araştırmaların sayısı hızla artmaktadır. Kohlberg'in Gelişim teorisinin gerçekten birbiri arkasından geldiklerini ve bir kognitif ilerlemeye işaret ettiklerini gösterir mahiyettedir. (Güngör, Hol. Türk Aka. Brl. Vak. Yay,1993)

3. Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramının Özellikleri

Bu evredeki

kişi ne kadar

verirsem o

kadar

almalıyım"

anlayışına

sahiptir.

Genel olarak Piaget'in gelişim kavramından esinlenen Kohlberg'de, Piaget gibi ahlaki gelişim sürecinin değişmezliği ve evrenselliği esastır. Değişmezliğin anlamı şudur: Ahlaki gelişimde de devinim ileriye dönüktür. Gelişim sürecinde atlama imkânı yoktur. Kişiler evrelerden hızlı ya da yavaş geçebilirler. Bazılarında kısmen de bulunabilirler ama gelişim oldukça evreler süreci mutlaka izlenecektir.

Kohlberg, çocuğa ahlaki ikilemler içeren durumlar hikâye ederek çocuğun tepkisini (yargısını) değerlendirmektedir. Kohlberg kuramsal çıkmazlar kullanır. Çocuklara anlatılan bütün hikâyeler felsefidir. Çünkü ona göre her çocuk kendi içinde bir ahlak felsefecisi olarak düşünülmelidir (Onur, 1976:58).

Çocuklara anlatılan bir ahlaki ikilem hikâyesi şöyledir: "Avrupa'da bir kadın kansere yakalanmış ve ölmek üzeredir. Doktorlar onu tek bir ilacın kurtarabileceğini söylerler. İlaç o şehirde bir eczacının bulduğu bir tür radyumdur. Eczacı ilaç için maliyetinin on katı olan 2000 dolar fiyat istemektedir. Kadının kocası Heinz tanıdığı herkesten borç isteyerek ilaç parasının yarısını toplayabilmiştir. Heinz eczacıya karısının ölmekte olduğunu söyleyerek ilacı kendisine satmasını, paranın geri kalanını daha sonra tamamlayacağını söyler. Ancak eczacı "hayır, ilacı ben buldum ve ondan para kazanacağım" diyerek ilacı satmayı reddeder. Heinz'de ümitsizlikten eczacının dükkânına girip eşi için ilacı çalar. Kocanın bunu yapması gerekir miydi?

4. Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Yargısının Altı Evresi

Evre kavramı zihinsel gelişim psikolojisi yaklaşımının bel kemiğini oluşturur. Kohlberg altı ahlak gelişim evresinin varlığını ortaya koyabilmek için,

insanların ahlaki sorunlarını çözmek için kullandıkları düşünce süreçlerini belirleyecek ikilemler geliştirmiştir.

Kohlberg hem çocukların hem de yetişkinlerin düşünce yapılarını ortaya koyacak ikilemler verdikten sonra, deneklerin ikilemleri çözmesi amacı ile başvurdukları seçenekler ile bu seçeneklere ilişkin nedenlerini gruplayarak üç düzey ve altı ahlak gelişim evresini geliştirmiştir. Bu evreler şöyle sıralanabilir: “Gelenek Öncesi (Pre-conventional) İtaat ve ceza, saf çıkarıcı eğilim, Geleneksel (Conventional) İyi çocuk, Kanunlara ve kurallara uyma eğilimi, Gelenek Sonrası (Post-conventional) Sosyal zıtlıklar, evrensel ahlak ilkeleri” (www.nd.edu)

Düzye A: Gelenek Öncesi

Bu düzeyde çocuk kültürünün getirdiği iyi ve kötü, doğru ve yanlış kavramlarına açıktır, ortak davranış kurallarına uyar.

Evre 1: Ceza ve itaat dönemi: Bu evrede davranışın sonucunda doğruluk ve yanlışlığına bakılır. Örneğin çocuk eğer ahlaki olarak hata yapmışsa cezalı, doğru olanı yapmışsa değildir. Birinci evre son derece ilkel özellikler taşır. “Çocuk bütün sorunlara fiziki cezalarla çözüm arar” (Çileli,1981,58). Zıddı olan doğru davranış düşüncesi de ödül getirir kanısındadır. Bu evreye ilişkin örnek olarak, trafik polisinin olmadığı bir kavşakta kırmızı ışıkta geçen sürücünün davranışı veya sınavda hocasının görmeyeceğini anlayan öğrencinin kopya çekmesi verilebilir. Bu evredeki birey “Henz hikâyesinde Henz’in suçlu olduğunu ve polisin onu yakalayıp hapse atacağını düşünür” (Bacanlı, 2002,75).

Evre 2: Gelenek öncesi özellikler taşımakla birlikte ikinci evre birinci evreye oranla daha gelişmiş özellikler gösterir. Bu özellikler çocuğun yeni zihinsel ve rol alma yeteneklerinden kaynaklanır (Çileli, 1981:58). Bu evrede göze göz dışı dış anlayışı hakimdir. Kurallara, ihtiyacı karşıladığı sürece uyulur. Bu dönemdeki birey için her şey karşılıklıdır.

“Bu dönemde “doğru” olan şey, diğer insanların ihtiyaçlarını da dikkate alan, somut ve karşılıklı adil alışverişidir. Bu evredeki kişi ne kadar verirsem o kadar almalıyım” (Arı, 1997:76) anlayışına sahiptir. “Bu evredeki birey Henz hikâyesinde Henz’in suçsuz olduğunu, çünkü hırsızlığı karısı için yaptığını ve bir kocanın karısı için bunu yapması gerektiğini düşünür.”(Bacanlı, 2002:75).

Düzye B: Geleneksel Düzey

Bu düzeyde ailenin, grubun ya da kişiden beklediği davranışlar kişinin kendi inançları kadar değerlidir. Uzlaşmadan öte bir benimseme söz konusudur.

Evre 3: Bu evrede kişiler arası uyum ya da “iyi kız, iyi oğlan” yönelimi iyi

**Ahlaki
gelişimde de
devinim
ileriye
dönüktür.**

davranış, başkalarını hoşnut kılan, onlara yardım eden ve onlar tarafından beğenilen davranıştır. Çoğunluğun davranışıyla ya da doğal davranışla stereotipik bir uzlaşım vardır. Kibar olarak takdir edilmek önem kazanmıştır. Bu evrede iyi vatandaş vergi ödemelidir; iyi çocuk anne ve babanın koyduğu kurallara uyar ve ona göre hareket eder. Bu evredeki birey “Henz hikayesinde Henz’in suçlu olduğunu, çünkü toplumdaki insanların onu ayıplayacağını düşünür (Bacanlı, 2002:75).

Evre 4: Yasa ve kural yönelimi vardır. Otoriteye ve kurallara uyma ve toplumun isteklerini yerine getirme yönelimi başlamıştır. Kurallara uymanın nedeni, toplumsal sistemin–düzenin korunmasıdır. Bu dönemdeki birey öğrencinin kopya çekmemesi gerektiğini, çünkü kopya çekmenin kurallara aykırı olduğunu savunur; hiç kimse vergisini ödemesi de vergi ödeneği kanunlar emrettiği için ödeme yanlısıdır. Bu evredeki birey Henz hikayesinde Henz’in suçlu olduğunu, çünkü Henz’in kanunlara aykırı davrandığını ve toplumsal düzeni bozduğunu düşünür (Bacanlı, 2002:75).

İnsan

toplumsal ve

kültürel

dokunun bir

parçası

olarak

değerlidir

Düzyer C: Gelenek Sonrası (Özerk Ya da İlkeli Düzyer)

Bu düzyer, evrensel geçerliliği olan ahlak kurallarını, değer ve hukuki anlaşmalarını korumaktır. Hatta bu kurallar gurubun kanunları ile çelişse bile korumaktır. Bu düzyerde ahlaki değerleri ve ilkeleri yorumlamaya doğru açık bir çaba vardır.

Evre 5: İyi eylem, tüm toplum tarafından kabul edilmiş normlara göre tanımlanır. Yapılan anlaşmalar hayat ve özgürlük gibi temel insan hakları ile çelişmedikçe “iyi” veya “kötü” olarak nitelendirilmezler. Temel hakları çiğneyen anlaşmalar ahlak açısından taraflar isteyerek girmiş olsalar bile geçersizdir. Örneğin insanın sömürülmesi ve kölelik sistemi taraflar arasında anlaşma olsa bile kabul edilemez. “Yaşama, özgürlük gibi temel insan hak ve özgürlüklerini, çoğunluğun görüşüne ters düşse bile korumaktır” (Çileli, 1981:56).

Bu evredeki anlayışa göre, hiçbir yasa bir insanın ölümüne neden olabilecek uygulamayı meşru gösteremez. Ancak aynı zamanda kimse de çalma hakkına sahip değildir.

Evre 6: Evrensel ilkeler evresinde, kişisel ahlaki değerler, toplum kurallarına göre soyut özelliklere dayanır. Altıncı evrede hayatın değeri, her türlü kişilerarası ilişkiden ötede, kategorik zorunluluk olarak kabul edilir.

Bu evrede evrensel etik ilkelerine yönelim vardır. Söz konusu hayatın değeri olduğunda bunun kime ait olduğu, ne tür bir ilişki, yakınlık veya sözleşme çerçevesinde olduğu önemli değildir. Bu evrede aşağıda belirtilen değerler gelişir.

1- Kendini olayda yer alan herkesin yerine (kendi dahil) koyarak isteklerini tartmak.

2- Daha sonra olayda hangi kişinin yerinde olacağını bilmediği bir durumda yine aynı kararı verip vermeyeceğini düşünmek.

3- Daha sonra da tersine çevirebilir karar doğrultusunda davranmak durumdadır.

Kohlberg denekleri arasında filozoflar dışında altıncı evre doğrultusunda yargıya rastlanmadığını, ancak beşinci evre özellikleri gösteren yargı geliştiren deneklere altıncı evre özellikleri gösterildiğinde deneklerin altıncı evreyi tercih ettiklerini belirtmektedir.

Düzeyler / Evreler / Evrenin Temel Ana Fikri / İlgili Birey Ve Özellikleri

Gelenek Öncesi Düzey

1.Evre: İtaat Ve Ceza Evresi Doğru ve yanlış algısı henüz yerleşmemiştir. Tek tip ve yüzeysel bir düşünüş egemendir. Olgu ve olayların sonuçlarına bakarak karar verilir. Çocuklar. Çoğunlukla İd egemen bir bakış açısı egemendir. İşlem Öncesi Dönemin Sembolik evresine giren özellikler görülür.

2.Evre: Saf Çıkarıcı Evre. Doğru ve yanlış kendi çıkarına uygun olup olmadığına bakarak belirlenir. Yaşamdaki her şeyi bir karşılıklılık ilişkisi üstüne kurar. Çocuklar. İd'de giderek azalma olmasına rağmen, sosyal ben henüz tam gelişmemiştir. İşlem Öncesi Dönemin Sezgisel işlem evresine giren özellikler görülür.

Geleneksel Düzey

3.Evre: İyi Çocuk Eğilimi Evresi. Ahlaki değer yargıları geliştirilirken, toplumsal ve kültürel beklentilerine uygun hareket edilir. Çocuklar Ve Yetişkinler. Süper ego ağırlıklı bir davranış sistemi gelişmiştir. Somut işlemler dönemine ilişkin bir düşünüş egemendir.

4.Evre: Kanun Ve Düzen Evresi. Ahlâki değer yargıları geliştirilirken, yazılı ve yazılı olmayan kurallara dayanılır. Yetişkinler. Yazılı ve yazılı olmayan kural ve normlara uygun davranılır. Somut işlemler dönemine ilişkin bir düşünüş egemendir.

Gelenek Sonrası Düzey

5.Evre: Toplumsal Sözleşme Evresi İnsan toplumsal ve kültürel dokunun bir parçası olarak değerlidir anlayışı ile ahlâki değer yargıları geliştirilir. Yaşa, norm ve kurallar önemlidir ama insanın üstünde değildir anlayışı ile yaşama bakılır. Yetişkinler. İnsanın toplumsal bir varlık oluşu en önemli değer yargısıdır.

***İyi eylem,
tüm toplum
tarafından
kabul edilmiş
normlara
göre
tanımlanır.***

Bu nedenle de, yasalar insanın gereksinimine göre değiştirilebilir. Soyut İşlemler dönemi özellikleri ile düşünülür. Ego gelişmiştir.

6.Evre: Evrensel Ahlâk İlkeleri Evresi. Hiçbir ön koşul olmadan insan değerlidir. Bu tür ahlâk anlayışına sahip bireyin yasa ve normlara da gereksinimi kalmamıştır. Yetişkinler. Soyut işlemler dönemi özellikleri görülür. Ego son derece gelişmiştir. Bilimsel düşünme ana düşünüş biçimidir.

Ahlâki Gelişim Evreleri Tablosu

Eggen, P Ve D. Kauchak, 2001; Elliott Vd, 1996'ya dayanılarak geliştirilmiştir.

Kendi
çıkarlarına
uymayan
durumları
reddederler.

GİLLİGAN ve AHLAK GELİŞİM KURAMI

1. Gilligan

Carol Gilligan, Kohlberg gibi Harvard Üniversitesinde yardımcı profesör olarak çalıştı. 1982 de "In a Different Voice" adlı kitabıyla ahlaki gelişime farklı bir görüş getirdi. Gilligan ahlaki ikilemlerde (doğru-yanlış, iyi-kötü) kadınların ve erkeklerin farklı yargıya sahip olduklarını ileri sürerek, cinsiyet farkının önemini vurgulamıştır. Gilligan'a göre kadınlar ahlaki yargılarında erkeklerden farklı düşünme ve ifade etme eğilimindedirler. Yani bakım-gözetime dayalı feminen etikle adil olmayı temel alan maskülen etik olmak üzere iki durum söz konusudur. Cinsiyet farklılığının ortaya çıkardığı bu iki farklı ahlaki durumun temelinde birbirine zıt kendilik imajı vardır. (www.yasamrehberlik.blogspot.com)

Gilligan'ın cinsiyet farklılığına dayalı kendilik imajı biyolojik nedenlere dayanmaz. Farklılığın kaynağı çocukluktaki ilişkiler ve eğitimidir. Bu da ileride iki farklı cinsiyete ait iki ahlaki yargıya neden olur.

Carol Gilligan da kadın ve erkekteki bilgi ve davranış farklılığına dikkat çekiyor. Ona göre insan sosyal çevresi ile etkileşim içinde gelişerek, zaman, mekan, kişilik ve başkaları gibi kavramlar hakkında bilgi sahibi olur. Kadının yetişme biçimi kadında farklı bir ahlak yapısına yol açar.

Erkek ahlakı, adalet, haklılık, kanun, kurallar ve hak gibi değerler etrafında gelişirken kadın ahlakının temel unsurları insanın talep, ihtiyaç ve hisleri olur. Erkek akli her şeyi araçsal olarak alırken kadın bilgisi, sezgisel olarak kabul ediyor. İnsanları erkeklik içgüdüsünün yol açtığı olumsuzluklardan ancak kadın ahlakı kurtarabilir.

Erkek mantığı ya da erkeğin sesi, otonomi, adalet ve haklar üzerine kurulu olma eğilimindeyken, kadınların mantığı ya da sesi ilişki, koruma (care) ve sorumluluk üzerine kuruludur. Erkek aracılığa eğilimlidir; kadın ise paylaşım.

2. Gilligan'a Göre Ahlaki Gelişim Evreleri

Gilligan kadınların ahlaki gelişimini incelemiştir. Bu incelemede Kohlberg gibi ikilem içeren hikâyeler kullanma (Heinz'in ikilemi) yerine kriz durumlarını içeren gerçek yaşam durumlarını gözlemiştir. Kadınlara bu kriz durumlarını içeren ikilemlerle ilgili sorular yönelmiştir (Selçuk 2004).

Gilligan, ahlaki gelişimde bencillikten, sosyal olmaya ve daha sonra ilkeli ahlaksızlığa doğru gelişim gösteren üç evreden söz etmektedir. Gilligan'ın görüşünde kız çocukları erken dönem ahlak gelişimi erkek çocuklarından farklı olmaktadır. Kızlar çok erken yaşta bakıp-gözetmeyi öğrenir. Bunu yaparken aynı zamanda bencil olmanın "yanlış" olduğunu da öğrenir. Erkekler ise otonomiye, bağımsız olmayı ve diğerlerinden farklılığı öğrenirler. Bu yaşantılar her iki cinsiyetin kendilik imajının temelini oluşturur. (www.yasamrehberlik.blogspot.com)

Gilligan iki ahlaki mantıktan söz eder. Bunlar, kadın ahlaki mantığı ve erkek ahlaki mantığıdır. Kadın ahlaki mantığının temelini "bakım etiği oluşturur. Erkekler, özel ahlaki durumlar içeren genel ahlaki ilkelere başvurmak için ne yapacaklarını daha fazla düşünmektedirler.

Erkekler bağımsızlığı, otonomiye ve diğerlerinin haklarının önemini vurgulamayı öğrenirler.

Bu yüzden adil olma adına diğerlerinin ihtiyaçlarını göz ardı etmeye kadınlara göre daha eğilimlidirler. Gilligan "bakım etiğini" üç evreye ayırır.

1. Gelenek öncesi evre (prekonvansiyonel)
2. Geleneksel evre (konvansiyonel)
3. Gelenek üstü evre(postkonvansiyonel)

1. Gelenek öncesi evre (prekonvansiyonel):

Bu evrede kadınlar ahlaki ikilemlerini "bencil" bir bakış açısından çözme eğilimi gösterirler. Kendi çıkarlarına uymayan durumları reddederler. Bu evrede düşük yapmak isteyen kadınlar, düşman bir dünyada kendilerini yalnız hissederler. Kendilerine ilginin dışında başka bir şeyi mümkün görmeleri önemli değildir.

Bilimsel
düşünme ana
düşünüş
biçimidir.

2. Geleneksel ahlaki evre-iyilik için kendini feda etme:

Bu evrede kadınların bakış açısı diğerlerine bakım ve diğerlerinin ihtiyaçlarını gözetme üzerine temellenir. İkilem içeren sorunlarda kadınlar kimsenin incinmeyeceği çözümler ararlar. Bu yüzden de sık sık imkânsız olan seçim durumları ile karşı karşıya kaldıklarını fark ederler.

3. Geleneksel Sonrası Ahlaki Evre Seçimlerin Sonuçlarının Sorumluluğunu Üstlenme:

Çatışmaya neden olabilecek sorumlulukları bütün boyutlarıyla değerlendirirler ve seçim yapmanın ciddi bir problem olduğunu kabullenerek kendi yaşamlarının kontrolünü kendi ellerinde tutmaya çalışırlar. Dolayısıyla 3. evrede kadınlar diğerlerinin isteklerinin yanında kendi isteklerini de dikkate almaya başlarlar. (www.yasamrehberlik.blogspot.com)

Düzenlenen

öğrenme

yaşantılarının

ahlak gelişimini

hızlandırdığı

görülmektedir.

JOHN DEWEY ve AHLAKİ GELİŞİM KURAMI

1. John Dewey

John Dewey 20. yüzyılın ilk yarısının en önemli ABD'li felsefecisi olarak tanınır. 1859'da Burlington, Vermont'ta dünyaya gelmiştir. Kısa bir öğretmenlik kariyerinin ardından felsefe alanında doktora yapmış ve 1889'dan sonra Michigan Üniversitesi'nde felsefe bölümünün başkanlığını üstlenmiştir. Daha sonraları Chicago Üniversitesi'ndeki görevi esnasında kamu eğitimiyle aktif olarak ilgilenmeye başlamış ve burada 1896-1904 yılları arasında, çocuk eğitimi üzerindeki gözlemlerini derinleştirdiği meşhur "laboratuar okul"u kurmuştur. (wikipedia.org/wiki/John_Dewey)

Akademik kariyerinin geriye kalan uzun bölümünde Columbia Üniversitesi'nde profesör olarak çalışmıştır. Dewey'in demokratik idealini ve bu ideale ulaşmakta eğitime biçtiği rolü iyi anlayabilmek için onun içinde yaşadığı dönemi kaba hatlarıyla tarif etmek gerekir. Dewey bir kriz, belirsizlik ve imkânlar çağının filozofuydu. Dewey'in Amerikası'nda, 1890'larda Chicago halkının yaklaşık yüzde yirmisi evsizdi; her dört kişiden biri işsizdi; hastalıklar kol geziyordu ve sağlık hizmetleri nüfusun büyük bir kesimine ulaşmıyordu. Toplumsal ihtilaflar her yerdedi: bugün görülmemiş ölçülerde şiddet içeren grevler yaygındı; toplumun zengin ve yoksul katmanları arasında derin bir uçurum vardı; siyasi partiler güç sahiplerinin elindeydi ve yerel yönetimler yolsuzluk batağına saplanmıştı.

Kargaşanın hakim olduğu bu ortama her gün, yalnızca kendi dilini konuşan yeni göçmenler ekleniyordu. İngilizce Chicago'da henüz yaygın bir dil değildi ve her dört kişiden yalnızca birinin ebeveynleri Amerika'da doğmuştu.

Fakat bu kriz ve belirsizlik ortamı Dewey ideallerinin gerçekleşebileceği imkânlar da içeriyordu.

19. yüzyılın sonlarından bakıldığında, otuz-kırk yıl sonrasının Amerikası'nın halkın toplumsal yaşam ve siyasete katılımı anlamında hangi yönde evrimleşeceği belirsiz görünüyordu. Noam Chomsky, eğitim ve demokrasi hakkındaki bir konuşmasında John Dewey'i klasik liberalizmin özgürlükçü değerlerinden beslenen ve erken eğitimde gerçekleştirilecek reformların toplumsal değişim için büyük imkânlar sağlayacağına inanan bir düşünür olarak tanıtır. (wikipedia.org/wiki/John_Dewey)

Ahlak gelişiminde bireyin aldığı eğitim önemlidir.

Bireyin zihinsel duygusal psiko sosyal eğitim düzeyi kendi değerler sistemini oluşturmaya yardımcı olacak ve ahlak gelişimini etkileyecektir.

1-Gelenek öncesi düzey: biyolojik ve sosyal dürtülerle güdülenen evre.

2-Geleneksel düzey: Bireyin içinde bulunduğu gurubun değerleri

3-Gelenek ötesi düzey: Bireyin davranışlarına kendi akıl yürütme ve karar vermesi ile irdeleyerek bir değer oluşturduğu evre.

AHLAK GELİŞİMİ KURAMLARININ EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULARI

Ahlak gelişiminin hızını, okullarda düzenlenecek öğretme-öğrenme süreçleriyle artırabilir miyiz? Bu soruya ilk zamanlardaki cevaplar, hazırlanan eğitim programlarının ahlak gelişimine çok az katkıda bulunduğu yönünde idi. Ancak yeni yapılan araştırmalardan elde edilen kanıtlar, düzenlenen öğrenme yaşantılarının ahlak gelişimini hızlandırdığını göstermektedir.(Senemoğlu, 2010:69)

Küçük çocukların bilişsel yapıları, kuralları ve ahlak ilkelerini anlamaya yeterli değildir. Bu nedenle, onlarla kuralları soyut semboller olan sözcüklerle tartışmak yerine, kuralları birlikte uygulayarak, yaşayarak benimsetmek gerekir. Kuralların nedenleri onların anlayabilecekleri şekilde eylemlerle ve somut yollarla açıklanmalıdır. Ana-baba ve öğretmenler, her şeyden önce söylediklerini kendileri uygulayarak iyi birer model olmalıdırlar.

Çocuğu sembolik işlemler döneminde anlattığı gerçek olmayan olaylar, öyküler nedeniyle "yalancılıkla" henüz milliyet duygusunu kazanmadığı bir dönemde arkadaşının oyuncağı ya da bir eşyasını aldığından dolayı "hırsızlıkla" suçlamamak gerekir. Sonuç olarak okul öncesi dönem çocuklarındaki kural yokluğu "yaramazlık" olarak etiketlenmemelidir. Ancak çocukların, bilişsel yapılarına uygun yollarla kuralları öğrenmelerini sağlayacak

Dewey bir

kriz,

belirsizlik ve

imkânlar

çağının

filozofuydu.

ortamlar düzenlenmelidir. (Senemoğlu, 2010:70)

Öğretmenler gerek ilköğretimin ilk yıllarında, gerekse ergenlik döneminde çocukların hazır bulunuşluk düzeyine uygun bazı gazete, televizyon haberlerini, gerçek ya da yapay durumları ele alarak tartışmalarını sağlamalıdır.

Tartışma,

**Küçük
çocukların
bilişsel
yapıları,
kuralları ve
ahlak
ilkelerini
anlamaya
yeterli
değildir.**

- daha üst düzeyde ahlaki düşünceyi sağlayacak ahlaki çelişkiler üstünde olmalı;
- öğrencinin kendi inançları, mantığı, durumu hakkında analitik düşüncesini sağlamalı
- öğrencinin olayları başkaları tarafından görebilmesini, ahlaki empati kurmasını sağlamalı
- öğrenciyi toplumun ahlak anlayışını ve paylaşılan normları anlamaya yöneltmeli
- öğrenciyi ahlaki seçimlere ve ahlaki etkinliğe yöneltmeli.(Senemoğlu, 2010:70)

KAYNAKLAR

Kitaplar

ARI R. (1997). Gelişim ve Öğrenme. Mikro Yayıncılık, Konya.

ATAÇ, F. (1991). İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim, Beta Bas. Yay. A.Ş. İstanbul

BACANLI, H. (2002). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

BÜYÜK LAROUSSE, Sözlük ve Ansiklopedisi 18.cilt. Milliyet Yayınları İstanbul

DEVELİOĞLU, F. (1986). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Aydın Kitabevi. Ankara

ERDEN, M. Y. Akman (1995). Eğitim Psikolojisi. Arkadaş Yayınları. Ankara

GANDER, M. J. ve GARDİNER, H. W. (1998). Çocuk ve Ergen Gelişimi

GÜNGÖR, Prof Dr. Erol.(1993). Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.

HANÇERLİOĞLU, O. (1989). Felsefe Sözlüğü. Remzi Kitabevi. İstanbul

HAYNES, F. (2002). Eğitimde Etik, (Çev. S. K. Akbaş), Ayrıntı Yayınları. İstanbul

İNANÇ,B.Y.,BİLGİN M.,ATICI M.K. (2009) Gelişim Psikolojisi. Pegem Akademi. Ankara.

ÖZBAY, Y. (1999). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Empati Yayınları. Ankara*

SELÇUK, Z. (1995). *Eğitim Psikolojisi. Pegem Akademi. Ankara*

SENEMOĞLU, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya Pegem Akademi. Ankara*

Tezler

ÇİLELİ, M. (1981). *Ahlaki Yargının Zihinsel Gelişim Psikolojisi. Ankara Üniversitesi. (Doktora Tezi).*

ÖNUR, B. (1976). *Orta Öğretimde Ahlak Eğitimi. Ankara: Ankara Üniversitesi. (Doktora Tezi).*

İnternet Kaynakları

<http://www.belgeci.com/kohlberg-biyografisigenel-belgesi-2283>

<http://www.chiron.voldosta.edu/whuitt/col/marchr/marchr.html2003>.

<http://www.nd.edu/%7Erbarger/kohlberg.html>.

http://tr.wikipedia.org/wiki/John_Dewey#Hayat.C4.B1

<http://www.yasamrehberlik.blogspot.com/2009/01/gilligan-ve-ahlak-geliim-kurami.html>

**Ahlak
gelişiminin
hızını,
okullarda
düzenlenecek
öğretme-
öğrenme
süreçleriyle
artırabilir
miyiz?**

KÜTAHYA'DAN BİR YUDUMLUK ESİNTİ

Alaettin GÜVEN

Dünyanın ortasında ne var bilinmez..

Ama; Kütahya'nın ortasında büyük bir çini vazo vardır.

Şehre girdiğinizde

sizi o karşılar, kucaklar

ve hoş geldin der.

İçeride insanı

büyüleyen

bir manevi

atmosfer

sarar

sarmalar sizi.

Kütahya çininin abide merkezidir.

Çini sanattır.

Çini estetikdir.

Çini göz nurudur.

Çini tevekküldür sabırdır.

Çini dinginliktir. Dinlenmektir.

Ateşte açan çiçeklerdir çini.

İnsan düştüğü yerden kalkar

Bizde yabancılaşma sanatla başlamış.

Sanatla kovulacaktır. 'ler, bir bilge adam.

Kütahya'mızda, yabancılaşma fazla bir tahribat yapamamışsa eğer, bunda çini sanatının mutlak payı vardır diye düşünürüm ben hep.

Ancak; çini vazunun bulunduğu meydanın daha da genişlemesi ile birlikte vazunun da büyütülerek çok uzaklardan bile görülebilir hale getirilmesinin gereğini vurgulamakta fayda var.

Gökyüzü ve kuşlar size merhaba derler.

Az ilerde, sol yanınızda Ali Paşa camiinin tebessümüyle içiniz ısınır.

Mütevazî haliyle bahçesine "buyurun" diye fısıldadığını duyarsınız halk dilindeki adıyla Alo Paşa Camiinin.

Sevgi yolunda ilerlerken az ilerde küçük hamamla karşılaşırsınız.

Bir zamanlar temizlik merkezi olma görevini üstlenmiş bu tarihi hamam, şimdilerde parkıyla birlikte misafirlerine sükun ve sükut içinde dinlenme fırsatı sunmaktadır.

Bahçenin karşısında Karagöz Paşa Camii size sevecen göz kırpar. Seyreder ve maziye dalıp paşa da olsan, gözlerin kara kara da olsa geçiciliğinin farkına varırsın. Bir iz bırakabilmenin önemini kavrar ve bir fatiha ile önde gidenleri hatırlar, yad edersin.

Sonra yürümeyi sürdürürsün. Kalabalıklar içinde başını kaldırdığında, tarihi binaların estetiği büyüler seni.

Ve derken ilerde Ulu Cami ve az berisinde Mevlana'nın sema halinde silüeti bulunan Dönenler Mevlevihanesi ve camiinin sana kucak açtıklarını görürsün.

Mevleviliğin ikinci merkezi olan Kütahya'mızda manevi mimarların ve mihmandarların talim ve terbiye yuvası caminin giriş kapısı üzerinde "Ya Hazreti Argun" kitabesi, görenleri tarihin tüneline yolculuğa çıkarır.

İçeride insanı büyüleyen bir manevi atmosfer sarar sarmalar sizi.

Ahşap yapının kubbe etrafında Mevlana'dan beyitlerin hala ilk yazıldığı canlılığı ile birlikte tarihi yolculuğun yorgunluğu ve kendilerini anlama kayıtsızlığının şikayeti ile göz göze gelirsin.

Osmanlı Türkçesini bilenlerin ilgisini, öğrenenlerin rağbetini uman Mesnevinin şaheserleri zihinlerde kanatlanmayı bekliyor bugünlerde

Tefekkür enginliği içinde sandukalar birer vaiz olarak sana neler söyler..

Neler...

Çini

tevekküldür

sabırdır.

Çini

dinginliktir.

Dinlenmektir.

"Dünya boş, fakat boşuna değil."

Dünya ahiretin tarlasıdır."

Dünya oyalanma yeri fakat ötelerin azığı burada devşirilir."

Biz de vardık bir zamanlar buralarda siz gibi."

Geçici hayat sizi aldatmasın."

gibi ve bunlara benzer öğütler çınlar kulaklarınızda....

Dönenlerin kadim dostu ve komşusu Ulu Cami Kütahya'nın ortasında ayrı tefekkür halesi oluşturur ufkumuzda.

Ulu Caminin

dışı su

medeniyetind

en nasibini

alır da, içi

bundan

mahrum kalır

mı?

Ne ki, Ulu Cami üzgündür ve dargındır. Etrafını çevreleyen ve kendisini kısaca alan yapıların tasallutundan kurtulmayı bekler durur. Meydana çıkmak ve bütün görkemiyle temaşa edilmek en büyük arzusudur.

Bir ara umutlanır gibi oldu. Ama umduğunu bulamadı.

Elbet bir gün bir yetkilinin önderliğinde ve halkımızın da isteği doğrultusunda, Ulu Cami derin bir nefes alarak ortaya çıkma arzusuna kavuşur temennimizi sürdürelim.

Kütahya su şehirlerimizin başında gelir.

Kütahya'nın pınarları çağlar boyu çağıldar durur.

Değerli su ressamımız Ahmet Yakupoğlu'nun sanatını oluşturmasında elbette akan sularımızın payı büyüktür.

Su şehri Kütahya'da, Ulu Cami sususuz olur mu?

Kendine yaklaştığınızda hemen yanında sizi büyüleyen bir şadırvanla karşılaşırınız.

Suyu tarihin derinliklerine tanık olarak hep akıp duran bir şadırvan.

Kapalı ve açık iki bölümlü şadırvanın açık kısmında kitabe ve süslü mermerlerle bir anıt durur karşınızda.

Mermerleri seyreder, suyu dinler ve dalar gidersiniz.

Hemen yanında Çini müzesi, çini sanatının serüveni ve yolculuğu hakkında sizi bilgilendirmeye çağırır durmadan.

Ulu Caminin dışı su medeniyetinden nasibini alır da, içi bundan mahrum kalır mı? Elbette kalmaz. Caminin ortasında her daim akan suyuyla bir şadırvan, huzura duranlara huşu bahşeder durur. Kiblesinde duvara oturtulmuş çini bir kabe görünümü sizi gözler hep. Kalın mermer direkleriyle zamana meydan okuyan bu mimarî sanat eserinin kubbesi de, sizi göklere çeker götürür.

Bir de caminin ana giriş tarafında son cemaat mahallinden caminin giriş kapısı üzerindeki hatlar ve kitabelerin seyri uzun vakitlerinizi alabilir. Umarım, bu yudumluk tat sizi Kütahya'da uzun müddet konaklamaya bile zorlayabilir.

Bu günlerde tarihi Kütahya'mızın eski konaklarının ayağa kaldırılması ile ilgili çalışmalar da beklenen ve heyecan verici gayretlerdir.

Kütahya güzeldir.

Güzellikler şehridir.

Sırların şehri keşfedildikçe ve ifşa edildikçe güzelleşecektir.

Saklı cennetler şehrine ve insanlarına selam olsun.

Dünya

oyalanma

yeri fakat

ötelere azığı

burada

devşirilir.

KURULUŞUN BEŞİĞİ DOMANIÇ SERGİSİ ANKARADAYDI...

Kütahya Sanatçılar Derneği – KÜSAD'dan...

KÜSAD'ın (Kütahya Kültür ve Sanat Derneği) KURULUŞUN BEŞİĞİ DOMANIÇ konulu sosyal sorumluluk proje sergisi Ankara BŞB Sanat Galerisinde Ankaralı sanat severlerin beğenisine sunuldu... Dernek Başkanı Ressam Bayram YILDIZ proje ve sergi hakkında şunları söyledi:

“Kütahya Kültür ve Sanat Derneğinin sanatçı üyelerinin hazırlayıp yazılımını yaptığı KURULUŞUN BEŞİĞİ DOMANIÇ konulu sosyal sorumluluk projesi kapsamında, KÜTAHYA'nın DOMANIÇ ilçesinin tarihî değerlerinin yanında doğal ve kültürel değerlerini her sanatçı üye kendi sanat branşlarına göre ürettiği sanat eserleriyle tanıtımına katkı sağladı. Etkinlik Kütahya, Eskişehir, İzmir, İstanbul, Ankara ve Bursa'da büyük sanat galerilerinde sergiler şeklinde yapılıyor. Etkinlikler, Domaniç ilçemizin tanıtımını sağlayacaktır. Bu etkinliğe 29 sanatçı üyemiz ve 80 eserle katılım sağlamaktadır.

KÜSAD BAŞKANI RESSAM BAYRAM YILDIZDAN KÜTAHYA

Etkinliğimize Kütahya Valiliği, Kütahya Belediyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası, İl özel idaresi, Zafer Kalkınma Ajansı katkı vermektedir. Birleşmiş Milletler Kültür, Bilim ve Sanat birimi olan UNESCO tarafından kabul gören program (proje) UNESCO kapsamına alınarak etkinlikler UNESCO aylık bültenlerinde yayınlanmaktadır. Ankara etkinliğimiz 1-9 Şubat tarihlerinde Büyükşehir Belediyesi Sıhhiye Zafer Çarşısı Sanat Galerisinde Ankaralı sanat severlerin beğenisine sunulmuştur. Bu programın kazanımlarını sıralarsak:

1.Türkiye ve dünyanın çeşitli bölgelerindeki fotoğrafçılık kulüp ve dernekleri Domaniç'e turlar düzenlemekte, 2.Bazı üniversitelerin Eczacılık Fakülteleri Domaniç'e Ar-Ge Programları üzerinde çalışmalar yapmaktadır, 3.Doğa turizmcileri için iyi bir yatırım ve cazibe merkezi olmuştur.Ayrıca, program sorumluluğu

MARAŞ MÜDAFAASI VE KAHRAMAN KADINLARIMIZ

Fatih KOZANOĞLU

Senem
Ayşe'ye
"Bacı
Ramazan
Ağa şehit
oldu" kara
haberini
verir.

Maraş'ın 22 Şubat 1919'da İngilizler tarafından işgali, onların aynı sene sonbaharında yerlerini Fransızlara bırakmaları üzerine, Ekim ayının son on günü içinde Fransızların, Ermenilerle birlikte Maraş'ı işgali Anadolu'da tam bir milli birlik ve dayanışma örneğinin yaratılmasına sebep olmuş, bu emsalsiz mücadelede kadın-erkek, genç ihtiyar güç ve kader birliği yapmış, her tehlikeye göğüs germişlerdir. Maraş müdafaasına katılan ve Fransızların Sehri terk ederek Antep istikametine çekilmesini sağlayan kahraman kadınlarımızdan bir kaç pek meşhurdur. Bunlardan birisi Maraş'ın Kayabaşı (veya: Kabaili) Mahallesinde oturan Bitlis Defterdarı'nın haremî (eşi) olarak bilinen adsız bir Türk anasıdır. Şehirde İslâmların masum kanlarının boşuna akıtılmasına ve bir çok yuvaların, ocakların yıkılıp sönmesine tahammül edemeyerek evinde açtığı mazgaldan İslam mahallelerine saldıran din düşmanlarına ateş açarak sekiz düşman askerini öldüren, aynı günün akşamı da erkek elbisesi giyerek silaha sarılan ve mücahitler adına Mustafa kemal Pasa (Atatürk) tarafından Sivas kadınları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne gönderilen bir telgrafta olay anlatılmaktadır Maraş'ın eşsiz direnişi ve zaferi tarihine araştırmaları ile büyük katkılarda bulunan Sayın Yalçın Özalp da Mustafa Kemal ve Milli Mücadelenin ilk zaferi (s. 180) adlı eserinde aynı olaya ait Maraş Vilayeti Raporunu yayınlamıştır.

Maraş mücadelesine katılan diğer bir kahraman ana da Naciye Nine adlı Türk kadınıdır. Birinci Dünya Harbi başlarında seferberlik ilan edilince kocası Mustafa Efendi harbe gider, kısa bir süre sonra da onun şahadet haberi gelir. Zavallı Naciye, kocasının ölümüne inanamaz, onu bekler, durur Kapı komşusu bir Ermeni kadın da ona yapmadığını, söylemediğini bırakmaz. Nihayet, gördüğü muamelelere dayanamayan kadın, ihtimal dul kalışının da verildiği üzüntü içinde bir teneke gazyağı ile hem kendi evini, hem de komşusu kadının evini yakar, kendisi de intikamını böylece alır.

Milli Mücadele yıllarında Osmaniye'li Rahime Hatun, genç yaşında çetecilere katılır, Pozantı cephesinde Fransızlara karşı kahramanca ve cesaretle savaşarak şahadete erer, fakat silah arkadaşları onun öcünü alır, Fransızları bölgeden temizler, teslim mecbur ederler. Maraş'ın, Kahramanmaraş'ın Senem Ayşe'si de tıpkı Rahime Hatun gibi, Türk'ün Jean d'Arc 'larından birisidir. Fransa ile İngiltere arasındaki Yüz sene Harpleri sırasında Fransa'yı tamamen istila eden İngilizleri, Jean d'Arc adlı genç bir köylü kızının istilacılara karşı mücadeleye girişmesi neticesinde, onu görüp galeyana gelen Fransızlar, sonraki zaferleri ile Fransa'dan defedip kovmuşlardır. Jean d'Arc ölmüş, fakat onun yaktığı direniş ateşi ülkesini zafere götürmüştür, Bu sebeple de Jean d'Arc adı Türkiye'de bile meşhur olmuş, ders kitaplarına dahi geçmiştir, kendisi için romanlar, tiyatro eserleri yazılmış, filimler çevrilmiştir. Bizim kahramanlarımızın ise, isimleri bazen bir okula verilse bile, kaç kişi bilir, anar?

Senem Ayşe'den Sayın Yalçın Özalp da kısaca bahsetmekle, bir de karakalem resmini yayınlamaktadır. Senem Ayşe, vefatından önce, hayatını ve başından geçenleri torunu, halen Kahramanmaraş'ta Yürükselim Mahallesinde Hastane Caddesinde No.35'te oturan Mehmet Güngör Gençay'a anlatmış; bunlar, Sayın M. Güngör Gençay'dan Selçuk Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Cenap Tekinşen'e intikal etmiştir. Sayın Prof. Dr. Cenap Tekinşen de bu satırların yazarına verdiği için, bu kahraman kadın hakkında daha zengin bilgileri yayınlamak imkan ve fırsatı doğmuştur.

Senem Ayşe 1879'da Adıyaman'ın Suvarlı Nahiyesine bağlı Körtenli Köyünde doğmuştur, babası Haveydi aşiretinden Yusuf'tur. Annesinin adı da Senem'dir. Küçük Senem Ayşe yedi yaşına kadar köyünde oturmuş, 1886'da ailece Maraş'a göçmüşlerdir. Aile, beraberinde Ramazan adlı yeğenini de getirir, bir süre sonrada Ramazan, Senem Ayşe ile evlendirilir. Bu birleşmeden yedi sene sonra bir erkek çocuk dünyaya gelir, adını Ökkeş kovarlar.

Maraş, 22 Şubat 1919'da İngilizler. Ekim 1919'da da Fransızlar tarafından işgal edilir. Fransız kumandanı General Querette 13 Aralık 1919'da şehirde yönetime el koyar. Ulu Cami'nin kapısına bir beyanname astırarak göreve başladığını bildirir, "Osmanlı ülkesindeki kanunlara uyacağız ve hürmet ettireceğiz" vaadinde de bulunur. Fakat, Fransız işgal kuvvetlerinin, yordakçıları Ermenilerin desteğinde yapmadıkları zulüm ve çapulculuk yoktur. Ayrıca General Querette " niçin taşıdığını bile tahkike lüzum görmeksizin üzerinde bir rovelver çıkan bir adam bila sual (sorulmaksızın) kurşuna dizilecektir. Bir kargaşalık zehurunda telef olacak (ölecek) veya yaralanacak bir Fransıza mukabil yerliden iki adam kurşuna dizilecek, bunlar kura ile intihab edilecek" gibi emirler de yayınlatır. Maraşlılar artık kadın - erkek demeden can, mal, namus ve aile fertlerini koruma davasının peşine düşmüşlerdir. Kendilerinin en büyük destekçisi de Heyet-i Temsiliye Reisi Mustafa Kemal Paşa'dır. Maraş'ın Kümbet Mahallesinde oturan Senem Ayşe'nin eşi Ramazan da Haveydi aşireti mensuplarını mahallesi ve ailesi efradını toplar. Ermenilere ve Fransızlara karşı çete harbine başlar. Senem Ayşe de bazen evde yemek yapar, bazen de yaralıların tedavisine koşar, onlara şifa vermeye çalışır. Ramazan mücadelesinin beşinci günü, bir sokak çalışmasında Ermeniler tarafından alnından vurularak şahadet şerbetini içer. Onun çetesi mensuplarından birisi koşarak evine gelir, Senem Ayşe'ye "Bacı Ramazan Ağa şehit oldu" kara haberini verir. Senem Ayşe evde bulunan fişeklikleri kaptığı gibi, kocası Ramazanın başucuna gelir. Ona sarılır, akan kanlarını yüzüne sürer, kocasının mavzerini aldığı gibi, sevinç çığlıkları atan Ermenilere basar kurşunu, sonra çete ile birlikte savaşa devam eder. bir gün cephaneleri tükenir, Haznedarlı semtinde çadır kuran Mustafa Kemal Paşa'nın kumandanı Kılıç Ali Paşanın huzuruna çıkar, ondan silah ve cephane ister, kılıç Ali Paşa "Bacı, sen evine git, biz erkekler savaşıyoruz" mukabelesinde bulunur. Senem Ayşe'nin ısrarı üzerine, kendisine bir bedel gösterirler, kahraman kadın onu tam on ikiden vurur, kılıç Ali Paşa hayretler içinde kalır Bacı'ya gereken her şeyin verilmesi emrini verir, bol cephane ile evine dönen Senem Ayşe. kendi evinin yakınındaki bir Ermeni evinin cephane deposu olarak kullanıldığını fark edince,

Maraş

mücadelesin

e katılan

diğer bir

kahraman

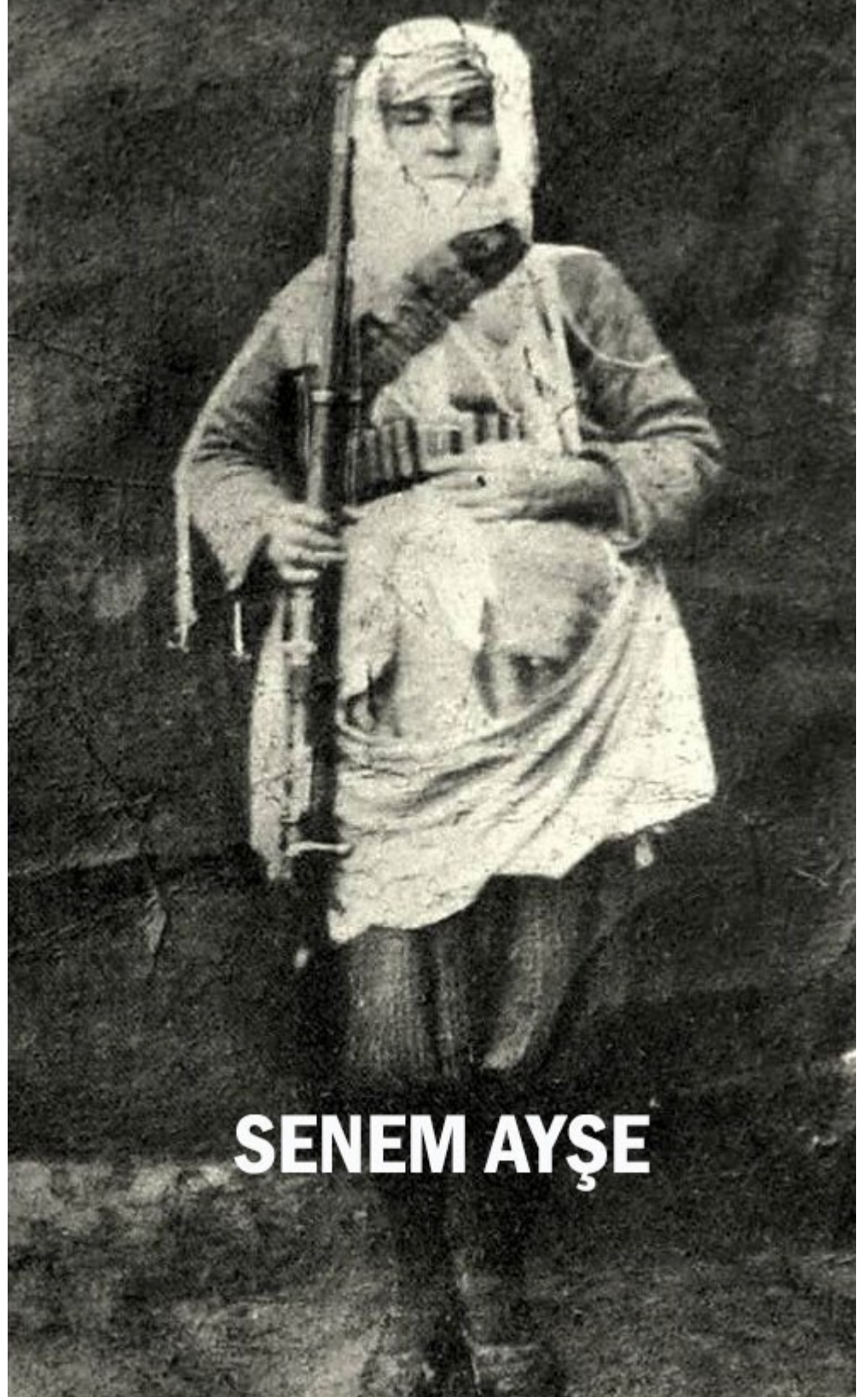
ana da

Naciye Nine

adlı Türk

kadınıdır.

*“Elif be te,
düşman
yere
bata”
...*

SENEM AYŞE

kendi evine gaz dökerek yakar, cephane deposu olan ev de havaya uçar Mahalle-sine ve sokağına hakim olan Senem Ayşe Kümbet Mezarlığı'nın batısında bulun-an Hemhane Kilisesi'ne girip orada bulunan ve Türklere top ve makineli tüfek ile ateş açan Ermeniler ve Fransız askerlerini imha planı kurar. Yanına üç çete mensubunu alarak mezarlığın en yüksek ve kiliseye hakim yerine çıkarak oradan aşağıya ateş açarlar. Dikkati o tarafa çekilen düşman, kendilerine ateşle karşılık verir. Bu karşılıklı müsademe sırasında, diğer çete efradı gizlice kilisenin bahçe-sine sızarlar ve uzun zorlu bir çatışmadan sonra kiliseyi zaptederler.

Artık kadın-erkek el- ele veren Kahramanmaraşlılar kendi şehirlerine ha-kim duruma geçmişlerdir. Neticede bu amansız, sabırlı, vatanperverane mücadele 12 Şubat 1920'de Fransızların mağlubiyeti kabullenerek geriye çekilip gitmeleri ile sonuçlanır. Bir kısım çeteler bu defa Antep müdafaasına koşarlar. Elbette, va-tan bir bütündür, ..düşman varsa, herkes bütün gücü ile oraya koşacak, düşmanı geldiğine pişman edecektir. Senem Ayşe, köyüne yolladığı oğlu Ökkeş'i getirtir. Baba ocağı, yanan evini tamir ettirir. Yaptıkları çoktan unutulup gitmiştir. Fakir-lik ve yoksulluk içinde ömrünün geri kalan kısmının kah kocakarı ilaçları yapı-parak, kah kırık çıkık sararak kazandığı paralarla tamamlamaya çalışır. 8 Şubat 1954'te, yani Maraş'ın kurtuluşunun 34. Senesi arifesinde hayata gözlerini yumar.

Yoksulluk çektiği yıllarda bir çok devlet yetkililerine müracaat ettiğinden, yardım istediğinden, fakat hiçbir cevap alamadığından halis edilmektedir. Erzu-rum'un meşhur Nene Hatun adlı kahraman anasını da ben küçüklüğümde Erzu-rum sokaklarında kışlık tezek yapmak için sırtında teneke ile dolaşp, hayvan pis-liği topladığını görmüştüm. Bu kahraman kadın da taze bir gelin iken şehrini zapt eden Ruslara karşı silaha sarılmış, Aziziye tabyası denilen istihkam mevkiini kur-tarmıştır (1877'de),

Anadolu'nun her yanı şehitlerin kanı ile sulanmıştır. Bunlar arasında er-kekler, kadınlar, kocalar, kardeşler, çocuk yaşta olanlar vardır. Hepsi isimsiz ka-hramanlardır, fakat gönül huzuru ile, kalpleri iman ateşi ve yurt sevgisi ile göçüp gitmişlerdir. Senem Ayşe, Rallime Hatun, Gül Hanım, Nene Hatun gibi niceleri de bazen bir isim bile bırakmadan, ama varını yoğunu bu vatan uğruna verip mut-luluğa ermişler.

Savaş çok şiddetli oluyordu. Kimi asker, kimi geri cephede üç dört yaşla-rındaki sabi çocuklar Elif be te, düşman yere bata diyerek manevi desteklerini dualarıyla ALLAH'a iletiyorlardı...

NOT: KAHRAMANMARAŞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ARŞİVİNDEN ALINTIDIR.

Maraş, 22

Şubat

1919'da

İngilizler.

Ekim 1919'da

da Fransızlar

tarafından

işgal edilir.

AŞK-I VATAN

Hanife KURT

*Bir yanım Çanakkale diye ağlar, bir yanım Dumlupınar
Ağlayacak daha nice yurdum var...*

*Gözlerimi her yumduğumda
Kahramanların aksi düşer ruhuma,
Hesap soran bakışların tutsağında
Zehirli bir hançer saplanır bağrıma
Günler geçtikçe yalanla dolanla haramla,
Ayaklarım ar eder toprağına basmaya!
Uyanırken bir gerçeğe zulmün sabahında
Hayallerim zafetler müjdelemez mi yeni çağlarıma?
Yudum yudum kan, can içmiş toprağımin
Her zerresinde ihsanı vardır ulu Hakk'ın
Memleket sevdalıları tohum tohum serpilirken üzerine
Mehmet'imın kanı kızılığını katarken güllere
Açar goncalar ve yanar bir gülizar aşkın ateşiyile
Âşk mı denir hiç bu ateşte pişmeyeene?
Kanla alevlenen bir ateşin pervanesiyim!
Ben bu diyarın delisi divanesiyim!
Gözlerimden süzülen minik damlacıklara aldırma sen
Onlar nazar boncuğudur sevdama iğnelediğim...
Sana canımı veremedim ama al, ömrüm senin!
Ömür nedir ki bu âlemde bitsin tükensin
Ben senin çeşmenden kana kana ab-ı hayat içmişim.
Her dem filizler vereceğim uğrunda yeniden ölmek için!
Seni seviyorum diyar-ı şüheda
Sen benim vefalı sevdiğim...
Sen benim hiç terk etmeyeceğim sevgilim!
Sen cefakâr, fedakâr yanım, annemsin!*

Irak

Türkmen'im

Kerküklüyüm

ben

KERKÜKLÜYÜM BEN

Zülfikar KERKÜKLÜ*

***O yıkık kalemi dünyaya vermem
Kerkük'ten başka bir yeri görmem
Ayrı Diyarla hiç yuva kurmam
Irak Türkmen'im Kerküklüyüm ben***

***Çırağı sönmeyen bir Devletim var
Atılgan kahraman sert gayretim var
Ahlaklı güçlü Mert Milletim var
Irak Türkmen'im Kerküklüyüm ben***

****KERKÜK***

***Seni
seviyorum
diyar-ı
şüheda
Sen benim
vefalı
sevdiğim...***

MUSİ

Ezel...

BİR

YÜRÜ

KÂR

VE
BERABER

YÜŞ

...Ebed

Hikaye

ŞUŞA'NIN DAĞLARI

Terane Turan REHİMLİ

Asfalt yolun her iki tarafında dikili meyve ağaçları sanki sıraya dizilmiş askerler gibi “selam” vaziyeti alıp bizim bu cennet mekana gelişimizi selamlıyordu. Ağaçların çevresindeki çimenliğin sıklığından bir avuç kadar da olsa toprak göze çarpmıyordu. Hedefe ulaştıktan sonra arabayı uygun bir yerde durduran babam: «Haydi çocuklar, inin, ciğerlerinize çekin bu havayı. Dünyada eşi-benzeri yoktur bu yerin.» – dedi. Hepimiz komut bekliyormuş gibi derhal kendimizi arabadan doğaya attık. Dördümüz de çevreyi merakla süzmeye başladık.

İnişli yokuşlu ormanda çermeçesit meyve ağaçları dere boyunca öyle sıra sıra dizilmişti ki, uzaktan baktığında onları birbiri üstüne dikilmiş sanırdın. Ağaçların arkasından görünen rengarenk küçük konaklama kulübeleri olmasaydı dünyanın bu köşesinin yemyeşil örtüden ibaret olduğu düşünülebilirdi. Sık ağaçların arasından görünen açık gökyüzünün bir parçası yere «Selam» gönderiyordu. Ta aşağıdan, derenin dibinden hızlı akan çayın şırıltısı işitiliyor, akarsuyun kulak okşayan sesi ile ormanın meftun edici güzelliği birleşip doğanın esrarengiz manzarasının unutulmaz etkisini yaratıyordu.

Şuşa'nın

dağları başı

dumanlı...

Parlak renkli,

yeşil tumanlı,

Hislerini nadir durumlarda belli eden annem de garip bir şaşkınlıkla konuşmaya başladı: Biz neden burayı şimdiye kadar görmedik? Vallahi ayıptır günahdır. Uzak yolları bir-birine katıp Yessentuki'ye, Kislovodsk'a gidelim, Kırım'a, Karadeniz'e can atalım, şurdan şuraya İsa pınarını görmeyelim? - sonra babama yönelip sitemkar bir şekilde: - Kendime niye kızdığımı biliyor musun? Azerbaycan'lı olayım da, böyle cennet köşesi bir yeri otuz beş yaşında göreyim?!

Ailenin büyük kızı olduğumdan bu güzellikleri küçük kardeşlerimden daha büyük hassasiyetle duyabilecek yaşta idim. Romantik tabiatlı, sonsuz duyguları, hisleri içine sığmayan on altı yaşında genç bir kız idim. İsa pınarındaki neredeyse her taşı, patikayı, çayın toprağını yıkayıp aldığı, saçak saçak aşağıya doğru sallanan kırmızımtırak ağaç köklerini, üstünde küçük çiğ tanelenen sarı kaymak çiçeklerinin benzersiz kokusunu, uzaktan üst üste yığılmış yeşil bulut yığınları gibi görünen sık-sık dalların bir-birine geçmiş yapraklarını ömrümde ilk defa bütün zenginliği ile gördüğüm, sihrine kapıldığım yeşil rengin bütün tonlarını hafızama kazımak istiyordum.

Babam konaklayacağımız yeri kararlaştırdı. Yemek hazırlığı için erzakları yerleştirdiler. Köfteleri kebabçıya verdikten sonra pınar başına indiler. Efsanevi İsa pınarının her zaman olduğu gibi bugün de ziyaretçileri çok idi. Ziyaretçiler kavun-karpuzu soğutmak için pınarın soğukluğu ile diş kamaştıran akarsuyu altına koymuşlardı. Herkes bu şifalı sudan doyasıya içmek istiyordu, lakin dişleri donduran buz soğukluğu bu suya kanma hazzına imkan vermiyordu.

donduran buz soğukluğu bu suya kanma hazzına imkan vermiyordu.

Birden vaveyla koptu. Pınar başındaki taş sekinin üzerinde oyalanan yöre gençleri ayağa kalkıp: - Mürsel Ağa geldi - diye herkesin bu gelenin kim olduğunu merak etmesini sağladılar.. Elinde kaval bulunan, zayıf, çelimsiz, orta boy-lu, nur yüzlü, yaşlı bir adam başındaki şapkanın siperini arkaya çevirip oturacağı yerin yapraklarını temizledi. Bağdaş kurup oturdu. Onunla birlikte gelen şişman, kırmızı yanaklı irikıyım adam da aynı şekilde oturup kemeçesini ayarladı. Bu yeni gelenlerin her gün sabahtan İsa pınarına uzun bir mesafeyi yürüyerek gelip burada büyük şevkle çalıp söyleyen yöre sanatkarı, doksan beş yaşında sanatçı Mürsel ve kemeçeci Ermeni Krikor olduğunu söylediler. Topluluk bir anda onları halkaya aldı. Mürsel' den halk türküleri istemeye başladılar. Gözlerinin ferisi sönmüş, beli bükülmüş sanatçının çevik hareketleri, ihtiyarlığına, zayıf vücuduna asla uygun düşmüyordu. O, kavalı öyle şevkle çalıyor, öyle neşeli okuyordu ki, dinleyenler aynı türküyü birçok defa dinlemek istiyorlardı. Mürsel' in beğenilen sesi, tatlı türküsü İsa pınarının her tarafına yayılmıştı:

*-Benim tavuğum çil-çil idi,
Kanatları çubuk-çubuk idi,
Tavuk değil, sanki fil idi,
Sen yanasın tavuğu vuran,
Ateşlere düşesin tavuğu vuran.*

Yaşlı bir bey elinde tuttuğu onluğu kavalın üstüne koyarak: - Mürsel ağa, Allah aşkına, «Şuşa'nın dağları»nı oku! – dedi. Mürsel onluğu Ermeni Krikor'un kemeçesinin kılıfına koydu (Parayı sıra ile kâh kemeçenin kılıfına, kâh da kendi yeleğinin cebine koyuyordu. Yaşlı sanatçı çukura düşmüş gözlerini uzaklara dikip «Şuşa'nın dağları»nı okumaya başladı. Doksan beş yaşındaki sanatçının şirin sesinde dünyaya göz açıp büyüdüğü Şuşa'ya, Şuşa'nın dağlarına anlatılmaz muhabbet, sonsuz aşk duyuluyordu:

*-Şuşa'nın dağları başı dumanlı...
Parlak renkli, yeşil tumanlı,
Derdinden ölmeye çoktur gümanlı
Ay kız, bu ne kaş-göz, bu ne saç?!
Ölürüm derdinden, yiğidim bunu bil,
Konuşmasan da, yiğidim, bari gül...*

Şuşa'nın dağları yol boyunca sıralanmıştı. İsa pınarından şehre dönüşte akşamın ala karanlığında bu dağlar bir o kadar daha azametli görünüyordu.

Azerbaycan

'lı olayım

da, böyle

cennet

köşesi bir

yeri otuz

beş

yaşında

göreyim?!

Sabah-sabah İsa pınarına geldiğimizde Şuşa'nın dağlarının başında duman görmemiştik. Beyaz güneşin ışıkları dağları öyle parlak nura boyamıştı ki, Şuşa'nın dağlarının her biri bir güneşe benziyordu. Babamın pürüzsüz, asfalt yolda hızla ilerleyen «Volqa»sı Şuşa'nın dağlarını bir-bir arkada bırakıyordu.

-Baba, Şuşa'nın dağlarının başında duman yoktu, - bunu evimizin en küçüğü Orhan arabanın penceresinden dağları seyrederken söyledi.

-Varsın olmasın, oğlum. Başka zaman olmuştur. İnsanlar görmediğini söylemez.

Aradan uzun bir zaman geçmişti. Şimdi Şuşa da, onun dağları da ulaşılmaz bir hayal gibi uzaklarda idi. Bakü'nün bu yakıcı yazının sıcağında, asfalttan duman yükseldiği bir vakitte beton evin havasız duvarları arasında sıkılıyordum. Garip bir duygunun etkisi ile fotoğrafları dağıttım. Şuşa'nın fotoğraflarda kalan manzaralarına baktım, baktım... Gözlerimi elimdeki fotoğraflara diksem de aklım, hayalim uzaklara, o ulaşılmaz geçmişe uçup gitmişti. Bundan yirmi yıl önceki türküye benzer o mutlu günler gözlerimin önünden film şeridi gibi geçiyordu. Aslında bu eski, her şeyin siyah beyaz görüldüğü solgun fotoğraflarda ebedileşen İsa pınarını, orada yaşanan kutsal anları kağıt parçası yeterince yansıtamamıştı. Şuşa'lı günlerin her anının manzarası, aroması, kokusu benim hafızamda, hatıra sandığımda terütazeydi, canlıydı. Hâlâ bu terütaze dünyadan, şimdi ulaşılmaz olan o günlerden sanatçı Mürsel' in sesi geliyordu kulağıma: -Şuşa'nın dağları, başı dumanlı...

O dağlar çok uzakta idi. Ama ben o dağları da, onun başındaki dumanı da şimdi apaçık görüyordum. Tıpkı gerçekte olduğu gibi. Sanki babam da düşünce ve hayal aleminde gördüklerimi, duyduklarımı benimle birlikte hissediyormuş gibi: -Hey, o dağlar! - diye sinisini yakan derin bir göğüs geçirdi. Bu anda Orhan televizyonu açtı: Şirin sesi ile hava durumunu bildiren kız Şuşa' da havanın yağmurlu olacağını, duman, sis olacağını haber veriyordu.

(Türkçeye Çeviren: Alpaslan Demir)

**Mürsel' den
halk türküleri
istemeye
başladılar**

***-Hey, o dağlar! - diye sinesini yakan derin bir
göğüs geçirdi***

KURŞUN KALEM

Şükran UÇKAÇ YARGI

Yaptı mı bir

yanlış,

kurşun

kalemcik

Siler temizler

yanlışı bir

silgicik

hemencik

Kalem önemli diyordu bilge kişi

Kelâm önemli

Ve dahi selâm önemli

Kalem hem de bir kurşun kalem

Çok önemli

Bir kere kalemi yazarken bir el yönetir

Döktürür kalem iyi güzel yüceyi

Aydınlığa çevirir en koyu geceyi

Düşler hisler çiçek açar

Kalem güzeli yazınca

Sonra ucu kâğıda değer kalemin

Bir iz bırakır bembeyaz kâğıda

Sen de şu kısacık yaşamında izler bırak

İyiydi insandı candı adamdı desinler

Ve dahası ucu körelir kalemin yazdıkça

Sahibi alır eline çakıyı

Açar kalemin ucunu sivriltir

Ucu sivrilen kalemin canı yansa da

Eskisinden daha güzel yazar

Seni de acılar daha güzel yapar

*Daha olgun sabırlı
Geleni gideni bileni bilmeyeni seveni sevmeyeni
Anlarsın hep sivrilmiştir sabrının ucu
Dahası kalemin önemli değildir odunu modunu
Dışı boyası cıcısı bıcısı yazısı yaldızı
İçindeki kurşundur yazanı
Öğüt alır ondan kuduranı azanı
Senin de için içindeki cevherdir özün
Özünü iyi koru geliştir her bir azanı
Hülâsası canım uzun sözün hülâsası
Yaptı mı bir yanlış, kurşun kalemcik
Siler temizler yanlış bir silgicik hemencik
Sen de bil kendini
Yaptınsa hata yanlış ve dahası
Et tövbeni dile özrünü
Açılsın gönlünün ipek bohçası
Dökülsün içinden lâle sümbül gül gelincik
Budur hakçası budur hakçası*

08.06.2007 ANKARA

Düşler hisler

çiçek açar

Kalem güzeli

yazınca

BİR ‘SARIKAMIŞ ‘ROMANI: BEDEL

MUSIKÂR*

Askere gitmemek için bedel ödeyenlere inat, yaşadığı yetmiş yıllık ömrünü gün gün, saat saat bedel ödeyerek geçiren, hayatının sonunda ise yakasında bir Gazi Madalyası bile bulunmayan Anadolu'nun kaybolmuş bir kahramanının, Kara Halil'in hayat hikâyesidir bu roman.

Yaptı mı bir

Üç kardeşi ile birlikte Sarıkamış Harekâtına katılıp, orada iki kardeşini şehit verdikten sonra ağır yaralı olarak Ruslara esir düşen bir kahramanın Azerbaycan'ın Kazak Rayonunda ve Revan'da geçen günlerinin hikâyesidir bu roman.

yanlış,

kurşun

Birinci Dünya Savaşında yapılan komuta hatalarının ve Enver Paşa'nın kişisel hatalarının Osmanlı'ya nelere mal olduğunu anlatan bir dramdır bu roman.

kalemcik

Siler temizler

Sadık vatandaşlarla (Ermeniler) Birinci Dünya Savaşı öncesi ve savaş sonrası yaşanan ilginç olayların günümüze yansımalarıdır. Anadolu'da iç içe yaşayan iki milletin 93 harbinden sonra nasıl düşman edildikleri, o zamana kadar bir Türk Yurdu olan Revan'ın nasıl Ermenistan yapıldığı ve nasıl Erivan olduğunun hikâyesidir bu roman.

yanlışı bir

silgicik

Kısacası tarihin karanlık sayfalarında kaybolmaya yüz tutmuş bir dramın hikâyesidir bu roman...

hemencik

Abdurrahim Karakoç

18.09.2010 tarihli Akit Gazetesindeki köşesinde BEDEL'i

şöyle yazdı:

“BEDEL

ROMAN-Yazarı: Hamdi Ülker...

Türk-Rus savaşına dair geçmişi göz önüne getiren, dramatik bir eser..

Kars-Erzurum-Erzincan dolaylarında, o yerlerin insanlarını ve kültürlerini gözlemlediğimiz bir eser..

BEDEL kelimesine dair fazla bir bilgi edinmesek de hemen türküsü geliyor aklımıza:

***Yemen yolu çukurdandır
Karavana bakırdandır
Zenginimiz bedel verir
Askerimiz fakirdendir.***

Zaten hep böyle olmuştur... Şimdi bile kimi doğuda can alıp can veriyor, kimi de anasının dizi dibinde askerlik yapıyor..

Adaletsizliğin ayyuka çıktığı şu son günlerde bu romanı da sonuna kadar okudum.. Çok az eleştirilecek hususlar bulunmasına rağmen severek okunacak, ibretler alınacak bir eser..

RAVZA Yayınları arasında çıkan eser 208 sayfadır..

Sarıkamuş'ı, Enver Paşa'yı bir daha hatırlamak, bir daha terazide tartmak için okumanızı tavsiye ederim...

Zorladığım yok...

Eğer internet hastalığınız varsa elbette kitap okumaya vaktiniz olmayacaktır.

Haydi hayırlısı..."

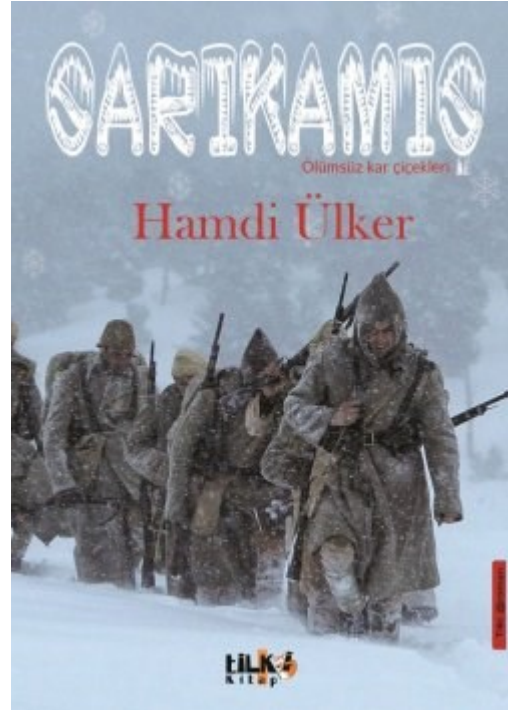
*** Kitabın tanıtım yazısı Eğitimci/ Yazar Hamdi ÜLKER'den alınmıştır.**

Düşler hisler

çiçek açar

Kalem güzeli

yazınca

BEN KAHRAMAN SEYİT'İN TORUNUNUYUM

Mirza Melikhan DEĞİRMENCİ

*Ben kahraman Seyit'in torunuyum!
Milletçe el ele ve beraber
Ne zorluklar atlattık kardeşlerim
Nice düşman püskürttük vatanımızdan...*

Sanırsın

**Ölüm gibi bir
şey sonbahar**

*Ben kahraman Seyit'in torunuyum!
Doktor olacaktım şu genç yaşında
Anamın o mübarek elini öpecektim
Küçükken sorardım canım anama
"Söyler misin, cennet nerede?"
Cevap verirdi bana:
"Şehidin düştüğü o yerde..."
Çanakkale'ye katıldım bugün
Anacığım, o güzel öğüdünü unutmadan...*

*Ben kahraman Seyit'in torunuyum!
Seni özlüyorum şimdi, İstanbul şehri
Top seslerinden kulağım duymaz olmuş
Barut dumanından gözüm görmez...
Her yanım yara bere içinde şu an.
Seni hissedebilecek, seni duyabilecek
Seni görebilecek miyim, buradan?*

*Ben kahraman Seyit'in torunuyum!
Vuruldum Çanakkale'de bir gece,
Ve eriştim özlediğim cennete...
Anam! Kavuştum senin sözüne,
Gözümü dahi kırpmadan...*

SONBAHAR

Ömer BEKMEZCİ

*Sessizce geçerdi yanımdan benliğin
Ben sonbahar olurdum
Küserdim yazdan kalma gülüşüne
Acemi yüreğim
El değmemiş bedenin tutsağı
Geçmedi ya da geçti
Sahi neydi zaman
İşte tam ortasında duruyor
Sanırsın
Ölüm gibi bir şey sonbahar*

(2004)

*Küçükken
sorardım
canım anama
“Söyler
misin, cennet
nerede?”*

TEK Y

MUSIKÂR

YÜRÜYÜŞ

YÜRÜYÜŞ

ANNEM BENİ YÜREGİMDEN ÖPTÜ

Bican Veysel YILDIZ

**“İşçi babanın
mühendis
kızı!”... Bu
muydu ima
ettiği?**

İşe ilk başladığım dönemlerde neredeyse her gün biraz daha zifiri karanlığa doğru ilerlediğimi hissediyordum. Yıllarca içinde yaşadığım bu şehir ve aralarında büyüdüğüm insanlar aslında benim için uzaktan uzağa tanıyıp değer verdiğim, hayır hayır, aslında gerçek yüzlerini tanıyamadığım için değer verdiğim bir dünya imiş. Oysa işe başladığım ilk günlerden itibaren belediyeye gelip işlerini halletmeye çalışan bütün tanıdık kişiler, benim zihnimde onlar için yer etmiş bütün iyi düşünceleri ve yüreğimde onlar için beslediğim iyi niyeti, sevgiyi yıpratıyorlardı.

Yıllar yılı kendisine saygı duyduğum birçok insan, her geçen gün gözümde biraz daha küçülüyordu. Babamın eşi dostu, arkadaşı, konu komşu ne kadar kendisine abi dediğim, amca dediğim, sevdiğim saydığım insan varsa belediyedeki odama girerken taşıdıkları değeri odamdan çıkarken yitirip çıkıyorlardı. Sanki her biri lüks bir mağazanın vitrininden alınıp bit pazarında tezgaha düşürülmüş bir mal gibi birden bire ucuzluyor, bütün değerini yitiriyordu. Annemin, babamın bu yaşa kadar beni içinde yaşattıkları akvaryumun camları kırılmış ve ben hiç ummadığım bir şekilde kendimi şehrin sokaklarının kenarında akan kirli suların içinde bulmuştum.

Ben mi yanlış yetiştirildim, bu insanlar mı yanlış yaşıyor? İşlerinin takibi için karşıma çıkan, yanıma gelen ne kadar tanıdık varsa kendi çıkarları adına benim öğrendiğim bütün teknik bilgileri bir kenara atmamı istiyorlar. Mühendislik eğitimiyle elde ettiğim bilgimi, bir binanın inşaat aşamasında taşınması gereken teknik özellikleri ile ilgili bütün standartları yok sayarak kaçak yapılarına ruhsat vermemi, yaptıkları hata ve hileleri görmezden gelmemi istiyorlar. Bundan daha kötü olanı ise benim inandığım bütün değerleri ruhuma, fikrime, aklıma, tutum ve davranışlarıma işlemiş bütün değer yargılarımı yerle bir etmemi bekliyorlar benden. Onların küçük çıkarları zarar görmesin diye benim bütün büyük değerlerimi bir çırpıda çiğneyip ayaklar altına almamı çok sıradan bir iş olarak görüyorlar. Hatta onların hatırı için kendi kutsallarımı çiğnemezsem çok büyük bir hata yapacağımı, insani olmayan bir davranış sergileyeceğimi ima eden ifadelerle beni horlamayı ve aşağılamayı deniyorlar.

Birkaç günden beri üst üste yaşadığım bu tür sıkıntılar neredeyse işi bırakmam daha doğru olacak noktasına getirmişti beni. Zaman zaman bu düşüncemi annemle babama dillendirmeye başlamıştım. İyice daraldığım böyle günlerde anlattıklarım karşısında annem de babam da sükut ediyordu. Onların bu sükutuna bir türlü anlam veremiyordum. Onlardaki bu derin sessizlik de zaman zaman zihnimin yoruyor, bana ayrı bir üzüntü kaynağı oluyordu.

Kendisiyle dertleşince rahatladığımı, yükümün hafiflediğini hissettiğim Nursel Teyze'yle biraz daha rahat konuşabiliyorum. Kendisiyle yüz yüze geldiğimizde kelimelere bile gerek kalmadan halleşebildiğim bu geniş yürekli dost, telefonda konuşurken dahi sıkıntılarımı hissedebiliyor. Daraldığımı hissettiğinde nerede olursa olsun, ne iş yapıyor olursa olsun her şeyi bir kenara bırakıp bana koşuyor. Onun bu tutumuyla verdiği "sen dardaysan iki elim kanda olsa gelirim" mesajı benim için ne kadar büyük bir teselli, bunu belki de Nursel Teyze bile bilemez.

Dün öğleden sonra ruhsat başvurusunu reddettiğim, usulsüz inşaatına ruhsat vermediğim bir müteahhit, babamın çalıştığı inşaat firmasının adını kullanarak imalı bir ses tonuyla "Bu inşaat, o firmanın işi olsaydı onaylardın!" dedi. Bu kısa cümlelerin ardına neler gizledi, neler ima etmeye çalıştı? Okumuş insana, aydına, dürüst kişilere karşı içten içe bir kıskançlık ve düşmanlık duyuyor bu şark kurnazı adamlar. O kıskançlığın ve düşmanlığın eseri olarak da her fırsatta biz okumuşlarla, bildiklerini öğrendiklerini hayata geçirmeye, ilkeli yaşamaya gayret edenlerle, dürüst yaşama savaşı verenlerle alay etmeye çalışıyorlar. Birkaç usulsüz yapı ile birkaç kuruş kazandığı için kendisini önemli adam sanan sonradan görme bu küçük zengin, tam olarak ne demek istedi? Babamın çalıştığı firmayı zikrederek işçilikten gelen, şimdi o firmada kalfa ya da küçük müteahhit veya şantiye yöneticisi denilebilecek konumda çalışan, benim gözümde dünyanın en kıymetli adamı ve benim hayatımın en büyük kahramanı olan babamı mı küçümsemeye çalıştı? "İşçi babanın mühendis kızı!"... Bu muydu ima ettiği? Evet, ben tam da onun ima ettiği gibi işçi babanın mühendis kızıyım. Aldığım mühendislik diploması, babamın onurlu yaşama mücadelesinin ve benim bu mücadelenin bir parçası olma gayretimin semeresidir.

Bu küçük müteahhidin kendi şirketinden daha köklü bir şirketin, kendisinden daha ünlü, daha dürüst ve onurlu patronlarını mı itham ediyor? Tam olarak anlamak mümkün değil.

Öfkeden yumruklarımı sıkıyorum. Tırnaklarım neredeyse avuçlarımın içinde yara açacak. Yine ben ve mimar arkadaşım Roma dönemlerinde arenalarda aslanların önüne atılan köleler, mahkumlar ve muhalifler gibi en az arena aslanları kadar aç ve en az bir o kadar saldırgan müteahhitlerin önüne atılıyor.

Bazen en tepedeki cahil ve ilkesiz siyasetçiler tarafından birbirleri ile ölümüne dövüştürülen gladyatörler gibi kurum çalışanları birbirine düşürülüyor. Bu vahşi arena gösterileri ne kadar kanlı olursa diktatörler o kadar prestij sağlardı. Yani dövüştürmek ve birbirini öldürtmek bir uzmanlık, bir meziyet olarak ödüllendirilirdi. Bizi birbirimize düşürmeye, aramızda peydahladıkları nifaktan nemalanmaya çalışan kasaba siyasetçilerinde de onların besledikleri sonradan görme küçük patronların da hiçbir ahlak ilkesi yok. Buna rağmen toplumun geldiği ilkesizlik seviyesinden dolayı onlar büyük bir kitle, onurlu yaşama ve ilkeli davranma mücadelesi veren bizler ise azınlık durumundayız. Biz yalnız savaşıyoruz, yine dardaydım.

**Ben mi yanlış
yetiştirildim,
bu insanlar
mı yanlış
yaşıyor?**

Ben hiç çocuk olmadım, ergen de olmadım, olamadım. Hayat izin vermedi. Çocukluk yaşlarımda ailece yaşadığımız maddi sıkıntılar, bana çok zor bir çocukluk yaşattı. Bu zor çocukluğun zamanından önce büyüttüğü o küçük kızım en büyük hayali bir an önce büyümekti. Yaşıtlarım içlerinde yaşattıkları genç kızlığa, kadınlığa özenme içgüdüleriyle süslü elbiselere, gelinliklere, topuklu ayakkabılara heveslenerek büyümek isterken ben babamın altında ezildiği geçim sıkıntısının getirdiği yüke omuz vermek için büyümek istedim. Büyümek, ne olursa olsun bir an önce büyümek... Babamın omuzlarındaki yükün bir kısmını omuzlamak için büyümek. Kendimden küçük iki kız kardeşimin bütün sorumluluklarını üzerime almak için büyümek. Annemin helal rızıkla, kıt kanaat harcamalarla onurlu yaşama savaşına destek olmak için büyümek. Yaşadığımız sıkıntılar, bu yörede birçok ailede büyük oğulların yaşadığı baba yarısı aile reisliği sorunlarını yaşamaya, sorumluluklarını taşımaya aday bu büyüme sevdası, bana çocukluk ve ergenlik yaşatmadı.

Aşkın ıstırap

Sen gönül

sazıma

mızrap

Kendi rızamla, kendi tercihimle kendi hayatımdan çalarak erken olgunlaştım. Bir an önce Merve'nin ve Seda'nın ablası olmaktan çıkıp, babaları olmak için büyüdüm, olgunlaştım. Pişman mıyım? Binlerce defa hayır. Bu iki küçük melek için her sıkıntıyı sil baştan yaşarım, bir değil binlerce çocukluğu, binlerce ergenliği, gençliği feda ederim. Yeter ki Seda çocukluğunu, Merve ergenliğini, gençliğini benim yaşamak zorunda kaldığım sıkıntılarla yaşamasın. Savaşırım, sonuna kadar. Hayat bana cesareti, azmi ve başarıyı öğretti.

Sadece ben erken büyümedim, yüreğim de büyüdü. Sevmede, sahiplenmede, savaşmada, bir yüreğe ne yakışırorsa hepsinde büyüdü.

İsyan ahlâkı ile büyüttüğüm bu yürek, şimdi inandığı değerlerle yaşama, hayata karşı onurlu ve omurgalı durma kavgasını verirken anneme, babama, kardeşlerime olan sevgiyle “Yıkılası hanede evlad u iyal var.” deyip kimliğimden ve kişiliğimden ödün vermemeliyim. İş hayatında karşılaştığım sıkıntılara, yanlışlara, ahlaksız ve ilkesiz işlere direnme gücümü yitirmemeliyim.

Annem, büyük zaafım. Her sabah beni uğurlarken gözlerindeki “mühendis kızım, evimin direği” mesajını okuduğum bu kadına bir gün işten dönerken “Anne, ben istifa ettim.” diyebilecek miyim? Birkaç aylığına yaşadığı refahın son bulduğunu, yıllar sonra ilk kez mutfakta eli rahatlamış bu kadına nasıl söyleyeceğim. Bahçenin bir köşesine çadır kurup komşu kadınlara yorgan sırtıyarak beni okutan bu kadının binlerce defa yorgan iğnesi ile delinmiş parmakları yine saçlarımı okşar, yine o nasırlı eller benim ellerimi avuçlarına alarak bana teselli verir, biliyorum. O, her şeye rağmen beni kucaklar, bana teselli verir de ben kendime nasıl teselli vereceğim?

“Sen beni okut, ben Merve'yi okuturum. Merve de Seda'yı okutur.” diyerek bir yandan kendimce tahsil yükümü çekmesi için ikna ettiğim, bir yandan bir

gün omuzlarındaki yükü alacağıma dair kendisine umut verdiğim babama işi bıraktığımı nasıl anlatabileceğim? Üstelik belindeki rahatsızlık geçmedi, omurgasındaki hasardan dolayı bizim memleketin deyimiyle yarım adam oldu son yıllarda. Buna rağmen çalıştığı şirketin şantiyelerinde işler aksamasın diye sağlığını ihmal ederek dağ taş dolaşiyor.

Babalar dağlara benzer, ardınıza düşüp gelmezler. Ama siz ne zaman sırtınızı yaslamak için onlara dönecek olursanız bıraktığınız yerde sizi beklerler. Hele benim babam, sırtımı yasladığım engin gönüllü o yüce dağ... ne zaman ihtiyaç duysam ona sırtımı yaslayacağımdan hiçbir endişem yok. Fakat ben, bir gün o ve bütün ailem bana sırtını yaslasın diye büyütmedim mi kendimi? Babamın yaslanacağı dağ olmak... En azından babamla birlikte annemin ve kardeşlerimin yaslanacağı sıradağın bir parçası olmak değil miydi benim derdim?

Birkaç aydan beri okul ihtiyaçlarını babamdan para istemeden alabilen Seda'nın her yeni kırtasiye malzemesi aldığımda yaşadığı büyük sevinçlerini, mutluluklarını nasıl bitireceğim? Meramını anlatmak istediğinde kendisini ifade edemeyince ağlayarak derdini anlatmayı alışkanlık haline getirmiş bu sevimli kız, yarın gözlerimin içine bakıp ağlarsa ben ne cevap vereceğim? Yatağımın bir ucunda ben, öteki ucunda Seda, göz göze gelip iki gözü iki çeşme söyleyecek miyiz? Ben, onun gözyaşlarındaki sitemleri okurken, o benim gözyaşlarımdaki mazaretlerimi okuyabilecek mi?

“Ah Serap

Aşkın ıstırap

Sen gönül sazıma mızrap

Dokundukça tellerime

Kapanmak istiyorum ellerine

Kapanmak, ellerine kapanmak

Ve sana olan aşkıyı gözyaşıyla anlatmak”

dizeleri geçiyor kafamdan. Seda için son dizeyi “Ve sana olan sitemimi gözyaşıyla anlatmak” şeklinde değiştiriyorum. Bu sevimli küçük kız, bana gözyaşlarıyla mutlaka buna benzer şeyler söyleyecek.

Bu yıl liseyi bitirecek olan Merve'nin üniversite hayali... dersleri ilk kez bu kadar iyi olmuşken, sadece o değil, bütün ailemizin onun da üniversite okuyacağına dair umutları yeşermişken bir akşam eve dönüp onun üniversite kursuna gidemeyeceğini, bu şartlarda sınavı kazansa da üniversiteyi maddi sıkıntılarla okumak zorunda kalacağını nasıl anlatabileceğim bu kıza? Bir cümle ile bu kızın bütün ergen düşlerini nasıl silip atabileceğim bilemiyorum.

**Ben hiç
çocuk
olmadım,
ergen de
olmadım,
olamadım.**

Sözünü sohbetini sevdiğim, kendisiyle sohbet ettiğimde kendimi bu küçük kasabadan çok başka bir mekana hicret etmiş gibi hissettiğim bir yazar, bana umutsuzluğa karşı teselli verdiğinde "Karanlığın en kesif olduğu zaman, şafağın en yakın olduğu zamandır. Ne zaman kendinizi zifiri karanlığın orta yerinde hissederseniz bilin ki şafağın sökeceği, güneşin doğacağı apaydınlık bir yarının eşindedir." derdi. Apaydınlık yarınlar, sizi bekliyorum! Nerelerdesiniz?

**O gün,
annem beni
yüreğimden
öptü.**

İşim zor... Hayatının neredeyse bütününe değişik maddi sıkıntılar içinde geçirmiş bir bayan için henüz eli ekmeğe yetmişken böyle bir sınavdan geçmek ne zor. Yıllarca yokluk ve yoksulluk karşısında sabırla sınanmış yüreğim, şimdi hayat ilkelerini, inancını, onurunu, dürüstlüğünü yaşatmakla sınanıyor. Çevresinde olup bitenlere duyarlı, içinde yaşadığı değerlere tutarlı olmak zorunda. Bütün bu acılara rağmen çok şükür ki bunca ağır yük karşısında yine de beni sınavına sığınmak zorunda olduğumu biliyorum. Sık sık Allah'ın Hafız ismini anıyorum. Beni çevremdeki kirlilikten muhafaza etsin diye ona yalvarıyorum. Geceleri el ayak çekilince yatağımın üstüne bağdaş kurup bir gün bu sıkıntıların biteceğinin hayalini kuruyorum. Arada okuduğum kitaplardan içime huzur salanlar var. Onları okuyunca rahatlıyorum. Hayatını okuduğum mücadele adamlarının yaşadıklarını düşünerek kendimi teselli etmeye çalışıyorum. Evimizin duvarı ile bitişik şehitlik de beni teselli ediyor sanırım. Burada yatan bunca insan, bazı değerler yaşasın diye ölümü göze almamışlar mıydı? Üstelik bu şehitliktekilerin neredeyse tamamı işkenceyle ve bir soykırım uygulaması ile katledilmişlerdi. Aralarında cephede ölmüş asker hiç yok belki de. Ölmeyi bilmeyenin yaşamaya hakkı yoktur. Bundan eminim. Yaşamak istiyorsam ölmeyi bilmeliyim.

Kendisine sıkıntılarımı işe gitmekten duyduğum üzüntüyü anlattığımda annem yine sustu. İşe gitmek için hazırlanırken yanından geçtiğimde annem tek kelime etmeden sol omuzuma bir öpücük kondurdu. Günlerce haftalarca yaşadığım sıkıntı içime attığım dert ve üzüntü adına ne varsa hepsi bir anda yok olup gitti. Mesai saatleri boyunca yaşadığım olumsuzlukların omuzlarıma yüklediği gam kasavet dağı omuzlarımdan kalktı. Uzun süreden beri kendimi hiç bu kadar mutlu ve huzurlu hissetmemiştim. Beni sevdiğinden zerre kadar şüphem olmayan bu kadın doğruluğu dürüstlüğü anlatarak terbiye ettiği kızının duygularını düşüncelerini anlıyordu aslında. Anlamakla da kalmıyordu taktir ediyordu içten içe muhakkak. Yıllar süren yokluk ve yoksulluktan kurtulma gayretimizin sonuca ulaşacağına inandığı bir dönemde yıllarca babamın tek adam yürüttüğü annemin zaman zaman yorgan sırtıyarak ufak tefek bir bahçe içinde sebze meyve yetiştirerek, birkaç tavuk besleyerek destek olmaya çalıştığı aile bütçesine ilk kez babamın kazancı dışında düzenli aylık bir gelir ile destek olunmaya başlanmıştı. Yokuşların bittiğine başta ben olmak üzere bütün ailenin maddi sıkıntılarının azalacağına, biteceğine inandığı bir anda benim işi bırakmamı istemediği kesindi.

Bu bilge Anadolu kadını bir öpüğe ne kadar uzun bir mesaj yerleştirmiş onu sadece ben ve annem biliyoruz. O haftalarca biriktirdiği sözlerin hepsini iki dudağının ucuna yükleyip omuzlarıma bıraktı.

Ben, tek kelime etmeden şimdi karşımda duran bu köylü güzeli kadının yürek mektebinde yıllar yılı okumuş ilk talebesiyim. Onun ne söylemek istediğini neler anlattığını o kadar iyi biliyordum ki bu iki dudağın sol omuzuma bıraktığı sayfalar dolusu mesajı bir çırpıda okudum. "İşte bu dedim, işte bu Sema Hanım günlerdir senden duymak istediklerim. İş hayatı, sosyal hayat veya bilmem ne, adını ne koyarlarsa koysunlar benim kendi yürek devletimde yaşamak ve yaşatmak istediğim değerleri çiğnemen ve çiğnetmeden yaşama ve yaşatma gayretimi herkesten önce sen anlamalısın. Sen Sema Hatun, yetiştirdiğin çocuğun onurlu ve omurgalı duruşunun arkasında olmalısın.

Annem sadece sol omuzumu öpmedi. Biliyorum o aslında sol omuzumu değil benim yüreğimi öptü. Tesadüf müydü tevafuk muydu sol omuzumdan öpmesi bilemiyorum. O, "ol" demedikçe hiçbir şey olamayacağına göre aslında tesadüf diye bir şey yoktur, sadece tevafuk vardır. Bizim aklımız tevafuku kavrayamadığından ve nefsimiz tevafuk makamına ulaşamadığından tesadüf diye bir şey uydurmuşuz hayatta olup bitenlere dair.

Çünkü ben onun sadece göğsünden emerek büyümedim. O göğüslerinden emzirek bedenimi beslerken yüreğinden emzirek ruhumu ve yüreğimi besleyip büyüttü.

Benim de dönüp onu öpmem gerekiyordu belki, sımsıkı sarılıp doya doya iki yanağından doya doya öpmem gerekiyordu belki. O bir öpücükle anlatılanların hepsini anladığıma dair bir şeyler konuşmalıydım belki de. Yapmadım hiçbir şey yapmadım, sadece beklediği harçlığı son anda alıp evden sokağa fırlayan haylaz bir çocuk gibi tarifsiz bir sevinçle evden çıktım. Evden işyerine kadar uzayan bütün caddeler bütün sokaklar renk renk çiçeklerle güllerle süslenmişti sanki. O gün evden işe uçarak gittim. Gün boyu içimde tarifsiz bir huzur anlatılmaz bir sevinç yaşadı hep.

Aylar boyu eylül artığı günlerde yaşadığım tarifsiz kederler bir anda yerini anlatılmaz sevinçlere bıraktı. O gün, annem beni yüreğimden öptü.

Sık sık

Allah'ın Hafız

ismini

anıyorum.

ÇANAKKALE BESTELERİ

KOCAÇİMEN

Güfte: Ayten DİRİER

Beste: Ömer Faruk GÜLTAŞLI

Gökten şarapnel yağar, her yerde patlar toplar
Mahşere dönen siperleri zehirli gazlar kaplar.

Yer, gök

“Allah!

Allah!”

nidasıyla

inlerken

Ateş, bomba, duman yerden tütercesine
Toprağa sarılmış Mehmetçikler güller içinde.

Hey şehidin al yatağı toprak; sarsıl, yarıl, çök
Asırlardır vatanın bağına girenleri ortaya dök!

Cephede akşam alacası siperlere farklı inerken
Binlerce nefer, subay yan yana ülküde tek be-
den.

Kimi yerden çıkmakta, kimi havada uçmakta
Düşman can havliyle kıyıya koşuşmakta.

Yer, gök “Allah! Allah!” nidasıyla inlerken
Şafakta düşmandan arındırılır Kocaçimen.

ÇANAKKALE BESTELERİ**ŞEHİTLER VATANA KURBAN****Tekbir okunur****Sunum**

19 Ekim’de yükselir tekbirler segâh makamında
57 bin şehit Çanakkale’de kurban oldu vatana.

*

ÇANAKKALE SEREF-RAZI

**GÜFTE: Aytan DİRİER-
BESTE: Ramazan
ÖZYURT**

Ey gönüllerde hüznü ve sevinci
harmanlayan şehitler

Nurlu alnınızda al güller, dudak-
ğımızda kızıl şerbetler.

Ey**gönüllerde****hüznü ve****sevinci****harmanlayan****şehitler**

Sizler rüzgârda bile duyardınız ilâhi vatan aşkını
Gökyüzünde istiklâl hilâli, karada onurun destanı.

Ezeli, ebedî kahramanlığınıza dağ, ova, deniz şahit
Malazgirt anahtarı, Miryokefalon tapusuna son kilit.

Ufuktaki şafağın, sönmeyen çolpan yıldızı halin
Parlayan son umudunuz vatan ve istikbalin.

ÇANAKKALE BESTELERİ

Ayten Başabaş DİRİER

Güfte: Ayten DİRİER Beste : Ramazan Özyurt

57.ALAY

Genç

Genç Münevverler ocağı Elliyedinci Alay

Münevverler

Simalar kahramanlık timsali birer dolunay.

Ocağı Elli

Sağ kalan canlarla Yirmiyedinci Alay ulaştı

Hızır gibi yanını berkitip Conkbayır'ı sardı.

Yedinci Alaya

“Allah! Allah!” sesleri kapladı siperleri,

Dudaklardan “Âmenerrâsulû” yükseldi.

minnettarız.

Güneş görmüş kar gibi erirken Elliyedinci Alay

Sancağı ağaçta, yansır kana içindeki yıldızla Ay.

ÇANAKKALE BESTELERİ

SANCAK

Sancak ezelden ebede savaşların muzafferi
Ata mirası, askerin gururu, rüzgârın sevgilisi.

Ölümsüz sancak üç kıtada asırlarca dalgalandı,
Çanakkale şehitlerinin şanını ebede taşıdı.

*

SİPERLER

Gelibolu'nun çepeçevre siper dolu kıyıları
Gönüllerde şeref şan, yüreklerde vatan aşkı.

Coşkuyla aştı engelleri Bölüğü, Alayı, Taburu
Dünya'yı şaşırttı Müslümanların son umudu.

Siperler vatanın süveydası, siperler mahşer
Siperler ilahi vuslata, Allaha en yakın yerler.

Coşkuyla aştı engelleri Bölüğü, Alayı, Taburu
Dünya'yı şaşırttı Müslümanların son umudu.

Ölümsüz

sancak üç

kıtada

asırlarca

dalgalandı,

Çanakkale

şehitlerinin

şanını ebede

taşıdı.

ÇANAKKALE BESTELERİ

YÜREĞİM KIŞLAN

KAHRAMAN

ORDUM:

YÜREĞİM

KIŞLAN...

Mehmedim, Gökmenim, Levendim sensin
Kara, hava, denizde hep tetikte sin
Varlığıma adanmış nöbetçisin
Yüreğim kışlan, Kahraman Ordum

Savaşta, barışta gururum, yüz akım
İnsanlık Tarihinde şerefim, şanıım
Kanından rengini almış bayrağım
Yüreğim kışlan, Kahraman Ordum

Birliğim, dirliğim senin eserin
Düşmana, haine duvar bedenim
Sevinçte, kederde hep önlerdesin
Yüreğim kışlan, Kahraman Ordum

ÇANAKKALE BESTELERİ

ELLİYEDİNCİ ALAY Hicaz Türkü

♩ = 220
Aksak Semai

Söz : Ayten DİRİER
Müzik : Ramazan ÖZYURT

ARA NAGME

Genç Mü nev ver ler

4

o ca ğı El li ye din ci A lay El li ye din ci A lay

7

(SAZ) Si ma lar kah

10

ra man lık tim sa li bi rer do lu nay El li ye din ci A lay

13

(SAZ) Sağ ka lan can lar la

16

Yir mi ye din ci A lay u la ş ti Hı zır gi bi ya nı nı

19

ber ki tip Conk ba yı rı sar dı (

22

SAZ) Al lah Al lah ses le ri

ÇANAKKALE BESTELERİ

SANCAK

Rast

Sancak

ezelden

ebede

savaşların

muzafferî...

Sancak ezelden ebeye savaşların muzafferî
Ata mirası, askerın gururu, rüzgârın sevgilisi.
Ölümsüz sancak üç kıtada asırlarca dalgalandı,
Çanakkale şehitlerinin şanını ebeye taşıdı.
Ata mirası, askerın gururu, rüzgârın sevgilisi.

ÇANAKKALE BESTELERİ

SİPERLER Karcığar

Söz : Ayten DİRİER
Müzik : Ramazan ÖZYURT

Sofyan - Yürük Semai

♩ = 110

Ge li bo lu nun çe pe çev re si per do lu

kı yı la rı Gö nül ler de şe ref şan yü rek ler de

va tan aş kı Co ş kuy la aş tı en gel le ri Bö lü ğü A la yı

Ta bu ru Dün ya yı şa şırt tı İs la mın son

u mu du Dün ya yı şa şırt tı İs la mın son u mu du
SON

(MEYAN SAZI) Si per ler

Dünyayı

şaşırttı

İslam'ın

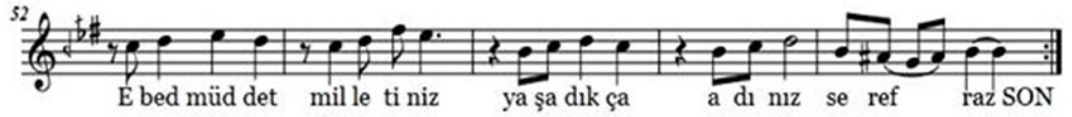
son

umudu

ÇANAKKALE BESTELERİ

ÇANAKKALE SEREFRAZI

Hüzzam

**Gelibolu
siperlerinde
bin bir
destan
yaşandı.**

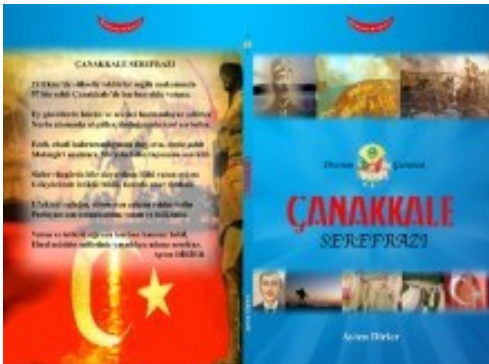
Ey gönüllerde hüznü ve sevinci harmanlayan şehitler
Nurlu alınızda al güller, dudağınızda kızıl şerbetler.

Sizler rüzgârda bile duyardınız ilâhi vatan aşkını
Gökyüzünde istiklâl hilâli, karada onurun destanı.

Ezeli, ebedî kahramanlığınıza dağ, ova, deniz şahit
Malazgirt anahtarı, Miryokefalon tapusuna son kilit.

Ufuktaki şafağın, sönmeyen çolpan yıldızı halin
Parlayan son umudunuz vatan ve istikbalin.

Vatan ve istiklâl uğruna kurban kamınız helâl,
Ebed müddet milletiniz yaşadıkça adınız serefraz.

ÇANAKKALE SEREFRAZI

Ayten BAŞABAŞ DİRİER

104. yılını idrak ettiğimiz Çanakkale Deniz Zaferi, Türklük yaşadıkça ilham, onur ve gurur kaynağımız, Tarihimizin serefrazı olacaktır.

Zaferi kazanan Osmanlı İmparatorluğu, her canlı organizma gibi doğdu, büyüdü, yaşlandı. Anadolu Selçuklu Devleti'nin parçalanmasıyla, 1299'da kurulan Beylik en küçük olduğu halde; coğrafi-stratejik konumu ve uygun koşullar nedeniyle kısa sürede üç kıtada, üç çağ, 6 asır boyunca dünya egemeni oldu.

Gerileme dönemine girdiği XVIII. asırda, Avrupalı Devletler Coğrafi keşifler, sömürgecilik ve sanayiyle zenginleşirken; kuzeyindeki Rusya, Karadeniz ve Kafkasya'dan sonra Boğazlar ve Akdeniz'e göz dikti. Rusya, Osmanlı İmparatorluğunu "Hasta Adam"a benzeterek, ölümünü gerçekleştirmek üzere diplomatik girişimlerde bulundu. Rusya'nın ılık denizlere inmesi, Avrupalıların sömürgeleri için bir tehdit oluşturduğundan önerisi ilgi görmedi. 1871'de siyasi birliğini sağlayan Almanya ve İtalya'nın, Avusturya-Macaristan İmp. ile yeni bir güç olarak Üçlü İttifak'ı kurmaları ve Osmanlı İmp.'na yaklaşımları dengeyi değiştirdi. İngiltere ve Fransa'nın, Rusya ile Üçlü İtilâf'ı kurmalarına yol açtı.

İki blokun arasındaki siyasal ve ekonomik yarışın yol açtığı I.Dünya Savaşı'nda en önemli cephe Türk Boğazları idi. İtilaf Devletleri görünürde Rusya'ya ekonomik yardım götürmek; gerçekte İstanbul'u ele geçirerek Doğu Cephesini kapatmak amacıyla, Çanakkale Boğazı'na 3 Kasım 1914'te ilk saldırıyı başlattılar. Balkan Savaşı'nda kanatlarını kırdıkları Hasta Adam ummadıkları olağanüstü bir güçle şahlanıp, bütün plânlarını altüst etti. Deniz ve karada bir yıl süren Çanakkale Savaşları'nda; Osmanlı halkı eski heybetiyle karşılarına dikildi.

18 Mart 1915 günü, Cevat Paşa ile Nusret mayın gemisi komutanları Tophaneli Hakkı ve Hafız Nazmi'nin çabaları, kahraman topçularımızın isabetli atışlarıyla, düşmanın gururla Boğaza giren donanmaları sulara gömüldü. 18 Mart Deniz Zaferi, Tarihe geçerken; bir ay sonra 25 Nisan şafağında başlayan Kara Savaşları, savunma savaşlarında Türklerin yenilemeyeceğini kanıtladı. Toprağın altından ölümlerin dirilmesi gibi fırlayan, can havliyle tepelerden uçan yaşlı-çocuk Mehmetçikler; kendilerinden çok üstün kuvvetleri dize getirdi. Gelibolu yarımadasındaki Seddülbahir, Kirte, Arıburnu, Conkbayırı, Kocaçimen ve Anafartalar siperlerinde bin bir destan yaşandı.

O destanların yaşandığı anları, **ÇANAKKALE SEREFRAZI** kitabımdan besleyip, bir kısmını seslendiren değerli Bestekâr Ramazan Özyurt'a teşekkür ederim. Bestelerin etkinliklerde kullanılması dileğiyle, MUSİKÂR yayıncı ve okuyucularına başarılar dilerim.

Ebed

müddet

milletiniz

yaşadıkça

adınız

serefraz

*'Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten ecdad inerek öpse o pak alını değer'*

*'Ey şehit oğlu şehit isteme benden makber
Sana ağuşunu açmış duruyor peygamber'*

MUSİKÂR EDEBİYAT KÜLTÜR EĞİTİM DERGİSİ

MUSİKÂR DERGİ
Ankara-TÜRKİYE

musikar.dergi@gmail.com

Teşekkür ve Duyuru

Dergimiz üç ayda bir yayınlanır. E-Dergidir.

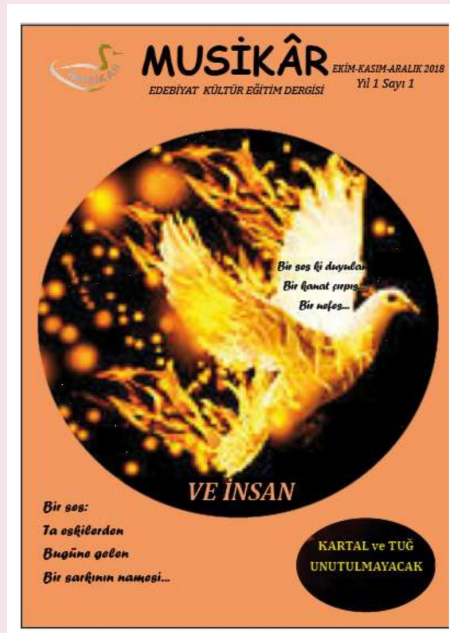
Dergimizde edebiyata, kültüre, eğitime gönül vermiş; bu uğurda dirsek çürütmüş, kafa yormuş, mürekkep yalamış, göz nuru dökmüş her yaşta genç ve samimi yüreklerin kalemine yer verilir.

Dergimizin 3. Sayısı (Nisan-Mayıs-Haziran / İlkbahar-2019)

“Kadın ve Aile / Çocuk-Genç-İhtiyar / Fetih ve İz”

temalarını işleyen yazılardan oluşacaktır. ‘Milli ve Manevî Değerler’ olarak seçilen bu sayımızda (2. Sayı), temanın önemi ve derinliği sebebi ile dergimiz Yayın Kuruluna gelen bütün heyecanlı ve ciddi yazıları -eğer temaya ve yayın ilkelerine uyulmuşsa- ke-sintisiz yayınlama kararı aldık. Bu yüzden elinizdeki sayı 200 sayfayı buldu. Ancak 3. sayı ve sonraki sayılar için 96 sayfa ile dergimize sayfa sayısı sınırı getirmiş bulunuyoruz. Yazarlarımızın eserlerini en fazla altı (6) sayfa ile sınırlayacağız. Alanlarında Duayen, Usta, Kalfa, Çıracık olan; edep, ilim ve aşk ile yazıya sarılan tüm kalemleri dergimizde görmekten mutluluk duyuyoruz, duyacağız. Saygılarımızla.

HER DAİM YÜREKLİ ve GENÇ KALANLARIN MUSİKÂR YÜRÜYÜŞÜ

DERGİMİZİN 1. SAYISI ve ARMAĞAN EKLERİ